

Neapoli, apud Jacobum Kallard, 1692. H. V.

Illustris: Dom. Patrono Colendis.

D. ALPHONSO
DE CARDENAS.

Typographus Perp: Felicit:

Cum Parthenii Nautica è
meis praelis tertium in lu-
cem darem: idque ut studiosæ
juventuti facerem satis (audie-
bam enim elegantiozem in for-
mam, eamque concisiozem li-
bellam exoptare: ut & faciliùs
ad manus esset, & secum nullo
negotio, quòquò vellet, trans-
fere posset) tibi illa, Illustrissi-
me Domine, offerre, ac concu-
pare constitui: cum quod sub
Patris tui nomine primùm pro-
dierint; adeoque tui juris erant:
tùm quod tibi humanioribus
literis operam danti futura
a a erant

erant gratissima . Cum enim
egregia indoles tua ad maxima
quæque feratur : neque in uno
tantum auctore , angusto velut
in limite, immorari, patiatur;
habebis his , quò Latius perva-
geris . quin & non ad unam
poesim, sed ad Philosophiam, &
ad Mathematicam tibi aditum
aperies : immo totum orbem
terrarum non penitenda navi-
gatione circumlustrabis . Pote-
ris etiam Majorum tuorum lau-
des ex his etiam addiscere, ut i-
miteris. Accipe igitur æquo ani-
mo munusculum ætate tua, tua
indole non indignum . Vale.
Neap. Frid. Kal. Dec. 1692.

Iterum Imprimatur

Sebastianus Perissus Vic. Gen.

LEOPOLDO I.

CÆSARI, AVGVSTO,

PIO, FELICI, VICTORI,

E C L O G A I.

T I T Y R U S I.

ARGVMENTVM.

Tityrus piscator, Lycida hortante, CÆSARI epinubium ob Viennam liberatam canit, per Tityrum Poetsam, per Lycidam verò Iosephum Medicum Obstantani Principem, qui primus Victoria nuncium Vati attulit, intellige.

LYCIDAS, TITYRVS PISCATORES.

LYC. Tityre quid vitreus recubans Crateris ad undas

Otia lentus agis? tenui cur latus arena

Non dulcem viridi Musam meditaris in actis?

TIT. Non equidem, Lycida, nō hoc fert carmina tēpus.

Improba Sors quādo, & Scythia barbarus omnia versat.

LYC. An quæ Parthenopes audivi nuper in urbe,

Cū domino ferrem Synodontas, Tityre, nescis?

TIT. Dic, age, quid, Lycida, Sirenis ab urbe reportas?

LYC. Tityre, læta tibi Sirenis ab urbe reporto.

Vrbs secura metu: perrupit barbara castra

Augustus CÆSAR, LEOPOLDVS, & agmina mille

Threibe

E C L O G A I.

Threicium fudit, & adque immerfit in Istros:
TIT. Verane sūt, Lycida, hæc: an dulcia somnia amara?
MIC. Vera quidem; nam fama volans pernicibus alas
 Danubio ex alto Romam pervenit, & omnes
 Italix implevit lætis rumbus urbes:
 Et modo Partlenopen replevit, Tityre, nostram.
 Nonne vides, ut crebra sonum tormenta canorum
 Dent passim, & tutisplaudant, & roribus arces:
 Nostraque felix ardescat Olympia flammis?
TIT. Q. quantum exilio, Lycida, dum talia moras:
 Exiliunt mihi læti oculi, lætum exilit & cor.
 Munere pro tali pulchra te murice concha
 Donabo, Lycida, dono mihi quam dedit olim,
 Cum canerem; Melixus & aquis non venit ab ætis
 Pulchrior. Istæ circum vario depicta colore:
 Et mare depictum, & scopuli spectantur, & undam
 Litus, & in tremulo fugientes gurgite cymbæ:
 Naturæ ludentis opus, quam murice concham
 Credo equidem pinxisse manu, ingenioque magistro.
 Nanque opus hoc casu minimè evenisse putandū est.
MIC. Accipio pulchram, quam das mihi, Tityre, concham.
 Tu verò Augusto dignam, tantoque triumpho
 Litoream tenui calamo meditare Camænam.
 Nanque acta in nostra jam te dixere Poëtam,
 Et tibi jam nostræ gratantur Olympides; & te
 Velarunt musco Nymphæ, tumuloque propinquo
 Sinceri applaudunt Mænes, Mænesque Mænonis.
TIT. Litoream Musam dicamus, & æquora cantu,
 Littoraque, scopulique, omnisque resulet Olympus.
 Incipiam, tu docte modos percurrere loquaces.
 Currite, Tritones, per ægula, currite conchæ,
 Vicit, ioh. CÆSAR. Vos, o maris aurea proles,
 Nereïdæ, formosa Thetis, formosaque Dori,
 Hæc celeres imis à sedibus usque venite;
 Et viridi fertum Victori texite myrto.
 CÆSARIS & viridi consuescant tempora myrto?
 Nam vetus est laurus: nova sint insignia Regum.
 Currite, Tritones, per cæcula, currite conchæ,
 Vicit,

E C L O G A I.

Vicit, io! CAESAR: calcata superbia regis
 Eoi, fractæque acies, fusi que manipli,
 Threiciique, Arabesque; sagittifetique Geloni,
 Visti omnes; versæque retrò fugere tyranno
 Mille acies, & mille virum data millia letho.
 Centum pro tali nunc dicite digna triumpho
 Carmina, Paulyptique Deæ, pelagique puellæ.

Currite, Tritones, per cærulea, currite conchas,
 Vicit, io! CAESAR: Neptunia Numina, Glauci,
 Voce ciētē sonum; & conchas inflatē marinas.
 Ite sub Antipodas, celeri vos ite natatu,
 Ac geminqs facti famam proferte sub axes:
 Audiat Hesperius, simul audiat Orbis Eous
 Augusti palmam, & Romæ gratetur ovanti.

Currite, Tritones, per cærulea, currite conchas,
 Vicit, io! CAESAR: per litora spargite muscum
 Najades, & circum vitreos confidite fontes:
 Pollice virgineo teneros hinc carpite flores:
 Floribus & pictum, divæ, replete canistrum.
 At vos, & Nymphæ Craterides, ite sub undas
 Ite, recurvato variata corallia trunco
 Vellite muscosis è rapibus, & mihi conchas
 Ferte Deæ pelagi, & pingui conchylia succo.
 Hæc ego victori LEOPOLDO munera mittam:
 Atque hæc cæruleis apponam carmina donis:
 Hæc piscatoris ne temnas munera, CAESAR;
 Nanque his Neptunum donamus, & his quoq; Doriam
 Est & Neptunus Deus æquoris, & Dea Doris.

Currite, Tritones, per cærulea, currite conchas,
 Vicit, io! CAESAR: per marmora ludite cymbis
 O juvenes, puppesque novis ornate corollis:
 Et niveos inter delphines ludite cursu,
 Tritonum interea vocali scrupæa concha
 Antra sonent, scopulique, omnisque à vertice pontis
 Et circum socio respondent litora cantu.
 Omnia lætitiæ concedant: omnia festis
 Vocibus applaudant Victori, & murmure læto
 Augusti nomen LEOPOLDI ad sidera tollant.

ECLOGA I.

Currite, Tritones, per cœrula, currite conchæ,
 O mihi si cœlo exoptatus fulserit unquam
 Ille dies (illum Superi concedite Divi)
 Quo tē regali tō suppi super æquora vestum
 Antiquam imperii sedem iustrare sub Ortum,
 Atque per Eoi populos dare jura volentes
 Aspicerem: tunc ipse tuas jam dicere laudes
 Aggrederer, nomenque tuum, tua facta per Orbem
 Mœonio ferrem cantu, calamoque Sicano.
 Me super assurgens humiles procul ire jubebo
 Pausilypi Musas, & litora: me sacra Pindi
 Accipient nemora, & Parnassi dulcia Tempe.
 Litoream interea, CAESAR, ne despice Musam,
 Quam tibi cœrulei cecinit Crateris ad oram
 Tityrus, è patrio qui primus litore Musas
 Per vitreas vexit velis majoribus undas,
 Primus & audaces duxit per cœrula nautas,
 Tu veid pulsare, puer, freta desine concha;
 En cava solliciti veniunt ad litora nautæ;
 Et Megaræ turres jam longior occultit umbra.

ECLOGA II.

PARTHENIS,

ARGUMENTUM.

*Iolas piscator Virginem, humani generis delicias,
 unigē adamabas: quæcum dulcè queritur, quod se ex
 oculis subtraxerit. Per Parthenidem, Virginem, per
 Iolam, religiosum virum intellige.*

PARTHENIDEM puer ardebat piscator Iolas,
 Delicias divum, atq; hominum, quam sæpè solebat
 Ad Mergillinæ vitreos invisere fontes,
 Sacrum ubi PARTHENIDIS stat curvo in litore templum.
 Hic cum jam Zephyri ponebant murmura, & altum
 Purpureus

E C L O G A VI.

Purpureus rediens pulsabat Vesper Olympum,
 Hæc dulces inter lacrymas incondita solus
 Fluctibus, & duris jactabat carmina saxis.
 IOL. Quid tantū refugis, bona Virgo? quid & mihi tantū
 Divinum avertis vultum, reuulsi que videri?
 Ah miser! ah nostros contemnit PARTHENIS ignes?
 Prætulermne aliquam tibi forsan, Dia, vereris?
 At mihi vos, Superi, testes, si corde caducum,
 Aut unquam mortale aliquid meditatus: & ipsi
 Sint mihi vel scopuli testes, sint litora, & undæ.
 Dicite vos; scopuli, vos litora dicite, & undæ,
 (Si sensus scopuli, si litora habetis, & undæ)
 PARTHENIDEM si semper ego piscator amavi:
 Nam voces vos sæpè meas audire soletis;
 Atque repercussas mea reddere verba per auras.
 Ah nostro quoties offensæ murmure cautes
 PARTHENIDEM fonnere! meos jam carmine amores
 Edocæ rupes resonare, & concava saxa.
 Et vos, quæ nostro frondetis litore, quercus,
 Dicite (nam sensus, & habetis Numina quercus)
 Hæc vestro quoties incidi carmina trunco:
 Te, Virgo, piscator amat, & amabit Iolas:
 Et veluti hæc quercus, crescent sic semper amores.
 An me tu forsan, Virgo, aspernaris amantem,
 Quod pauper piscator? erat piscator & ipse
 Nonne puer, formosa, tuus, quem sæpè beato
 Amplexum gremio tenuisti, & dulcia sæpè,
 Atque optata sacris libasti balsa labris?
 Ille nec erubuit calamos, non retia, & hamos,
 Nec parvam sociis agitare per æquora cymbam,
 Cum Deus ipse, maris regnator, & ætheris alti,
 Qui nutu terras, nutu qui sydera torquet.
 Fortis amor: nostrum quis vincere possit amorem?
 Ille Deum in terras vel ab æthere traxis amantem:
 Atque malis hominum pariter consuescere iussit.
 Et tu, Diva, meos nunc aspernaberis ignes?
 An mihi dura, quia agresti munuscula cultu
 Nulla tibi misit? nisi tamen ipse rubentes

Sifenas de more rosas tibi , Dia , quotannis t
 Et meminisse potes ; nanque hoc cum carmine misi :
 Virgo, noſter amor, tuus hæc tibi mittit Iolas.
 Quin etiam variis memini miſiſſe corollam
 Floribus inſextam, & calathis quoque liſta plenis ;
 Candida (novi equidem) quia ſunt tibi lilia cordi.
 Sunt & plura mihi in teſtis : cras illa videbis
 Ante aras , Regina , tuas emittere odorem.
 Præterea , dura quæ vix de caute revelli
 Nuper oliuiferæ piſcoſa ad ſæva Minervæ,
 Bina mihi curvos variata corallia ramos :
 Bis petiit Niſza ſoror, bis & mihi furſim
 Sublogere aggreſſa eſt : arca ſed condita ſervo.
 Illa tibi multo cum cærmine mittet Iolas,
 Natalem cum, Virgo, tuum lux annua reddet;
 Sed piſcatoris parva hæc an munera ſpernis
 O Divum Regiſa ? tibi ſed munera digna
 Quis ferat ? ipſe ſuis vix dignum textit amiſtum
 Sol radiis : vix Luna pedes tibi lambere digna eſt.
 At, quia dulce ſibi cor amantes mittier optant ;
 Cor tibi, quod tantum reſtabat, miſimus ultrò.
 Quicquid id eſt. Certè Deus ipſe hoc munere majus
 Nec ſperare poteſt, nec reddere poſſumus ipſi,
 At tibi quòd totum, Virgo, jam miſimus illud,
 Scis equidem, certis que potes cognoſcere ſignis,
 Mane ego te primo, te Veſpere, Diva, ſaluta :
 Szpiùs atque die in medio tibi carmina dico ;
 Atque tuum quotiès audire, & reddere nomen
 Contigit, tunc ore fero prona oſcula terræ
 Cernuus, & cœli venerabile pignus adoro.
 Nil tamen hæc proſunt, dulcem ſi cernere vultum
 Dura negas, tantumque meos contemnis amores.
 At mihi te propria vetitum ſi cernere forma,
 Appicta in tabulis ſaltem ſimulacra videbo.
 Sic aliqua & noſtro dabitur medicinz dolori ;
 Eſt ſua conſpectu vel inani blanda voluptas.
 Ah timeo (de te quoniam mihi credere tantum
 Non equidem, bona Virgo, licet) ne peſtore noſtro
 Quid

Quis lateat, quod, Diva, inos offendat ocellos.
 Dic mihi quis lateat malus anguis: ut & citus illum
 Conteram, & optato dignus jam reddar amore.
 Sed tempus rutilis percurrere litora mœnibus;
 Nostra sed occultæ depascent pectora faunæ,

E C L O G A III.

ANTIGENES.

A R G U M E N T U M.

*Milcon, & Dorylas piscatores mutuis inter se pili-
 monum conviciis, mox, advocato Antigene; carmine cer-
 rant: sed neuter vincit Antigene sententia. Per An-
 tigenem intelligit pœta familiarissimum suum Iose-
 phum Valentem turisconsultum eximium, & Latinis,
 Cracisque literis florentissimum, Qui regio anuro, ac
 sumptu celeberrimam Neapoli Domi sua bibliothecam
 ex probatissimis Authoribus omnium admiratione, ac
 plausu comparavit. Per Argilochum innuit Francis-
 cum Solimenem Pleborem sui temporis egregium, anti-
 quis ipse velavidendum, Musisque Extrascis per-
 octo sum.*

MILCON, DORYLAS, ANTIGENES.

MIL. **D**ic mihi eni nassas servas puer? an Poly-
 dor?
 DOR. Nô illi, at Lycabæ, Bajæ qui nuper abivito
 Infelix piscator, ovem qui nescius isti
 Commisit feryare lupo; nam sæpè revisit
 Hic nassam, & partem prædæ sibi subripit udæ.
 DOR. Tu fur, tu nassis solitus subducere pisces.
 Te modò cum præda fugientem ab litore vidi,
 Cùm fumosa citus Phrasidami testa petebas,
 Plurima sæpè soles ubi, pessime, condere furta.

E...

A 4

MIL.

MIL. Vidisti, Doryla, sed cum te Liber habebat
Numinae repletum multo, & dulcedine lætum.

Quippe tibi trullas mos est siccare rubentes,
Atque omnes vili vappa purgare tabernas.

DOR. Ista viris, perverse? mihi non murice pictam
Clam nuper concham medio furatus ab antro es?

MIL. Nunc etiam iubaris temulento, ut semper, saccho.
Non reddenda mihi pro pignore? protinus hinc te
Ni citò proprias, saxo caput, improbe, frangam.

DOR. Tu Dorylæ? nostris ni te, scelerate, comatas
E manibus toties rapuisset, mortuus esses.

MIL. Novit & ille tibi quoties cava tempora fregi.

DOR. Te, te ego: vicinus prohibet sed plura fatelles.
Dic, age, danda tibi quonam pro pignore concha?
Post mihi (nec fugies) pœnas tu, perdidit, solves.

MIL. Te quia tuac mecum certantem carmine vici.

DOR. Tu me cantando? non tùm mea carmina fluctus
Mnati, & rigidæ movere cacumina rupes?

At te, cum fracta streperes, indocte, cicuta,
Nereides, pelagique omnes sprevere puellæ.

Visne iterum certare? novo certamine victus
Tùm me cantando vicisse fateberis ipse.

In medio statuum duo pocula, quæ mihi Gallus,

Cùm procul Armoricis venisset portitor oris,

Vendidit Eurialus Cumarum in litore quondam.

Divini est opus Argilochi, qui pocula fecit.

(Argilochum memini Eurialum dixisse magistrum)

Depicta in medio spectantur cœrula, & udis

Stat senior, Bæto similis, piscator arenis,

Cui nudo nimium nitenti educere ponto

Retia, purpureo turgescunt sanguine venæ,

Et duri multo tenduntur robore nervi;

Omnibus ut credas piscari viribus illum,

Non longè sedet in scopulo formosa puella,

Seu vitæi sit Nympha maris, seu litoris una,

Quæ viridem vario distinguit flore corollam

Myrto intertextam, nitidisque aspectat arenis

Piscantem, & risu ludit dea pulchra soluto.

E C L O G A I I V .

Parte alia surgens aprico vinea colle
 Vvis luxuriat maturis , parvulus illam
 Custodit puer , & rosco pulcherrimus ore est ,
 Qui sepes propè vinivincas confudit , & illum
 Stant geminz circum vulpes , quarum altera vites
 Per medias cursat , quâ dulcior uva racemo
 E læto pendet , folioque intacta virenti
 Clam latet , & dulces morfu depasitur uvas .
 In peram versata dolos struit altera furtim ,
 Atque pyra , atque nuces , atque aurea mala rapacè
 Subripit ore . Puer capiendis manè cicadis
 Intæxit junco casses , nec mitia poma ,
 Nec vites quicquam curat : sed totus in uno
 Est opere : & puero sua sunt puerilia curæ .
 Nec labra admovi , quamvis ire sepe rogaret
 Nisa : sed intacta ex illo servantur in arca .
MIL. At mihi nodoso sunt bina co-alla trunco ,
 Nupèr Teleboum dura de rupe revelli :
 Hæc sint victori sua munera : plura neque ausim
 Ponere ; nanque domi , ò Doryia , mihi dura noverca ,
 Et durus pater est , arca qui condita servant
 Cuncta : nec est quicquâ , quod clam subducere possim .
DOR. Iam certare placet : veniam quòcunque vocaris ,
 Non me iterum effugies : faciam , certamine victus
 Ne Dorylam , aut alium posthæc tu voce lacessas .
 Auðjat hæc tantùm , vicino in margine ripæ
 Qui sedet , & Zephyros , & dulcia frigora capiat ,
 Antigenes : nunquam sic me vicisse negabis .
MIL. Nec te , nec quenquâ fugio . Bonus hùc age nostras
 Antigenes , audire veni , & laudare Camænas .
ANT. Dicite jam , pueri , molli consedimus alga ,
 Frigus ubi lato præbet curvamine rupes .
 Lumine nuuc cælum puro nitet ; æquora rident ,
 Et placidi rident Zephyri , luduntque per undas
 Nereides , vitreosque revisunt Najaðes amnes .
 Dix prior , ò Doryla ; referet mox carmina Mæcon .
 Ludite & alternis ; nam alternis ludit Apollo .
DOR. Cærulei fluctus , & marmoris ima canori ,
A 5
Dicite ,

ECLOGA III.

Dicite, si Dorylas cantavit amabile carmen ?

Dicite, festivas & gurgite tollite voces :

Si secus, immoto torpescat in æquore pontus .

MIL. Muscosæ cautes, & aquis lita saxa marinis ,

Ausea si calamo deduxit carmina Milcon ,

Ostreæque, & læto conchyliâ gignite succo ;

Si contra, vacuas sinè succo effundite conchas .

DOR. Cùm lentus canerem sub tegmine rupis opaco,

Quâ super incumbit placidissima Mergilline ,

Nereides vitreis se tollere protinus undis,

Et placidos miscere choros ad carmina vidi.

MIL. Quâ se Pausilypus deducit in æquora clivo ?

Dum sedeo, & gracili deductum carmen avena

Sæpè itero, dulci Sirenes murmure captas

Aspexi ad litus celeri properare natatu .

DOR. Me scopuli, Misene, tui, collesque Dicarchi

Viderunt suavi mulcentem carmine Phocas .

MIL. Me Prochyte aspexit muscoso in vertice saxi

Cantantem rigidas mollire in fluctibus Orcas .

DOR. Retia si jacio, veniunt ad retia pisces :

Si nassas, pingui gravitant sub pondere nassæ .

MIL. Nunquam œruleis immergitur hamus in undis,

Qui mihi non molles ferat alto à gurgite prædas .

DOR. Dû viridi è scopulo nudus sub marmore mergor,

Ostrea dura lego, & pingui conchyliâ succo .

MIL. Cùm noctu nitidis perlustro litora flammis ,

Ostipades rigida divellò è rape paguros .

DOR. Elanda mihi semper Fortuna, & cœrula ridentæ

Et formosa suo ridet mea Nisa marito .

MIL. Aurea decurrunt mihi secula ; marmora nunquã

Dura mihi, & nunquam tristes Amarillidis iræ .

DOR. Dic quibus in rerris (& eris, mihi Proteus alter)

Subter aquas jacto nascantur semine conchæ ?

MIL. Dic quibus in scopulis felicibus Iride picti

Verferentur pisces, & pignora victor habeto ?

DOR. Dic ubi squamigeræ veniant ad litora prædæ

Sponte sua, manibusque udis captentur arenis ?

MIL. Dic ubi lacteolos progigant cœrula pisces ,

Os

Os quibus est nullum, dorso nec spina rigescit?
ANT. Haud equidem vestras ausim componere lites;
 Tu pateras: hic nigra corallia: dignus uterque;
 Ducite jam nassas, pueri, nox humida venit.

LEOPOLDO I.

CÆSARI, AUGUSTO,

PIO, FELICI, VICTORI,

E C L O G A IV.

CÆSAR

A R G U M E N T U M.

Vienna obsidione liberata, fuso, fugatoque Perbavarorum exercitu, Strigonioque recepto, promissa Superiorum oraculo aurea mundo secula jam incipere, CÆS. AR. gratatur Poëta, cui, pulsis Europa Scythiis, Orbis universi Imperium auguratur.

A Ctiades Musæ, paulò majora canamus:
 Non humiles cuncti myrtos sectantur, & algas.
 Litora si canimus, sint litora CÆSARE digna.
 Tristitia nunc tandem cessere oracula Divum,
 Nec dnros ultra portendet 1 pagina casus.
 Spes redit, Austriacisque iterum victoria castris,
 Ac læti redeunt post tristitia bella triumphi.
 Incipiunt jam fausta: vetus jam vertitur ordo,
 Mutatæque vices rerum, nova nascitur ætas:
 Et promissa Diis felicia secula Mundo,
 Ac magni fluere incipiunt ex ordine mensis.

3 Martini Stredonii 5. 1.

A 5 Casa

Castra fave nunc Virgo ; tuo si Numine CÆSAR
Vicit, & ingenti terras formidine solvit.

Hoc duce, si qua manent priscae vestigia culpa,
Tollentur, totoque fides regnabit in Orbe.

Gens sancta ex alto mittetur, & impia passim
Desinet : Æque polo veniens Astræa redibit

In terras iterum, & Saturnia secla reducet;
Pacatumque reget totum sub CÆSARE Mundum.

Non miseros post hac nautas urgebit egestas :

Non labor uda mari committere retia, & imas

Non opus est reflui perquirere gurgitis undas.

Ipsa sinu prædâs mittent læta æquora, & udi

Sponte sua venient captivi ad litora pisces.

Ipsi & odorati musco scopuli, & lita saxa

Fiuibus, & duræ fundent conchylia rupes.

Ridcunt lenes auræ, Zephyrique salubres,

Et tranquilla levi crispabunt cærule flabro.

Nam procul horrifoni pacato ex æthere nimbi

Semper erunt ; rigidæque silebunt rupe procellæ,

Nec nautis Hyades metuendæ, aut enseminaci.

Qui mare, qui terras, quique æra quassat Orion,

Vlla nec assurgent posthac mala sydera Mundo.

Non vacuz metuent Lunæ dispendia conchæ,

Nec foliis illas unquam lentiscus amaris

Inficiet : pleno turgebunt ubere conchæ,

Ac dulci semper pinguescent ubera succo.

Nullæ prædonum vexabunt cærule puppes :

Nostra nec infames cursabunt litora lembi.

Non fraudes aderunt, sævæ non amplius iræ :

Non mala furti, dolique, execrandæque rapinæ,

Et nullæ scelerum facies. Post terga revinctæ

Æteruû n stabunt Furæ, Diræque sorores :

Semper & horrendi claudentur limina Iani ;

Sortebitque sua excelsam rubigine ferrum.

Non sylvas pastor, non deseret arva colonus

Inventus, rigidique gemet sub pondere Martis :

Et curvæ falces non conflabuntur in enses.

Non vitreas piscator aquas, nec scrupæa linquet

SARA

E C L O G A IV.

Saxa, nec ærata fulcabit marmora puppi,
 Aut insueta gravi remabit bella tridente.
 Rupè sed umbrosa frigus captabit opacum.
 Blandaque litoreas revocabit ad otia Musas.
 Pax erit: ex alto pacem regnator Olympi
 Spondet; & optatam spondent bona sydera pacem.

Pauca tamen peragenda prius sunt bella per Orbem;
 Expugnandæ urbes ferro, durique domandi
 Iazyges, immanesque Avars, Hunnique rebelles;
 Inde Scythæ, & dirus Maümethes, Caspia victus
 Qui jam claustra petit, fugientem Baëtra, neq; Indi
 Tutantur: longè sylvas, saltusque peragiat
 Riphæos latebrisque vagus se condit Imai.
 Te manet hic labor, ò nostri decus, ò amor Orbis,
AVSTRIADE CÆSAR: Teque unum Fata reposcunt
 Eversorem Aëth. rapidum ceu fulmen, in hostes
 Ibis, & horrenda quaties formidine gentes.
 Mox ubi barbarica pulso cum gente tyranno,
 Impetium Eoi, sedemque tenebis avitam,
 Invades Asiam, spoliis Babylona superbam
 Diripies, & regna Cypri vastabis opima.
 Hinc Syriam evertes totam, sæcundaque Nili
 Regna, & palmiferam submittes viætor Idumena.
 Hic (ninium ò felix, hominum pater, atque Deum rex
 Te, te in spem tantam, tantosque reservat honores)
 Sanctam Urbem intrabis, regum stipante corona,
 Numen adoratum, & dulci dabis oscula ligno,
 Undè salus nobis orta est, & gaudia Mūdo.
 Auspiciis & jam lætis, felicibus & Diis,
 Talia concordēs nent aurea secula Parcæ.

Aggredere ò tantos, spondet quos Numen honores,
 Chara Deo soboles, magnum Fidei incrementum.
 Aspice totum imo concussum à cardine Mūdo,
 Oppidaque, urbesque, & nutantia regna sub armis:
 Aspice, læta novo grateatur ut omnia seculo.
 O mihi si tantum concedant Numina vitæ,
 Egregios quantum sat erit celebrare triumphos,
 Et partam imperio pacem, & tua dicere facta.

Non

Non me divinus poterit superare canendo.
 Actius, aut dignas cecinit qui Consule sylvas;
 Sicelides quanquam adsint huic, Craterides illi.
 Iudice si mecum certet Deus ipse Palæmon:
 Iudice se, victum dicet Deus ipse Palæmon.
 Incipe, macte animis, claras decerpere palmas,
 Et tua vitrici intertexere tempora lauro.

ALPHONSO PHILAMARINO

TURRIS DUCI CLARISSIMO

E C L O G A V.

T H Y R S I S

A R G U M E N T U M.

Corydon, & Mopsus piscatores Thyrsidis Olympiæ piscatoris mortem deservit, alterque epithaphium, apotheciam, sexis alter. sub Thyrsidis persona luget poëta familiarissimum suum Alcanium Philamarinum Ascaniæ Cardinalis nepotem, Turris Dominum, qui acerbissimo occubuit fato, summo totius Civitatis dolore. Vir & consilia promptus, & ingenio: moribus vero candidissimis, & ad sibi omnium animos comitate, & officiis promerendorum unicus factus: Pater Patria merito appellatus, quippe qui nunquam à patris gravitate distitit, aut falsis ne latronum quidem unguem delabi visus est, ut cæteris Nobilibus virtutum omnium egregius esset exemplar. Per Corydonem intelligit Alphontum Philamarinum demorini germanum, cui in acerbissimo funeris solatium Eclogam conscripsit poëta, eique nunciat, omnemque felicitatem precatur.

CORYDON,

CORYDON, MOPSVS.

DOR. **C**Ve non, Mopse (leves quoniam demissus undis

Iam nassas, lōgo capturas tēpore prejas;

Et tennes calami nobis, & carmina) molli

Hic musco super interea consedimus ambo?

MOP. Tu maior, Corydon, faciam quodcunq; jubebis.

Aut hinc quā Zephyri strepit aura, & murmurat unda;

Sive tibi gelidum potius placet ire sub antrum.

Aspice, ut ante fores myrtus stipaverit antrum,

Atque leves subter sternantur molliter algæ.

COR. Litoribus nostris unus tibi certat Iolas.

MOP. Quid si idem certet Tritona laceessere cornu,

Et niveos inter delphinus Ariona cantu?

COR. Incipe, Mopse, prior (sunt & mihi carmina) siquas,

Synce: i vel habes laudes, vel jurgia Batti.

Incipe: nam pelago nassas servabit Amilcon.

MOP. Imò hæc, quæ vitreas deduxi nuper ad undas,

Iam repeto: mox ipse mihi fac certet Iolas.

COR. Ut mergos dulci superant modulamine cyeni;

Iudicio nostro, sic carmine vincis Iolam.

MOP. Desine plura, puer; vacuo successimus antro.

Nereides Thyrsin crudeli morte peremptum

Flebant: vos testes scopuli, vos litora Nymphis:

Cum conjux amplexa viri miserabile corpus

Perfudit lacrymis, & questibus arca completæ

Sæpè Deos, sæpè astra vocat crudelia conjux.

Nulli cæruleis illis errare diebus,

Nec resilire leves visi Delphines in undis?

Non & sucta citi venere ad pabula thygni.

Thyrsi, tuum Phocas etiam ingemuisse per æquor

Interitum, fluctusque maris, cautesque loquuntur.

Thyrsis Olympicas rursu contendere symbas

Instituit, læusque dedit certamina nautis,

Et Indos Thetidi, & solennia vota quotannis.

Fluctibus ut pæcis decoris est, ut & ostrea saxi.

Litoribus

Litoribus myrtus, scopulis ut muscus odoris,
 Sic nobis decor omnis eras: sed tristia postquam
 Eripuere tuis te Fata, immitia Fata!
 Ipsa Thetis fluctus, & Nereus ipse reliquit.
 Retia sæpè, leves quæ missimus humida in undas,
 Purgamenta maris, quassataque ligna tulere:
 Pæ pingui Mullo, pro cæruleo Melanuro,
 Muscus, & infelix provenit gurgitis alga.
 Spargite humum foliis, puppesque ornate corollis,
 O piscatores; petit hæc sibi munera Thyrsis.
 Erigite hic tumulum, tumuloque inscribite carmen;
 Thyrsis ego hac quondam capiebam notus in acta
 Formosos calamo pisces, formosior ipse.
 COR. Tale mihi, divine puer, tua buccina cantu.
 Quale truci pelago jactatis litora, quale
 Sole sub ardenti Megara venientibus umbra.
 Fortunate puer, non amisisse magistrum
 Nostra tibi læto gratatur Olympia plausu.
 At nunc cærulea quæcunque hæc carmina concha
 Expediam, tollamque tuum sub sidera Thyrsin:
 Thyrsin in astra feram; dilexit nos quoque Thyrsis.
 MOP. Nil erit, ò Corydon, nobis hoc munere majus,
 Munere & hoc dignus fuit ille; & carmina nobis
 Jam pridem ista Mycon laudavit, lentus ad umbram
 Cùm mecum molli sarciret vimine nassas.
 COR. Lucida purpureus summi subit atria cœli,
 Et vaga sub pedibus despectat nubila Thyrsis:
 Perque alios amnes, tranquillaque marmora Divum
 Felices sequitur pisces, felicior ipse.
 Ergo alacris fluctus, & litora læta voluptas,
 Et lætos pacata tenet per cærulea nautas.
 Tempestas jam nulla mari: non sævus Orion
 Equora turbabit nimbis, læta otia felix
 Thyrsis amat, Divosque inter jam gestit ovantes.
 Ipsi lætitia cælo sua murmura tollunt
 Equorei fluctus: ipsæ jam carmina rupes,
 Ipsa sonant cava saxa; procul responsat & Echo:
 O Corydon, Deus ille, altarum & numen aquarum.

Sis

Sis felix, sanctusque tuis : tibi litore septem ,
 Quot pater ipse tenet Nereus, altaria ponam :
 Quæ mihi Paulilypus fert aurea vincta quotannis
 Spargam lætus humi , viridique altaria musco
 Intexam , sociis hilarans convivia læta.
 Surget si Caper , ante focum, si Cancer, in umbra.
 Tityrus interea , & fulvus cantabit Amyntas ;
 Nereidum & saltus imitabitur Artemidorus.
 Hæc sacra, Thyrsi, tibi faciam solennia semper,
 Seu tumidum remis findam mare , litore noto
 Seu mihi subductam firmabunt saxa phaselum.
 Dum Næsis pelago stabit , dum litore surget
 Paulilypus, fluctusque maris dum piscis amabit,
 In terris semper, semperque per æquora notus
 Thyrsis eris , læudesque tuæ, tuæ facta manebunt.
 Ut Nereo, Glaucoque vovent in gurgite nautæ,
 Sic tibi, Thyrsi; reos damnabis tu quoque votis.
MOP. Tali digna tibi quæ reddam carmine dona ?
 Nam neque me tantùm labentes pumice fontes,
 Nec Zephyri tantùm delectant murmura, nec qui
 Propter aquas dulci modulantur gutture cycni.
COR. Ipse sed ante mihi hac ibis donatus avena :
 Hęc nos. Parthenidem ardebat piscator Iolas,
 Hęc eadem docuit, cui nassas ? an Polybotæ ?
MOP. Accipe tu concham, qua nos donavit Amyntas,
 Donatam & mihi tunc doluit pulcherrimus Anthus.
COR. Sed jam surge puer; de litore clamat Amalcomas
 Tempus & è pelago plenas educere nassas.

MARCO ANTONIO

IUSTINIANO.

VENETORVM

DUCI SERENISSIMO.

ECLOGA VI.

GLAUCVS.

ARGUMENTUM.

Venetorum classi in Orientem ex Italia soluenti, cum auxiliariis copiis, INNOCENTIO XI. Pont. Max. adhortante, poeta sub Glauci persona felicia omnia auspiciatur.

S i iuvat edomito de Thraee, Schytisque superbis,
Te Duce, venturas patriæ prænoſcere palmas,
Hac ades, Adriaco veniens de litore, MARCE
ANTONI, æque animum à curis averte parumper.
Quæ jam fatidicus nautis oracula Glaucus
Obscura sub nocte dedit, nunc accipe; magnæ
O decus Aufoniæ, & Venetæ clarissima gentis
Gloria; litoreas nec dedignare Cæcænas.
Fors erit, (ò utinam fortunent Numina vota!)
Ut tibi grande meo veniat de carmine nomen,
Cum, duce te, partos cantabo ex hoste triumphos.
Piscatu Stabiis multa jam nocte redibat
Bajanus Milcon; focique per æquora cymbam
Pellebant Lycabas, & Surrentinus Amilcon.

Nulla

E C L O G A VI.

73

Nulla cavo stabat vicini à flumine Sarni
 Aura mari : at puro splendebat ab æthere Luna,
 Et subrùs tremuli splendebant marmora pontis
 Ià veserè in scopulum, qui servat ab Hercule nomen,
 Venerat : audiri cœptus cùm litore ab udo
 Fatidicus Glaucus, tumidi qui monstra profundi
 Innubi sub nocte solet mulcere cavendo.
 Quin & sæpè canit trepidis oracula nautis
 Cæruleus pelagi vates, aperitque futura.
 Et tunc vacillans Deus hæc ex ore profatus,
 OLIV. Egèl tamidæ percurrere puppibus undas
 Vidricem aspicio classem, plana æquora velis,
 Et longis video remis freta pulsa sonare.
 Aspirant lenes Zephyri : præitagmina prima
 Adriacus LEO, quem centum comitantur ovantæ
 Cum plausu, fremituque rates : juxtæque carinas
 Assultant læti Delphines, & humida ponti
 Gens tota, & vario ludunt per marmora cursu.
 Ipsæ etiam pelago surgunt Nereides udx,
 Oræ omnes pulchræ, nitidisque in vestibis omnes,
 Et niveis omnes, discincta veste, papillis,
 Nudæ humefôs, nudæque genus, sparsimque solutæ
 Casariem per colla levem, vitreasque per undas
 Solennes ducunt, Nereo plaudente, choreas :
 Concertantque vago puppes ambire natatu,
 Dum resona Triton cita personat æquora concha.
 Scilicet egregius jam nunc spectare triumphos,
 Et debellato palmas ex hoste videntur.
 Unda fremitu plausu : geminant cavali tora plausum,
 Laudibus & meritis Venetus LEO tollitur astris.
 Illius adventu pulsôs dare terga Gelonos
 Iam video, celerique fuga se trudere in Helles.
 Ceu timidi fugiunt sylvosa per avis damæ,
 Cùm propè venator jaculo ferus, & canis instat
 Latratu; & nemorum cœcis conduuntur in umbris.
 Sed nec securos se faucibus Hellepontii
 Stare putant : fugiunt trans Bosphoron, atq; per altæ
 Buxium in gelidas contendunt Phasidis oras.

Exultant

Exultant lætæ Cyclades, Venetumque salurant
 Victorem, & festas jactant ad sidera voces.
 Aurataeque sinu puppès, gentemque togatam
 Accipiunt, sparguntque novos per litora flores.
 Libera servitio Leucas, servataque plaudit
 Nicopolis: socio responsat Græcia plausu.

Ipsa sed ante alias fremitu gratatur ovanti
 Nascenti data Creta Iovi, populoque potenti
 Applaudit servata, jugoque exuta Tyranni
 Gestit ovans, plausuque sonant latè omnia circum;
 Litæraque, scopulique, omnisque renugit Olympus
 Iam secura metu sunt omnia: rura colonus
 Exercet sua: gramineas errare per herbas
 Iam tutæ incipiunt capræ, simæque capellæ.
 Populea pastor recubans securus in umbra,
 Attritos certat calamos compingere cera,
 Dulcibus & agrestes revocare ad carmina Musas.
 Securæ ludunt pecudes, saltusque peragrant
 Dictæos; baculo puer armentarius illas
 Cressus agit, pastuque sua ad præsepia ducit:
 Et lætæ redeunt stabula ad Cortynia vaccæ.
 Tutus & ipse sedet viridi piscator in æta;
 Atque leves gracili dum texit vimine nassas,
 Nereidas resonare docet cava litora cantu.
 At socii interea celeri vada falsa phaselo
 Soliciant, captantque vagi per marmora pisces.
 Nulla nocens currit mare puppis, & æquora nulli
 Prædantur lembi: securæ cærule pinus
 Alæ secant Syrioque vehunt de litore merces,
 Et fortunati convectant dona Canopi.
 Nam victi fugere Scythæ: jam Caucasus illos
 Rursus habet: cæcis & saltibus abdit Imaüs:
 Atque Afer pulsus Libyæ in desertâ refugit.
 Hæc dedit: & magno plauserunt murmure Nymphæ,
 Et vada Tritones pulsarunt humida cornu.

ECLOGA VII.

EPÆNETERIA

ARGUMENTUM.

*Cum fortè Tityrus pastor, & Amilcon piscator convè-
sissent, Sylvestrem alter vitam, litoream laudat alter.*

TITYRVS PASTOR, AMILCON PISCATOR.

Fortè Dicarchæis servabat montibus hædos
 Tityrus, argutz recubans sub tegmine quercus
 Hic & lentus oves tenui mulcebat avena,
 Ad sua sylvestres compellens carmina Divas:
 Cùm longè Baiis veniens piscator Amilcon,
 Falce sub ingenti pressus confedit ad umbram,
 Vt piscatorem conspexit Tityrus, inquit:
 Non hæc, piscator, vobis sunt oia læta
 Litoribus, non blanda quies, non vita beata est;
 Cui piscator ait: Nobis sunt oia læta
 Litoribus, tranquilla quies, & vita beata est.
 Versibus hinc ambo incipiunt certare vicissim:
 Tityrus & Sylvas laudabat, litora Amilcon.
TIT. Nos hic vere novo in sylvis, cùm lumine puro
 Purpurei fulgent Soles, & lucidus æther:
 Cùmque rubere novis jam prata coloribus, & jam
 Incipiunt læto turgere in cortice gemmæ,
 Et nidum tignis jam garrula figit hirundo,
 Per virides latè colles, & florea rura
 Erramus læti, & cœlo gaudemus aprico.
AM. Tunc nos, blanda mari quoniam pellacia ride
 Espura sub luce dies micat aureus, & jam
 Felici crispant Zephyri placida æquora stibro,
 Muscosos inter scopulos, & litora cymba
 Cursamus;

E C L O G A VII.

Curfamus, mollesque citi per cœrula jactis
 Retibus, aut longa captamus arundine prædæ
 TIT. At verò nimis cum jam fervoribus ætas
 Incipit exardere, nemus tunc inter opacum
 Ac gelidos inter fontes, & flumina circum
 Optatas auras, dulcesque inquirimus umbras.
 Hic & sub patulæ prostrata regmine sagi,
 Sylvestrem tenui meditamur arundine Musam:
 Extristes canu curas solamur amaras.
 Nos hic & raucis delectant murmure rivi,
 Dum per saxosæ decurrunt concava vallis.
 M. Et nos æstate in media, dum litora fervent,
 In vitreas pelagi audi descendimus undas.
 Hic juvat & celeri Delphina laceffere cursu,
 Et crebro variis assultibus ire sonantes
 Subter aquas, vitreasque domos lustrare profundi
 Mox & cœruleis emergere protinus undis.
 At nunc in viridi considere vertice saxi,
 Muscus ubi suavem de caute exhalat odorem,
 Alta dios medio sed cum libratur Olympo,
 Nos antrum in gelidum contendimus: hic ubi mollis
 Mixta hederis myrtus vestis pallentibus antrum,
 Roscidus æque cavis distillat rupibus humor,
 Cœrulea longè pulsamus litora concha,
 Litoream & Musam, & dulces cantamus amores.
 TIT. At nos per sylvas, Zephyris motantibus umbras,
 Argutz mulcent vocali murmure quercus,
 Assidue avium cantus inter virgulta canori.
 Hic philomela loquax, & garrula turtur ab ulmo
 Et rœca ardenti resonans sub sole cicada
 Sæpè levi somnum suadent captare susurro.
 M. Nos in litoribus, Zephyris crispantibus undas,
 Et pelagi murmur, percussa que litora flutu,
 Ac tenuis raucæ delectat sibilus auræ.
 Nec vicina silent myrteta, & concava saxa,
 Sæpè ubi pennigeræ volucres modulantur ad auras.
 Hic festis gratum membris vaga murmura somnum
 Conciliant, fractæque ad litora lenisq; undæ.

TIT.

XII. Hic nemora umbroso cœtus spectamus ovantes,
 Nympharum, Dryadaſque inter, rurisque puellas
 Ducimus immixti choreas, & Oreâdas inter
 Erramus summis in montibus, atque repositos
 Luſtramus ſalvus nemorum, ſedeſque beatas,
 Hic Satyros etiam ſaltantes cernimus ipſos;
 Sæpius & calamos, ſylveſtria Numina, Panes,
 Inflare ad cantum, & Divas iterare cachinnum.

AM. Inter Nereides cœtum nos ducimus adum,
 Atque Teves agimus vitreo ſub gurgite luſus,
 Doris ubi formoſa choros exercet ovantes.

Nos hic Tritones pulſantes æguora cornu
 Audimus, Proteumque ſenem, Glaucumq; canentem,
 Cernimus & vario Delphias ludere curſu;
 Nec pulchræ deſunt per litora nota puellæ;
 Non & Naiades redimitæ tempora muſco,
 Quæ dulces neſcant choreas, & carmina dicant.

XIII. Cum verò Autumno in pingui vindemia ſpumas,
 Atque ſua paſſim ſternuntur in arbore poma,
 Sylveſtres ludos celebramus, & orgia Bacthi.

Tunc & dona Deum, & lætas decerpimus uvæ,
 Atque nuces, & poma, & caſtaneas hirsutas:
 Non & oves deſunt nobis, nec copia lactis.

AM. At nos Neptuni ludos celebramus in undis,
 Et curſu cymbæ, & juvenes certare natatu.

Fæſtinant, plaufuque ſonant cava litora, & æquor.
 Phœcides haud nobis deſunt, rutilæque per undas
 Auratæ, Rhombique, & amantes ſaxea Pagri.

Oſtreæ dant ſcopuli, & pingui conchylia ſucco;
 Undique, & armatos radiſ venamur echinos;
 Et pingues mediis onychas ſcrutamur arenis.

XIV. Nos dum Bruma rigens diſrumpit frigore ſaxa,
 Et rapidos glaciæ curſus iſfrangit aquarum;

Ante focum, ſuccenſus ubi non deſicit ignis
 Plurimus, & pingues ſtant rædæ, & ſuſcile robur,
 Et dulcès chara circumſtant conjuge nati,

Trigora ridemus; flatuſque Aquilonis iniqui.

XV. Nos, quia æſtatis hyems lætè maria ſpectat, undas

Et patriam tectum, & fumosa revisimus antra.
 Hic tantum pelagi curamus murmura, quantum
 Aut Delphin numerum, aut insanos litora fluctus,
 Desine sed jam, Pastor; iter mihi restat agendum.
 Tu sylvas; & rura colas: ego litora, & undas;
 Nam siue in sylvis, seu curvo in litore, lætam
 Quisque suo vitam contentus munere ducit.

E C L O G A VIII.

GENETHLIACA

A R G U M E N T U M.

Zephyrus, & Artemidorus cum VIRGINIS Templum, quod in extrema Olympia ad Pausilipi radices juxta scriptam, quæ via Puteolos ducit, extructum est, natali die ad pompam celebrandam, ut moris est, convenissent, illius genethliacum texunt.

ZEPHYRÆUS, ARTEMIDORUS

VIRGINIS Augustæ ad templum sub monte repositum
 (Nanque dies natalis erat) convenerat omnis
 Pausilipi, Megaræque manus; Zephyræus aprico
 Pausilypo, Megaræ descendere Artemidorus:
 Nare periti ambo, & durare in fluctibus ambo,
 Velocique vagum Delphina laceffere cursu:
 Et versus cantare, & acuta ludere cæcis.
 Tum prior hæc patula vitis Zephyræus ab umbra.
 ZEP. Natalam, VIRGO alma, cum lux aurea venit,
 Lux semper Mundo, & mihi læta. age, Delic, currus.
 Siste rotas properantis: aquas ne tangere tantum
 Fæcina: pede lento ut eas, similisque moranti,
 VIRGO jubet; laudes celebrandæ VIRGINIS hujus
 Utinam si anno fueret mihi longior hæc lux,
 VIRGINIS

E C L O G A VIII.

25

VIRGINIS est Natalis, age, ede, ò buccina, cantus,
 O piscatores, date flores, spargite muscum,
 Sacraque cęruleis altaria cingite vittis.
 Et vos, ò pueri, atque intacto flore puellę,
 (Vos amat hęc VIRGO) calathis nunc lilia plenis,
 Pubentesque afferte rosas, cassiamque nitentem:
 Pulchraque nascenti subtexite sarta Puellę.

VIRGINIS est Natalis, age, ede, ò buccina, cantus.
 Candida gemma velut concrevit matris in alvo,
 Et nitida ætherias cęli se prodit in auras:
 Sic matris concepta útero mundissima VIRGO
 Candidior nive, purpureisque nitentior ipsis
 Erumpit gemmis: mirantur sydera, & omnes
 Cęlicę, & roseis delibant oscula labris.

VIRGINIS est Natalis, age, ede, ò buccina, cantus.
 O VIRGO formosa, Deo gratissimę VIRGO,
 Iam tibi nascenti se per tua tempora flectunt
 In gyrum stellę, & radiantem luce coronant:
 Iam tibi Luna vago submittit frontis honores:
 Atque suis nitidum radiis subtexit amictum
 Purpureus Titan, circumque nitoribus ambit.

VIRGINIS est Natalis, age, ede, ò buccina, cantus.
 Tu magni regina maris, tñ sydus amicum
 Nauis semper eris, lætum & piscantibus omen.
 Se tibi submittent, ventique, atręque procellę,
 Et sese prono curvabunt vertice fluctus.
 Teque homines, divique colent, dominamque voca-
 bunt:

Ac tibi dona ferent hęc ad delubra quotannis.

VIRGINIS est Natalis, age, ede, ò buccina, cantus.
 Hęc Zephyrus: opacę innixus protinus ulmo,
 Dicite, Nereides, quę iuserit Artemidorus.
 Nec possum meminisse: canentem audire negabat
 Turba virum stipata: nec omnia possumus omnes.
 ART. Omnia lætantur, tellus, mare, sydera, cęlum,
 Et Superi, atque homines. quid mirum? nascitur Orbę
 Aurea nunc VIRGO; ut cüm matutina resurgit
 Aurora, & gremio Solem paritura rubescit.

B

Divi-

Divinum & Solem nostra hæc paritura Puella est,
Atque optata dabit felici gaudia Mundo.

Ducite solennes, bona pubes, ducite pompas,
Cernite, ut alma dies innubi effulsit Olympo,
Et roseus Phæbi currus, aurumque revexit:
Cernite, pacatis ut rideat æquor in undis,
Et Zephyri levis aura, & saxa viræqua musco.
Omnia nunc rident: gratantur & omnia Divæ
Nascenti; Superique ipsi ad cunabula ludunt.

Ducite solennes, bona pubes, ducite pompas.
Non posthac rauco Triton per-carula coenu,
Horrendos pelago nimbos instare monebit,
Nec frontem Sol ipse sua ferrugine tinget,
Nascitur en VIRGO: placantur VIRGINIS ortu
Et venti, nimbique, impacatæque procellæ:
As sua jam mites deponunt murmura fluctus.

Ducite solennes, bona pubes, ducite pompas.
O summo dignata Deo, dum despicit omnes,
Tete unam Pater elegit, divina Puella.
Incipe jam totum risu componere Mundum,
Tellurem, freta læta maris, camposque liquentes.
Incipe; lætæ adæunt tuæ jam cunabula grates,
Annua Natalis recolunt dum gaudia lucis.

Ducite solennes, bona pubes, ducite pompas.
Ire juvat, vitreique maris perquirere fundum:
Vertere Tritonum latebras, & quicquid in alto
Dotis avara, sinu lætæ abdit, sive rubentes.
Murice sint conchæ, aut pictis interlita punctis
Ostrea, seu curvo ramosa corallia trunco,
Sublegere; illa feram nascenti dona Puella.

Ducite solennes, bona pubes, ducite pompas.
Hæc illi: me & mihi venisse ad litorâ pisces,
Et rigidas caput erexisse è fluctibus Orcas.

27

E C L O G A IX.

D O R Y L A S.

A R G U M E N T U M.

*Dorylas Piscator Iola pueri, quem delphinus spina
casu transverberaverat, immaturum obitum desset: il-
lum autem solatur Anthus, Iola apothecosis referens.
Per Iolam Poeta sub Doryla persona, Alumno suo Oron-
tio Montalvo, & genere, & indole nobili illacrymat,
qui omnium dolore, quoniam febris correpto vena incisa
est, interijt, Per Anthum verò intelligit Nic. Celsa-
seum demortuâ socium.*

DORYLAS. ANTHVS.

Piscosi vitreas Lucrini nuper ad undas
Defunctum Dorylas flebat piscator Iolam:
Lugentem Dorylam consolabatur & Anthus,
Anthus amor Musarum, arque Antho clarus Iolas;
Et patri nimium Dorylæ dilectus Iolas:
His autem lacrymis, his questibus ora rigabat.
DOR. Quis mihi te, pulcher, quis casus, ademit, Iola,
Et dulcem rapuit risum, & mea gaudia tecum?
Heu! qui molle latus crudeli vulnere fixit,
Nate, tibi, & multo turpavit sanguine membra?
Membra, olim niveus quæ vivida candor habebat,
Sed nunc pallor habet, fœdoque aspersa cruore
Sordefcunt: clausique oculi: nec lumine fulgent,
Lumine quo nostros tum venabantur amores.
Non placidus fronti color est, non gratia labris,
Atque insueta permixti dulcedine risus,
Risus, quos Nymphæ suspiravere marinæ:
Quæ nunc discisis nimio mœrore capillis
Flebilibus passim replent vada salsa querelis.
Et pisces etiam, & tumidi fera monstra profundi

Te, miserande puer, nunc cassum lumine lugent,
 Inscius & qui molle Iarus Delphinus acuta
 Transfixit spina, & Fato demisit acerbo,
 Attonitus jacet, & sese, stimulante dolore,
 Discruciat, quæritque miser diffundere vitam.
 At mihi quis vitam, & dæx fastidia lucis
 Auferat? immitti nam funere te mihi raptò,
 Dulce mori citiùs, longùm sed vivere durum est.
 Triste mari in medio tempestas horrida nautis,
 Delphin Pelamydi, triste & Delphinibus Orca;
 Puppibus & Syrtes; misero tua funera patri.
 Quis mihi, quis posthac servabit litore nassas,
 Retia & ad Solem expandet, madidosque rudentes,
 Nate, parentis amor, dulcis mea vita, meum cor?
 Nanque puer mihi nullus erit, dum, pulcher Iola,
 Occidis, & vili pallefcis stratus in alga:
 Ceu niveus medio Delphinus in æquore pallet,
 Quem durus celeri tenuit per marmora cymba
 Piscator fugientem, & acuta cuspidè fixit.
 Tu pelagi decor omnis eras, tu litoris hujus
 Risus eras: tu dulcis amor, tu gaudia nostra:
 Per te gratà mihi quondam freta cærule: per te
 Muscosæ cautes, & aquis lita saxa placebant,
 Et dulces Zephyrorum inter myrteta susurri.
 Omnia nunc sordent sine te: simul omnia tristes
 Luctus habet, mæstæque silent Nereides antro:
 Et tristis concham projecit in æquora Triton.
 Crudeles Parcæ, & crudelis tu quoque Delphin;
 Formosum patri quoniam eripulstis Iolam.
 Vnus qui vitam longos producere in annos
 Debuerat, seròque pios invisere Manes.
 Non vos oris honòs, non frontis amabile lumen,
 Nec faciles pueri potuerunt flectere mores?
 Quid queror! haud species flectit pulcherrima Parcas,
 Nec placidis hominum mansuescunt moribus unquam,
 Ah puer! ah malè caute! nimis confidere monstro
 Ausus, & insolito vitam committere ludo.
 Ergo etiam læpi crudelia funera lusus;

Et

Et tristes pariunt luctus, atque inter amantum
 Blanditias mors dura venit læta omnia turbans.
 Ite procul calami: tennes piscator avenas,
 Nec posthac dulces animabo ad carmina cannas,
 Non me Pausilypi vada læta, siusque Dicarchi
 Aspicient vitreas deducere retia in undas:
 Non viridem celeri visam Nesida phaselo,
 Atque humilem Euplazam, quondam felicia nautis.
 Litora Pellæa venientibus urbe Dicarchum:
 At mihi semper erunt sævi monumenta doloris.
 Hos viridès linguam scòpulos, hæc litora, & antra,
 Retiaque, & calamos, & vimineos labyrinthos:
 Solus & in saxis, & litoribus desertis
 Vitam infelicem per dura, per aspera ducam,
 Quò tandem mites scindunt mea flamina Parca.
 Interea hæc duro describam carmina saxo,
 Carmina, quæ molli dum textit vimine nassas,
 Piscator legat, & lacrymans suspiria fundat.
 Delphinum in ludo hic perit formosus Iolas:
 Hic Dorylas illum, & Nymphæ severe marinæ.
 Sed, puer ò dilecte, vale, vale pulcher Iola.
 Hæc dedit: & calamos jam frangere, & ire parabat,
 Cùm sentem cepit solarè talibus Anthus.
 ANT. Desine flebilibus cava saxa replere querelis,
 Et tristem, Doryla, tandem solare dolorem.
 Non dignus lacrymis puer ille: nec impia Fato
 Sors illum misero rapuit: sed victor Olympo
 Redditus, & Divos inter jam gestit ovantes.
 Vidi ego, purpureus dum Sol luceret in Orbe,
 Turmatim in terras summo descendere cœlo
 Aligerum cœtus: piæque exercitus alis
 Ardebat, citharisque omnes, cantuque fremebant.
 Aspexi & tennes inter volitare per auras,
 Et choreas agere, & læto proludere cœlo.
 Cycnorum veluti niveum volat agmen, ab alta
 Nube ruens, placidoque sonans replet æthera cantus
 Et vario circum cursans secat aëra gyro.
 Quos inter puerum (nec me sententia fallit)

Ire coronatum lauro, nitidoque coruicim
 Lumine, & è tergis cerno super astra volantem.
 Atque hæc syderias longè resonare per auras
 Audita est mihi vox, & reddita vocis imago
 Sæpius ex alto: Cælo jam victor Iolas
 Tendit, io! Superi, venienti plaudite, & inces
 Felices puerum cætus, sedesque locatæ.

Hæc Anthus: læto solatus & omne patrem est.

E C L O G A X.

C H R Y S I S.

A R G U M E N T U M.

*Ladon Uinator, Polydoro adhortante, CHRYSIDIS
 apotheosin anniversaria pompa celebrat. Per CHRYSI-
 DEM D. Saverium intellige: per Ladonem poetam, per
 Polydorum Ioannem Berardum S. I. D. Saveri cultorem
 egregium. meditatæ hanc Eclogam poeta est, cùm
 jam se ad Indicum iter accingeret; hinc Uinatores ad
 Gangis ostia introduxit.*

LADON, POLYDORVS Indi Uinatores?

LAD. **M**irabar, Polydore, mari dùm nuper in alæo
 Immørgor, rutilas piscatum gurgite con-
 chas,

Quid tanta, insolitùm; narent conchylia fundo?
 Vidi etiam è vitreo spumofæ Tethyos amne
 Hæc unâ properasse Deas, ubi Cærulea Ganges
 Lata subit, nitidasque auro devescat arenas.
 Cæruleos hic blanda Deos ad carmina, & ipsos
 Auritos etiam pisces, & monstra vocabant.
 Ecce dies aderat, victor qua CHRYSIS Olympum
 Ascendit, novus æquoreis Deus additus undis,
 Quæ locus astrifecti in medio vacat aureus orbis,

Inter

Inter Philyridæ jaculum, Ægoceramque sequentem.

Et nos stamus adhuc, nec reddimus annua magno

Vota Deo, ætisque agimus spectacula pompæ?

POL. Scilicet id fuerat, Gangis quod nuper ad ora

Dùm sedeo, & rutilas autè perquirere arenas,

Carpere, & è fluvio nitidos mihi cura lapillos.

Nescro quæ læti canerent mihi carmina cygni.

Illos (crede equidem) stellato CHRYSIS Olympo

Ad pompam, ò Ladon, atque annua sacra vocabat.

LAD. Sic ipse, ò Polydore, reor, solennia Divo

Æquoris æquoræ ducunt sub gurgite Nymphæ;

Candentesque sonant ripa in Gangetide cygni.

At tu, quæ pepigisse mihi te carmina quondam

Dixisti, vacuo recubans dùm frigus in antro

Captabas mecum, tenui meditare cicuta.

Incipe: jam raucus cecidit Notus, atque silentès

Æpice tranquillo sternantur ut æquore fluctus.

POL. Non eadem est ætas, Ladon: jam prorsus & illa

Sunt oblita mihi tot carmina: quin quoque viras

Defecere: leni mentem & longa abstulit ætas.

Tu puer, & meminisse potes, mihi nuper ad undas

Dic, quæ hircæis cecinisti carmina Musis.

LAD. Immo hæc, quæ nitidas medio de gurgite con-

chas

Dùm refero in litas, Divo properata parabam:

Itam repetam, & resona è mplebo Cæcula concha.

POL. Incipe: pacatis enim tibi Doris ab undis,

Et tibi gemmiferæ applaudit de gurgite Gangæ.

LAD. Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha.

Quæ nunc, ò Divæ Chryseides, æquora læta

Quæ colitis, roseus surgit quæ Plœbus ab undis,

Litora vos mihi, vel flaviorum panditis ora,

CHRYSIDI lætus ubi solennes ducere pompas

Incipiam, & musco redimita altaria ponam.

Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha,

An sedet hic; Nymphæ, quæ turgidus influit auroræ

Ganges, & rutilas gremio Thetidis accipit undas?

Nescio, Divæ, omeu: sacra hic altaria ponam

Muscibus contexta rubris, albisque lapillis.

Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha,
Ostrea da, Polydore, mari quæ duximus alto,
Et miris referunt variata coloribus Irim,
Afer & è duris evulsa corallia faxis.

His ego cæruleis contextam altaria donis.

Tu, CHRYSI, in medio, tot quando Cærulea conchas
Effudere sinu, tua munera, gemmeus esto.

Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha.

Huc age, Lyda, veni, fer tecum mascula thura:

Portitor illa mihi quæ quondam vendidit Afer:

His ego thuriferis incendam altaria donis.

Afer & apricis quæ collibus uva ministrat

Vina mihi, totumque cadis servata per ænum?

Illa ego diffundam læta hæc altaria circum,

Et Duo, CHRYSI, tibi, & Didymo duo pocula patri.

Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha,

Jam fortunatus summo confidis Olympo

Perque alios erras amnes, & Cærulea Divum,

Cærulea, quæ nunquam perturbant flamine Cori:

Sed Zet; hyro semper gaudent, semperque per undas

Cælestes ludunt, felicia Numina, Nymphæ.

Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha.

Cuncta tibi nautæ per litora, quæ vaga Doris

Alluit, & latè vaga circuit Amphitrîte,

Septem aras ponent, totidemque ex more quotannis

Oceani vitulos ante aram, Orcamque litabunt,

Et tibi servati sua vota in litore solvent.

Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha.

Ite per Eoi vastissima Cærulea puppes;

Nam novus Oceano Deus additus: ite per undas,

Audaces nautæ, & placidos jam findite fluctus;

CHRYSIS enim pelagi spumantia marmora placat.

Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha.

Ite, nec insanos quassantes turbine ventos

Oceanum, rapidas nec formidate procellas.

Ille animos mulcet ventorum, & temperat iras;

Ille nigras pellit nubes, Solemque reducit.

Da

Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha.
 Ite sub æquoreas, audi vos ite sub undas,
 Divitis, ò pueri, quæsitum abscondita Nerei.
 Iamque novum cælo processit CHRYSIDIS astrum:
 Astrum, quo matres gauderent roribus, & quo
 Lucidus aurata in testa concreseceret humor:
 Lætaque purpuræis flavesceret unda lapillis.

Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha.
 Hæc levibus properatæ modis nunc accipe, CHRYSI,
 Carmina: plura tibi mox, & meliora canemus.

Desine vocalis, mea desine murmura, concha.
 Attu nos cælo pius aspice: marmora conchas,
 Et rutiſas Ganget, te Numine, fundat arenas.

Desine vocalis, mea desine murmura, concha.
 Auspice te, placidum semper mihi rideat æquor:
 Rideat & puro suffusum lumine cælum.

Desine vocalis, mea desine murmura, concha.
 PGL. Dulce mihi, Ladon, cecinit tua buccina carmen;
 Non tam suavè sonant hæc per Gangetica cygni:
 Nec quæ sublimes semper summo aëre fidunt,
 Uranides *modulantur aves, cum rore beato
 Iam saturæ, dulcès effundunt gutture voces.
 Ille tibi Phœbum inspirat: facit ille poetam;
 Et tecum concha mare personat. Illius ergò
 Egrogias laudes meditare, & grandia facta.
 Digna Deo tua semper erunt, & dulcior nobis
 Carmina: te nostra laudabunt semper in æta,
 Dùm juvenes læti repetent tua carmina nostri.
 LAD. Surgamus, Polydore; vagis Sol mergitur undis;
 Et lætè maria, & montes umbrantur opaci.

* Sic dicta quia nunquam in terris consistere visa, quare
 & Paradiseæ, Nostri Paradise aves, Indi Minoc-
 dianæ.

THEODORO
COMITI BARBOVIO
FORTISSIMO MILITIÆ PRÆFACTO.

E C L O G A XI.

Æ G O N.

A R G U M E N T U M.

Cum Ægon ad Posidonium felicem nunciū attulisset, excessisse nimirum Messana Gallicam classem, ubiqueque à Comite Theodoro Barbovio receptam; Melibœus pastor, & Lycabas piscator lati carmen Vælori canunt. Per Ægonem poetam intellige, qui Rhégi hanc Eclogam conscripsit, cum severiori Minerva operam daret.

ÆGON Nauta, LYCABAS Piscator,
MELIBŒVS Pastor.

A Ctiadis magnum nostræ decus, & nova Musæ
Gloria, seu pictis alacer splendescis in armis,
Aut petis advenfôs æreata cuspide neqes;
Sive tibi merita præcingunt tempora lauro
Servata: geutes, plausuque ad sidera tollunt,
Huc ades, ô THEODORÆ, atque has ne despice Musas,
(Si qua tibi nostræ velocis gratia cymbæ)
Quas Pastor Melibœus, oves dùm pascit ovantes;
Ac tibi Piscator Lycabas, dùm retia ducit,
Alternis referunt certantes versibus ambo;
Tuque etiam facilis tenues Ægonis avenas
Accipe: nam nostræ debent tibi carmina Musæ.
Fortè masi ex alto dacebat rovia in adam
Piscator Lycabas, tristisq; in pastore curas

Ver-

Verfabat : pelagi sed per vicinia pastor
 Lanigeras Melibœus oves non lætus agebat.
 Ad Cœnyin Lycabas habitabat : Pastor ad umbras
 Vicini nemoris, viridique in valle Salicti
 Improvisus adest, timidisque supervenit Ægon,
 (Ægon Euboici quondam maris accola, ponto
 Tunc Siculo errabat, patriis procū exul ab oris)
 Protinūs & læto sic incipit ore profari :

Cui trepidi juvenes mox respondere vicissim.

ÆG. Solictos vestro depellite corde timores,

O pueri, felix vobis en, nunciatus adsum.

IYC. Dic age, quæ nobis Ægon nunc læta reportas?

ÆG. In festæ Siculo excessere ab litore puppes :

Arma procū cessere, minæque, infandaque bella.

Pax redit, & læti capiunt exordia mensis.

Vidi ego, lunati surgit quæ pompa theatri

Magnanimum Heroem, regisque insignia nostri,

Agmina mille ducem stipantia litore vidi,

Et lætas voces, plaususque his auribus hausi.

Ceū regi agglomerantur apes, post prælia quando

Victor regna petit, cæsoque ex hoste superbus

It lætos inter cœtus, plaususque faventum.

IYC. Scilicet id fuerat, prima quod luce diei

Sæpius, infuetum, resiliet ab æquore Delphin,

Nereidesque choros agerent, dūm murmura longè

Cærulea inventa concha ciet æquore Triton.

MEL. Hoc etiam (nec fallor) erat, quod præta capellæ

Tonderent, nimia passim dulcedine lætæ :

Ac virides inter salices, & flumina cœdem

Errarent Dryades festivæ, & Najsædes uæ :

Quas inter mixti, sylvestria Numina, Panes

Inflarent læti calamos, & læta sub auras

Murmura jactarent volucres per compita sylvæ.

Credo equidem : nam sensus inest divinitus illis.

ÆG. Ergo agite, & vestræ possunt quæ carmina Musæ,

Dicite, & alterno, juvenes, contendite cantum.

Ipse hæc intercæta pulsabo pœnine cordas.

MEL. Ite per apricos colles, & rura capellæ,

Ac lætæ cytisum, & florem toudete salisti;

Hortis abit: cessere minæ, pax aurea venit.

LYC. Ducite securi choreas, Delphines, in undis,

Et vario circum litus cursate natatu;

Pax redit, & placido rediens nitet aurea ponto.

MEL. Vos, Pastores, inducite fontibus umbras;

Et sinite optatas teneram pecus ire sub umbras.

Hortis abit: cessere minæ, pax aurea venit.

LYC. Vos, Piscatores, læti deducite cymbas,

Et piscosa leves jam solvite retia in undas:

Pax redit: & placido rediens nitet aurea ponto.

MEL. Fœcundos proscindat agros festinus arator,

Et pingues pedibus presset jam vinitor uvas.

Hortis abit: cessere minæ, pax aurea venit.

LYC. Alta rupe sedens piscator arundine pisces

Captet ovans, nudusque mari scrutetur echinos,

Pax redit: & placido rediens nitet aurea ponto.

MEL. Hic ego sub patulæ prostratus tegmine fagi,

Dùm teneros carpunt flores, mea cura, capellæ,

Ac Phyllis formosa comas mihi daphnide cingit,

Agrestes tenui modulabor arundine Musas.

Hortis abit: cessere minæ, pax aurea venit.

LYC. Hic inter scopulos, Zephyrique tepentis ad auras

Dùm moror, & molles expecto ad retia prædas,

Ac tibi de myrto necit Galatea corollam,

Aquoreas resonare Deas cava saxa docebo.

Pax redit: & placido rediens nitet aurea ponto.

MEL. At vos, Pierides, victori cingite lauro

Tempora; & Aoniæ vos dicite carmina Musæ.

LYC. Vos illi sertam viridi contexire myrto,

Nereides, plausuque sonans cinct æquora Triton.

MEL. Illi ego per sylvas, septemque altaria circum

Bissenos de more dies sacra liba quotannis

Spargam lætus humi, atque incendam mascula thura,

Non me carminibus superabit fuscus Amyntas:

Nec Pan ipse Deus vincet: nec Thracius Orpheus.

LYC. Ast ego litoribus, totidemque altaria circum,

Et sacros latices, & vina liquentia fundam,

Et

Ft spargam pelagi mæscum festinus ad aram.
 Non niveos inter cantu Delphinus Arion,
 Nec mihi per scopulos cernet Deus ipse Palæmon.

Sic illi alterno miscebant carmine Musas:

Ægon interea calamos inflabat acutos.
 Cum tandem (alta jugis jam Solem ab stonderat Ætas)
 Amborum invitæ fecere silentia Musæ:
 Atque hinc muscosi scopuli, rupesque cavatæ,
 Hinc longè colles responsavere beati.

E C L O G A XII.

M O E R I S.

A R G U M E N T U M.

Cum Phrasidamus Mœrim puerum rofas, & corallia ferentem vidisset, suspicatus ne puella alicujus amore teneretur, conatur illum ab amore revocare. At puer se Virginem amare ingenuè fatetur, & quomodo à Virgine vocatus fuerit, exponit. Per Mœrim intelligit poëta Olympicum piscatorem, qui annos duos, & viginti supra centum habet, virgo semper, & Virgini addidit nomen.

PHRASIDAMVS, MOERIS.

PHR. Cui tu, Mœri, rofas, & nigra corallia portas?
 Ah timeo tibi, Mœri, furor ne te impro-
 bus ille

Prævertat, præcepſque trahat malè sana cupido.

MOE. Vera tibi fateor, jam me pulcherrima VIRGO
 Totum habet, & dulces animo mihi ventilat ignes.

PHR. Ah puer infelix, quæ te dementia cepit.

An nescis quàm durus amor? non sævior illo

In terribis Leo, non pelago crudelior Orca est.

Illum sæva mari, canibusque incincta marinis

Scylla tulit; natumque sanæ impacata Charybdis

Fovit, & immanes admorunt ubera Phocæ,

MOE. O, necis, Phrasidame, mihi quæ flamma medullas

Torreat, & quæ me tepeat formosa puella?

PHR. Dic, age, quæ flamma, & quæ sit formosa puella?

MOE. Incendit me dius Amor: me PARTHENIS, o quæ Non consueta meum pertentant gaudia pectus!

Illa meos poscit (si quicquam credis) amores:

Illa habeat: mentem hic semper bonus occupet error.

O nimium, felix, hanc si, piscator, amares!

PHR. 1. Non humana sonant tua verba, sed unde repente

PARTHENIDIS tibi tantus amor? quo numine dextro, Mœri, tibi sagittæ exarsere in pectore flammæ?

MOE. Dicam equidem, Phrasidame: Cavo stat picta sub anuro

Quæ Mergillina illustres via ducit in ædes,

VIRGO decus cœli, quæ me dum spectat euntem,

Pubentesque rosas dextra tunc sorte ferentem,

(Ipsa mihi soror è testa decerpserat Aëgle)

Cui, formose, rosas, puer inquit, at ipse repente

Obstupui: ca piusque nova dulcedine mentem,

Illi licet: Dis rosas vis tu pro munere, VIRGO?

Accipe: parva quidem; sed si dignabere, majus

Cor, nostri, Regina, tibi do pignus amoris.

Tunc dextram mihi VIRGO ostendis, & Hæc, puer, inquit,

Accipio, dilacte, rosas, quæ pignus amoris

Semper erunt: semperque tuos dignabor amores.

Sed tu, Mœri, alias sectari, & amare puellas

Mitte, nec insanæ incendiant tibi pectora flammæ.

Cui contra, Tibi, Dea, meos piscator amores

Es: veveo: immotusque animum te. Numine strata

Ac veluti nunquam tot me flexere puellæ,

Litoræ quæ mecum passim per nostrâ vagantur?

Sic & nulla mihi poterit prævertere mentem:

Non Beroë formosa comas, non picta Lycoris,

Non Hylæ, quarum tam nobis pro docte superba

Cratæa regundant, utroquod gurgite gemmas,

Quæ

Quotveniunt, quantumque Indis deducitur aurum.

Tuque, Puerque tuus nostro sub pectore fixi
Stabitis, æternumque mei vos semper amores.

Nec vestra ex oculis unquam labetur imago,
Diva, meis hæc erit quicquam mihi gratulus unquam,

Ni Deus Puer, & Pueri tu candida Mater;

Nam dulcis puer est, & dulcis tu quoque Mater.

Ipsa, Puerque meus te semper amabimus, inquit

Illa mihi: tu noster amor, tu maxima cura.

Proque rosas, quas, Mœri, mihi, Pueroque dedisti,

Iam tibi luciferis sertum subtextitur astris.

Hæc dedit, & placidis mihi mox subrisit ocellis:

Subrisit Puer ipse, sinu quem Dia tenebat,

Et mihi divinos animo inspiravit amores.

PHŒA, Portunate puer: dix tu *VIRGINIS* ergo

Factus amans, quæ tantum alias formosa puellas

Exuperat, quantum reliquas Luna aurea stellas.

Illam Coelicolæ, nitidisque exercitus alis

Aligerum observat venerans, plausuque coronat.

Fortunate puer, nunquam tibi dura negabunt

Æquora captivos piscosæ in retia pisces.

Non posthac vacuas velles de murice conchas;

Nec tennes inter sabulum venaberis aulos.

Nam *VIRGO*, cui Sol, cui Luna, & sydera parent,

Et venti, nimbique, undosi & Cærule ponti,

Placabit maria, & ventos pulsabit, & imbres

Piscibus & nassas, succoque implebit echinos.

I, felix puer, o! fer nigra corallia Divæ,

Purpureamque rosam, & flammæ testare pudicas.

Sed veniam comes ipse tibi, si fortè benignis

Aspiciat me *VIRGO* oculis, nec spernat amantem.

MŒ, Corripiam prius ipse yam; tu ponè venite.

IACOBO CANTELMO

Sanctæ Romanæ Ecclesiæ

CARDINALI AMPLISSIMO,

Archiepiscopo Neapolitano.

E C L O G A XIII.

Cum Roma Pontificia Classe profectus, Masam ad delubrum per astatem secessurus venisset, amœnissimæque circum loca nã cum poëta lustraret.

LYCABAS, MOPSVS.

Fortè sub umbroso Lycabas confederat antro
 Palladias juxta rupes, & plurimus auras
 Captabat Zephyi molles, & frigus opacum,
 Ingentes Regum meditatus arundine pugnæ;
 Cum celer adveniens Vervecide Mopsus ab unda,
 Piscatu dives multò: quid lentus ad umbram,
 Quid, Lycaba, cessas? inquit. Stat carmina quando
 Texere digna tibi: & venientem attollere cantu
 Heroem insignem pietate, ostroque nitentem.
 Quem fore venturum piscosa ad saxa Minervæ,
 Iam dudum cecinit divino carmine Proteus.

Ipse etiam purâ vatem sub nocte canentem
 Audivi, freta Teleboùm dùm fortè recurro,
 Lunsque oliviferos linquebat lucida colles.
 Sed quâ, Mopse, virum vidisti ad litora ferri?
 Da, precor: occurram, cantuque ad sydera tollam.
 Spero equidem, nostras non respuet ille Camœnæ.
 Respondit Lycabas, contra cui talia Mopsus:

Nu-

Nuper cantu sedens Vervecide, quã vagus undas
 Sol petit, Inarimon inter, Prochytenque : citumque
 Expecto ad prædam Synodontis, Chromimve rubentem,
 Tres vidi vitreo cursantes æquore puppes:
 Illis credo equidem vestari Heroa carinis.
 Nam circum pulchræ Nereides, & genus omne
 Nympharum tremulo ducebant marmore lusus:
 Quas inter mixti pingebant æquora cauda
 Delphini : & resona pulsabant Nærea concha
 Tritones: percussa procùl cava saxa sonabant:
 Quare agè, quandoquidem non fistula, non tibi de
 sunt

Carmina, litoreant modulare ad litora Musam.
 Ille hæc: & Lycabas sic orsus arundine carmen.

Currite Lubrenses per cœrula, currite, Nymphæ,
 Auspicio meliore. Redit quã fessus ad æquor
 Hesperium Titan, currumque reducit ad Indos,
 Sol novus exoritur, roseoque decorus in ostro
 Emicat; atque diem terris, lucemque perennat.

Currite Lubrenses per cœrula, currite, Nymphæ,
 Auspicio meliore. Subit jam Regius Hospes
 Classe suum, festisque sonant pulsa æquora bombæ,
 Lætaque securis terroribus unda remugit:
 Totus & innocuis subtermicat ignibus Æther.

Currite Lubrenses per cœrula, currite, Nymphæ,
 Auspicio meliore. Suo non Scyrus Achille
 Amplius, ingenti quanquam, se jactet Alumno,
 Non Iove Dixi colles: namque Hospite tanto
 Lubra præit Scyrum, Cretamque superba laceffit.

Currite Lubrenses per cœrula, currite, Nymphæ,
 Auspicio meliore. procùl Sebethide ab unda
 Parthenope tantum vobis gratatur honorem.
 Parthenope, fatis cui nunc felicibus, Heros
 Contigit: & Pastor stat pro Pastore Supremo.

Currite Lubrenses per cœrula, currite, Nymphæ,
 Auspicio meliore, petunt jam litora vestra
 Visuræ Heroem quotquot Cratera recursant
 Flavicomæ Pentis Nymphæ, cætusque beati

Sire-

4 Sirenum, & vitreo de flumine plurima Nais.

Currite Lubrenses per cœrula, currite, Nymphæ,
Auspicio meliore: quibus sub Principe tanto
Optati spirant Zephyri felicibus auris,
Blandaque subridet Nerei pellacia, & almo,
Eque coruscanti radiat lux aurea vultu.

Currite Lubrenses per cœrula, currite, Nymphæ,
Auspicio meliore: imisque è fluctibus ostro
Tincta rubescenti corallia carpite, mixta
Multa quibus tutulis ardescat purpura fibris,
Sicque Dicharchæo sublectus ab æquore murex.

Currite Lubrenses per cœrula, currite, Nymphæ,
Auspicio meliore, Laqueo hæc debita Patri
Munera sunt. nitidum argentumque, aurumque eoruscum,

quasque alii cupiunt, gemmas contemnit; & unis
Quæ sua, contentus gaudet virtutibus Heros.

Currite Lubrenses per cœrula, currite, Nymphæ,
Auspicio meliore. Maris muscosa profundi
Dona, leves Aulos non dedignabitur ille,
Non balano lepadas, couchilia, non & Echinus,
Ostreaque, & Cochleas cum purpureis Neritis.

Currite Lubrenses per cœrula, currite, Nymphæ,
Auspicio meliore. Rubro non vellere mullos,
Non & Acum, & Soleam, pista nqur remiserit Vmbram.

Quare agite, his, Divæ, tenues operate canistros:
Qui grato spirent musco, atque suavibus herbis.

Currite Lubrenses per cœrula, currite, Nymphæ,
Auspicio meliore. Sinus jam pandite vestros
Sirenes; nam vestus equo petit alta marino,
Muscososque legit scopulos, & odora secundum
Saxa leves Zephyros, & murmura captat amica.

Currite Lubrenses per cœrula, currite Nymphæ,
Auspicio meliore. cavum Colomelis in Antrum
Cede Dærs, cætusque Viro ruat obvius omnis:
Et vitreas æcât choreas, & carmina dicat.

Nam

Namque sacris Heros choreis, & carmine dignus.

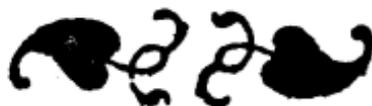
Currite Lubrēnses per cœcula, currite, Nymphæ,
 Auspicio meliore. Natantia regna tenētis,
 Vos quæ Teleboūm, Divæ, descendite ab alto
 Vertice, & Heroem venientem amplexu natata,
 Dùm rauci circūm Tritones Nerea pulsant.

Sistite Lubrēnses jam cursum, sistite, Nymphæ.
 Idem redit è vitreis Neptuni fluctibus, omni
 Nereidum læta circūm stipante corona:
 Assultantque citi Delphines, & æquora pingues,
 Miscentes varios mitis erroribus orbes.

Sistite Lubrēnses jam cursum, sistite, Nymphæ.
 Iamque hinc pacato venienti agurgite cautes
 Assurgunt, plauduntque undis vada læta canoris:
 Hinc & proceræ nutantia culmina rupes
 Inclinant, blandoque sonant myrteta susurro.

Sistite Lubrēnses jam cursum, sistite, Nymphæ.
 Iamque coronatis è puppibus exit, & actam
 Insilit in viridem: citò litosa sternite myrto,
 Et circūm solus ornate vitentibus: illum
 Vos & purpureo, Divæ, conspergite nimbo.

Sistite Lubrēnses jam cursum, sistite, Nymphæ.
 Hæc levibus properata modis, pro tempore Musæ,
 Nunc tibi Partheniæ mirtunt, mitissime Principes:
 Spero equidem, meliora dabunt, si fronte serena,
 Nostra hæc litoreæ respexeris orsa Camœnæ:
 Sique tua Vatem Phœbea afflaveris aura.

CAROLO CARDENIO

Sacri Romani Imperii

PRINCIPI MERITISSIMO,

Laini Marchioni , Acerrarum Comiti.

E C L O G A XIV.

CARDENIDES,

A R G U M E N T U M.

CARDENIDEN Mecœnatem suum Poëta sub æstatem unâ cum Phyllide ad Pausilypum invitat , locique amœnitatem, ac delicias describens : atque illi & piscatoria munuscula, & versus spondet. Per Phyllidem intellige FRANCISCAM M. SPINELLAM è Scala Principibus, Marchionis Conjugem, mulierem præstantissimam : omnibusque animi, fortunaque dotibus abundè ornatum.

O Ptatos jam pande mihi , formosa , recessus,
Mergillina, cavis & amicam in rupibus umbram,
Quò plenas referam naffas, & frigora captem.
Pauca sed ante meo gracili sunt carmina avena
CARDENIDÆ dicenda : neget quis carmine magno
CARDENIDÆ, me cujus amor fasit esse poëtam.
Sic tibi, cùm vitreas pelagi descendis in undas,
Et blandam cursu sequeris Nesida sororem ,
Non Protei possint , Phorcique nocere petulci.
Incipe ; Pausilypi ad littus, sedesque beatas
CARDENIDEN tenui calamo, cantuque vocemus.

CA-

CAROLE, dùm summis ardet fervoribus ætas,
 Incenditque suo rutilans sata Syrius igne,
 Hùc, quò Pausilypus scruposæ rupis in antrum,
 Et formosa vocat te Mergillina, venito.
 Ipsa sed in primis veniat tua Phyllis, & ipsa
 Cæruleas inter ludat non ultima Divas :
 Euboidum Phyllis pulcherrima, quam tibi casti
 Dulcis amor thalami concordi fœdere junxit :
 Et quæ jam pulchra fecit te prole parentem.
 Hic lenes spirant auræ, Zephyrique salubres,
 Et placido intendunt felicia marmora flabro :
 Crebròque impulsæ modico clangore jocosæ
 Per vides scopulos, per litora leniter undæ
 Assultant, vitreique tegunt saxa humida roses.
 Hic & odorifero flòrentes pumice cautes
 Cæruleum gignunt muscum æqueris : aspice, ut omne
 Litus, & objectos scopulos maris integat herba,
 Qua non purpurei spirant fragrantius horti :
 Gratus & halat odor, qui thure suavior ipso
 Leniter immissa insinuat se naribus aura,
 Atque ægros reficit sensus, viresque ministrat.
 Stant rigui fontes, multoque foramine manat,
 Qui nitidas inter fugiens strepit humor arenas.
 Et sincerus aquæ se litora propter amœna
 Fons agit è scopulis, cui non vicina recurrens
 Doris amara suum immiscet perfusa liquorem.
 Inter & optatos subsultant Najades amnes,
 Ore omnes formosæ, adianti frondibus omnes
 Ornatae, & viridi succinctæ crura cothurno ;
 Sunt hinc & rupes, tepidæque in rupibus umbræ,
 Quæ nimios relevent æstus, & læta ministrent
 Otia Musarum : gelidis hinc sæpè sub antris
 Cantando ingentem poteris lenire laborem,
 Dùm choreas tua Phyllis agit, luditque beato
 Nympharum sociata choro ; mediasque per undas
 Humida Delphinum ad cantum gens assilit omnis.
 Eja, age, rumpe moras : tibi jam per litora muscus
 Sternitur, & passim mollis se subjicit alga.

Aspera

Aspice, ut undivagi nantes per cœrula pisces
 Te placido invitent lusu, cursentque per æquor
 Festivi, & frugices inter spatiantur odors.
 Ipsa tibi ridet Zephyrorum animata susurro
 Æquora, vocalique laceffunt murinare cautes.
 Hic juvat in vitreo ludentes gurgite Divas
 Nereides spectare, & fluctivagas Sirenas:
 Quippe suus nunc mensis adest, quo gurgite ludant,
 Cùm flabro incipiunt Zephyri spirare canoro.
 Interdum picto lustrabis læta phaselo
 Litora Pausilypi, & colles spectabis apricos,
 Et quæ magnifico surgunt palatia luxu:
 Nec non & maxime pueros, tenerasque puellas
 Innocuos celebrare choros, & ludere in undis.
 Sæpè etiam celeres sublabi gurgite cymbas,
 Et ~~prohem~~ remis certare, & scindere fluctus,
 Ut primi metam teneant, & præmia tollant.
 Aspicias, lætos & ovanti murmure plausus
 Attolli, & festas cœcylia litora reddere voces:
 Ac longè scopulos plausu, & freta pulsa sonare.
 Quin etiam, si nostra tibi manuscula cordi,
 Barbatos tibi ego mullos, Rhombumque trilibrem,
 Auratumque feram, & Turdum, flavosque Erythinos:
 Addam atque his Apyreum, & cœcylion Melanurum
 Atque leves Synodontas. (amar hos nam tua Phyllis
 Sæpiùs atque illos, memini, me ferre rogabat)
 Hos & odorifera contextos desuper alga,
 Vimineosque inter calathos tibi munera ducam.
 Præterea, primis quæ sunt gratissima mensis,
 Dona feram, æquoreo madeant quæ plurima roto,
 Atque vaporiferæ spirent circumdata musco,
 Et persæpè famem quæ irritavere morantem,
 Offrea, purpureoque ardentem murice conchas,
 Et saxosa mihi Nesis quos servat Echinus,
 Quosque Dicarchæis nutrit Thetis humida saxis:
 Illos è fundo, rigidoque è rupe revellam,
 Cùm jam Luna suum complevit lumine corna.
 Insapor & pictum, non ultima dona quæsilum.

Cæruleis plenum digitis, quos litora propter
Sebethi medias inter scrutamur arenas.

Hinc cum læta inter myrteta, & concava saxa,
Aut riuos inter lenta otia, ducimus annes
Iam vacui, & Zephyrum, & frigus captamus opacum,
Quam mihi Syncerus moriens donavit, avenam
Inflabo, & nostro freta carmine pulsa sonabunt.
Tunc genus antiquum regali è sanguine regum
Cantabo, stirpisque tuæ primordia dicam-
Magnanimos addam Heroes, Regesque superbos,
Quos Tagus auriferis regnantes vidit arenis,
Et quos Dives Iber, niveaque incinctus oliva
Bætis, & umbrosa coluit cervice Pyrene:
Quos & Parthenope titulis majoribus auxit:
Noster & in viridi miratus sæpè recessu
Pausilypus, fovitque suas Euplæa per undas.
Non taceam tua facta, mihi si pulcher Apollo,
Et digna Astiades concedent carmina Musæ.

Hæc sat, Nereides, vestrum luisse Poëtam,
Dùm sedet, & rarum subtexit arundine linum.
Hæc vos, & Divæ, facietis maxima magno
CARDENIDÆ, mihi cuius amor sic crescit in horas,
Orbe velut pleno succus pinguefcit Echini:
Aut matutino ut turgent conchilia rore.

Surgamus: nam prima gravis cantantibus aura
Vesperis, atque aër gelidi nocet humidus antri.
Ite domum teneræ, Sol occidit, ite puellæ.

F I N I S.

ILLUSTRISSIMO

Et Excellentissimo Dom.

D. CAROLO

DE CARDENAS,

FAMILIÆ PRINCIPI,

Sacri Romani Imperii

PRINCIPI MERITISSIMO,

Primo. Laini, & Regni Neapol. Marchioni, Comiti Acerrarum, Comiti Palatino, Alcajdo perpetuo urbis Plutia in Regno Sicilia, Militum gravis armatura Prefecto, &c.

NIC. PARTHENIUS GIANNETTASIUS
Societatis JESU.

Antiquus ille, EXCELLENTISSIME PRINCEPS, mos fuit, qui & maximè viget nunc temporis, ut elaborate jam naues, priusquam in mare deducerentur, unè ex Numinibus, aut Heroibus consecrarentur:

¶

illius.

illius autem imago Numinis, cui navis solenni
 ritu jam dedicata erat, in eburne calata, vel in
 auro puppi praefigebatur. Hinc illa aurato ful-
 gentes Apolline, & Minerva, & Marte puppes
 conspiciantur: ex quibus non decus modo, &
 ornamentum, verum etiam, & praesidium sibi,
 & tutamen promittebant; quippe quae presen-
 tes semper in dubiis, facilesque in preces Divos
 sperabant: sic & sub illorum tutela per insidum
 semper mare, per infidos semper ventos tu-
 tius navigare credebant. Hunc ego morem se-
 cutus (ab illo enim ne latum quidem un-
 guem recedere religio est) antè quam navim
 hanc meam ex male dolatis truncis, nulla arte,
 nullo ingenio compactam in mare deducerem,
 tibi, VIR IMMORTALITATE DIGNISSI-
 ME, nuncupandam putavi, ut magnum ex te
 praesidium sortiretur, & decus: tuisque recta
 auspiciis ad aeternitatis portum secura velifi-
 caret. Et sanè non aliam profectò metam sibi
 praescribere fas est, si te Auspice se se mari com-
 mittat, ac ventis credat. Quae & felicior illa,
 cui speciosum nomen Victoria fecit, quicquid
 Oceani terras ambit, alluitque, fortunata na-
 vigatione lustrabit; perque geminos de vecta Or-
 bes, ad immortalitatis portum victrix perve-
 niet. Et quidem (nec me meus animus fallit)
 jam mihi tantam prosperitatem licet ominari:

Hoc duce, perpetuis sulcabitur aequora velis, |
 Felici intendunt semper quae flamine Cori.

Et sanè quis hanc sibi ex tanto Principe feli-
 cita-

citatem, ex tanto Heroe praesidium, & decus non spondeat? Summum profecto ex tuo genere decus, summum ex tua virtute praesidium sibi nostra hac navis pollicetur. Non enim tibi ex Nobilitantum stirpe, sed ex Equestri, sed ex Senatoria, sed ex Regia sanguis est. Quippe qui à Gothis Hispaniarum Regibus Divo Hermenegildo, & Recaredo longa annorum serie in te transfusus est. Qui Sancti Reges, quoniam ab Arianis haereticis Lupi vocabantur, hinc Lupos in stemmate Majores tui pro gentilitiis insignibus assumpserunt.

Quibus verò regius ille sanguis trabeatus fascibus, laureatus victorius, & per quos, quantoque Heroes in te transmissus sit, mitto dicere; nam & luce se produnt sua, commendantur & fama: quin & me dies deficeret, si singula percererem: unum autem, aut alterum omittere non possum. Celeberrimus ille est, cujus nomen, vel oculi invidia, vel melioribus fastis ascripta aeternitas, qui innumeris victorius, ac palmis è barbaris sua virtute, summa sibi gloria partis, illam nobilissimam imposuit coronidem, quae quidem omnibus saeculorum laudibus, omni posteritatis memoria digna est: cum enim inter innumeratas propemodum barbarorum copias, quae confertissimus globus erat, & atrocissimum saeviebat praesidium, irrupisset, Manusam Maurorum Regem propria manu obtruncavit: quo caso, deletus omnis barbarorum exercitus est.

Nec minorem celebritatem Nominis comparavit

52
 ravit sibi ALPHONSUS DE CARDENAS,
 ad quem unum tunc temporis cum Lusitanis
 pugnantem, tanquam ad egregium Militia præ-
 ceptorem Isabella Castella Regina Consalvum
 Aquilarium Cordubensem misit, ut sub tanto
 Duce prima militia rudimenta poneret: & po-
 suit adeo egregie, ut merito uni ALPHONSO
 Consalvum debent Hispania: quin & ipse Con-
 salvus ab hoc solertissimo Magistro exacte mi-
 litia documenta, præceptaque, quibus postea suo
 cognomine Magnus evasit, accepisse fatebatur;
 quæ quidem ALPHONSI laus maxima est, ac
 summum Imperatoria virtutis, gloriaque ver-
 ticem attingit.

Sed quibus laudibus prosequar eos CARDE-
 NIAE Familiae Heroes, qui cum Alphonso Re-
 ge Aragonio in Italiam ad Palmas venerunt, &
 Titulos? Quibus ALPHONSUM FERDI-
 NANDI, & Annae Emanuelis à Regibus Ca-
 stella filium, & ALPHONSI Magni Magistræ
 Ordinis Divi Iacobi, & GUTTIERIS Magnæ
 Legionis Commendatoris consobrinum laudibus
 commendem? qui Alphonso I. Regi, per quam
 charus, & à Consiliis fuit, atque ab eodem Ma-
 gnus Camerarius, Plutiaeque urbis Alcaydus,
 mox & Cajetae Prorex, & summus Militia Præ-
 fectus renunciatus, eam Regni partem, quæ Ca-
 tio finitima est, summa belli, prudentiaeque lau-
 de gubernavit. Quibus FERDINANDUM
 ejus filium Ferdinando Regi Catholico charissi-
 mum, Almeriaeque Alcaydum? qui postea sub
 egre-

egregia Fortitudinis exempla reliquit, æternum-
que nomen ex debellatis toties Mauris, ut me-
ritò à Federico Rege Laini Marchionatu, atque
Acerrarum Comitatu insignitus fuerit. Quibus
FERDINANDUM? qui ob præmium eximia
fortitudinis à Carolo V. Austriaco Bononia,
Neapoli, & Tuneti inter Magnates adlectus est,
quibus unis Regem alloquens aperto capite, qui
honor apud Hispanos summus habetur, fas est.
Quibus inquam laudibus sexcentos alios Heroes
celebrem? quibus merito

..... monumentum ære pereant,
Regalique situ Pyramidum altius
fixit fama, sacravit æternitas.

Hactenus hæc, quæ ad nostræ navis decus, at-
que ornamentum plurimum faciunt. Quæ verò
ad præsidium; illæ sunt animi tui virtutes, qui-
bus te totum imbendum tradidisti. Et primò
quidem amœniori Musarum studio; hinc acrio-
ri diligentia Mathesi operam navasti, illud Poe-
tæ in animo fixum habens:

Me verò primùm dulces antè omnia Musæ,
Quarum sacra fero, ingenti percussus amore,
Accipiant, cœlique vias; & sidera monstrent.

Quod porrò studium regium est, & rege dignum,
quantum verò in hisce liberalibus disciplinis
profeceris, novimus omnes, quotquot dexteri-
tatem ingenii tui, felicitatemque sæpius demi-
rati sumus. Novit nostræ hæc Academia, quæ te
primùm literis erudiendum, mox plausibus sum-
mis excepit eruditum.

C 3

Hic

Hu autem facultatibus egregias animi dotes sociasti, quæ te suprâ reliquos evexere. Candidi Mores, ingenita nobilitatis insoles proorsus divina, Comitatus ad omnium animos sibi semper officiis promerendos intenta, Munificentia penè regia, Fortitudo, animique Constantia, ac rectus perpetuò integerima vita Tener, tui animi regia dotes sunt, quibus invidiam superasti. Verum singula enumerare omitto, ne offendam modestiam tuam, quæ cum maximè laudanda geras, à laudatione maximè abhorret.

Quæ cum ita sint, non frustrabitur votis nostrâ hac navis, si, te Auspice, se ad aternitatis portum sperat appulsuram: Etsi, ut eleganter Anacreon.

Τροχὸς ἀρματος ᾧ οἶα

Βίωτος τρέχει κυλιοθεῖς.

stabit tamen aternum te duce fama. Patiaro igitur, EXCELLENTISSIME PRINCEPS, tuam gloriosam imaginem, tuum immortale nomen nostræ navi præfigi. Et quodcumque hoc munus, quod tibi lubentissimo nuncupo, dicoque, grati animi monumentum ne despicias. Vale, Neapoli Kal. Aug. M C I D C X E.

NAU.

NAUTICORUM

LIBER I.

QUÆ veniant nemora apta mari, quo sydere pinus
 Cædere, & arte rates qua cæsis ponere trunca
 Conveniat: quæ cura omnes prædiscere ventos,

Et mores, & signa, vagique sonantia Nerei,
 Æquora velivolis latè sulcare carinis;
 Litora vel circum pictis freta findere lembis;
 Nec non & quæ in Acu, & parvo solertia Mundo,
 Et tempestatum quanta experientia Nautis:
 Hinc canere, & vasti puppes per cæcula Atlantis
 Ducere surgentem in Solem, Solemque cadentem,
 Incipiam: vitrei quando me Numina ponti
 Nativam in sedem invitant Nereides udæ;
 Et tenues vati calamos compingere cera,
 Litoreoque parant sertum subtexere musco.
 Nam neque Mænonios ausim sperare cothurnos,
 Nostra nec æternam interserpere tempora laurum.

O magnæ clarum Ausoniz decus! edite cælo
 CARDENIDE, pulchris seu te per rura viretis
 Leucopetre spatiosa tenet, vel carmine dulci
 Agrestes inter Divas blanditur Apollo:
 Seu te stellati ducit per concava cæli
 Uranie, & nitidos orbes, & sydera dicit;
 Sive in vectus equo, tua regna, invisis Acerras,
 Ac longè rauci perlustras flumina Lai,
 (Regna solo pingui, & lætis felicia campis,
 Mille & Regna annos atavis dominata superbis)
 Huc ades, & primùm pelagi ne despice munus.
 Quicquid id est; mediis te fluctibus æmula Doris

Compellat, campusque sonat latè omnis aquarum.
 Parva altis & sæpè damus munuscula Divis.
 Forſitan & tempus veniet (jam retia, & hamos
 Liquimus, & grandi percurrimus æquora puppi)
 Ut, noſtris majora auſis molimina Muſis,
 Bella ca nam, & palmas, curprimò Oriente ſubacto,
 Cæſar in Euphratem viſtricia dirigit arma,
 Ut priùs injuſto jam Numinis eximat Vrnæ
 ſervitio, & ſacras ſiſtat ſe victor ad aras!
 Tuque operis tanti in partem, partemque triumphì
 Dux aderis, magnique comes tu Cæſaris ibis:
 Tunc ego te ſummis Heroibus, & magnis Diis
 Laudibus æquabo, tollamque in ſecula nomen.
 Sume hoc interea, Martiſque accingere in arma.

At tu, qui Superos inter ſpatiaris Olympo,
 SABERIDE, mihi dexter ades: tu dius Apollo
 Magnam Vati animam, & divini carminis œſtrum
 Inſpira; noſtriſque volens allabere cœptis.
 Nam te, nec fallor, magnarum Numen aquarum,
 Rẽctoremque maris, tempeſtatumque potentem
 Gangaridæ quondam dixere, & creditus Indis
 Oceani immenſi magnus Deus, humida parent
 Neptuni cui regna, vagique per aëra nimbi,
 Et ſe pacato ſubmittunt murmure venti.
 Sed quamvis (tibi mentitum non fingimus ultrò
 Numen, & immeritos aris adolemus honores)
 Non deus Oceani, verùm tibi gurgitis alti
 Imperium Pater Omnipotens dedit, ut tua nautæ
 Numina ritè colant! placidos tu tollere nutu,
 Turbatosque potes nutu componere fluctus.
 Ergo age, & innubi quoniam lux aurea cœlo
 Iam nitet, & Zephyris criſpanitur molliter undæ,
 Audaces ru pande ſinus, dextraque potenti
 Tu dubio curſum pelago, clavumque gubernæ.
 Principiò nautis ſylvæ delectus habendus,
 Vnde abies viduata comis, nudataque fagus,
 Ulmique, & cæſæ veniant ad litora pinus.
 Primus & hic illis labor impendendus; & omnes

Sa-

Sacrorum saltus nemorum lustrare necesse est.
 Hic & sylvarum sobolem legisse potentem,
 Et Martis fortem, & casus fuisse marinos:
 Nec labor incassum tantus cadet, ire sonantis
 Aut opus Ægæi per cœrula, perque tumentem
 Euxinum, aut clausum sulcandum navibus æquor:
 Sive per externas oras, audacibus ausis,
 Oceano errandum, latè qui panditur ingens
 Herculeas ultra metas, seseque per omnes
 Insinuat torrente plagas, quæ surgit Eoo
 Phœbus, & Hesperio rodiens lavat amne quadrigas.
 Nam si materiem texendis navibus aptam
 Legeris, atque data fabricaveris arte carinas,
 Deduces celerem securus in æquora puppim,
 Ac lætus Zephyro committes vela vocanti.
 Non te nimbifero terrebut turbine venti,
 Nec tumidum veniens glomeratis fluctibus æquor
 Vertice ab undoso; rapidas animosa procellas,
 Nimbosque, pelagique minas pulsabit, & Euræ
 Illa, coronatas opponens pulsibus alnos,
 Idæas soboles, Alpinaque pignora. Ceu arx
 Duro imposta jugo, duraque è rupe reciso,
 Plurima quadrato surgant cœni mœnia saxo,
 Quam crebris aries ærata cuspide pulsat
 Ictibus, alatoque petunt tormenta metallo;
 Verberat invictos iteratò machina muros,
 Atque explosa cavo pila ferrea sibilat ære.
 Sicut contrà hæc: duris eludit rupibus ictus;
 Nec timet horridicis tormenta sonantia bombis.
 Sic & robusto de robore texa carina,
 Non nisi spumosum multis post cursibus æquor
 Emenfa, & pelagi varios experta labores,
 Et seros obitus, longævaque fata videbit.

Quid tibi si sylva nullus delectus, & omnes
 Imbelles nemorum populos admoveris undis,
 Accipe: non multis (juvat hæc meminisse) docebor
 Cum tibi cœruleus supra caput æthere ab alto
 Inciderit nimbus, missique à carcere venti

Compactam fragili feriant de robore navim,
 Dilacerent velum, quatiant latus impete multo,
 Et validis obvertant flaminibus antennas:
 Hæc primò vitium faciet, sensimque patentes
 Incipiet laxare sinus, rimisque fatiscet.
 In latus hinc prona incumbet: concussaque ponte
 Scindentur transtra, & laterum compage soluta,
 Fluctibus infelix ibit data præda marinis.
 Non secùs, incocta renui quas arte bubulci
 Argilla fecere, casæ, cùm plurimus imber
 Decidit, & plenis undarum æquora rivis,
 Accipiunt testis imbrem, subterque ruentem
 Vix fragili cursus fluviorum pariete sistant.
 Paulatim incocti lateres laxantur, & undis
 Dant aditum: sensim moles ruitura fatiscit.
 Cùm tandem è summo labentia culmine testæ
 Naufragio jactantur humi: de vertice pastor
 Dejectas videt ire casas, sua regna, per undas.

Sed jam tempus equum pulsu stimulare ferocem,
 Implicitasque errore vias superare ferendo.
 Ergo age, antisper pelago, portuque relicto,
 Ne pigeat sacros nemorum penetrare recessus:
 Quæque sit apta rati, vel quæ sit inutilis arbor,
 Et quo conveniat cœli sub sydere aruncos
 Frondifera audare coma, & radicibus aliis
 Noscere, quo rigidas valeas inferre secures.

Est mons Ausonia in magna, quæ Marcia Tellus
 Hybernæ ad Solem, & mollem se fundit ad Austrum:
 Hinc quæ purpureo Solem primo excipit ortu.
 Ionio disclusa mari stat Græcia Tellus;
 Hinc quæ Tyrhænum Siculæ per claustra Peloræ
 Ioniis miscetur aquis, Vulcania rognis,
 Pœliasque domos, & totam è vertice spectas
 Trinacriam, antiquo montem cognomine Silam
 Romani, & Græci pariter disere vocantes.
 Hic nemus umbrosum, atque ingens, sylvæ horrendæ
 montem

Occupat; & nigra dorso latè incubat umbra.

Hic

Hic mille in cœlum tollunt capita ardua pini;
 Et totidem ramis circumfrondentibus alni
 Assurgunt turritæ, & nubila vertice lambunt:
 Quæsitæque nuces saxorum grandine multa
 Ingratam præbent pecori, & pastoribus umbram.
 Hic mille expansis pandunt sese undique ramis
 Castaneæ, & magnæ laxant sua brachia quercus,
 Plurima & argutis agitatur frondibus ulmû,
 Et fagus, camposque abies cursura marinos:
 Cerrique, platanique, altæque in montibus orni:
 Atque aliæ: neque enim verbis percussere refert
 Quotquot Sila ferat truncos, lætissima sylva.

Nunc ego (sub montes quoniam penetravimus altos
 Provida ubi sylvas longè Natura locavit,
 Ut pelagi casus averteret: attamen ipsa
 Semper avara famas hominum, & solertia major
 Evicere, & itum in montes, in nubila & usque est)
 Quæ meliora probes, quorum est communior usus:
 Quæque mari sint apta magis, ventisque ferendis,
 Et robusta solo veniant, non carmine multo
 Edoceam, nec te per longa exordia ducam.

Est autem varius, cultusque, habitusque locorum,
 Atque usus; Non omnis enim fert omnia sylva;
 Non studium cunctis, nec amor mortalibus unus
 Inditus. Ignotis qui primi fluctibus Argo
 (Magnum opus) & parvo vitam committere ligno
 Sunt ausi, sacro Dodonæ è vertice fagum
 Accisam vexere mari: fagoque volanti
 Æggum secuere fretum; & medium Hellespontum
 Transvecti, externas tetigerunt Phasidis oras.
 Umbrosi nemora Assyrii populantur Amanis:
 Hic & odoratam cædunt de rupe cupressum.
 Phœnices Libani rapiunt à culmsive cedram,
 Et Syrus, & quicumque colant plana æquora Idumæi
 Atque Terapnæi gens fortunata Canopi
 Vela cedro imposuere, marique dedere patenti.
 Gallus amat fagos, & puppes inserit ulnis:
 Et proream, & dura geminas facit abiete costas.

Arduennam, & gelida nudat nemora alta sub Arce
 Belga ferax, & qui dispersa mapalia quondam
 Incoluere humiles Batavi, vicinaque circum
 Litora piscatu victum de more petebant:
 Nunc re, nunc opibus multis, luxuque superbi
 Regna tenent, & jam magni crevere sub ipsis
 Principiis, clari bello, & victricibus armis:
 Nam quicquid pelagi veniens Sol lustrat Eous,
 Quicquid & Hesperius, curru fugiente, relinquit,
 Classibus & pariter lustrant ingentibus ipsi.
 (Sic fluxas Fortuna hominum res undique versat;
 Nunc surgunt humiles in segna, ruuntque potentes.
 Verticibus rerum ex altis; nunc ordine verso
 Præcipites summo labuntur culmine primi:
 Rursus & alta illi rerum fastigia tangunt)
 Verum lecta manus, quæ prima è litore Ibero
 Soluit, & Oceanum magnis percurrere velis
 Ausa fuit, fatisque novum monstrantibus Orbem
 Detexit, vicitque armis victricibus omnem,
 Alta Pyrenæos ducit per cæcula salus.
 Divisi rapiunt Caledonia lustra Britannii,
 Idam Bithyni, Græci felicia Tempe.
 Mænalium scandunt nemus Arcades, aut Erimanthi,
 Arguræque petunt pinus, populantur Athenæ
 Fatidicam Cyribam, & colles sestantur Hymetti.
 Annosam Venetus fagum venatur, & alnum
 Rupibus Alpinis. canentem fronte nivali
 Cædit & Afer inops operosa Atlanta securi.
 Romani rerum domini, qui classibus olim
 Conclusam domuere Thetin, Pontumque sonantem,
 Ægæumque furens, spumosaque cornua victum
 Oceanum traxere altæ ad Capitolia Romæ,
 E Sila pinum, & fagum petiere comantem;
 Velleruntque omnem è radicibus Apenninum.
 Ergo age, terrarum dominos imitare potentes:
 Et quò te mecum prærupta per avia montis.
 Cornipedes hausti cursu duxere virentem
 In Silam, truncos ponendis navibus aptos

Eius

Finditō (materiam tibi plurima sylva ministrat)

Quique apti ratibus, paucis, adverte, docebo.

Prima tibi pinus rigida gemat ista securi,

Atque umbrosa ruat scissis radicibus alnus:

Adde ulmos, cæsoque cadat de cespite cernuus.

Nigras cæde quces: nucibusque aplustria sunt.

Ipsa sed in primis abies, annosaque fagus

In partem veniant operis; neu cedere molles

Cures castaneas, multum aut querceta fatiges;

Castaneæ fragiles, quercus nodosa lacertos;

Umbrosis aptæ frondescere montibus ambæ,

Pascere & autumnopingui pecus ubere bacca;

At non Oceanum sulcare, in fontibus alta

Non te frondosa delectet populus umbra;

Nam levis est arbor, & abundat plurima succo.

Vna tamen longis cædenda est optima malis,

Quæ Lupias se propter Aquas agit æmula pinis.

Phœnices cedrum, & Syriæ laudato cupressum;

E nostris fructus petito. Parnassia laurus

Semper fronde sacra tollat se læta sub auras,

Vt sua divini præcingant tempora vates,

Et clari quoque victores sua. mitte feracem

Securi cerasum, & mitem sine crescere malum;

Non obliqua petas: quæ recta in luminis auras

Tolluntur, legito, truncoque impone bipennem;

Parce manu teneram ab radice evellere sylvam,

Navita; venturos exspectat sera nepotes

Illa, coronato cum verrice surget in auras.

Quæ multos sensere æstus, quæ frigora multa,

Succidas. Quid plura canam? Te multa docebit

Longa dies: variisque tibi nova suggeret usus.

Verum age, delectas cœli quo sydere plantas,

Et quo conveniat sub Lunæ accidere vultu,

Accipe: tu Lunæ vultus numerare memento.

Illa regit sylvas, illi nemora horrida parent;

Illa & luce vaga plantarum temperat ævum,

Atque illis succum, & vitales sufficit auras.

Ac velut æquorea pinguescunt ubera conchas

Laete novo, rutilos cum Luna impleverit orbem;
 Tunc plenis surgent radiis, & lumine lato
 Luxuriant: verum rediens si proxima Phœbo
 Occuluit vultum, & totos contraxerit ignes,
 Sufficiunt tenues succos. vix lucidus humor
 In matris gremio, Luna fugiente, resulget.
 Non aliter planis humorem subripit orbe
 Luna novo, rursusque illum jam plena remittit.
 Nanque etiam sylvarum norunt dispendia Lunæ.
 Sed tibi Signiferi quanam sub sede rubentis,
 E qua Lunæ ætate nemus populeris opacum,
 Dicam equidem: nec tibi dubium, Palinure, tenebo.

Extremum Ægoceri rediens cum liquerit orbem
 Phœbus, & adverso surgens Canis emicat astro,
 Tertia si raris per cœlum cornibus ibit
 Syderio comitata choro Latonia Virgo,
 Tunc tibi nubifero nutare à vertice fagus
 Incipiat; late ferro pineta laborent.
 Nulla quies operi: cædendis optimus altis
 Arboribus est ille dies, qui deinde sequuntur
 Dividuum ad mensem, quo toto effulserit orbe,
 Felicem sylvis sobolem, sed navibus aptam
 Non tibi materiem præstabunt; ubere pleno
 Humorem nimium plantis, succumque ministrant.
 Agricolarum tunc jure sinant pubescere truncos,
 Quis præstat baccas, lapidesaque carpere corna:
 Tu ne cede operi, aut nimio frangere labore,
 Donec lecta ruat frondoso à vertice sylva.

Verum si gelidas hyemes præverterit annus,
 Et cæni montes magna sub mole pruinae
 Depressa cervice gemant, atque obruta passim
 Semita, & oppletæ stipentur ab aggere valles,
 Ac lymphæ torpente gelu, stet saxæus humor,
 Tunc Boreæ furis spatium disclusus iniquis,
 Pone animo curam sylvarum, Palinure, nec altos
 Perque nives gelidas, perque horrida culmina truncos
 Sectare, infestæ prohibent dum frigora brumæ.
 Et differre moras opus est, & cedere Fato.

At ubi jam Virgo oâ terris ostendit honestum
 Erigone, cùm lance pari Sol dividit orbem
 Signorum, tantùmque polo latet abditus imo,
 Arctoo quantum rediens micat aureus axe,
 Litore deserto summos pete, navita, montes,
 Nubiferi quâ Sila jugum tegit Apennini
 Arboribus densis. Sublimi in vertice montis
 Planities extensa jacet, latèque sub Ortum
 Excurrit, fœcunda solo, nemorosaque sylvis,
 Læta situ aprico, & vitreis lætissima rivis,
 Cùm cœli metas ardenti Scorpius astro
 Jam tenet, & vacua descendit Aquarius urna,
 Ut diræ cessere hyemes, ceciditque nivosa
 Canities, tunc terra novo pubescere fœtu
 Incipit, & tenero vestit se germine campus:
 Seque aperit sylva, & læto de cortice gemmas
 Fundit odoratas, sequitur citò deciduus flos:
 Excipiunt flores citò poma, & præcoe partu
 Compensat Pomona moras. Jam vertice pleno
 Flavescit matura Ceres: jam serus Iacchus
 Rore novo gestit. Calabris in saltibus alter
 Non locus est pingui fœcundior ubere glebæ,
 Aut mons assurgit nemorosa ditior umbra,
 Vel magis irriguus: centum de vertice montis
 Præcipientes rauco labuntur murmure fontes:
 Et circum sata læta rigant, & amœna vireta.
 Nunc ubi te fessum recreavit Sila sub umbris,
 Et fontes, genusque loci, cùm Luna revertens
 Incipiet primùm radio falcata bicorni
 In longum proferre diem, Palinure, comantes
 Cæde trabes: nam sicca sinum tunc arida Tellus
 Parcius è gremio plantis alimenta ministrat.

Aut si nimbosus Mauris de sinibus Auster
 Irruerit, subitisque nemus concusserit alis,
 Parce trahi, & trunco rigidas averte secures.
 At verò cecidit raux cùm sibilus aure,
 Cynthia fraternas & jam fugit æmula bigas,
 Velle solo plantas, ramosque recide seraces.

Tandem (me doctum multa experientia fecit)
 Illa abies nautæ votis respondet avari,
 Quæ, cum nodosis tenuis radicibus humor
 Sufficitur, nec jugis aqua illam, afflantibus Austris,
 Humectat, matris gremio concisa bipenni
 Congemuit, magnumque dedit convulsa fragorem.
 Illius æratæ multum vixere carinæ.

Sed neque materiam subitus denudet, & ulmos
 Ire novam in formam jubeat fabricator: at illas
 Torreat ignito geminus Sol sydere Cancri.
 Sic omne excoquitur vitium: sic cortice multus
 Succus abit pingui; atque exudat inutilis humor.
 Nam secus ille labor formatis puppis instat:
 Cum jam materia incoctis arefcere truncis
 Incipit, & sensim pinus se contrahit in se,
 Pandit aquis tunc illa vias, & cæca relaxat
 Spiramenta sinu; ruptis hinc nexibus alni
 Neptunum accipiunt gremio, rimisque dehiscunt.

Altus ubi cælo tollit se fronte nivosa
 Ismarus, & rauci labuntur Strymonis undæ.
 Barbara gens habitat cultu, quæ Caspia quondam
 Claustra pharetratis irrupit curribus, & se
 Per latos Asiæ campos, perque arva somantis
 Intulit Euphratis victrix: populosque feroces
 Contundens, tristi complevit funere regna.
 Hinc Asiæ postquam domitrix, atque effera bellis
 Hellepontiaci fauces pervenit Abydi,
 Nostris, ô pudor! & vili mercede paratis?
 (Non res Romanæ, non tot labentia regna,
 Non & religio gentes permovit avaras)
 Navibus Europam transvecta, potentibus armis,
 Discordes animis populos, & regna subegit:
 Fixitque imperii sedes, ubi mille per annos
 Victrices Aquilæ spectatæ, atque arma Quirini.
 Hi, quæ frondosi vertex assurgit Olympi,
 Non certo Lunæ vultu, non sydere certo
 (Mira quidem: nam ritè colit gens barbara Lunam)
 Antiquam invadunt sylvam, nigra regna serarum,

Extemplo viridi vellunt de cespite truncos,
 Casariamque citi tondent, raptimque tepentes
 Dilacerant artus ferro: ferit ille bipenni
 Annosam fagum: succisam hic cortice nudat:
 Hic pinus in frustra secat: vix lævigat ille
 Scabritiem primam tabulæ: cavat ille carinam
 Præceps; ærata munit hic cuspidem rostrum.
 Ocyus appingunt costas, & transtra reponunt.
 Haud mora, præcipitat sese labor: æquora puppibus
 Accipiunt: medio spectant se gurgite sylva,
 Miraturque novas formas, & non sua vela.
 Quales Nilivici circum per stagna Casopi
 Flumineas habitare casas, & vivere rapti
 Sueti prædones, si quando gurgite ab alto
 Spectavere procul specula properare carinam,
 Præcipites in stagna volant, rapiuntque cavatam
 Vim sylvæ, rapiuntque arma, & se viribus aptant
 Impelluntque leves cymbas, atque ostia complent.
 Hic postquam taciti latuere crepidine ripæ,
 Ut fluvio spectant vicinam appellere puppim,
 Eruptunt latebris: segnem, & nil tale timentem
 Invadunt navim, & stridoribus aëra complent.
 Confertique ruunt, rapiunt, perduntque vicissim
 Omnia, & aggestas vestant ad litora prædas.
 Non sic, ignotum qui sulcavere carinis
 Oceanum, & longè terras petiere repostas;
 Quippè altis primùm venati in montibus alnos;
 Pinusque, & patulas annoso robore fagos:
 Inde & sub gemino domuerunt sydere Cancris;
 Multus ut ex illis, crassusque excederet humor.
 Hinc & solerti fecerunt arte carinas,
 Victores quibus Oceani spumantia regna
 Sub jûga, & indomitos potuerunt mittere fluctus.
 Quin etiam ratis una (quod & ventura nepotum
 Attollet semper, semper mirabitur ætas)
 Immenso potuit gyro circumdare mundum,
 Ac totum Oceani transmittere cursibus æquor.

Lito

Ettore ab occiduo primùm ratis æmula Solis
 Solvit, & ingentem velis percurrit Atlantem;
 Inque novum deventa, Notis spirantibus, Orbem,
 Ausa fretam ignotum tentare, & consita saxis
 Equora navifragis. hinc, & felicibus ausis,
 Per mare Pacificum victrix pervenit Eoum;
 Hic Seres litè, nigros lustravit & Indos,
 Et Persas, Arabelque: Erythræaque cæzula præter
 In Libyam venit, vacuumque inuenta per axem,
 Horrendum ventis, & fluctibus, atque procellis
 Acronoton superavit: & inde reducta sub Arcton
 Claustra triumphatrix subit felicia portus.
 Laudibus æternis, & cœlo digna carina,
 Cui, magnam meritò fecit Victoria nomen.
 Non illa Oceani fluctus, ventosque sonantes,
 Nec tempestates timuit, rapidasque procellas.
 Sed lecto sylvæ de robore, & arte magistra
 Texta ratis, montes victrix superavit aquarum,
 Et ventos. Aded cœptis insistere multum est.

Præterea festam nodoso è cespite sylvam
 Non gelidæ videant hyemes, non humidus Auster
 Aère sub rigido, aut campis sternatur apertis.
 Nam cum cæruleas collegerit æthere nubes
 Iuppiter, & plenos alto demiserit imbres,
 Humorem tunc illa bibit, rursusque subactas
 Vi Cancris multa non sanas accipit undas.
 Arboribus gravis unda nocet: nocet humidus Auster.
 Ille etenim, pluvio qui fluxit plurimus imbre,
 Nativum humorem deperdit noxius humor;
 Quippè poris actus perfunditur undique venis:
 Atque agit insinuans sese, plantæque vigorem
 Paulatim attenuat: nodos, robustaque mollit
 Ossa lues: sic illa & aquis pinguescere primùm
 Incipit, & sensum putris se facta resolvit.
 Qualis hydrops maleficus, aquis cum plurimus udis
 Indulset, tabemque intus concepit aquosam,
 Pinguior accrescit membris, & flaccida nervi
 Vis venit: elanguet vigor, & sese ossa relaxant.

In

In venis stat cana lues : furit intus aquæ vis.

Corporis infelix cum jam compage soluta,
Deserit invisas auras, lucemque diet.

Est sed amica trahi maris unda : purisque subacta

Humor aquæ multa satius falsedine trances

Indurat : medio lapidescit gurgite sylva :

De super impostas moles, & mœnia, & arces

Sustinet, æteramque manet durata sub undis.

Sic magno clarâ imperio, & victricibus armis

Miramur Venetam spumosi in fluctibus urbem

Adriaci instructam, sumptuque, & mole superbam.

Ergo ornos, pinusque Alpino è vertice cætas,

Concisaque simul mittunt sub cœrula fagos.

Hinc ubi jam duræ longo post tempore in undis

Concrevere, trahunt alto de gurgite : & inde

Longævas solido ponunt de robore puppes.

Nunc age, (cœruleas quoniam properamus ad oras)

Qua demum è lucis ingenti corpore moles

Arte trahas, casusque feras spectare marinos,

I xpeditam : proluxa juvat dispendia sylvæ,

Sumptusque, & multos famulùm vitare labores.

Est lucus Clanii fontes, & flumina circum

Monte super viridi, quâ se pater Apenninus

Attollens læto felices ubere campos

Ambit circuitu longo, propè mœnia Abellæ

Affragant subjecta jugis lætissima Baccho

Planities extensa jacet : procùl in via Pœno

Nola coronatis ostentat mœnia campis.

Lucus, Hamadiyadum sedes gratissima, Cancor

Igneus è cœlo dum perfurit, & fata propter

Vix torrente strepens tardo pede labitur amnis.

Hic gelidi fontes crebrò de rupe cavata

Distillant, sonitusque crient per saxa canoros.

Dulcè repercussa in sylvis sonat aura susurro,

Dum molles vario perflant spiramine venti ;

Ludit & in tremulis allisus frondibus aër.

Qui Capreas, & sacra colunt delubra Minervæ,

Ænariam, Prochytenque, & Surrentina Lymo,

Delii-

Delicias vatum, juga læta, sinusque Dicarchi,
 Hæc sacra Nayadum uemora, & juga celsa frequen-
 tant,

Ut sibi materiam lembis, parvisque phaselis
 Delectis quærant truncis; nam plurima sylva,
 Nec soboles ingrata mari: stant vertice pini,
 Stant orni, mediisque virent in vallibus alni.
 Dùm mihi vernabant prima lanugine malæ,
 Cùm jam Pierides gratæ, & formosus Apollo
 Gratus erat, nemora alta Iovis, sedesque beatas
 Lustrabam, rurisque Deas venerabar agrestes:
 Meque sinu Musæ strangebant: blanda neque ipsa
 Pieris indignata meos spernebat amores.
 Hic ego præcipites vidi de vertice montis
 Subjectam in vallem cæfos demittere truncos
 Agricolas: vastas cervici imponere moles,
 Aut latis parcunt humeris: incommoda sylva,
 Implicitæque viæ, sumptusque impendia vitant.
 Non tamen obliquos, sed rectos rupibus altis,
 Nudatosque coma mittunt, cæfosque lacertos.
 Inde boves gemini submittuos fortia sæcto
 Colla jugo; geminæque alii, si corpore prætes
 Ingenti moles, subeunt, atque ipsa rudenti
 Vimineo sæcto religatur vertice pinus,
 Perque jugum funis ductorius orbe plicatur,
 Inde peræquor iter capiunt, lentèque trahentes
 Paulatim ad litus magno pincta labore
 Convectent. Joris instant, & verbera multo
 Agricolarum, pigrosque altis clamoribus urgent.
 Quos ipse arguta fagi dùm stratus in umbra
 Aspicerem de colle, boves miseratus inertes,
 Increpito Agricolas dictis, & sistere currum
 Præcipio: timidi faciunt mandata bubulci.
 Hinc geminas afferre rotas, quarum ultimus orbis
 Ingens circuitu, cuneumque, axemque rotundum,
 Temonem oblongum, tabulasque, & cætera currus
 Armamenta: citi agricolæ data jussa faciunt.
 Tuæ geminas hinc, inde rotas agi infero, & alitè

Mox lignum terebro, cuneumque foramine figo.

Nedantur tabulæ, medioque imponitur axi

Oblongus temo, temoni adnectere curvo.

Cum bobus juga præcipio, truncosque recisos

Imponi in medio, librato pondere, curru.

Hinc bobus dare lora rudes, & verberare torto

Instare agricolas jubeo : more nulla, juvenis

Vix data lora ; citas fertur per compita currus,

Ceu cum vela Noto crepitanti e puppe magister

Laxavit, commota ratis volat ilicet alis,

Prona petens maria, & rostro tumida æquora sindit.

Hæc quondam ad Clavii fontes: nunc addere pauca

Est animus (nam nota vocant ad litora Nymphæ

Nereides, longèque sonant navalia plausu)

Faginus oblongus temo ; sit cerrinus axis :

Viæ sit rota : sint radii : sed ferrea summæ

Curvatura rotæ : medium librata bicorni

Arbor in axe locum teneat : bobusque relictis,

Temoni jungas poscentes fræna jugales ;

Aptior ad cursum sonipes, volat æquore aperto

Promptior, & facilis laxatas audit habenas,

LIBRI PRIMI

FINIS.

NAVTE

NAUTICORUM

LIBER II.

JAM celeri nimium cursu per opaca locorum
Ore reluctantem rapido, stimulisque negantem
Egimus alipedem: tempus nunc hestere habenas,
Atque iterum in pontum, jam saltibus ire relictis:
Sat Faunis, sylvisque datum. Vos ò ubi Nymphæ
Nereides? properate citæ, & perniciousis alis
Reddite me pelago: finite, ut deserta revisam
Litora, & annosa compingam ex abiete puppes.
Vos &, qui ratibus primi freta cœca profundi
Ausu homines fulcare, vagique errare per undas
Pandite: namque illos, Divæ, meminisse potestis:
Et vatem egregias artes, usumque docete.

Principio cum rari homines ab origine Mundi
Incolerent terram, felix gens illa beatum
Assyriæ nemus, & florentia rura colebat
Euphratem circa, & Tigris felicia Tempe.
Fortunata, procul bello, & discordibus armis,
Sponte sua Tellus mortalibus una ferebat
Sufficiens cunctis alimentum, & foedere pacto
Pauci exercebant terram, & læta arva tenebant.
Sed postquam primi soboles numerosa parentis
Paulatim antiqua crevit de stirpe feraci;
Non satis Assyriæ felicia rura viretis,
Nec simul hospitium sat erat tot millibus unum.
Hinc cunctis mens una fuit trans flumina terras
Quærere, & ignotos mundi penetrare sub axes:
Eos alii terras, ditissima regna,
Caucasum, & argentes alii venire sub Vrfas.

Parq

Pars Tauro infedit : pars Thermodoontis ad undas,
 Pars & odoriferas felici macere sylvas
 Arabiz, & tepidum latè se fudit ad Anstrum.
 At, quibus audaces animi, generosaque corda,
 Ausi cæruleum Thetidos regnum, & vada cœca
 Rumpere, & infido; primi se credere ponto :
 Quæritas magni terras mercede laboris
 Excolere, & pretio charos habitare Penates.
 Nanque ea, quæ multo nobis sunt parva labore,
 Sunt & grata magis : magis est ex omnibus una
 Nobilis, immensis venit quæ palma periclis.
 Non secus, angusto cum jam dimisit ovili
 Pastor oves, tenerasque dedit pecus ire per herbas;
 Extemplo celeres stricto de carcere caulae
 Erumpunt, sparsimque locis funduntur apertis.
 Hæ vitreos fontes, & odori marginis undas,
 Et flores, & culta petunt lætissima cursu :
 Stellatos alix campos, & dulcia quærunt
 Pascua; prata alix, spatiosaque rura viretis,
 Mollis ubi cythus viret, & sylvestris acanthus.
 Sed, quibus est animus major, temnuatque pericla,
 (Nanque etiam teneris animis sua blanda cupido
 Laudis inest) colles animosæ, & culmina scandunt;
 Quæritosque fuga multa, multoque labore,
 Delectos celsu flores de vertice carpunt.

Tunc primum terris ratis usus; & æquora primum
 Spectavero rudes truncos nulla arte dolatos
 Intactis inquare fretis. Procùl ire per altum
 Ausi homines ligno exiguo: committitur undis
 Vita rate in parva, quis crederet? At fuit illa
 Magna equidem virtus, quamvis temeraria virtus,
 Audax inventum: sed tanti audacia facti
 Profuit: æternis celebrandi laudibus illi,
 Qui pelago avulsas sociarunt puppibus oras,
 Et super alta levem straverunt cæcula pontem.

Non tamen ignoti (felici audacia casu
 Paulatim ex primo crevit, majorque secundo
 Venit, & exhaustis animi crevere periclis)

Itaq;

Itur in abruptum pelagi : secuere propinqua
 Litoribus vada tuta, brevi quã Nereus æstu
 Fluctuat undosus, patriis discedere longè
 E terris primùm, & medium tentare profundum
 (Sentit & ipsa suos audacia cœca timores)
 Non ausi : molles radebat palmula ripas.
 Non secùs aërii, cùm jam pubescere pulli
 Incipiunt, teneræque alis succrescere plumæ,
 Per nidòs volitant circùm, ramisque recurrant :
 Non audent pavidi nativas relinquere sedes :
 Credere se cœlo, & primo petere astra volatu.

Hæc rudis ignoto primùm se machina ponto
 Credidit : hac undis insultavere marinis
 Audax Iapetus, genitique à stirpe nepotes.
 Vis firma compage trabes, & fœdere certo
 Fluctibus innabant ; verùm non tempore longo,
 Ut cultæ venere artes, ut crevit & usus,
 Instar montis aquis deducta tumentibus Argo
 Litore Thermaico, & rigidæ sub montibus Ossa.
 Hinc sensim crevere rates : Inventaque prima
 Ad majora viam fecerunt : crevit & usu
 Ingenium artificis, conjunctæ nexibus alni ;
 Distinctæque loco tunc sunt, & nomine partes.
 Extensa est prora, & sensim defecit acutum
 In rostrum : rostroque fuit ferri addita cuspis.
 Incurvum latus, & pandæ data forma carinæ
 In medio, & morsu retinacula missa tenaci :
 Et puppis procera, auroque insignis, & ostro.
 Sic olim rudis, indigestaque corpore moles,
 Ingenio artificis, & multo sudata labore,
 Pulchrior it pelago, & spumantes fortior undas
 Sustinet, Ægeasque hyemes, ventosque sonantes.
 Alpinis velut urfa jugis (si vera feruntur)
 Quam priùs informem connixa in luminis auras
 Produxit mater, sit pulchrior, & sua membris
 Paulatim nova forma venit, speciesque decora.
 Nam factam complexa parens (mirabile dictum)

Scæg

Sensim lambendo distinguit mollia membra,
 In laetum ventrem compingit docta, manusque
 Dividit in digitos, atque unguibus armat aduncis;
 Educit de mole caput, collumque rotundat;
 Hirsutasque genas pingit: sua naribus addit
 Spiramenta, quibus subducat spiritus auras;
 Atque oris decus, & rutilos inducit honores:
 Naturam compensat amor. quis nescit amoris
 Ingenium? hoc sensum foetum formante magistro
 Exurgit soboles, patrioque simillima vultu.

Tunc verò alipedes dorso sensere carinas
 Aequora, turritas mirata in gurgite moles.
 Centaurus tunc visa mari, rostrataque Pistris
 Scyllaque, Delphinusque, ingenti & mole Chimæra,
 Alta, metu procul, & patria tellure relicta,
 Tunc primùm celeres violarunt marmora puppes.
 Aligeræ veluti volucres super aëra lapsæ
 Sydera summa petunt, nido, ramisque relicto,
 Cùm celeres pennæ, & fiducia crevit adultis.
 Sed te ritè modum fabricandæ puppis, & artes
 Egrégias, ac mira hominum comperta docebo.

In primis sit cura tibi spectare locandis
 Qui sinus, aut statio fuerint navalibus apta.
 Optimus ille locus censendus, valle reposita
 Qui jacet, & monti, & nemorosis proximus umbris;
 Ne labor annosas deducere montibus ornos
 Improbus agricolas nimium premat: ille propinquus
 Secura statione sinum, portumque tenebit,
 Qui primùm nuda venientem mole carinam
 Accipiat, firmoque ratem tegat obice saxi.
 Sint circum fontes, cœli sit grata salubris
 Temperies: sit terra simul pinguis sima cultu,
 Ut facilis victus, fiat & sitientibus undæ,
 Nec famulos lædat malefana Iuppiter aura.
 Accessu facili pateat locus: ipsa reducto
 Opportuna situ statio: campoque patenti
 Alta tibi moles saxo fabricanda quadrato
 Porticibus longis, ingentes mole carinas

Læta quibus secto compingat robore pubes.
 Sicut pariter centum extructæ longo ordine cellæ,
 Quæ sua solliciti fungantur munera fabri.
 At domus interior majori condita sumptu
 Prætozem accipiat, turbæ qui præsidet omni.
 Hic leges dicat: reliqui mandata faceffant.
 Non temerè incumbant operi, sed legibus æquis
 Quisque suum conetur opus, rectore sub uno.

Est opus, ut reges etiam cum mœnibus arcem
 Edificent; summis atque æra tonantia bombis
 Mœnibus imponant: hostiles fulmine pellent
 Illa rates, ne fortè ferant navalibus ignem.
 Quin cave, nè furtim jactis testæ arida flammis
 Accendantur: iners vel custos molibus ignem
 Exitet. Arcendus ficcis navalibus ignis.

Illæ alii in mediis magno visenda theatro
 Urbibus ædificant: saxo constructa vetusto.
 Talia Parthenope jactat navalia Siren.

Est locus in media fama notissimus urbe,
 Quem navalem vocant, vitrei Crateris ad undas.
 Amplis porticibus, domibusque amplissima centum
 Assurgit Cælo moles. stat proxima colle
 Magnifico sumptu, & regali splendida luxu
 Regia: stant niveo circum de marmore fontes,
 Artis mirum opus, & monumentum nobile seclis
 Spectandum: placido lymphas jaculantur ad astra
 Ore ferz, pictosque premit delphinæ Arion,
 Et fluctu saliente, ciet vaga murmura, & ipsi
 Marmorei rugiunt, unda fugiente, leones.
 Est & sylva manu navalia confita propter,
 Optatam factura comis frondentibus umbram,
 Sirius ardens cælo dum perfurit æstu.
 Eorum ad Solem ratio benè sica carinis
 Angusto conclusa sinu jacet: altera longè
 Stat moles iniecta mari, sumptuque superba,
 Fluctibus immissi montes, rupesque resectæ
 Alarum accipiunt Libycum, franguntque ruentem,
 Tacens tanta silet placidè Thetis; altaque cælo

In medio affurgit cum mœnibus aëriis arx.
 Mille fabri, & famuli totidem navalibus ad sunt
 Solliciti, & celeres componunt abiecte currus:
 Quisque Ducis dicto parens data munera formæ
 Impiger exercet. Serra pars dividit alnos:
 Pars dolat ignavos truncos, primamque retondet
 Scabritiem ligni: sectas pars lævigat ulmos.
 Compingunt alii costas, aliique carinam
 Incurvant: alii proram cum cuspe nectunt.
 Pars studet & variis puppes animare figuris:
 Arte laboratas puppes pars cælat in auro
 Pars acuit clavos, & ferrum forcipe versat.
 Hic commissuras lino replet, & pice molli
 Vulnera concludit: tabulas pars jungit hiantes.
 Illi onera accipiunt vententum, & sedibus altis
 Imponunt: hic vela sinit, tortor que rudentes
 Impliat: antennas illi, malosque laborant.
 Fervet opus: pictæque micant in litore puppes.
 Quales Cecropiæ volucres æstate laborem
 Exercent (si magna licet componere parvis)
 Purpureis alix fragrantæ floribus hortos
 Invadunt, camposque alix populantur odors,
 Et pinguem tondent thiam, casiamque rubentem,
 Cæruleumque crocum, & ferrugineos hyacinthos:
 Mella legunt alix, teneroque è cortice ceram,
 Et lentum rapiunt gluten, queis cerea singunt
 Regna: favis alix constipant dulcia mella:
 Fasce levant alix venientes, furtaque Veris
 Accipiunt, tectisque locant: sic fœdere pasto,
 Experiuntur opus, fabricantque è nectare cellas.
 Præterea quicumque ratem meditaris, oportet,
 Ut primum sicco describas cortice puppinæ.
 Ac veluti turres, & celsa palatia fabri,
 Atque novum molitur opus cum sedulus ipse
 Parthenius, primum inscribunt faciendæ papyros
 Exemplumque operis digito, ingenioque magistro
 Ante oculos plumbo ponunt, præbentque videndum
 Artificem nè fortè operis pars ulla futuri

Prætereas, sic ante ratem describere plumbo
 Est opus in tenui membrana, operisque futuri
 Exemplum, cui rectè operis mox singula quadrent,
 Nunc age, præcipuas artes tibi carmine dicam.

Sunt autem varix fabricandis navibus artes,
 Et varium quoque pro cultu, ingenioque locorum
 Illarum genus est, variosque aptantur ad usus.
 Nam fluviis alix sternuntur, & inter inertes
 Sollicitant, vada pigra, lacus, turpesque paludes:
 Curva errant alix perlitora: cæcula at illæ
 Alta petunt, rostroque maris tumida æquora findunt.
 Hæ tonfis vada lenta secant: hæ carbasa ventis
 Committunt: alix velo, remoque volantes
 Corripiunt maria, & campis spætantur apertis.
 Transvætant alix pretiosas gurgite gazas:
 Sed rigidos alix belli formantur ad usus.

Linter amat fluviis, & inertes Cymba paludes?
 Alveus in stagnis, perlitora curva Phaselus:
 Undosique lacus alnos portare cavatas
 Consuevere, Ratesque fresum arripere volentes?
 Rostatas conclusa Thetis petit æquore puppes,
 Pontus, & Ægeum, & Siculi maris unda Triremes,
 Illas trans Gades, pelagique in gurgite vasto
 Respuit Oceanus, turritaque fluctibus altis
 Navigia, & magno patitur vix corpore Gaulos,

Est varium & gentis studium, ingeniumque vicissim;
 Gaudent Campani celeres agitare Phaselos:
 His alacres Tyrrena secant vada, lætaque circum
 Litora, & apricos colles, & rura pererrant.
 Velocem Nereo Lembum dedit ulla Cyrene;
 Phænices cymbam, & celerem Rhodus alta Celocem
 Misere, & Cana pelagus fregere Micipsæ:
 Assuta veteres sulcavit Pelle Britanni:
 Pelle etiam, quotquot rigidis tenet Vrsa sub oris,
 Marmora cana legunt: & sutilis orbe rotundo
 Euphratem irrumpit venientem gurgite Linter.
 Fertur & Ægypti regnatix barbara Memphis
 Argilla fecisse ratem, testamque cavatam.

Suscepit medio miratus flumine Nilus.
 Flumineam biblum, & niveam junxere papyrum
 Prædones, qui stagna colunt torpentia Nili.
 Quique Erythraa tenent vada læta, rubentibus undis,
 Artibus inventam patriis misere Biremem.
 Insignes auro, ut perhibent, ostroque Biremes
 Cæruleis admovit aquis generosa Corynthus.
 Constratas verò Thasii fecere carinas,
 Magnum opus, & duro fortissima machina bello.
 Myris Adriaco celeres agit ora Liburnas:
 Ionium, Siculumque rapit gens Itala pictas
 Penteres in bella trahit per cærulea puppes
 Illas Hispani pariter, Gallique togati
 Ædificant: illos imitata est barbara Thrace.
 Trans Calpen, extrema colunt quæ litora gentes
 Oceani ad fontes, alato flamine currus
 Ingentes agitant: his dorso turribus altum
 Impositis Atlanta domant, franguntque ruentem.

His animadversis, certas præscribere leges
 Aggredior. Postquam plumbo, miniove rubentibus,
 Exiguam in sicco pinxisti cortice puppim,
 Et partes omnes, atque intervalla notasti,
 Ingentem in primis opus est, Palinure quadratam
 Sternere humi fagum, aut pinum, pedibusque duobus
 Sexaginta super quæ sit tibi longa; sed alta
 Bis septem assurgat digitis, densque pateat,
 Penterem si fortè velis fabricare, vel ingens
 Navigium: quæ prora venit, pandam insere, fagum,
 Adde aliam quæ puppis erit: sed & utraque fagus,
 Quas Graeci Dyochos appellavere vocantes,
 Viginti sit longa pedes, si cura triremem
 Moliris: magnæ verùm fundamina puppis
 Si jacias, obliqua cadat rectissima fagus.
 Postera, quæ puppis faciat primordia quadræ.
 At si majores pelago deducere naves,
 Fortè cupis, majora solo tunc prima locato
 Fundamenta: (Operis fundamina prima futuri
 Qui majora jacet, majus consurgere in altum

Cernet opus: Sequitur moles exordia prima)
 Sic centum super inflexam jussere carinam
 Ire pedes alitibus senos insuper ulli
 Addere consuerunt illi, qui corpore ganlos
 Ingenti fabricant, vastum quibus æquor arandum
 Oceani: at terras conclusum qui mare sulcant,
 Non tam magna locant fundamina prima carinæ.
 Sexaginta, quibus vectoria ponitur: at qui
 Impellunt velo Rhodias, celeresque liburnas,
 Quadraginta trabem sternunt de more repandam.

Hinc, & digressus, costas adnecte carinæ.

Et costas curvo facies de robore cerri,
 Aut fagi: in medio sed curvatura reposita
 Major erit: magnum verò si texere cures
 Navigium, latè costas laxabis in orbem.
 Transversum ascendant, pedibusque à cespite surgant
 Bis septem pro navi, alit pro mole carinæ.
 Adde unum, gaulique duos sibi jure reposcunt.
 Bis senos alit exoptant, denosque minores,
 Ut lembus, celerisque celox, ratis, atque liburnæ.
 Illas, dum spinæ radiis nectuntur acutis,
 Subiecti tenentur firmo munimine pali.
 An verò, ut pandæ sociare statumina spinæ
 Firmius, & totum valeas compingere corpus.
 Certina per longum conjunges ligna carinæ:
 Quæ tamen extremo tenuem flectantur in orbem:
 Deinde quibus rigida figendæ cuspide costæ.
 Hic geminum compinge latus: sylvisque resectis,
 Ardua velivolæ consurgant mœnia turris.
 Quæ si terribiles belli formentur ad usus,
 Et soli dis veniant trabibus: sic fortius ictus
 Excipient, Martemque ferent. non ære canoro
 Evibrata leves dirumpent fulmina truncos,
 Dissicetque latus glans ferrea mœnibus altis
 Exiguum facies, trunco oblustante, foramen.

Quantum autem in medio puppes laxare cavatas
 Conueniat, quantum sensim decretere utrinque,
 Edo-

Edoceam . Pentera pedes bis tende novenos .
 At Galli, Rhodique duces, qui salsa irremes
 Per vada veloces agitant, tres demere ab illis
 Consuevere : leves at si fabricare biremes
 Exoptas, septem pedibus tunc detrahe primis .
 Verùm si naves, quæ merces gurgite vestant,
 Aggrediare, duos illis super adde, magister .
 At quæ terribili veniunt pro munere belli,
 Bis senos addunt: sed maxima corpora, gauli
 Quadraginta pedes lazari pectora poscunt .
 E medio incipiant spatils decrescere costæ
 Imparibus, paribusque, petant seu tramite recto
 Auratam puppim, aut proram aggrediantur acutâ .
 Tandem (me toties acti per cærule cursus,
 Et casus docuere, exantlantique labores)
 Illas laudato nimium, Palinure, carinas,
 Angustâ quæ fronte patent, seseque relaxant
 Non multum in medio, & rostro attenuantur acuto,
 Sic faciles vento, longisque per æquora remis
 Tendere iter possunt, dextramque audire magistri,
 Accelerare fugam, & venientes gurgite ab alto
 Transversum abruptos in montes diffundere aquarum .
 Non secus ac volucres, gracili quæ corpore præstant,
 Aëra diffundunt lapsu, celerique volatu
 Obiectam irrumpunt nubem, ventosque lacescunt .
 Post ubi compactum steterit latus abiecte multa,
 Tende trabes: magnumque trabes super iniice tegum:
 Respondas circum succingat zona supremas .
 Intus prima locum putris sentina tenebit
 Hanc supra conjecta cavo tabulata recessu
 Proxima succedant: stabitque his sedibus imas,
 Libratura ratem, fluctu jactante, saburra .
 At super annoso facies de robore cellas,
 Conclusis annona quibus servanda fenestris;
 Atque oleæ, laucesque sacri, quadræque tenaces,
 Atque nitrum, atque pilæ, atque horrendi copia Martis .
 At alibi somno concedant mollia membra

Delecti proceres, defessaque corpora carent.
 Puppe sub extrema stabit domus ampla, supremi
 Illa Ducis, circum pictis ornanda tapetis.

His actis, properè insequitur formanda magister
 Altera pars navis, quæ primo à limine spondæ
 Altior assurgit. Varius fabricantibus offert
 Se modus hic primùm. validas si cura triremes
 Moliri, è fago, aut cerro, Palinure, refecta
 Viginti quatuor nectantur in ordine transtra
 Ad latus hinc, illinc, geminoque sedilia versu.
 At si, quam textis, fuerit prætoris puppis,
 Adde duo: quatuor superaddere barbara Thrace
 Consuevit: sed mole gravis non apta per undas
 Ocyus ire ratis, nec cæcula frangere gyro.

Infames pelagi prædones, Africa nutrit
 Barbara quos Tellus, & moribus imbuunt atris,
 Quique nigras animas nigranti in corpore versant,
 Euripedes agitant per cæcula falsa biremes:
 Ac gemino versu bini per transtra sedentes
 Viginti insurgunt remis, celeresque per undas
 Ausugiunt, latè & terras prædantur, & æquor.
 Dii superi, infames longè detrudite ab oris
 Italix, & pelago prædones mergite: Diris
 Quos ego: sed cæptas præstat compingere puppes.

In medio protende foros, tabulataque jungo
 Asseribus nexis, binos agearia longa.
 Accipiant homines: intus sub fornice cellas
 In longum extende; & tabulis compone politis.
 Vela quibus, fuscæque, & candida lina repones.
 Ultima zona latus currat longissima circum
 Pineæ: perque latus pateant sub margine summo
 Spiramenta, quibus venientem à gurgite pontum
 Accipiat, reddatque, freto jactante, carina.
 Margine & in summo per cuncta sedilia lignum
 Fige teres, qui scalmus erit: religandus & illi
 Impulsurus, erit, spumantia marmora remus.
 At remum pini facies de robore recto,
 Vt, fagi, qui tonsus erit, circumque rotundus?

Sed qua parte ferit maris æquor, palmula ligno
 Infit acuta, læves quæ diffecet ocyus undas.
 Quadraginta pedes & sit tibi longus: at ille
 Longior, ingentem pellit qui mole Chimæram
 Prætoris: brevior sed, si citet ille biremem.

Sed præ labor æratæ subit: ergo age, bias
 Mole pari turres, quæ Martia tela retundant,
 Æraque terrificis sustentent horrida nimbis,
 Arboribus sectis, medioque in vertice fige.
 Adde ori rostrum, & rostro ferrum infere acutum.
 Ardescant auro, atque è murice rostra rubescant.

Hinc procera venit docto ponenda magistro
 Puppis: & in puppi varianda a plustria signis.
 Dædala puppis erit. puppi cælentur in auro
 Fortis facta ducum, & patriæ decora incluta gentis.
 Parthenopæus Hylas Sirenes cælat in auro,
 AVSTRIACOS animat Reges, domitosque tyrannos
 Sub pedibus stratos inscribit, & insuper addit

Arma virum, galeasque, & capta insignia regum.
 E nuce sublustri facies subsellia longa
 Hinc, inde: & circum variis intexta figuris
 Cælatura humeros exornet, & aurea signa
 Sint super: Attalique regant convexa tapetes.

Quin & barbaricæ luxu Chænicus in alta
 Cælatus puppi, & minio tingendus, & auro.
 Ante forum protendit: Thronumque cacumine figit
 Prætor ubi det jussa, ratemque per alta gubernet.
 Inde coronato consurgat vertice, opacam
 Quæ nitidis noctem vincat pharos aurea flammis.
 At medio regis cælata insignia fulvo

Sint auro, atque auro prætoris signa nitescant.
 Qui semota colunt felicitis regna Cyathes,
 Turrito geminam fecerunt vertice puppim:
 Ac nautis gemini pariter dant jussa magistri.

Præterea geminus formandus puppe sub ipsa
 Pons erit, & lateri ferro versatilis unco
 Adnectendus, aquis demitti, & tollier alto
 Qui possit, si quis extento, rursusque reducto.

At si navigium ponis, celeremque liburnam,
 Ad latus in medio firmos imponere pontes
 Præcipio: pandumque supra protendere cinctum,
 Equibus accipiat venientem Pergula pubem.

Insuper his, curva surgit quæ mole carina
 In medio clavus duplex figatur: aduncus.
 Alter erit, qui salsa petat, circoque rotundo
 Alter, & incurvum remonem, utrique tenebunt.
 Mole pari: tantum descendat clavus in undas,
 Cæruleis quantum tollit se fluctibus. At me
 Nunc majora vocant altæ molimina puppis.

Est in secessu Adriaci maris, æquore in ipso.
 Vrbs augusta, potens armis, regisque superba,
 Et latè imperio multos dominata per annos,
 Cui placidis famulatur aquis Neptunus, & altus
 Adria, & Ionium cum fluctivago. Ægeò.
 Et quæ (verâ fides; dix cecinere Sybillæ).
 Felix æternum terris durabit, & omnis
 Adriaci maris imperium sine fine tenebit,
 Italicæ decus alium, & libertatis avitæ
 Reliquiæ, & prisca quicquid jam restat honoris.
 Illa etenim afflicta, melius confidere rebus
 Dat fractam, Ausoniam: Superum pietate relicta.
 Præsidio miseræ; nam sæpè potentibus armis,
 Instantes jugulo Mauros, avertit iniquos,
 Immites pepulit Thraces; fregitque tyrannum,
 Auroræ, & victum retrò dare terga coëgit.
 Illa & iusta animo rursus nunc concipit arma,
 Pontificis Magni jussu, monituque Deorum:
 Scilicet Europa, totoque Oriente tyrannum,
 Atque Scythas fuge, immanes, & fortibus armis,
 Conetur fluxas Asiæ res vertere fundo.

Hanc urbem Veneti augustam coluere per annos,
 Mille, tot, & populis leges, & jura, dedere,
 Qui magnas ingenti Hepteres, corpore longè
 Adriaci præter fines, duxere sub Ortum.
 Triti, & Neptuni domuere tumentia regna.

Has ubi turrita compingere mole turremes.

Aggrediere, solo primordia prima carina
 Latius extende, & lato sit corpore pinus.
 Et costas laxabis, & altius abiete secta
 Attolle, & medio major sit mole trisemis.
 Adde etiam nova transtra, quibus generosa juvenus
 Septem remum impellunt, & longior ille est.
 Sitque urbi lorica, & proræ in vertice turres
 Sint geminae: turrata tibi sit & ardua puppis.
 Mœnia sed circum plures sint curva fenestræ,
 Æra quibus sub Marte tonent, & fulmina vibrent.
 Tertius è puppi surgens se malus in auras
 Rectus agat. Sed Major erit tibi cura, magister,
 Ornandæ minio puppis, nitidisque figuris.
 Ludentes tremulo delphinas in æquore sculpes,
 Tritonesque cavo pulsantes cærulea cornu,
 Et Glaucum, & Proteum cum semifero comitatu.
 Ipse vel in medio fulvo celandus in auro
 Sylvarum regnator erit, dominusque ferarum
 Magnanimus LEO, quem latos diffusa per armos
 Exornet juba, cæsariem mentita comantem:
 Et geminas armis, erectasque infere pennas.
 Verùm olli in primis fronti generosa superbæ
 Majestas insit, vivoque in lumine vultus,
 Ut credant spirare: manuque impone rapaci
 E chalybe, at gemmis textum fulgentibus enses,
 Et subter Fides, Pallasque volumina Divi,
 Quæ servet, Thracique necem, stragemque minetur.
 At capiti ex auro effinges splendente coronam
 Eois ruulam haccis, ostroque nitentem.
 Inde coronatæ depicta in vertice puppis
 Æquatas Astra gerat justissima lances.
 Sint & divinæ pulcherrima virginis ora,
 Atque comæ, flavoque comæ nodentur in auro.
 Plurima cæruleo vestis fucata colore,
 Et nitidas sparsim referens argentea stellas,
 Circundet, nivique incingant crura cothurni.
 Sed jam veloces pelagi compingere curtus,
 Vela quibus malto surgentes flamine venti

Impellunt: fortes & sunt pro remige venti,
 Aggredior. Primæ surgat de limine spondæ
 Majori cum mole latus. superiniice testum
 Tecta super: circumque latus succingat utrumque
 Dona alia ex fago: sit tertia margine summo.
 Hinc fabricanda tibi magnæ sunt mœnia turris,
 Quæ Martem accipiat venientem, atq; obice nantas,
 Armatosque tegant. circum spiramina muro
 Tot facies, tormenta velis quot Martia turri
 Addere, flammivomo turbant: quæ sydera nimbo.
 Viginti gestare solet vectoris; sed quæ
 In belli casus veniunt, agilesque per undas.
 Mole levi fugiunt, prædasque ad litora vestant.
 Quadraginta ferunt: magni sed corpora alni.
 Sexaginta sinu comprehendunt: maxima gauli
 Mœnia centum: etiam crepitantibus æra sub auras
 Accipiunt bombis, trifida Iovis æmula flamma.
 In puppi tormenta duo retinacula circum;
 Æra: locant alii quatuor longissima, curvo
 Illa ministrantem clavo, clavumque tumentur.
 At quæ terribilem belli texuntur ad usum
 Terna tenent tabulata: pedes quæ distita denon.
 Semper erunt: geminus sit mœnibus ærens ordo.
 Alter & in puppi superadditur: ænea binis
 Mobilibus tormenta rotis, teretique cylindro
 Impones: sic ore cavo dum fulmina torquent,
 Retro referre pedem facilis via, neve resistat
 Navigii: pars ulla; rursus no scissa per undas
 Roboraque, tabulaque, intretque patentibus æque
 Scissuris; pœppisque, freto resuente, fatiscat,
 Mobile quin etiam lignum compinge fenestris
 Cardinibus super, ut concludier omnia possint
 Spiramenta, mari turbo cum venit ab alto,
 Ingeminatque vadis tempestas atra resusa.
 Sunt etiam, curvo surgunt quæ corpore, naves
 Quas olim dixere Dromos cognomine Graii;
 Nam velis, remoque volant. Maurusia tales
 Quas facit, & Libyci cussat per litora regni.

Hæc tibi si fuerit si forte carina,
Tot cava fagineo molire foramina muro,
Quot longos utrinque velis super addere remos.

Hæc sunt præcipua fabricandis puppibus artes,
At minor in reliquis superest tibi cura: Celoces
Pangere si cupias, facilis labor: adde, magister,
Tecta super latus, atque humero tenus intege nautæ.
Accipiat puppis tectum: hæc vertice cella,
Losa reget currus confidens claviger illa.

Cura levem cymbam, & picos formare phaselos
Haud equidem tibi multa: laborque facillimus illas
Tenuibus è truncis compingere: transra neque illas
Accipiunt, sed firma tenent latera alta tenaci
Annexæ clavo tabulæ, quibus assidet æquor
Eversura levi remo generosa juvenus.

Qui cymbas agitant, tonfis maria alta sedentes
Semper arant: celeres pubes Campana phaselos
Per fluctus erecta vagos impellit, & omnes
Ad numerum remis seriunt mare, & æquora verrunt
Sint costæ terno: digito vix latior uno

Sit tabula; & multo non surgat pondere linteæ,
Ocyas ut pelago fugiat, dextramque magistri
Audiat. è proza surgat tibi malus ad auras
Mobilis, & quadrum sustentet pertica velum.
Ad latus hinc, illinc sint bina sedilia puppi,
Et variata super protensa tapetia, & altus
Sit tectus velo fornix, villosæque circum
Zona suat, rapidos solis quæ temperet ætus.

Semosi qui regna colunt vastissima Congi,
Innocui Æthiopes Zaireis flumina circum.
Ingentesque lacus, per quos fluit amne canoro
E Lunæ rapidus descendens vertice Nilus,
Immeasos soliti truncos agitare cavatos
Arboris unius (licondum nomine dicunt)
Bis centum trunco insidunt, remisque lacessunt
Cærule: lethiferas etiam vibrantia glandes
Æra cavo imponunt trunco, & fera prælia tentant.

Cura dehiscentes superest occidere rimas.

Ante mari puppes quàm miseris; imber apertis
 Ne commissuris ruat intus, & æquora puppes
 Accipiant: contusa rudis pars ultima lini
 Proxima corticibus rimas opplere patentes
 Optima quæ rima, ferro tradatur acuto.
 Fluminei crinem calami contuendere quondam
 Consuevere humiles Baravi, rimasque patentes
 Opplere. Eo dispersa in gurgite, gentes,
 Quæ tot regna tenent, truncorum cortice necunt
 Vulnera; sed valido primùm sub pondere tundunt.

Sic lino stipata rudi, linienda liquenti
 Puppis erit cera, tædisque ungenta refusis.
 Alta picem Phrygiis mittet de montibus Ida,
 Aut vicina dabit tibi Sila: in rupibus altis
 Ingentes alit hæc pinus, quibus atra liquatis
 Pix coquitur, centumque fuit fornacibus humor
 Densus, opacus, iners, viscoque tenacior ipso.
 Verùm alba, ut perhibent, instructas calce carinas
 Illinunt primo gentes Oriente repositæ.
 Est opus accensa tabulas & inungere cera,
 Et pice nigranti, clavisque adnectere æcutis.
 Succeduntque trabes multi: picibusque liquatis,
 Accensisque linunt alii: sic atra tenaci
 Pix jungit nexu tabulas, & firmiùs hæret,
 Pellit & æratis inimicum puppibus imbrem.
 Alta etiam tabulata linunt, tædisque præfusa
 Incendunt, nè fortè graves cum miserit undas
 Iuppiter, accipiant imbrem, rimisque fatiscant.

His actis, cave continè navalibus alnum
 Instructam pelago deducas, tempore certo
 Compacta in siccis opus est insistat arenis,
 Ut nexæ partes coalescant: siccibus at si
 Committas, casusque trahas spectare marinos,
 Concussa compage trabes, tabulæque dehiscant,
 Fissaque diductis solventur vulnera rimis.
 Ceu currente rota si cum cavus æurceus exit,
 Nec coctus fornacæ priùs, vel sole sub alto,
 Accipiat lymphas, paulatim frigidus humor

Laxabit rimas: sensim compage soluta,
Urna dehiscens, recludet vulnere, creta.

Interea famuli antennas, malosque laborent,
Corticibus nudata suis longissima pinus
Malus erit, superis qui se rectissimus auris
Inferat: & nodo careat: non sissilis ille,
Non obliquus erit: veniatque à cespite major
Inde minor sensim tenuatus acumine surgat.
Par ille incurvæ tollat se mole carinæ,
In medio qui rectus erit: verum alter in ipsa
Curvatura insit spinæ minor, utraque pinus:
Unus erit truncus, cuneis firmetur acutis
Pterna foraminibus, Modioque immota quiescat
Ponderibus librata, suis longissima sylva.
Navigii malos soliti formare magistri
Arboribus geminis, ut cum furit Æolus antro,
Altior à summo demitti vertice possit.
Quin & de media non rectus ad astra Celocæ
Ascendit: caput obliquum, sed flectit in undas.

Antennas geminâ pinnâ de robore trunci,
Connexique dabunt: illos tu vimine torto
Firmiter adstringe, & picibus perfunde liquatis,
Ne pluvie noceant: quin & Palipute, memento
Arboribus formare pares: sed pondere major
In medio tibi truncus erit, paræque per ambas
Attenuatus est, cornuque nitet acuto.
Antennam è medio suspendes, corpore malo:
Nam librata suo sic stat cum corpore moles.
Perge, alium tollunt malum de puppe Celocæ,
Turritæ geminos, alios portare carinæ:
Consuevere: minor puppi præfixitur alta:
Nostra per obliquus major descendit & alter:
Recta, sed extremi pars tollitur, ultima mali.
Maximus è medio qui se se nubibus infert,
Tres habet antennas, a latis cornibus ima:
Longior & prima est pterna super altera collo
Addita mole minor: tandem carchesia circum
Tertia contractis tendit se cornibus arbor.

Læta quibus secto compingat robore pubes.
 Sint pariter centum extructæ longo ordine cellæ,
 Queis sua solliciti fungantur munera fabri.
 At domus interior majori condita sumptu
 Prætozem accipiat, turbæ qui præfidet omni.
 Hic leges dicat: reliqui mandata faceffant.
 Non temerè incumbant operi, sed legibus æquis
 Quisque suum conetur opus, rectore sub uno.

Est opus, ut reges etiam cum mœnibus arcem
 Edificent; summis atque æra tonantia bombis
 Mœnibus imponant; hostiles fulmine pellent
 Illa rates, ne fortè ferant navalibus ignem.
 Quin cave, nè furtim jactis testa arida flammis
 Accendantur: iners vel custos molibus ignem
 Exstiter. Arcendus ficcis navalibus ignis.

Illæ alii in mediis magno visenda theatro
 Urbibus ædificant: saxo constructa vetusto.
 Talia Parthenope jactat navalia Siren.

Est locus in media fama notissimus urbe,
 Quem navale vocant, vitrei Crateris ad undas.
 Amplis porticibus, domibusque amplissima centum
 Assurgit Cælo moles. stat proxima colle
 Magnifico sumptu, & regali splendida luxu
 Regia: stant niveo circum de marmore fontes,
 Artis mirum opus, & monumentum nobile seclis
 Spectandum: placido lymphas jaculantur ad astra
 Ore feræ, pictosque premit delphinas Arion,
 Et fluitu saliente, ciet vaga murmura, & ipsi
 Marmorei rugiunt, unda fugiente, leones.
 Est & sylva manu navalia confita propter,
 Optatam factura comis frondentibus umbram.
 Sirius ardens cælo dum perfurit æstu.
 Roum ad Solem statio benè fida carinis
 Angusto conclusa sinu jacet: altera longè
 Stat moles iniecta mari, sumptuque superba,
 Fluctibus immissi montes, rapæque refectæ
 Alatum accipiunt Libycum, franguntque ruentem,
 Tacus tuta silet placidè Thetis; altaque cælo

In medio affurgit cum mœnibus aëriis arx.
 Mille fabri, & famuli totidem navalibus ad sunt
 Solliciti, & celeres componunt abiecte currus:
 Quisque Ducis dicto parens data munera foras
 Impiger exercet. Serra pars dividit alnos:
 Pars dolat ignavos truncos, primamque retondet
 Scabritiem ligni: sectas pars laxigat ulmos.
 Compingunt alii costas, aliique carinam
 Incurvant: alii proram cum cuspide nectunt.
 Pars studet & variis puppes animare figuris:
 Arte laboratas puppes pars cælat in auro:
 Pars acuit clavos, & ferrum forcipe versat.
 Hic commissuras lino replet, & pice molli
 Vulnera concludit: tabulas pars jungit hiantes.
 Illi onera accipiunt vententum, & sedibus altis
 Imponunt: hic vela sinit, tortor que rudentes
 Implicat: antennas illi, malosque laborant.
 Fervet opus: pistæque micant in litore puppes.
 Quales Cecropiæ volucres æstate laborem
 Exercent (si magna licet componere parvis)
 Purpureis aliz fragrantibus floribus hortos
 Invadunt, camposque aliz populantur odoros,
 Et pinguem tondent thiam, casiamque rubentem,
 Cæruleumque crocum, & ferrugineos hyacinthos:
 Mella legunt aliz, teneroque è cortice ceram.
 Et lentum raspiunt gluten, queis cerea singunt
 Regna: favis aliz constipant dulcia mella:
 Fasce levant aliz venientes, furtaque Veris
 Accipiunt, tectisque locant: sic fœdere pasto,
 Experiuntur opus, fabricantque è nectare cellas.
 Præterea quicumque ratem meditaris, oportet,
 Ut primum sicco describas cortice puppini.
 Ac veluti turrets, & celsa palatia fabri,
 Atque novum molitur opus cum sedulus ipse
 Parthenius, primum inscribunt facienda papyros
 Exemplumque operis digito, ingenioque magistro
 Ante oculos plumbo ponunt, præbeatque videndum
 Artificem nè fortè operis pars ulla futuri

Prætereant, sic ante ratem describere plumbo
 Est opus in tenui membrana, operisque futuri
 Exemplum, cui rectè operis mox singula quadrent,
 Nunc age, præcipuas artes tibi carmine dicam.

Sunt autem varix fabricandis navibus artes,
 Et varium quoque pro cultu, ingenioque locorum
 Illarum genus est, variosque aptantur ad usus.
 Nam fluviis alix sternuntur, & inter inertes
 Sollicitant, vada pigra, lacus, turpesque paludes:
 Curva errant alix per litora: cærulea at illæ
 Alta petunt, rostroque maris tumida æquora findunt.
 Hæ tonfis vada lenta secant: hæ carbasa ventis
 Committunt; alix velo, remoque volantes
 Corripiunt maria, & campis spasiantur apertis.
 Transvectant alix pretiosas gurgite gazas:
 Sed rigidos alix belli formantur ad usus.

Linter amat fluviis, & inertes Cymba paludes
 Alveus in stagnis, per litora curva Phaselus:
 Undosique lacus alnos portare cavatas
 Consuevere, Ratesque fremum arripere volentes?
 Rostatas conclusa Thetis petit æquore puppes,
 Pontus, & Ægeum, & Siculi maris unda Triremes,
 Illas trans Gades, pelagique in gurgite vasto
 Respuit Oceanus, turritaque fluctibus altis
 Navigia, & magno patitur vix corpore Gaulos,

Est varium & gentis studium, ingeniumque vicissim;
 Gaudent Campani celeres agitare Phaselos:
 His alacres Tyrrhena secant vada, lætaque circum
 Litora, & apricos colles, & rura pererrant.
 Velocem Nereo Lembum dedit ulla Cyrenes;
 Phænices cymbam, & celerem Rhodus alta Celocem
 Misere, & Canna pelagus fregere Micipsæ:
 Assuta veteres sulcavit Pelle Britanni:
 Pelle etiam, quotquot rigidis tenet Vrsa sub oris,
 Marmora cana legunt: & sutilis orbe rotundo
 Euphratem irrumpit venientem gurgite Linter,
 Fortur & Ægypti regnatrix barbara Memphis
 Argilla fecisse ratem, testamque cavatam.

Suscepit mediocris Nilus flumine Nilus.
 Flumineam bibulum, & niveam junxere papyrus
 Prædones, qui stagna colunt torpentia Nili.
 Quique Erythræa tenent vada læta, rubentibus undis,
 Artibus inventam patriis misere Biremem.
 Insignes auro, ut perhibent, ostroque Biremes
 Cæruleis admovit aquis generosa Corynthus.
 Constratas verò Thasii fecere carinas,
 Magnum opus, & duro fortissima machina bello.
 Myris Adriaco celeres agit ora Liburnas:
 Ionium, Siculumque rapit gens Itala pictas
 Penteres in bella trahit per cærulea puppes
 Illas Hispani pariter, Gallique togati
 Ædificant: illos imitata est barbara Thrace.
 Trans Calpen, extrema colunt quæ litora gentes
 Oceani ad fontes, alato flamine currus
 Ingentes agitant: his dorso turribus altum
 Impositis Atlanta domant, franguntque ruentem.

His animadversis, certas præscribere leges
 Aggredior. Postquam plumbo, miniove rubenti,
 Exiguam in sicco pinxisti cortice puppim,
 Et partes omnes, atque intervalla notasti,
 Ingentem in primis opus est, Palinure quadratam
 Sternere humi fagum, aut pinum, pedibusque duobus
 Sexaginta super quæ sit tibi longa; sed alta
 Bis septem affurgat digitis, densque patefcat,
 Penterem si fortè velis fabricare, vel ingens
 Navigium: quæ prora venit, pandam insere, fagum,
 Adde aliam quæ puppis erit: sed & utraque fagus,
 Quas Graii Dyochos appellavere vocantes,
 Viginti sit longa pedes, si cura triremem
 Moliris magnæ verùm fundamenta puppis
 Si jacias, obliqua cadat rectissima fagus,
 Postera, quæ puppis faciat primordia quadræ.
 At si majores pelago deducere naves,
 Fortè cupis, majora solo tunc prima locato
 Fundamenta; (Operis fundamenta prima futuris
 Qui majora jacet, majus consurgere in altum

Cernet opus: Sequitur moles exordia prima)
 Sic centum super inflexam iussere carinam
 Ire pedes alii: bis senos insuper ulli
 Addere consuevit illi, qui corpore gaulos
 Ingenti fabricant, vastum quibus æquor arandum
 Oceani: at terras conclusum qui mare sulcant,
 Non tam magna locant fundamina prima carinæ.
 Sexaginta, quibus vectoria ponitur: at qui
 Impellunt velo Rhodias, celeresque liburnas,
 Quadraginta trabem sternunt de moete repandam.

Hinc, & digressus, costas adnecte carinæ.
 Et costas curvo facies de robore cerri,
 Aut sagi: in medio sed curvatura repostis.
 Major erit: magnum verò si texere cures
 Navigium, latè costas laxabis in orbem.
 Transversum ascendant, pedibusque à respite surgant
 Bis septem pro navi, aliz pro mole carinæ.
 Adde unum, gaulique duos sibi jure repostunt.
 Bis senos aliz exoptant, denosque minores,
 Ut lembus, celerisque celoz, ratis, atque liburnæ.
 Illas, dum spinæ radiis nectuntur acutis,
 Subiecti teneant firmo munimine pali.
 An verò, ut pandæ sociare statumina spinæ
 Firmitus, & totum valeas compingere corpus.
 Cerrina per longum conjunges ligna carinæ:
 Quæ tamen extremo tenuem flectantur in orbem:
 Deinde quibus rigida figendæ cuspide costæ.
 Hic geminum compinge latus: sylvisque resectis,
 Ardua velivolæ consurgant mœnia turris.
 Quæ si terribiles belli formentur ad usus,
 Et soli dis veniant trabibus: sic fortiùs ictus.
 Excipient, Martemque ferent. non ære canoro
 Evibrata leves disrumpent fulmina truncos,
 Distinctæque latus glans ferrea: mœnibus altis
 Exiguum facies, trunco oblustante, foramen.

Quantùm autem in medio puppes laxare cavatas
 Cœnaeuiat, quantùm sensim decrevère utrinque,
 Edo-

Edoceam. Pentera pedes bis tende novenos.
 At Galli, Rhodique duces, qui falsa triremes
 Per vada veloces agitant, tres demere ab illis
 Consuevere: lewes at si fabricare biremes
 Exoptas, septem pedibus tunc detrahe primis.
 Verum si naves, quæ merces gurgite vectant,
 Aggrediare, duos illis super adde, magister.
 At quæ terribili veniunt pro munere belli,
 Bis senos addunt: sed maxima corpora, gauli
 Quadraginta pedes laxari pectora poscunt.
 E medio incipiant spatils decrescere costæ
 Imparibus, paribusque, petant seu tramite recto
 Auratam puppim, aut proram aggrediantur acuta.
 Tandem (me toties acti per carula cursus,
 Et casus docuere, exantlantique labores)
 Illas laudato nimium, Palinure, carinas,
 Angusta quæ fronte patent, seseque relaxant
 Non multum in medio, & rostro attenuantur acuro.
 Sic faciles vento, longisque per æquora remis
 Tendere iter possunt, dextramque audire magistri,
 Accelerare fugam, & venientes gurgite ab alto
 Transversum abruptos montes diffundere aquarum.
 Non secus ac volucres, gracili quæ corpore præstant.
 Aëra diffundunt lapsu, celerique volatu
 Obiectam irrumpunt nubem, ventosque laceffunt.
 Post ubi compactum steterit larus abiete multa,
 Tende trabes: magnumque trabes super iniice telum.
 Et spondas circum succingat zona supremas.
 Intus prima locum putris sentina tenebit.
 Hanc supra coniecta cavo tabulata recessu
 Proxima succedant: stabitque his sedibus imbo,
 Libratura ratem, fluctu jactante, saburra.
 At super annoso facies de robore cellas,
 Conclasis annona quibus servanda fenestris,
 Atque oleæ, lanceeque sacri, quadræque tenaces,
 Atque nitrum, atque pilæ, atque horrendi copia Martis.
 At alibi summo concedant mollia membra

Delecti proceres, defessaque corpora carent.
 Puppe sub extrema stabit domus ampla, supremi
 Illa Ducis, circum pictis ornanda tapetis.

His actis, properè insequitur formanda magistro
 Altera pars navis, quæ primo à limine sponda
 Altior assurgit. Varius fabricantibus offert
 Se modus hic primùm. validas si cura triremes
 Moliri, è fago, aut cerro, Palinure, resceta
 Viginti quatuor nectantur in ordine transra
 Ad latus hinc, illinc, geminoque sedilia versu.
 At si, quam texis, fuerit prætoria puppis,
 Adde duo: quatuor superaddere barbara Thrace
 Consuevit: sed mole gravis non apta per undas
 Ocyus ire ratis, nec carula frangere gyro.

Infames pelagi prædones, Africa nutrit
 Barbara quos Tellus, & moribus imbuuit atris,
 Quique nigras animas nigranti in corpore versant,
 Euripedes agitant per carula salsa biremes:
 Ac gemino versu bini per transra sedentes
 Viginti insurgunt remis, celeresque per undas
 Ausugiunt, latè & terras prædantur, & æquor.
 Dii superi, infames longè detrudite ab oris
 Italia, & pelago prædones mergite: Diris
 Quos ego: sed cæptas præstat compingere puppes.

In medio protende foros, tabulataque junge
 Asseribus nexis, binos agearia longa.
 Accipiant homines: intus sub fornice cellas
 In longum extende; & tabulis compone politis,
 Vela quibus, funesque, & candida lina repones.
 Ultima zona latus currat longissima circum
 Pineæ: perque latus pateant sub margine summo
 Spiramenta, quibus venientem à gurgite pontum
 Accipiat, reddatque, fretò jactante, carina.
 Margine & in summo per cuncta sedilia lignum
 Fige teres, qui scalmus erit: religandus & illi
 Impulsurus, erit, spumantia marmora remus.
 At remum pini facies de robore recto,
 Vsi fagi, qui tonsus erit, circumque rotundus:

Sed qua parte ferit maris æquor, palmula ligno
 Infit acuta, leves quæ dissecet ocyus undas.
 Quadraginta pedes & sit tibi longus: at ille
 Longior, ingentem pellit qui mole Chimæram
 Prætoris: brevior sed, si citet ille biremem.

Sed prozæ labor æratæ subit: ergo age, binæ
 Mole pari turres, quæ Martia tela retundant,
 Æraque terrificis sustentent horrida nimbis,
 Arboribus festis, medioque in vertice fige.
 Adde ori rostrum, & rostro ferrum infere acutum.
 Ardescant auro, atque è murice rostra rubescant.

Hinc procera venit docto ponenda magistro
 Puppis; & in puppi varianda a plustria signis.
 Dædala puppis erit. puppi cælentur in auro
 Fortis facta ducum, & patriæ decora inclyta gentis.
 Parthenopæus Hylas Sirenes cælat in auro,
 AVSTRIACOS animat Reges, domitosque tyrannos
 Sub pedibus stratos inscribit, & insuper addit
 Arma virum, galeasque, & capta insignia regum.
 E nuçe sublustri facies subsellia longa
 Hinc, inde: & circum variis intexta figuris
 Cælatura humeros exornet, & aurea signa
 Sint super: Attalique tegant convexa tapetes.

Quin & barbarico luxu Chænisus in alta
 Cælatus puppi, & minio tingendus, & auro.
 Ante forum protendit: Thronumque cacumine figit
 Prætor ubi det jussa, ratemque per alta gubernet.
 Inde coronato confurgat vertice, opacam
 Quæ nitidis noctem vincat pharos aurea flammis.
 At medio regis cælata insignia fulvo
 Sint auro, atque auro prætoris signa nitescant.

Qui semota colunt felicitis regna Cyambes,
 Turrito geminam fecerunt vertice puppim:
 Ac nautis gemini pariter dant jussa magistri.

Præterea geminus formandus puppe sub ipsa
 Pons erit, & lateri ferro versatilis unco
 Adnectendus, aquis demitti, & tollier alto
 Qui possit, saepe extento, rursusque reducto.

At si navigium ponis, celeremque liburnam,
 Ad latus in medio firmos imponere pontes
 Præcipio: pandumque supra protendere cinctum,
 Equibus accipiat venientem Pergula pubem.

Insuper his, curva surgit quæ mole carina
 In medio clavus duplex figatur: aduncus
 Alter erit, qui salsa petat, circoque rotundo
 Alter, & incurvum tettonem, utrique tenebunt.
 Mole paritantum descendat clavus in undas,
 Caruleis quantum tollit se fluctibus. At me
 Nunc majora vocant altæ molimina puppis.

Est in secessu Adriaci maris, æquore in ipso.
 Urbs augusta, potens armis, regnisque superba,
 Et latè imperio multos dominata per annos,
 Cui placidis famulatur aquis Neptunus, & altus
 Adria, & tonium cum fluctivago. Egæo
 Equæ (verâ fides; dix cecidere Sybillæ).
 Felix æternum terris durabit, & omnis
 Adriaci maris imperium sine fine tenebit,
 Italix decus alium, & libertatis avitæ
 Reliquæ, & prisca quicquid jam restat honoris.
 Illa etenim afflicta, melius confidere rebus
 Dat fractam, Ausoniam; Superum pietate relicta,
 Præsidio miseræ; nam sæpè potentibus armis,
 Instantes jugulo Mauros, avertit iniquos,
 Immites pepulit Thraces, fregitque tyrannum,
 Auroræ, & victum retrò dare terga coëgit.
 Illa & iusta animo rursus nunc concipit arma,
 Pontificis Magni jussu, monituque Deorum:
 Scilicet Europa, totoque Oriente tyrannum,
 Atque Scythas fuget immanes, & fortibus armis,
 Conetur fluxas Asiæ resvertere fundo.

Hanc urbem Veneti augustam coluere per annos,
 Mille tot, & populis leges, & jura dedere,
 Qui magnas ingenti Hepteres, corpore longè
 Adriaci præter fines duxere sub Ortum.
 Tritoni, & Neptuni domuere tumentia regna.

Hæc ubi turrata compingere mole turremet.

Aggrediere, solo primordia prima carinæ
 Latius extende, & lato sit corpore pinus.
 Et costas laxabis, & altius abiete secta
 Attolle, & medio major sit mole triremis.
 Adde etiam nova transtra, quibus generosa juvenus
 Septem remum impellunt; & longior ille est.
 Sitque urbi lorica, & proreæ in vertice turres
 Sint geminæ: turrata tibi sit & ardua puppis.
 Mœnia sed circum plures sint curva fenestræ,
 Æra quibus sub Marte tonent, & fulmina vibrent.
 Tertius è puppi surgens se malus in auras
 Rectus agat. Sed Major erit tibi cura, magister,
 Ornandæ minio puppis, nitidisque figuris.
 Ludentes tremulo delphinis in æquore sculpes,
 Tritonesque cavo pulsantes cærulea cornu,
 Et Glaucum, & Proteum cum semifero comitatu.
 Ipse vel in medio fulvo cælendus in auro
 Sylvarum regnator erit, dominusque ferarum
 Magnanimus LEO, quem latos diffusa per armos
 Exornet juba, cæsariem mentita comantem:
 Et geminas armis, erectasque infere pennas.
 Verùm olli in primis fronti generosa superbæ
 Majeſtas inſit, vivoque in lumine vultus,
 Ut credant ſpirare: manuque impone rapaci
 E chalybe, at gemmis textum fulgentibus ensem,
 Et ſubter Fides, Paſiſque volumina Divi,
 Quæ ſervet, Thracique necem, ſtragemque minetur.
 At capiti ex auro effinges ſplendente coronam
 Eois ruulam baccis, oſtroque nitentem.
 Inde coronatæ depicta in vertice puppis
 Æquatas Africæ gerat juſtiſſima lances.
 Sint & divinæ pulcherrima virginis ora,
 Atque comæ, flavoque comæ nodentur in auro.
 Plurima cæruleo veſtis fucata colore,
 Et nudas ſparſim referens argentea ſtellas,
 Circumdet, niveique incingant crura cothurni.
 Sed jam veloces pelagi compingere curtus,
 Vela quibus multo ſurgentes flamine venti

Impellunt: fortes & sunt pro remige venti,
 Aggredior. Primæ surgat de limine spondæ
 Majori cum mole latus. superiniice testum
 Testa super: circumque latus succingat utrumque.
 Bona alia ex fago: sit tertia margine summo.
 Hinc fabricanda tibi magnæ sunt mœnia turris,
 Quæ Martem accipiant venientem, atq; obiiice nantas,
 Armatosque tegant. circum spiramina muro
 Tot facies, tormenta velis quot Martia turri
 Addere, flammivomo turbant quæ sydera nimbo.
 Viginti gestare solet vectoris; sed quæ
 In belli casus veniunt, agilesque per undas
 Mole levi fugiunt, prædasque ad litora vestunt.
 Quadraginta ferunt: magni sed corpora alni.
 Sexaginta sinu comprehendunt: maxima gauli
 Mœnia centum etiam crepitantibus æra sub auras
 Accipiunt bombis, trifida Iovis æmula flammæ.
 In puppi tormenta duo retinacula circum;
 Æra: locant alii quatuor longissima, curvo
 Illa ministrantem clavo, clavumque tumentur.
 At quæ terribilem belli texuntur ad usum
 Terna tenent tabulata: pedes quæ diffusa denot
 Semper erunt: geminus sit mœnibus æreus ordo.
 Alter & in puppi superadditur: ænea binis
 Mobilibus tormenta rotis, teretique cylindro
 Impones: sic ore cavo dum fulmina torquent,
 Detrò referre pedem facilis via, neve resistat
 Navigii pars ulla; ruant no scissa per undas
 Roboraque, tabulaque, intretque patentibus æque
 Scissuris; pœppisque, freto resfluente, fatiscat,
 Mobile quin etiam lignum compinge fenestris
 Cardinibus super, ut concludier omnia possiat.
 Spiramenta, mari turbo cum venit ab alto,
 Ingeminatque vadis tempestas æra resus.
 Sunt etiam, curvo surgunt quæ corpore, naves,
 Quas olim dixere Dromos cognomine Graii;
 Nam velis, remoque volant. Maurusia tales
 Genæ facit, & Libyci cursat per litora regni.

Hæc tibi si fuerit si fortè carina,
 Tot cava fagineo molire fossamina muro,
 Quot longos utrinque velis super addere remos.

Hæc sunt præcipua fabricandis puppibus artes,
 At minor in reliquis superest tibi cura: Celoces
 Pangere si cupias, facilis labor: adde, magister,
 Testa super latus, atque humero tenus intege nautas.
 Accipiat puppis tectum: Æt vertice cella,
 Lota reget currus confidens claviger illa.

Cura levem cymbam, & p̄ctos formare phaselos
 Haud equidem tibi multa: laborque facillimus illas
 Tenuibus è truncis compingere: transra neque illas
 Accipiant, sed firma tenent latera alta tenaci
 Annexæ clavo tabulæ, quibus affidet æquor
 Eversura levi remo generosa juvenus.

Qui cymbas agitant, tonsis maria alta sedentes
 Semper arant: celeres pubes Campana phaselos
 Per fluctus erectæ vagos impellit, & omnes
 Ad numerum remis seriunt mare, & æquora verrant.
 Sint costæ ternis digito vix latior uno

Sit tabula; & multo non surgat pondere linteæ,
 Ocyas ut pelago fugiat, dextramque magistri
 Audiat. è prora surgat tibi malus ad auras
 Mobilis, & quadrum sustentet pertica velum.
 Ad latus hinc, illinc sint bina sedilia puppi,
 Et variata super protensa tapetia, & altus
 Sic tectus velo fornix, villosaque circum
 Zona Anas, rapidos Solis quæ temperet ætus.

Semosi qui regna colunt vastissima Congi,
 Innocui Æthiopes Zairefa flumina circum.
 Ingentesque locus, per quos fluit amne canox
 E Lunæ rapidus descendens vertice Nilus,
 Immeasos soliti truncos agitare cavatos
 Arboris unius (licondum nomine dicunt)
 Bis centum trunco insidunt, remisque la cessunt
 Cærula: lethiferas etiam vibrantia glandes
 Æra cavo imponunt trunco, & fera prælia tentant.
 Cura dehiscentes superest occludere rimas.

Ante mari puppes quàm miseris; imber apertis
 Ne commissuris ruat intus, & æquora puppes
 Accipiant: contusa rudis pars ultima lini
 Proxima corticibus rimas opplere patentes
 Optima quæ rimis, ferro tradatur acuto.
 Fluminei crinem calami contuendere quondam
 Consuevere humiles Batavi, rimasque patentes
 Opplere. Eo dispersa in gurgite, gentes,
 Quæ tot regna tenent, truncorum cortice nectunt
 Vulnera; sed valido primùm sub pondere tundunt.

Sic lino stipata rudi, linienda liquenti
 Puppis erit cera, tædisque ungenta refusis.
 Alta picem Phrygiis mittet de montibus Ida,
 Aut vicina dabit tibi Silas in rupibus altis
 Ingentes alit hæc pinus, quibus atra liquatis
 Pix exquiratur, centumque fuit fornacibus humor
 Densus, opacus, iners, viscoque tenacior ipso.
 Verùm alba, ut perhibent, instructas calce carinas
 Illinuat primo gentes Oriente repostæ.
 Est opus accensa tabulas & inungere cera,
 Et pice nigranti, clavisque adnectere acutis.
 Succedantque traves multi: picibusque liquatis,
 Accensisque linunt alii: sic atra tenaci
 Pix jungit nexu tabulas, & firmiùs hæret,
 Pellit & æratis inimicum puppibus imbrem.
 Alta etiam tabulata linunt, tædisque præustis
 Incendunt, nè fortè graves cum miserit undas
 Iuppiter, accipiant imbrem, rimisque fatiscant.

His actis, cave continuò navalibus alnum
 Instructam pelago deducas, tempore certo
 Compacta in siccis opus est insistat arenis,
 Ut nexæ partes coalescant: fluctibus at si
 Committas, casusque trahas spectare marinos,
 Concussa compage traves, tabulæque dehiscant,
 Fissaque diductis solventur vulnera rimis.
 Ceu currente rota si tùm cavyrurcaus exit,
 Nec coctus fornace priùs, vel sble sub alto,
 Accipiat lymphas, paulatim frigidus humor

Laxabit rimas: sensim compage soluta,
 Vrina dehiscens, recludet vulnera, creta.

Interea famuli antennas, malosque laborent,
 Corticibus nudata suis longissima pinus
 Malus erit, superis qui se rectissimus auris
 Inferat: & nodo careat non fissilis ille,
 Non obliquus erit: veniatque à celsitate majoris
 Inde minor sensim tenuatus acumine surgat.
 Par ille incurvæ tollat se mole carinæ,
 In medio qui rectus erit: verum alter in ipsa
 Curvatura insit spinæ minor, utraque pinus:
 Vnus erit truncus, cuneis firmetur acutis
 Pterna foraminibus, Modioque immota quiescat
 Ponderibus librata, suis longissima sylva.
 Navigii malos soliti formare magistri
 Arboribus geminis, ut cum furit Æolus antro,
 Altior à summo demitti vertice possit.
 Quin & de media non rectus ad astra Celosce
 Ascendit: caput obliquum, sed flexit in undas.

Antennas geminæ amoso de robore trunci,
 Connexique dabunt: illos tu vimine torto
 Firmiter adstringe, & picibus perfunde liquatis,
 Ne pluviz noceant: quin &, Palipura, memento
 Arboribus formare pares: sed pondere major
 In medio tibi truncus, erit, paræque per ambas
 Attenuatus eat, cornuque nitebit acuto.
 Antennam è medio suspendes, corpore malo:
 Nam librata suo sic stat cum corpore moles.
 Perge, alium tollunt malum de puppe Celoces,
 Tursitz geminos, alios portare carinæ:
 Consuevere: minor puppi præfixitur alitæ:
 Rostra per obliquus major descendit & alter
 Recta sed extremi pars tollitur, ultima mali.
 Maximus è medio, qui se se nubibus infert,
 Tres habet antennas, a latis cornibus: ima
 Longior & prima est pterna super altera collo
 Addita mole minor: tandem carchesia circum
 Tertia contractis tendit se cornibus arbor.

NAVYICORVM

Antennas totidem speculari vertice malus
 Sustentat: geminas proræ superadditus alter
 Obliquus: major rectum premit una trachelum.
 Ille unam, è media surgit qui puppe tenebit,
 Auricumque dabit velum venientibus Euris.

Quos tenet antennas, totidem redimire coronis
 Cura tibi: malum, specularumque imponere summis
 Verticibus, qua cuncta maris lata æquora custos
 Inspiciat, referatque duci quas gurgite ab alto
 Adventare videt puppes, quæ puppibus undent
 Vexilla, hostilesne illæ, sociæne carinæ?

At verò in summo teneat vectoria corbem
 Vertice. corbitam hanc olim dixere Latini.
 Sed Marti quæ sacra mari natae ærea puppis,
 Aut Galeam referat, picturæve cacumine scutum,
 Et super undanti regis cum stemmate signum.
 Vimineas etiam summis pendere coronis,
 Atque imo scalas opus est firmiter unco.
 In malum pubes contendet, & ultima mali
 His animosa petet carcheia. Candida sed me
 Poscunt vela: operis quæ pars non ultima nostri est.
 Ergo age, pernices aptemus navibus alas.

Æolus, ut fama est, primus Næptunia regna
 Audax velivola fugiens cum puppè cucurrit,
 Conclavitque sinu ventos, & foedera certa
 Aëria pepigit cum gente, & viribus usus
 Mollit audaces animos, fregitque tumentes.
 Cana reluctantes tunc primùm carbasa ventos
 Excepere sinu: molles audire rudentes,
 Et parere manu, & nutu didicere magistri.
 Dædalus hinc fugiens Dicitur regna tyranni
 Carbasa Chalcidicas Cumarum innoxia orast
 Ex quo artem egregiam nostri accepere parentes.

Principiò tortum lini de cortice filum,
 Velocique dabit contextum pestine velum.
 Vela etiam duplici subtexere stupea filo
 Est opus, ut valido venientes flamine ventos
 Accipiant, tolerantque, intorta carabæ velum

Subtexunt alii, geminataque flamina torquent;
 Vimque addunt filis, ut sint fortissima vela,
 Ardentesque ferant spumosa per æquora nimbo.

Vela Teraphzi, ut perhibent, regina Canopi
 Serica contexto pretioso vellere fecit.

Verum hos barbaricos luxus, quos fœmina vexit,

Non ego laudarim; nam serica texere vela
 Barbara luxuries regum est, & sumptus inanis.

At nigri Æthiopes nudati pelle draconis
 E curva accipiunt surgentia flamina puppi.

Arctois sed regna tenent qui cana pruinis,
 Nervis vela sunt, direptaque piscibus exta
 Suspendunt malo: duris dant pellibus Austros,

Diversa à nobis habitant quæ litora, gentes
 Axe alio, quæ rara polo circumnitet Arctos.

Qui Magellani vertunt freta confita saxis,
 Concludunt rapido venientes murmure ventos

Cortice in arboreo. qui regna rubentis Eoi
 Gangaridæ, Seresque colunt, & durus Iapon

Vimineam Zephyris tegetem spirantibus alto
 Expandunt malo; stercisque caementibus aura

Obstrepit: inflata tegetes spumantia currunt
 Æquora. tu foliis contexere vela caveto,

Nauta; sed Eoi si sit maris æquor arandum
 Trans freta, trans Gades, gemina compingere tela

Carbasa præcipio, ut dirum Typhona procellis,
 Ac Prætera sinu possint tolerare furentem.

Est autem duplex veli genus: alta triremis
 Per fluctus aurita Notis dat vela secundis.

Antennæ geminas suspendunt cornibus aures
 Cannabæ pes imus duro religatur ab unco.

Atque Celox etiam, lembique, liburna que velum
 Auritum ventis committunt. cætera quadra

Navigia expandunt sua vela, rudentibus Euris:
 Demittuntque pedes geminos, longoque rudente

Vincto nauta ligat, circoque rotante, revolvit,
 Contrahere ut facilis labor, & laxare rudentes.

Præterea tibi velorum sit copia multa;

Nauta

Nanque usus pariter varius. cum murmure leni
 Felices surgunt auræ, tunc maxima vela,
 (Artemones nostri Graio cognomine dicunt)
 Dant levibus nautæ Zephyris, & cærule currunt.
 At cum sylvis fragis agitatur Notus æra flabris,
 Aut Euri ruit, aut Boreæ intractabilis ira,
 Contrahit Artemonem, parvoque Dolone magister
 Parcius ardentem gremio venti accipit auras.
 Dat Medium in ventum, iusto cum in murmure Corus
 Obstrepat. Aptandum velum spirantibus auris.

Sunt etiam texenda tibi de cannabe vela,
 Suppara Romani appellant, quæ plurima ventum
 Accipiunt gremio moriturum, atque ocyus alios
 Pontigradas per salsa citant, cursusque secundant.
 Hæc aliis summo jungenda in vertice mali,
 Et firmandus erit curvo pes unicus unco.

Cannabe cura etiam longos torquere rudentes;
 Et facies varios, vario pro muneris usu.
 Majores illi, jacitur quibus anchora fundo,
 Et quibus æratæ religantur ab aggerè puppès,
 Semper erunt: alii verum qui vela minores
 Sufstantant: tenuique alii de flamine scalas
 Facturi veniant. sint stupea vincula veli.

Præterea annofo fagi de robore clavus
 Formandus, Palinure: uno vix latior ala
 Sit pede; & in gyrum sensim curvarier illa
 Incipiat radice; hinc & tenuetur acutum
 In collum, ut pandæ respondeat ille carinæ.
 Verum lax capulo formetur acutior, asser
 Quæ patet, imponi ut valeat versorius illi:
 Et denis erit hic pedibus tibi longior asser.
 Mox alæ in latere oblongum cum cuspidè ferrum,
 Conjuncturæ aliud circo desige rotundo:
 His clavum accipiet puppis, quæ torquet habenas
 Ipse gubernator, tenditque per æquora cursus.
 Sint geminæ hinc, illinc trochleæ: versare magister
 Quis clavum possit, quæ venti, & sydora ducunt.

Hæc præter, ferro superest cudenda Britanno

Aut

Anchora: & hæc binis armatur dentibus una,
 Altera sed quatuor: capulo simul annulus insit,
 Quo religanda, mari dum mittitur: axis & illi
 Subter acernus erit: sint bina foramina proræ
 Per quæ funis eat, dum protinus anchora in undas
 Proiicitur: transfenna cavo religatur in unco.

At non una tibi duro formanda metallo
 Anchora, sed plures, quarum quæ maxima, nautis
 Dicta est sacra; Noti cum perfurit ira, sub æquor
 Descendit, navimque immenso corpore fundat.

Sed jam læta vocant instructas cæcula naves,
 Aspirantque levi in velum cita flamina cantu:
 Nec non & vitreis ludunt Nereides undis.
 Ergo age, purpureo textam de flore corollam
 Puppibus impone: & serio redimita juvenus
 Fronde niteat, lauroque aplaustre virenti
 Floreat, & lauro carthæsia summa nitebunt:
 Et molles sternantur humi violæque, rosæque.
 Tempora dein sacra præcinctus fronde sacerdos,
 Accensamque ferens tædam divina faceffat.
 Solennesque preces præfatus ab ore, carinas
 Depictas veteri patrum de more sacrabit:
 Nuncupet & Superis felicibus, altaque puppis
 Præferat ex auro calatum in vertice signum
 Numinis, auratæ cui sit tutela carinæ.

Qui verò ingentes turrito corpore puppes
 Edificant, rostro in medio sub vertice proræ
 Imponunt Oculum, cuius de nomine naves
 Appellant, auroque Ptychen, & murice pingunt.
 Delphinos multi cælant, Scyllasque bifformes,
 Centauros alii armatos, alique volantem
 Pegasus, & armigeras Aquilas, fulvosque Leones,
 Et Tigrem horribilem, & Pissim, indomitamque Chimæram
 Quin etiam proræ pictis variare figuris
 Consuevere genas, ornare & floribus illas:
 Et simul auratis navim redimire corymbis.
 Effinguat alii Mauros, victosque Gelonos,
 Qui magnis geminas sustentent viribus alas.

Sed

NAV T I C O R V M

Sed deducendis quæ sint nunc navibus arma,
 Expediam. Tibi multus erit pulvinus, & ingens
 Ergata, pergrandes trochleæ, magnique cameli à
 Plurima & in gyrum versetur vestibus aëta
 Sæcula, perque illam æquato se corpore vestes
 Transiecti extendant. curvæ suppone carinæ,
 Navita, fagineos axes, solidasque phalangas;
 Et cera ungenti, pinguique bitumine trunci,

Principiò tonsilla solo figatur acuta,
 Atque alii ad litus pali figantur arenis,
 Quò versus magnæ mittendæ in cæcula naves.
 Tonsillis forti trochleas vincire rudente
 Est opus, & duris firmanda est machina palis.
 Hinc axes circum teretes, trochleasque camelus
 Multiplicè spira ducendus, & insuper ille
 Non semel est circum navim volvendus in orbem.
 Mox bini incipiant vestes versare ministri:
 Neq̄ cessent donec visreas se puppis in undas
 Mictat, & emergens supra natet æquora moles.

At si quem fortè ars prorsus defecerit omnis,
 Nec, quo sylva, modum, pelago mittatur, habebit à
 Tempus & Ortygi memoranda inventa magistrà
 Pandese, quoque modo turritam mole carinam
 In mare deduxit pueri manus. altius omnem
 Expediam, antiqua revocans ab origine, famam.
 Clara Syracosis qui regni sceptrâ tenebat
 Magnanimus Hiero, & Siculos ditione premebat,
 Ingentem lecto sylvæ de robore puppim
 Iusserat arufices moliri, & murice, & ostro
 Pingere, & auratis passim cælare figuris.
 Quam factò, infectoque auro, gemmisque coruscis,
 Cælatisque gravem signis, pictisque tapetis,
 Atque ebore insignem multa, & nido argento,
 Iam Pelusiaco regi donare parabat.
 Continuo artifices datum opus navalibus altis
 Experiuntur, & assidui compingere navim
 Concertant. fabricata brevi post tempore puppis
 Assurgit cælata auro, atque in murice fulgens.

At ubi constructam pelago deducere fabri
 Aggrediuntur, & ingentes supponere vestes,
 Atque axes motu faciles, teretesque cylindros
 Festinant alacres: circumque revolvitur ingens
 Ergata, stridentisque rotæ versantur in orbem,
 Aspiciunt vitreas turrim demittere in undas
 Difficile esse; adeò surgebat machina mole
 Immensa, nanque illa caput super altior urbem
 Extulerat, latèque suos laxaverat artus.
 Ergò alios poscunt socios, axesque rotundos,
 Et vestes addunt alios, ac viribus urgent:
 Attamen incassum cecidit labor omnis: & illam
 Non axes, longique valent impellere vestes
 Et frustra juvenes subnixi viribus urgent.
 Ac velut in medio rupes immota quiescit
 Equore, quam contra Boreæ insuperabilis ira
 Infremuit, densisque ferox diverberat undis,
 Aut, Euro baccante, ruunt stridore procellæ,
 Et commota ferunt spumantia cærule nimbi:
 Allisæ franguntur aquæ, franguntur & Euris;
 Stat rupes immota, & cedere nescia ventis.
 Sic & firma manet, nec vestibus ardua cedit
 Machina, vimque omnem superat, nisusque potentes.

Hæc ubi cognovit miratus ab arce tyrannus,
 Ortygium sub testa senem jubet aureæ duci:
 Magnarum cui summa datum molimina rerum
 Ingenio tentare, manuque attollere quicquid
 Magnum mole feret, cunctasque exquirere causas
 Occultas rerum, & numerum subducere arenæ,
 Fama per Ausoniam, & Siculas vulgaverat urbes.
 Accivera senem famuli: piæque repente
 Aulæ in medio senior stetit. excipit illum
 Rex Siculus, dextramque viro dat pignus amoris.
 Divinum rogat inde senem, stimulatque precando
 Fluctibus ut navim deducat, & aurea poscat
 Præmia: donandum magno se munere speret.

Sic fatus rex est: placido cui talia contra
 Ore refert senior: Faciam, rex magne, quod optas.

Verùm nulla mihi donari præmia posco ;
 Tangere nam dextram satis est potuisse tyranni :
 Et satis ipsa sibi quovis pro munere facta
 Egregia, æternumque manet laus, & decus ortum
 Ex illis. Mora nulla, rotas formare metallo
 E solido jubet artifices, & dentibus illas
 Armari obliquis, numero sex: æraque cudi
 Hac lege, ut spatiis semper majoribus orbes
 Se superent, primusque minor, majorque secundus.
 Imperat & totidem pariter fabricare minores.
 Interea quatuor præstanti robore truncos
 Litore sustollit: totidem mox desuper addit
 Ad latera, & clavis capita ultima necit acutis:
 Subter & hinc, inde, & medio sub corpore molis
 Ingentes necit tabulas, & multus in illis
 Ferreus utrinque, & versatilis additur axis,
 Quo rota versari possit: trabibusque locatur
 Ordine quique suo: innectitur volubile ferrum
 Extremi capulo, quo circumvolvitur axis.
 Axibus inde rotas disponit in ordine curvas,
 Atque illas spatiis omnes determinat æquis,
 Dentibus ut cunctæ sese per mutua nexis
 Exciperent; vertique simul, volvique vicissim
 Vnâ omnes possint: mox circumvolvitur in axes
 Ingentem funem, quo à fronte ligaverat alnum.
 His actis, pueri manibus versatile ferrum
 Imperat in gyrum verti, sensimque rotari:
 Ut primum cæpere rotæ super axe revolvi
 Orbibus adversis, subito (mirabile dictu)
 Ingens paulatim deduci machina cœpit.
 Attoniti stupere omnes: stupuitque tyrannus,
 Dum nova tantarum spectat miracula rerum,
 Quæ facili visu nunquam facienda putasset;
 Nil leve confieri paucis res ipsa doceret.
 Et tandem exclamans. Quæ non miracula rerum
 Ingenium facit acre, manusque operosa magistri!
 Cui senior. Majora oculis spectacula rerum
 Aspiceres, mihi si sursum subducere plantas,

Et

Et fas in tenui vestigia figere nube,
 Nanque ima mundum traherem de sede supernè.
 Magna quidem: sed vera: neq; his deducere multū est.
 Tum rex: Credo equidem: nihil est molimine magnū
 Difficile & nihil est, docti quod dextera tandem
 Non queat artificis superare, & vincere nisi
 Ingenii. Sed lata subit ratis æquora: retrò
 Subsequitur plausus populorum, & murmure festo
 It cœlo clamor: discursat lata per auras
 Vox: reboat mare longè, & litora curva resultant:
 Assurgunt plausu scopuli, & vaga murmurat unda.
 Hæc igitur Siculi memoranda inventa magistri,
 Et simul ægregias artes, Palinure, secutus,
 In mare velivolas deduces litore puppes.

LIBRI SECVNDI

FINIS.

NAVI.

NAUTICORUM

LIBER III.

HActenus æratas puppes, & linea vela;
Nunc te, Phœbe, canam: nec nō cœlestia tecē
Sydera: te niveis etiam, Latonia, bigis
Vndosi regnata feram per cœrula ponti.
Tuque vel in primis venies pars maxima cœpti,
Sole, inaccessosque petam, tua regna, recessus,
Ac nova pacatos revocabo ad carmina ventos,
Et genus, & mores, numeramque, & nomina dicam:
Divinumque canam inventum, & data munera Divum.

Principiò, Palinure, priusquam scindimus æquor
Ignotum per iter, varios prædiscere ventos
Est opus, & quo quisque suo de cardine perflat:
Quique polum nimbis contristant, quique serenant,
Nubibus expulsis: & cœli tempore certo
Dent faciles in vela auras: qui cœrula contrà
Occludant, tristesque hyemes, & nubila portenta
Et tibi quo ventos prædicat Delia cornu,
Aut Sol, aut Helice, aut ardenti Sirius astro.
Atque hæc in primis solerti cura magistro
Semper erit, longè instantes prænoscere ventos,
Ire procellosas si vult impunè per undas,
Atque iterum patriæ portus spectare relictos.
Ipsi etiam tutis si currere classibus æquor,
Et pugnare velint, clarosque referre triumphos,
Nosse duces ventos opus est, variantia cœli
Sydera, & Eos ortus, Solemque cadentem.
Namque olim Zancle memini me turribus altis,
Quæ Thetis angusti veniens à sede Pelori

Obje-

LIBER III.

77

Objētas modico terras secat ardua fluctu,
Evandron vidisse senem, cui multa senectus;
Lustra decem bis jam robusta expleverat ætas.
Hic mihi cærulei cū jam confedimus ambo
Ad molles pelagi ripas, ubi splendida luxu
Alta theatri surgunt palatia circo,
Manrolycum novisse senem narrabat, & illum
(Multa viro virtus, multo sudata labore
Ars erat, & varii varia experientia cœli,
Noscere seu vellet ventos, seu dicere cursus
Astrorum, & longè venientia pandere Fata)
Austriaco donasse duci (qui victor ad altum
Ionium, Eoi concussit regna tyranni,
Avertitque hostem Italix, clademque futuram)
Depictas minio tabulas, queis longa per omnes
Scripta dies rerum series erat. ille futuras
Hic tempestates, ventosque, & nubila, & imbres:
Hic & purpureos Soles, cœlumque serenum
Fatidicus niveo signarat cortice vates.
Cūque has ille duci properanti ad bella dedisset,
Hæc olli dixisse ferunt: I, chara Tonanti
Progenies, Fides, & regni spes maxima nostri:
Cūque manus conferre paras, has, inclyte, primū
Consule; nanque illæ quæ sint ventura docebunt.
Et sic Træicæ contundes arma tyranni:
Et venies victor, spoliisque Orientis onustus.
Tu vatem ne sperne; Fidem observata merentur.
Mox totam Evander repetens (audire videbat
Me cupidum senior) memoravit origine pugnam.

Tempus erat, quo celsa domus stellantis Olympæ

Panditur, Oceano tenebris, Lunaque fugatis,
Purpureis variata notis Aurora rubescit:
Cū geminas fors una tulit propè litora classes
Naupacti, junxitque freti discrimine parvo.
Est locus Astiacis Ætolū proximus oris,
Flumina quæ nitidis Achelœia miscet arenis
Ipse suis Neptunus aquis: hic Græcia Tellus
Hesperium ad Solem, & lavas se flectit ad undas,

E

• Quæ

Quà mollem Zephyrum, & felices accipit auras;
 Contra elata mari stat Neritos ardua faxis.
 Hic geminas æstu terras secat unda revulsas
 Exiguo, sensimque patens fluit usque Corinthum,
 Ætolium hinc regio est; illinc Pelopeia regna
 Respondent: geminæ cuivo stant litore turres,
 Quæque Rhion Graio quondam cognomine dicta:
 Barbaræ gens nomen nunc invertere vocantes.
 Hinc verò Ætolium quæ se cava litora flectunt
 Cyrrhæum in pelagus, fundata virentibus arvis
 Naupactus, statioque jacet benè fida carinis.
 Trans Rhion objectas Achelous Echinadas undis
 Verberat. Hæ quondam (ni mendax fabula Graiùm)
 Najades errabant fluviis, quæ numine verso,
 Nunc scopuli rigere mari, quibus alta trophææ
 Contigit Austriadum, & Venetum spectare triumphos;
 Hos inter scopulos certatum Marte cruento
 De maris imperio. ò utinam non læva fuisset
 Mens hominum! tota fractus cum classe tyrannus
 Eoa nunc urbe foret, regnoque repulsus.
 (Et concessa sequi, & Fatis felicibus uti
 Nescia-mens hominum) Hos scopulos tenere carinæ
 Austriadum, Venetumque rates, cum Barbara classis
 Naupacti statione sedens dare carbasa cœpit
 Trans Rhion, & sensim pelago se mittere aperto.
 Mille rates mare prætexunt, atque aëra mille
 Vela, & mille leves fluitant vexilla per auras.
 Ipse ubi jam properare hostem audit Austriacus dux,
 Constitit, atque oculis plena æquora circumspexit.
 Mox celsa in puppi circumvestatus, in altum
 Agmen agit, tenditque acies, & cornua flectit.
 Austriadum dextram classis, Venetumque sinistram.
 Occupat: in medio puppes prætoriarum, & ipsæ
 Bis septem, horrendi facturæ exordia belli,
 Turritæ steterent primo agmine Bucentauri.
 Ianque rubescebant radiis ardentibus undæ,
 Eoa de sede ruens cum sibilus Furi
 Labitur Oceanos crepitanti flamine vela

Odryfium temuere sinu; flatuque secundo,
 Ianque propinquabat primæ ad tentamina pugna
 Barbara Threicium sinuata in cornua classis,
 Vndantesque dabant vexilla argentea Lunas.
 Ast ubi Christiadae in proram descendere ventos;
 Atque hostes ruere adversos videre, repente
 Perculsi cecidere animis, trepidoque tumultu
 Ianque referre pedem, & retrò dare terga parabant.
 Ipse sed Austriacus spem magnam in pectore versans;
 Ingentesque animos, altæ ad subsellia puppis
 Imperat acciri proceres. Utque ære canoro
 Increpuere tubæ, celeres ad iussa vocati
 Convenere, replentque duces subsellia primi.
 Tunc ille afferri tabulas, quas arte peritus
 Maurolycus dederat, famulos iubet inde repandit
 Quæ vates ventura die signaverat illo.
 Hæc autem ventura die signaverat illos
 Cum Sol Oceano surget, simul Euris Eo
 Assurget: si fortè mari sese obuius hostis
 Intulerit, Martemque velint tentare secundum,
 Ne dubites conferre manus; cadet Euris, & unda
 Afflabit Zephyrus, nubesque immitet in hostes.
 Vix hæc Austriacus, procerum stipante senatu,
 Legerat, & classes dederat vulganda per omnes
 Cum subiti redire animi, si epituque canoro,
 Arma petunt. Dictis tanta est fiducia vatis.
 Ipsa sed in primis læto clamore vocatur
 Divorum Regina, maris cui cærulea parent,
 Et cui deposito famulantur murmure venti.
 Nec mora, continuè paribus concurrunt armis
 Classibus adversæ classes, rostra obvia rostris
 Ivere, ut belli signum prætorica puppis
 Fecit, & horrendo streperunt cornua cantu.
 Hinc celeres sicca servatam in reſte favillam
 Admovere nitro, conceptoque ocyus igne,
 Emicuere tubi, sonitumque dedere metalla.
 Nec mora, millenz fugiunt, rupto obiice, glandes,
 Vulcano pellente: pluit latè horridus imber

Ferrens, & nigræ tolluntur in aëra nubes,
 Et medias inter nubes micat ignibus æther
 Cum tonitru. cœcis exhorruit unda tenebris,
 Et pulsata imo fremuerunt æquora fundo.
 Ac veluti ruptis, gremio fervente, caminis,
 Ingentes scopulos, & grandia saxa sub auras
 Vesbius agglomerat, disjectaque viscera montis
 Erigit eructans, & sydera verberat imbri
 Saxorum: totus radicibus egeritur mons.
 Flammaram erumpunt cunei sub nubibus; & ingens
 It cœlo fumus, cœlique obnubilat astra.
 Præcipitesque ruunt pice nigra, & sulphure mixto,
 Ardentes fluvii, rapida flammante favilla:
 Subiectas replent valles: latè omnia circum
 Arvaque, litoraque, & villæ vastantur, & urbes.
 Non aliter gremio, suscepto protinus igne,
 Horrendum concussa cavo crepuere metalla:
 Disiectæ tonitru glomerantur in aëra puppes.
 Mille trabes, & mille volant disrupta per auras
 Rostra, carinæque, quassataque fulmine vela:
 Corpora mille virum: medias dispersa per undas
 Arma fluunt, galeæque, atque altæ robora sylvæ.
 Odyssii, velis Euro spirante secundo,
 Audaces animos, atque irrita vora fovebant.
 Attamen incassum gavisi Marte secundo:
 Alternat Fortuna vices: Felicia cœpta
 Flebilis eventus, lacrymandaque Fata sequuntur.

Iam Sol altus erat, confestim murmure fracto,
 Euris abit. siluere vadat & stetit utraque classis.
 Sed concessa quies brevis est. perniciousis alis
 Allapsi Zephyri rupere silentia festo
 Austriaci Zephyros venientes murmure læti
 Accipiunt: tumuere sinus, tumuere secundis
 Auspicibus animi: læto clamore lacessunt
 Sydera: bella iterum, & victoricia signa reposcunt.

Magnanimus dux audentem in certamina pubem
 Tam sic aggreditur: Promissi numine venti
 En adsunt, reliquum, in manibus victoria vestris

Tota est. ite; præit quoniam Fortuna, sequendum est.
 Nec plura. Austriaci invadunt, & rostra feroces
 Vi superant. ruptoque velut ruit obice ripæ
 Immissis cum flumen aquis, & murmure rauco,
 Dejectat latè segetes, populatur & arva:
 Christiadae in classem irrumpunt, atque obvia dirò
 Ense metuant, cædesque, & passim funera miscent.
 Ipse ubi præcelsa in puppi conspexit Alymum,
 Irruit Austriades contra, & præcordia multo
 Barbara transigit ferro: cecidit que superbus
 Mole gigas, strepituque it indignatus ad umbras,
 Qualis ubi in sylvis contorto fulmine pinus
 Ista cadit, gemituque replet nemora alta supremo.
 Tunc cæsi caput Austriades obruncat, & hasta
 Præfigit, tollique jubet de vertice puppis.
 Ut cæsi de puppe caput, lacrymabile signum,
 Threicii ducis aspiciunt, trepidi ocyùs omnes
 Prona fugæ dant terga, ratesque ad litora vertunt.
 Insequitur victor: ferro debellat & igne.
 Quid plura? ardent rostra: viri sternuntur, & omnes
 Equore dispersi vento jactantur, & armis.
 Christiadae læti exultant, Superùmque salutans
 Reginam, tanti fuerat quæ causa triumphi:
 Atque ipsos læto Zephyros clamore salutant
 Præsentem. Adèò ventos prædiscere magnum est.

Hæc quòdam Evandru memini cecinisse sub altis
 Turribus, angusti quæ fluctuat unda Pelori.
 Sed jam me Zephyri, & felicior evocat aura.
 Ire animus: faciles concedite carminis æstrum,
 O Musæ, & celeres properate per ardua mecum:
 Nanque iter in nubes intendimus. Est locus ingens
 Ætheris in medio, rigidis ubi plurimus horret
 Aër frigoribus, volucrique impervius omni est.
 Proximus huic alto flammis ardentibus instat
 Iuppiter: ima tenet dulcis mortalibus ægris
 Temperies, magno Superùm data munere Divùm
 Pendula se cirùm regio diffundit in omnes
 Terrarum, pelagique plagas; sed major in axe

Arctoo, gelidisque riget stipata pruinis;
 At Sol Æthiopas quâ ferventissimus urit,
 Strictior illa, nimis vicino pressa calore:
 Sed geminæ in medio quâ zonæ habitabilis Orbis
 Temperiem, & mixtam faciunt cum frigore flammam,
 Sicut iustis extensa locis. Hic æthere regna
 Æolus alta tenet: veniunt his sedibus Euri,
 Et Zephyri, Corique, & nimbiferi Aquilones.
 Hic nubes etiam concresecunt, tenuibus alto
 Halitibus gremio missis Telluris ab imo;
 Cæleisque cadunt, submotis nubibus, imbres.
 Ergo age, nunc causas mecum tentare latentes
 Aggredere, & prima revocemus origine ventos.
 Tantisper, Palinure, licet divertere clivo:
 Haud equidem labor incassum, nec inutilis error.
 At tu, quo nostræ lætantur Apolline Musæ,
 CARDENIDE generose, præi, tennesque per auras
 Sterne viam vati facilem, inceptumque secunda.

Sol maria, & terras flammis vitalibus omnes,
 Aëaque irradians, animantia cuncta calore,
 Cunctarumque fovet causarum exordia prima:
 Semina compingit rerum, concretaque vertit,
 Atque novas cogit paulatim sumere formas;
 Rerum quippè parens Sol est. Sic humida Tellus
 Phœbeis sensim radiis tepefacta relaxat,
 Recluditque sinum: tenui volat halitus aura
 Nimborum in sedes. hic frigore pressus iniquo
 Stipatur: ceu parva phalanx, cum fortior inctæ
 Hostis ab adverso, cuneis densatur acutis;
 Colligit & vires, atque arma, globosque ruentea
 Obiectis contra scutis, hastisque repellit.
 Sed gravis ille venit concretus, & aëre ab alto
 Labitur, & patrias iterum descendit ad oras:
 Hic rursus tepefactus, abit resolutus in auras,
 Et sensim major, majorque accrescit eundo:
 Ac tandem spatiiis nimium conclusus iniquis,
 Quâ via per medias nubes, perque aëra latè
 Sese aperit, citus irrupit, velut acta sagitta,

Stridulus, & circum rapidus se trudit in auras :
 Atque auras premit obstantes, premiturque vicissim:
 Siqua loco nescit: celeri secat aëra lapsu,
 Dum fugit, immiscetq; fretū, & nemo omne tumultu.
 Non secus admotum rapidis si fortè favillis
 Vas fuerit, cui stricta manent, oblongaque colla,
 Aeneus, & venter magnum turgescit in orbem:
 Intus paulatim fervescens humor ab igne
 Solvitur, & tenues rarus se vertit in auras :
 Ac majora petens latè loca, ite halitus alto
 Colla per oblonga erumpens, tractimque volando
 Attenuatus abit, sonituque effertur acuto
 Stridulus, & multo fugiens nisu premit auras
 Obiectas, raucoque imitatur murmure Coros.
 Non intermissi flantes sic aëra venti
 Continuis agitant flabris, & czrula vertunt;
 Quippè sinu terræ semper vapor exit ab imo.
 Inceru quondam perflabant marmora venti;
 Nec numeros norat, nec nomina fecerat illis
 Navita, nec medio spectarat ab æquore stellas.
 Ast ubi culta Thetis, celeresque immisit in undas
 Audax nauta rates, sua tùm cognomina ventis,
 Omnibus & sua tùm pariter data nomina stellis.
 Primus purpureo cœli de cardine præcepit
 Eois ruit Euris equis. contra æquore ab alto
 Qua Sol flammiferos rubro lavat amne jugales,
 Assurgit Zephyrus. Mundi de sede nivali
 Descendit Boreas nivibus stipatus, & horrens.
 Frigoribus multis: contra venit humidus Ausfer
 E Libya, & pluvio contristat turbine cœlum.
 Hos inter quatuor totidem generantur, & illis
 Nomina nauta dedit. Boream strepit inter, & Eurum
 Ventus, ab egeïdis mittit quem rupibus Æmi
 Græcia Græcum Itali jam nunc cognomine dicunt.
 Contra hunc nimborum densum citus explicat agmen
 Africus, & Mauris descendit ab usque præstitis.
 Hybernum propè solstitium tonat Euroausfer
 Densus stipatus pluvii: contrarius Vrsa

Alta Arctozephyrus descendit, & horridus undas
Asperat: illum Itali ventum dixere Magistrum.

Quisque horum dextra, lævaque armatus ab alto
Irruit, & gemino Tethyn lictore flagellat.

Durus Hyperboreis Aquilo se rupibus infert:
Alter ab Eois furit Hellepontius oris.

Ultrà Eurum immissus roseo Vulturnus ab Orontis
At mitis venit è tepido Gangeticus Austro.

Hesperia sub sede tenet dextra Africus udum
Libonotum: è læva surgit Subvesperus atrox.

Addit se comitem occiduo sub sole Magistro
Cornus, ab Ausoniis cognomine dictus Iapyx:

Circius Arctoa sequitur de sede nivali.

Hos præter, totidem mediis è sedibus auræ,
Turba minor, certoque mari sine nomine surgunt;

Quas etiam, Palinure, animas prædiscere cura:
Ut certum teneas infida per æquora cursum.

Hanc & rectores, uno cognomine, plebem

Quartas ventorum nostri dixere vocantes:

Appellare Nothos alii voluere magistri.

His animadversis, qua nunc ratione per undas,
Navita, tot varios possis cognoscere ventos,

Expediam, Superùmque canam data munera Divùm.

At mihi vos alti Nymphæ maris, hæc vada læta
Quæ colitis Bajas, felicia litora, circum,

Vos, quæ Sirenum sedes habitatis odoras,

Regnaque Teleboùm, litulque tepentis Amalphis;

Pandite, Nereides; (nam vos spectastis & illum)

Divinique in partem operis venistis ab alto)

Quis Deus hanc nobis divinis extudit artem

Inventis. Deus ille equidem, Deus ille magister.

Qui primus rerum causas penetrare latentes

Aufus, & obscuræ novit connubia gemmæ.

Magnetem quibus ipsa sibi Cynosura maritet

Ardescens flammis: (Norunt jam sidera flammæ).

Primus, & errantes duxit, duce cuspidè, nautas.

Ante mari in magno, dubia sub nocte, pererrans

Ætadias, Vrsas, trepidantes æquore tingi,

Arcturum, pluviasque Hyadas spectare solebat
 Navita, & ardentem stellis Orionis enses,
 Tendeatque freto in medio, duce sydere, cursus
 Sed nigra cum late texebant nubila cœlum,
 Ac Lunam obtectam nimbo nox cœca tenebat,
 Tunc, duce sublato, dubiis errabat in undis,
 Carbasæ quò venti per cœrula vasta trahebant.

Verùm regna tenent qui ditia Persidis, & quæ
 Æquora Niliacis sulcant Erythræa papyris,
 Olim Taprobanen, & Gangis litus adibant,
 Aëra per vacuum cursus signante columba.
 Chaoniam ex alta mittebant puppe volucres
 (Nam Telluris aves, verrentes æthera pennis,
 Natura monstrante, petunt vicinia semper)
 Hinc quæ missa fugam capiebat in aëre, & ipsa
 Tendeant iter Oceano: mox illa volatu
 Cum sese ex oculis subtraxerat, illicet illi
 Laxabant aliam: sic & ductoribus istis,
 Taprobanen cursu tandem, Sindæque petebant.

Aufonia in magna, biferique ad marmora Persi
 In medium conversa diem quæ surgit Amalphitæ
 Nauta fuit, magnis ausis generosus, & acer
 Ingenio, & reliquos inter solertior omnes,
 Flavius (hoc illum dixerunt nomine nautæ)
 Cui nisidis formosa comis Beronia mater,
 Inter Nereidas forma non ultima Nymphas.
 Hic quondam æstate in media, dum cardine summo
 Iam rapidus Titan medios accenderat ætus,
 Dum sitiunt segetes, silet aura, & marmoris unda
 Assaultans scopulis vix rorem aspergit amarum,
 Defessus vacuum secreti ad marginis oram
 Venerat ex alto, gremio quæ scrupæa rupes
 Dat placidas somno sedes: hic ille sub antro
 Sternitur egelido, musco super, & sua somno
 Lumina concedit. primos laxaverat artus
 Vix optata quies, & lumina somnus habebat,
 Cum, tremula: Zephyris lenè impellentibus undas,
 Sejaditur Oceanus, vitreisque sedilibus omnes

Nereides, Nymphæque assurrexere marinæ :
 Flava comas Ephyre, Lepytheque, & candida Clio ;
 Pulchra genas Pauopæa soror, quæque ubere læto
 Tunc geminos primùm pueros enixa fovebat
 Leucothoë, & vultu venit placidissima Micle,
 Euplæe, Prochytæque, Cleoque, & cærulea Nefis:
 Purpureum quibus os, placidum decus oris : & illis
 Versicolor niveas cingebat tænia mammæ .

Et tandem formosa mari Beronia mater
 Assitit, & diu nato diffudit odorem .

Vt multo præsentem afflatus numine sensit
 Nauta deam, & vultus genitricis novit amatos,
 Currit in amplexus: teneros per colla lacertos
 Inicit; & charæ delibat dulcia matri

Oscula; (Nereides plausu infremuere marino)
 Terque, quaterque iterat: matri mox talia fatur :

O mater dea, Nereidum pulcherrima Nympha,
 Sirenum quæ regna colis, & gurgitis hujus
 Imæ tenes, ubi tecta tibi pellucida vitro,
 Cæruleasque inter Divas spatiaris in undis,
 Quite nunc pelago, rectisque accivit ab imis;
 Teque dedit gnato divina in luce videndam?
 O Genitrix, magno natum dignaris honore.

Flavius hæc: illi contra placidissima Nymphæ
 Hæc dedit, & roseo placidè simul ore locuta est .

Magna tui semper dilectæ cura parenti,
 Nate, fuit, matrisque animum timor anxius urget;
 Ne quando, rapido deprensus turbine venti
 Iacteris pelago in medio, quò tendere cursus
 Inscius, ardenti cùm se subduxit Orion
 Sydere, & Arcadium texit nox atra Bootem .
 Quare age, quâ mihi nûc lacrymis dedit, & prece multis
 Fatidicus Proteus, nitidam cape pyxida, nate.
 Hac duce, cæruleum carpes iter, & vada salsa
 Tutius hæc dubia cœli sub nocte secabis .
 Ipsa polum nimbo obtectum tibi ferrea cuspis
 Ostendet, Mundique plagas, & sydera dicet :
 Et tibi per fluctus, quâ sit, monstrabit, eundem;

Qui

Qui spirent venti, rigida qua rupe procellæ
 Descendant. Quid plura? tibi pro sydere ferrum
 Dux erit, & reducem patrias te sistet ad oras.
 Hæc illa, & læto porrexit pyxida nato.
 Tornatæ quæ cura hinc sit, qui pydixis usus,
 Illa docet: cupidus genitricem Flavius audit
 Dicentem, & memori sub mente audita recondit.

Argento insignem multo, niveoque elephantos
 Ipse suis manibus tornavit pyxida ferro
 Cæruleus Proteus: medio stat circulus aureus.
 Nomina ventorum multo cælavit in auro
 Hoc circo Proteus; nam æqualibus intervallis
 In totidem partes secuit, quot flamine venti
 Spirant; cælavitque suis in sedibus omnes.
 Lilia, quæ rutilo præfulgent plurima in auro,
 Arctoo Boream venientem ab sydere monstrant:
 At reliquos alii ventos dant vertice ab uno
 Extensi in gyrum radii, minioque rubentes.
 Inde stylum è chalybe in medio præfixit acutum
 E chalybe huic etiam super addidit ille sagittam
 Quam nigro admovit lapidi, (Magna fertur
 Gemma) è contactu multo malè sana veneno
 Cuspis abit, calidasque hausit de marmore flammæ
 Mira quidem sunt, nate, meæ pars altera vitæ,
 Quæ mihi narravit Proteus commercia gemmæ.
 Marmor amat ferrum, dulcesque in pectore flammæ
 Nutrit dura filex: chalybis durissima corda
 Allicet illecebris: mollit sua viscera ferrum
 Illecebra, & rigidum quamvis respondet amori,
 Atque agitur flammis. Quid non cedamus amori?
 Mollit amor ferrum, & durissima marmora mollit
 Mobilis illa stylo superadditur: irrequieta
 Vertitur hæc, illæ: donec præfulgida cælo
 Quæ Cynosura micat, se sistat, & æthere ab alto
 Hauriat obtutu flammæ acus acta veneno.
 (Nam velut ipsa poli sectatur sydera gemma,
 Sic nigre dulci gemmæ correptus amore,
 Astra chalybæ amat, atque obtutu fallit amorem)

Hinc ille è nivea cryſtallo pyxida textit:
 Bracteola & circum clauſit ſtriſtiſſimus illam;
 Ne maris unda nocens, aut aëris aura marini
 Inficiat, nigraque terat rubigine ferrum,
 Cepe timendum etiam, graveolentiaque allia vates;
 Vimque adamantis; acum viſu nam fascinat ipſo,
 Admonuit. Tu, nate, maris cum gurgite vaſto
 Errabis, dubiusque viæ finè ſydere cœli,
 Hanc fidam media comitem ſub puppe locabis
 Libratam lævi in tabula, quò ferrea cuſpis
 Volvier in gyrum poſſit: ſed pyxida tantum
 Verte manu hac, illac, donec ſe concita cuſpia
 Sitat, & inſcriptæ reſpondeat illa ſagittæ,
 Aut medium feriat tornatæ pyxidis orbem
 Axis ad Arctoi partem. mox inſpice & illam
 Illa ſibi ventos, curſuſque & ſydera dicet.

Hæc dedit; & circum Nymphis ſtipata marinis
 Oceano caput immerſit, natoque relicto,
 Mumida ſpumofæ venit ſub Doridos antra.

Iſte autem charæ genitricis munere lætuſa
 Pyxida celatam ſignis miratur eburnam,
 Miraturque orbès argento, & murice pictos,
 Illaque Arcadii monſtrantia ſydera Plauſtri,
 Ac minio inſcriptum ventorum nomina circum.
 Hinc ſtupet in gyrum hæc, illac trepidare ſagittam
 Et ſenſim arcana ferri virtute ſub Verſas.

Nec non & prima perquirat origine cauſas
 Occultas rerum, & tacitus præcepta revoluit,
 Quæ dederat mater; ventosque, & ſydera diſcit.

Pyxidis hinc primùm fuit uſus; & æquora primùm
 Audaces auſu, duce cuſpide, currere nautæ.
 Nec ſolùm concluſa Thetis ſulcata carinis
 Omnis, & Ægæi ſpumantia marmora ponti:
 Ipſe ſed Oceanus noti trans litora Mundi
 Tentatus magnis auſis, Fatique ſecundis.
 Hac duce jam noti Æthiopes, atque ultima Caſtri
 Regna pharetrati, Mundique impervius axis.
 Quin & inaceſſu tot jam per ſecula Syres,

Ac penitus toti terrarum incognitus Orbi
 Nunc tandem Auroræ sub sede est visus Iaponi
 Ac novus Ammericæ iustratus navibus Orbis.

Sic & divinum inventum, pyxisque per omnes
 Delata est populos, quos decolor inficit Eos,
 Aut rapido Sol torret equo, aut premit Vrsa pruiniâ
 Quos & in Occasum Atlantæum submovet æquor.
 Sed qui Cathygaren, extremaque litora Mundi
 Soli habitant Scres, diverso pyxidis usu,
 Terrarumque plagas, ventosque, & sidera norunt.
 Circuitu effingunt curvum cratera capaci,
 Et fluvio undantem multo sub puppe reponunt.
 Subere suffultus parva natat ære tricuspide
 In medio Rhombus versatilis, altaque signat
 Astra, polùmque: regitque vagos per marmor Ioncos,
 Non secus Arctoi faciunt, qui Balthica nautæ
 Cærule, Hyperboreumque cava trabe Nerea currunt.

At quia Nautarum posita est spes omnis in una
 Pyxide, miza quidem, atque usu comperta docebo,
 Egregiam tibi quò valeas compingere buxum.
 Stat geminus Magnete polus, quorum alter in Arcton,
 Alter in adversum Mundi se dirigit axem.
 Hos autem quo ritè modo perquirere possis,
 Expediam: Ilicea in media nec cymbula pelni,
 Quæ gremio inclusam sustentet flumine gemmam,
 Hæc circum incipiet sensim irrequieta moveri:
 Non tamen integrum describet motibus orbem,
 At septem versus se conciet illa Triones,
 Quò tandem directus eat polus alter in Vrsas,
 Inque diem vergat medium polus alter. at illos
 Sedulus advertes, radioque notabis acuto.
 Hinc & acus si forte tibi succanda veneno,
 Cuspis Hyperboream tendet quæ mota sub axem,
 Austrinum complexa polum, lapidi oscula libet;
 Nam secus Arctoum si contigit, ilicet Austro
 Se vertet, ventosque alios monstrabit; & oras.
 Admiranda quidem, quorum cognoscere causas
 Nobis, in parvo ludens, Natura negavit.

Si Magnes generosus erit, sat cuspis in uno
 Contactu bibit arcana malefana veneni.
 At cum languescit gemmæ vis, sæpe fricandus
 Est illi Rhombus, certa sed lege, modoque.
 E medio super incipias deducere saxum
 Leniter alternum in punctum, ferroque fricabis.
 Hæc ubi jam ventum, sustolles desuper illud
 Acturum, propè nec redeat vis nigra metallo:
 Ni facias, reditu immutabitur indita virtus
 Jam chalybi. in medio fuerit cum gemma reposita.
 Duc illam rursus ferrum super, ut calor intus
 Plurimus ardescat venas diffusus in omnes.

Præterea, quoniam languescit tempore longo
 Hercules vigor, ære tibi stipandus acuto,
 Plurima sive inter chalybis ramenta locandus;
 Vivida sic vis, amplexuque fovetur amico.
 Scilicet armari quæcunque potentia ferro
 Indiget, ut longos possit durare per annos.

Sed jam naturas, ventis quas Iuppiter ipse
 Addidit, edoceam Zephyri felicibus auris
 Aspirant, placidoque intendunt carbasa flatu.
 Rarè manè ruunt: sed Vespere sæpius efflant.
 Interdum Zephyris cursus spirabilis auræ
 Est brevis: interdum nitido sub lumine plures
 Duravere dies, Phœboque cadente, filescunt:
 Incipiunt æstate nova, placidissima quando
 Tempestas pelago: rarè brumalibus afflant
 Temporibus, Palinure, sinus inflare secundos
 Da Zephyros, Zephyrosque leves in vela vocato.
 Tutius insidum lento pede currimus æquor.

Eo cum Sole citi de fluctibus Euri
 Attolluntur, aquas majori & flamine verrunt,
 Quàm Zephyri, tepidumq; colunt ver: bruma nec illos
 Respuit, aut nimis ardens fervoribus æstas.
 Crebrescunt multi in noctem; sed cardine cum jam
 Adverso Manes lustrat Sol, murmura ponunt.
 Bis quinos per sæpe dies vasti æquora Nerei
 Lata cient: ad mensæ etiam protendere cursum

Sæpe solent tu carpe iter adventantibus Euris.

Dum nostrum Titan devexior aspicit Orbem,
 Exoritur Boreas, gelidisque è rupibus ardens
 Labitur, ac rigido Neptunia regna flagello
 Quassat: & annosas sub montibus atterit alnos,
 Ac strepitu latè miscet nemora alta canoro:
 Pulsatz plangunt valles, & magnus Olympus.
 Paulatim murmur ponit, mollitque feroces
 Sensim animos: longo languescunt tempore vires:
 Vix agitat tandem tenui maria uda stabello.
 Donec & halitibus cùm jam sua pabula desunt,
 Attenuatus abit. Veluti fornacibus alius
 Cùm subito siccis è truncis arida messis
 Suggestitur, concepta statim de fomite flamma
 Murmure consurgit multo, rapidosque repeatè
 Altiùs attollit cuneos, & sydera lambit.
 Mox ut materies sensim consumpta recessit,
 Flamma cadit, circumque levi vix sibilat aura
 Dissolvit nubes Boreas, cælumque serenat
 Luce nova: interdum densatis nubibus astra
 Obtegat, & dextro dimittit ab axe pruinas.
 In terras si nocte vaga descendit ab Ursa,
 Tertia lux illum nunquam perficere videbit
 Sin minùs, ad senos Aquilo, denosque rigebit.
 Sæpe dies viginti etiam pulsabit Olympi
 Sacra Iovi nemora, & maria alta à gurgite miscet.
 Tu cave, ne primis Aquilonibus in mare puppim
 Deducas: statione sedens sine flamina prima
 Paulatim contusa cadant; tunc strata per alta
 Tende iter, & fessis Aquilonibus utere tandem.

Humidus ex imo, pluviusque, nigerrimus Austet
 Axe ruit, creberque, hyeme adventante, proci
 Imbre tonat, nimboque, & plurimus obruit arva:
 Verùm pleni amnes cùm cessavere, serena
 Luce aperit cælum, & simul æquora leniùs urget.
 Non & certa illi vitæ data tempora; sæpè
 Vita brevis, totusque leves se vertit in imbriss
 Sæpe sed alatis injectus in æthere bigis

Murmurat, & multo latè ciet aëra flabro .

Principiò levis hyberno de Sole sub undas
 Labitur Euroauster, & æquora molliter afflat :
 Mox densat cœlo nubes, atque occulit astra :
 Senfunque assumit vires, & crescit eundo ;
 Douec se totum campo commisit aperto.
 Tunc cœlo tollit spumantia marmora, & altis
 Fluctibus insultat ratibus, ceu nubibus imbres
 Cùm ruptis veniunt; primùm de montibus undæ
 Exiguo torrente cadunt, crescuntque fluendo :
 Cùm tandem fluvii, multis jam fluctibus auctæ
 Insultant magno venientes gurgite campis,
 Ingentesque imis vellunt radicibus alnos.
 Æquor agit fundo, rapidosque per aëra nimbos
 Agglomerat, pluuiisque cadit venientibus aura ,
 Sæpius autumnò ruit imò à cardine Mundi
 Horridus, at bruma magis horridus asperat undas,
 Longiùs extendit cursum, nam sæpè reflectit
 Exactum ad mensem pluvios teinone jugales .
 Principiò, dum crispat aquas, da fluctibus alnum,
 Nec sine, paulatim vires acquirat eundo .

Nam si post quartum vento tua vela furenti

Laxabis, non tutus erit per cœrula cursus :
 Tempestas te dira manet, durique labores .

Principiò dum blanda vocat Fortuna, vocantem

I, sequere: è manibus fors labitur aurea pigris .

Præceps Arctoa veniens veniens à sede Supernæ

Frigidus hyberno crebrescit tempore, & æquor

Altiùs attollit, scopulosque superjacet undas:

Discludit nubes, nivibusque incandet, & alina

Cœlum luce aperit, lenique adhibilat aura,

Et longè pulsus sequitur lux aurea nimbis.

Mollior ætate in media felicia mulcet

Æquora: nec Zephyris tunc lenior invidet aura :

Tu sine, turgentis languescant murmura venti ,

Vt celerit tutus percurras Nerea puppi.

Densus turbinibus Libyca de sede feroces

Africus urget equos, crebrisque per aëra nimbis

Invehitur, flatuque ciet crepitante tumultus:
 Asperat Oceanum, fluctusque ad sydera tollit.
 Laxat aquis nunc lora: mari nunc murmure rauco
 Stridulus incumbit: subitis modò nubibus astra
 Obtegit, & noctem terris inducit, & umbras:
 Mox pulsus aperit nimbis, Solemque reducit.
 Totus & interdum cadit, & silet æquor, & aër.
 Sed brevis illa quies: nam finibus usque præussis
 Mox redit è Libycis inopinus, & acrior instat:
 Frangit aquas, tollitque vadum, miscetque tumultus,
 Qualis ubi vacuum spectavit Persa pharetram,
 Ora, fugam simulans, avertit, & æquore cedit.
 Hinc ubi jam vacuum telis complevit acutis,
 Impavida cum fronte redit, Martemque laceffit.
 Acrior instat equis: rapidas vibrare sagittas
 Non cessat: transigit equos, transigit equorum
 Sessores unà, & crudeli funere mergit:
 Per cædes, stragesque ruit. Fuge cæctus iniqui,
 Nauta, dolos venti: cælo ne crede sereno;
 Nanque dolos etiam norunt, & fallere venti.
 Principiò tres ille dies sædare procellis
 Assolet; at senos si tres transcendit ultrà;
 Sæpe novem: quos si superaverit, ille profundum
 Viginti torquere dies solet imbris attris.
 Tu Libyco ne crede ratem, Palinure, furenti.

Durus Hyperboriis, Boreæque simillimus, oris
 Circius incumbit, glaciæque indurat acutas,
 Et cursu in medio fugientia flumina sistit:
 Nec non & summas pelagi diverberat undas,
 Et nemora alta jugis horrendo murmure quassat.
 Hinc ut sylvifragi cecidit gravis ira flagelli,
 Vela vocat: velum vento committe vocanti.

Hos mores, sibi quisque suos, discrimine certo,
 Majores ventorum animæ coluere volentes.
 At quæ consurgunt dextra, lævaque minores
 Majorum leges etiam, moresque sequuntur.
 Sunt & multa, dies quæ longa, & plurimus usus,
 Atque atri pelago cursus te, nauta, docebunt.

Pōst hinc digressus, jubeo spectare locorum
 Naturam; pelagi qui nobis æquora venti
 Ardentes claudunt, aliis felicia pandunt.
 Certa tenent & regna; suisque in sedibus illi
 Exercent iras vehementius. arbiter undæ
 Adriacæ Boreas, & proximus urit Iapyx:
 Sæpè & ab Oarysiis flat lenior Orithyja.
 Ionio in magno fluctus regit Euro aufer:
 Et quoque Tyrrhenum mare concutit, atque patentes
 Sardoï campos, & Galli cærulea ponti.
 Sed nullus Libyco furit acrior: ille sub astra
 Ionium, Siculumque rapit. Subvesperus at se
 Creber Tyrrheno nimboris explicat alis,
 Et passim freta naufragiis infamia reddit.
 Sæpè & Barbaricis crebrescit fluctibus Auster,
 Et Notus, è roseo qui turbidus inflat Eoo.
 Virgineo in pelago spirat felicior Eurus,
 Ac simul, hyberno surgit qui proximus Ortu.
 At venti Ægæis varii dominantur in undis:
 Tot propter medio dispersas gurgite terras.
 Sic conclusa ruunt multi per cærulea venti,
 Et varii è variis terræ regionibus afflant.

At verò Oceano in magno, qua torrida cæli
 Zona rubet, paribus semper sese explicat alis
 Eurus, & Eoa surgunt qui sede canori.
 Hi Solem cursu sectantur: & aura volantes
 Fert æquata rates, totoque extenditur anno.
 Contrà ex Occasu Zephyri in contraria flantes
 Æquor agunt: illis sed vis non fortior Euris;
 Hinc & sæpè silent, visque fugantur ab Euris.
 Trans verò Ægocærum violento à Vespere flabro
 Assurgunt Zephyri, Libycique, & cærulea turbant.

Hinc facilis via, Atlantei trans æquora ponti
 Cùm longè alterius lustrant ditissima Mundi
 Litòra ab Europa, aut semoti è sinibus Euri
 In Libyam veniunt, Solisque cubilia gaulis;
 Sive Philippinas lævo de litore terras
 Munificas adveniunt, & odoriferas Moluccas.

Lon.

Longa sed Eoum cùm quærimus, atque remotam
 Taprobauam, atque Indum, & Gangetidis ostia ripæ:
 Idcirco Auroræ inquirunt cùm regna magistri,
 Ægoceri in circum, transversa ruentibus Euris,
 Obliqua se puppe ferunt: hinc inde sub Ortum
 Percurrunt lævum spumanti in gurgite Rhombum
 Atque Eurum evitant, Libycoque afflante feruntur.

Magnus ubi terris tot latè confitus undat
 Oceanus, non semper aquas, nec tempore eodem
 Eurus habet: multi circum per litora venti
 Temporibus spirant certis: & sæpius undas
 Noctæ regunt quidam, quos inde Aurora resurgens
 Non videt, & secum diversos invehit ortu:
 Hos & quarta sitim cùm jam collegerit hora,
 Fervidus in tenues dissolvit Cynthius auras:
 At media cœli zona, quæ vergit ad Arcton,
 Græcus Atlanteo spirat felicibus auris
 Tempore sub certo, & quinque se mensibus alnis
 Dat facilem: Notus adverso crebrescit in Orbe.
 Circius Eoo sex stabro linea menses
 Vela implet læto, totidemque impervius ille est.
 Sunt & Etesizæ, æstivo qui tempore surgunt,
 Solstitio torrente Indos, veniuntque nivosa
 Et Arcto, atque auris mulcent maria alta diurnis.
 Sed cùm bruma rigens disrumpit frigore saxa,
 Tunc & Etesizæ humenti labuntur ab Austro.

Nunc age, divinas artes, & si qua futuri
 Cognitio, instantes possis qua noscere ventos,
 Et tempestatum variarum ediscere signa
 Expediam. Tibi Sol primùm certissima signa
 Ventorum dabit exoriens, dabit æquore currum
 Cùm Tartessiacu lavat aureus: ille furentes
 Excitat & ventos, & tempora mobilis anni
 Alternat vicibus, signisque futura relatis,
 Nunciat: eventus sequitur certissimus illum:
 Occasu nunquam, nunquam Sol fallit in ortu.
 Ille ubi fulgentem referet de gurgite vultum,
 Ac nitidum sparget jubar oris, ab æthere nubes

Sub-

Submovet, & ventos cohibet sub rupe silentēs.
 Discolor Oceano cū surgit, & ore rubores
 Ardentes mediis jaculatur nubibus, Eurus
 Laxat equos rigidas dat pallidus ore procellas.
 Eoū gemino si videris orbe rubentem,
 Nemo tibi malidum terra convellere funem
 Suadeat; alatis tempestas horrida nimbis
 Incumbet pelago: verū si fulserit orbe
 Dividuo, da vela Noto, Palinure, vocanti.
 At si purpureæ fuerint sub Vespere nubes,
 Aura serenato vix obstrepet humida cælo.
 Cæruleæ pluviam, mixta nigredine ventos
 Imbribus admiscent. at si præverterit ortum
 Igneus erumpens radius Sol, Dorida fundo
 Attollit, gelidasque ciet de rupe procellas,
 Sin ortu in primo obtusus sinè nubibus ibit,
 Collige, nauta, sinus; præceps ruet imber ab alto.
 At si per cælum stipatus nubibus ibit
 Igneus, & radios medio de corpore vibret
 Exiguus, metuenda ruet sinè more procella.
 At mihi jam nitidum cæli decus, aurea Phœbe
 Offert se varia vultus sub luce notanda.
 Illa tibi in primis spectanda in litore, nauta,
 Antè coronatas quàm solvis ab aggere puppes.
 Illa regit fluctus: illi vaga cærulea parent;
 Et ventos ditione premit: nunc illa quietos
 Irritat ventos: nunc mitigat illa feroces.
 Ergo ubi consurgens argentea cornibus ibit,
 Purpureum sinè nube diem, Solemque serenum,
 Et pacata maris denunciat æquora ventis.
 Tunc vada Campani per litora nota phaselis
 Sollicitant; Iuditque hilaris per transra juventus.
 Pallida dat pluvias: rutillet si flammea, ventos:
 Si nigræ incipiant nubes miscerier igni,
 Undique tunc Tethyn, cælumque ardere videbis
 Fulminibus, Nereusque furet, strepitante procella.
 Heu malè deprensus longè trans litora nautis!
 Mi sego jactatus nigra sub nocte procellis

Ionio in vasto, Siculique in gurgite ponti,
 Semianimis lacera in terras cum puppe redivi;
 Votaque servatus vix tandem in litore solvi (CI.)
 SABERIDÆ, & LOIOLÆ, & PARTHENIÆ GENITRI-

At si per cælum gemino Latonia circo
 Fulgeat, horendo pelagus quassabitur imbre.
 Tertius obscuro rutilet si circulus orbe,
 Improvisa cadet tempestas horrida cælo,
 Puppibus, arboribusque trucem latura ruinam.

Id quoque non cura nautis levioze notandum:
 Si cùm Luna jugo se subtrahit, æthere ab alto
 Ante diem quartum non fulserit humida terris,
 Mense dabit toto pluvias, ventosque ciebit.

Candida si fuerit, cornuque nitebit acuto,
 Tende iter: exactum ad mensem maria uda silebunt.
 Sed te, quod pauci norunt, adverte, docebo.

Cùm silet illa, mari quæ murmuret aura, notato:
 Si tribus aspiret venientibus illa diebus,
 Vix tandem ponet sua murmura, cùm vaga Phœbe
 Assurgens gibbum monstraverit æthere dorsum.
 Si pluvii fuerint illi, pluviique sequentur
 Mox alii: rosei, rosea si luce nitebunt.

Sic etiam pleno cùm surget ab æquore cornu,
 Quales tres alii, tales nascentur ab illis
 Exactum ad mensem reliqui. spirare diebus
 Si geminos illis spectabis in aëre ventos,
 Illos tu pariter toto sub mense videbis

Alterno tremulum verrentes flamine pontum.
 Tandem vere novo quali se Delia vultu
 Ostendet, talem mediis fervoribus ætas
 Aspiciet: talem squallens quoque bruma videbit,
 Qualis in autumnno primo spectabitur ortu.

Quin ortu in quinto, si quarta fulserit hora
 Candida, per totum fulgebit candida mensem.
 Si contrà, rigidis tristabit cærula nimbis.

At si fortè trucem convenerit illa Gradivum
 Obtusa, aut medium curret nigra Virginis orbem,
 Tutos quære sinus, & amicos, navita, portus:

Fore

Formidandus aquis descendet ab æthere turbo.

Quin etiam Superùmque domos, Titaniaque astra
Contemplare; vices rerum, maturaque vertunt

Tempora, continuo labentia sydera motu.

Contemplator item, quo cœli sydera vultu

Aspiciat Sol ipse pater, qui singula lustrans,

Et duodena suum percurrans signa per orbem,

Aspectu astrorum vario diversa per annum

Tempora, diversasque vices moderatur, & ortus.

Ille Cleonæo cùm jam descenderit astro,

Felices stabunt Zephyri, tepidique Favoni

Multos aura dies crispabit molliter undas.

Si verò æquatis surgat cum Lancibus, imbres

Descendent, rabidique invertent marmora venti.

Eoo rutilant cùm Pleiades Atlantæ,

Da pelago, Palinure, rates, auctoribus istis;

Nunquam Taygete, nunquam te candida Maia

Fallet, & infidiis nunquam capiere Cœlenus;

Ni forsàn lacrymis vultum madefacta decorum,

Taygete pluvios cœlo demiserit imbres.

At si unâ cum Sole cadant, fuge gurgitis altum

Navita; tunc crebris Aquilonibus æquora turbant

Pleiades. Arcturo si Sol comitante resurgit,

Præq; illum Arcadium summo venit æthere Plaustrû,

Cautè, nauta, fretum, dubia nec nocte secandum;

Nubigena Egypto Notus irruet, aut vada tollet

Africus è Libya irrumpens. si Phœbus Asellis

Cum rudibus surgat, summoque incedat Olympo,

Aut mediâ Andromedam, aut Neptunia môstra secus.

Indignatus aquas mixta cum grandine mittets (tus,

Turbabit maria, & tonitru cœlum omne ciebit.

Verùm cæruleas si duxerit orbe choreas,

Et niveus placido assultaverit æquore Delphin,

Lenitè asslantes Zephyros, Caurosque movebit.

At si stellatum mergat caput ille sub undas,

Albescet cœlum nivibus, ventique sequentur.

Candidus aurato rutilat cui baltheus ense,

Cùm cœlo ardentem circumspicis Oriona,

Nam;

Nauta, hyemes fugæ nimbiferas, fuge cærula, nec te
 Nec tibi commissos in certa pericula mitte.
 Horridus ille armis, magis horridus ille procellis
 Horridus exoricens, & cum se condit in undas
 Horridus Orion, rapidisque impervia reddit
 Equora turbinibus, & non tractabile cœlum.
 Ipsa procellosos etiam Iovis armiger ales
 Irritat nimbos. Nemezo sydere ab amne
 Cùm Sol Oceani surgit, dat nubila, & imbres,
 Et Boream ciet, ardenti sed Sirius astro,
 Vel ruat, aut nitidum caput exerat igneus undis,
 Densos turbinibus, Libycumque, Austrumq; movebit,
 Atque Eurnm, atque Notos, atq; imbriferos Aquilones,
 Hesperias Hyadas cùm videris æquore tingi,
 Gnossiæque ardentis descendere signa coronæ,
 Et mare soliticum, & crebris Aquilonibus imbræ
 Sint certi, Palinure, tibi. Si lucida Tauri
 Exoricens rutulet, vel diri filia Phorci,
 Longinquas iter in terras instare caveto.
 Cùm matutinus cœlo vaga Plaustra Bootes
 Inflexit, pastumque boves præsepibus urget,
 Temperiem, Zephyrosque, & molles flamine ventos
 Nunciat: i, Palinure, serent tua carbasa venti.
 Ipsa tibi pariter picto Thaumantias arcu
 Signa dabit. Pluviam cœlo si fulserit ante,
 Fundet aquas: lætos si post curvabitur imbres,
 Auricomos aperit Soles, cœlumque serenat.
 Purpureis si tincta notis nimis illa rubebit,
 Æoliz flabunt animæ: dare vela per altum
 Ne dubites: tua vela canent felicia Coris,
 Verùm cæruleo si fulserit illa colore,
 E cœlo largos demittet Iuppiter imbres.
 Si geminæ geminos latè curventur in arcus,
 Ingenti torrente cadent de nubibus amnes.
 Versicolor tepidum cùm se diffundit in Austrum
 Iris aquas, tonitruque, & concita fulmina mittet
 Si verò in Boream, fulgebit candida summo
 LUX cœlo, cælique simul convexa nitebunt.

Hinc & digressus, tetras quibus ipse procellas
 Iuppiter ostendat signis, jam carmine dicam .
 Si noctu plures diverso à cardine cœli,
 Ardentisque cadant stellæ: si fulgura, & ignes
 Crebra micent, seseque vago in contraria cursu
 Excipiant, subitæque, greges velut, aëre nubes,
 Aut ceu detonatæ, concurrant ordine, lanæ,
 Vel ratibus properent, montesque obtexere certent,
 Magna mari vasto incumbet stridore procella.
 Si summo antennæ vivaci lumine cornu
 Sola Helena insidat, Divos, Palinure, vocato
 Supplicibus votis; ventorum prælia, & iras
 Accendet dea sæva, omnemque à gurgite pontum
 Quassabit nimbis, & tempestatibus atris;
 Ut quondam bellis Asiam vastavit, & armis.
 At si Tyndaridæ gemino splendore corusci
 Navibus ex imis surgant (quia navibus imis
 Sulphurei exhalant piceo nidore vapores)
 Et gemino antennæ pacati in vertice sidant,
 Pone metum; rapidosturbato ex aëre ventos
 Pulsabunt, tetras & amica luce procellas .

Cæruleum quoque signa dabit mare, & ipse faturus
 Prædicet Proteus, mendax si cætera Proteus .

Quin & aves pelagi, fulicæque per antra repostæ,
 Halcyones scopulis, udoque in litore mergi
 Signa dabunt, mediisque vagi delphines in undis
 (illis quippè mali mens est præfaga futuri)
 Cùm scopulis spectas pendentes ponere nidos
 Dilectas Thetidi Halcyones, simul ipse videbis
 Ire serenatos innubi lumine Soles .

Verùm cùm fulicæ, celeresque per æquora mergi
 In turmas, aciesque ruunt, cursantque sonando,
 Aut choreas ducunt cœli sub luce serena
 Cærulei delphines, & undivagæ Sirenes,
 Seu turpes vituli, & summo nant gurgite cete,
 Et longo navim spatio comitantur euntem,
 Suspecti tibi sint nimbi: nimbi que timendi,
 Cùm transversa citi fugiunt per salsa, lapillis

Ora

Ora saburrati, aut stipent se se undique cancri,
 Ostrea vel scopulis si fixa tenaciùs hærent.
 Dum mare tranquillum trans litora murmure rauco
 Obstrepit, & longè responsant concava saxa,
 Tempestas sylvis, pelagoque parabitur ingens.
 Si lanæ videas albescere velleræ ponto,
 Fervere pacato varias in gurgite bullas,
 Adventare hyemem, & longùm durare procellas
 Aspicias, Palinure. Noto cùm surgere nullo
 Iactante incipiunt maria alta, & nigra repenti
 Spectatur Nerei facies, fœda æthere ab alto
 Tempestas descendet, & æquora spumea tollet.
 Murmura si dederint cautes, penitusque sonarint
 Turriti scopuli, aut portu increbrescere murmur
 Cœperit, & longè strepitus reboare sonantes,
 Æquora ventus aget: sed cùm mutata repenti
 Cærulea subsidunt, passimque nigrescere fluctus
 Incipiunt, lævesque manu substerner undæ,
 Et longos undæ tractus imitantur arenæ,
 Pacatos alto diffundet Iuppiter amnes.
 At cùm cæruleas substernet leniter undas
 Tranquillus Nereus, longosque per æquora tractus
 Luce colorari varia, sparsimque videbis
 Vndarum seriem nitido splendescere ponto,
 Solve ratem: nunquam nam te pellacia fallat,
 Nauta, nec insidiis Thetidos capiere serentæ.
 At color Oceano multus si cæruleus ille
 Fulgeat, Austro erit: verùm si mixta nigredo,
 Descendet Boreas nivibus stipatus ab Ursa.
 Cùm tempestivè se conciet ætus, iniqua
 Tempestas tonitru veniet comitata sonanti.
 Demum quæ cœli facies, quæ tempora Titan
 Luce vehat, qui ventus erit, quid cogitet Austro;
 Ipsa tibi ostendet facies maris. Æquora nunquam
 Fallent. Illa etiam populorum instare tumultus
 Sæpe monent, cædesque, infandaque bella per Orbem;
 Illa etiam motus Siculorum, atque horrida bella
 Gallorum movere, sacro cùm fœdere rupto,

Heu malè discordēs ! moverunt praelia gentēs .
 Longa quies nocuit, bellumque licentia movit.
 Vidimus undantes longè trans litorā flūctus,
 Tyrrhenumque vadum scopulos super ire refusum:
 Fervere Leucopetram, Vulcania regna cavernis
 Horrendum mugire, freto resonante procellis.
 Vidimus immanem canibus latrare marinis
 Scyllza sub rupe deam, sævamque Charybdim,
 Heu miseros ! vasto disterpere gurgite nautas.

Tempore quanquā illo cælum quoq; & arida Tellus
 Signa dabant: quoties Liparæ sub rupibus altis
 Dira laborantes fabricare audivimus arma
 Cyclopes, rupto quoties & vertice montis
 Vidimus undantem flammis liquentibus Ætnam
 Latè arvā, & villas, urbesque ardere Sicanas.
 Arduus ipse etiam liquentia saxa sub auras
 Vesbius eructans glormeravit, & ignibus arsit
 Proxima, disruptis fornacibus, horrida Phlegra,
 Diffindi montes, terra sique dehiscere passim
 Vidimus: excussæ timuerunt motibus urbes.
 Quin præter solitum per litora curva dedere
 Halcyones lamenta; altoque in vertice mergi,
 Et fulicæ in scopulis, & per deserta latentes,
 Infandū, visæ nigris ululare sub umbris.
 Nunquam tot stellæ ex alto cecidere sereno
 Æthere, & in partem visæ transcurrere lævam;
 Ex alto toties nec descendere minaces
 Dicturi cædes, atque horrida bella Cometæ.

Ergò iterū placuit bellis ardere Pelorum,
 Sanguine & Ionium, Siculumque rubescere pontum,
 Scilicet Ausoniam toties hostilibus armis
 Non satis everfam, vastataque regna tyrannis.
 Tempus erit, magno resonans cū turbine Nereus,
 Litoribus tormenta, pilas, diffractaque rostra
 Egeret: auratas puppes, resonantiaque æra,
 Et galeas sicco spectabit litore nautæ.

Dii Superi, veneranda Trias, tuque aurea Mater,
 Et vos indigetes Divi, Sacrique Cruores,

AVSTRIACVM saltem, juvenem succurre rebus
 Ne prohibete: satis commissa piacula nostro
 Sanguine jam luimus. nostri pars maxima regnã
 CAROLVS. Hic patris lapsam virtutibus Orbem
 Restituet; Martemque, & tristia bella fugabit
 Et pacem terris, atque aurea secula condet.
 Quippè ubi præcipites egit furor, iraque mentes,
 Fœderaque, legesque, & fas abruptitur omne.
 Hinc movet Oceanus, movet illinc Sequana bellum;
 Hic furit immanis Sicula sub rupe Charybdis.
 Ut cum tempestas pelago descendit ab alto,
 Ipsa per abruptum trahitur, quò turbine multo
 Euris agit, nec curva audit retinacula puppis.

LIBRI TERTII

FINIS.

F 3

NAVTE

NAUTICORUM

LIBER IV.

Intactos tentare sinus, fluctusque tumentes
 Iam tempus: me regna vocant Neptunia, & undæ
 Tritones, Zephyrisque venit spirantibus aura
 Cyrrha de rupe cadens, sylvisque relictis,
 Nec mecum invitus per cœrula fertur Apollo.

At tu tot regum de sanguine clarus avito,
CARDENIDE, mecum vento da vela vocantis
 Et juvet undosq; percurrere cœrula pontis
 Non aliena petes tu regna: tot illa per annos
 Majores tenuere tui, qui classibus altum
 Tyrrheni campum, & fluctus spumantis Iberi
 Sulcarunt, clari bello, partisque triumphis.
 Quære age, regnatas pelagi descende sub undas,
 Et sine cœruleam tua tempora cingere myrtum.
 Forsitan alter eris Deus æquoris. En age, segnes
 Rumpe moras: læti pulsant cita marmora cornu
 Tritones, cursantque vagi delphines in undis.

Quod si aliquis forsan, ruris qui nuper amore
 Captus, odoratis halantes floribus hortos,
 Et nemora, & fontes cecinit: croceisque corollam
 Floribus æternam sibi texuit, alta Maronis
 Tendentis cœlo vestigia ponè secutus,
 Atque per ora virum plausu volat undique victor:
 Iam nunc bella paret, Magnique illustria Regis
 Facta, & victrices etiam contexere palmas,
 Carmine Mæouio. Felix cui numine multo
 Se penitus totum inspirat per pectora Phœbus:

Atque opus in tantum properat Deus . at mihi fluctus
Tentare intactos satis est, & litora circum
Errando è scopulis humilem decerpere muscum .

Ergo age, securos cœli quo sydere portus
Linquere conveniat, ventosque in vela ruentes
Accipere, & longos per marmora tendere cursus:
Et clavi quæ cura prior sit habenda magistro,
Quanta & Acus, picti quanta experientia Mundi
Iam canere aggredior. Pelagi dum gurgite ab alto
Oleniæ asurgit sydus glaciale capellæ,
Et simul adversò cedens Olor occidit astro,
Cùm primum rosei cœlo splendescere Soles
Incipiunt, lenisque mari subtesnitur unda,
Tunc patrios nautæ festinent linquere portus,
Carpere iter velis, longisque insistere remis.
Quales purpureos cœlo dum surgere Soles
Aligeræ volucres spectarunt, candida cùm lux
Perlustrat medium nitidis splendoribus Orbem,
Ardentes Libyæ colles, sylvasque relinquunt
Depastas; iter arripiunt, fugiuntque per undas
Remigio alarum, & cursu maria alta pererrant:
Cùm tandem vacua salsa maris, camposque liquentes,
Italiam emensæ veniunt, sylvasque revisunt,
Et notos latè colles populantur odoros.

Verùm Neptuni per cœrula tutius ibis,
Si terris funem abrumpas, cùm fluctibus altis
Iam matutinæ Atlantides attolluntur
Sub Maii finem, placidas cùm carbasus auras
Evocat, & Zephyri veniunt in vela vocati.
Nanque sub Aprilem, variique exordia Maii
Sæpè die in medio, & cœli sub luce serena
Texitur extemplo densatis nubibus omnis
Æther, & Libyæ strepitans Notus irruit oris,
Et mare subvertit fundo: longùmque procellæ
Durabunt, tumidisque furet Neptunus in undis.

At verò ut terris fugiens os condit honestum
Pleias, & Oceani vitreos pede concitat amnes,
Occlusi tibi tunc portus, tibi cœrula clausa

Semper erunt: longè spectabis, navita, pontum,
 Et tuta statione hyemes durabis aquosas.
 Nam tentare sinus, & equis dare lora marinis
 Iura vetant: nec faustus aquis comitabitur altis
 Ipse coronatam puppim Portunus euntem.
 Haud equidem Superi temeraria vota secundant.
 Tunc gelidæ terris hyemes, pelagoque rigescunt,
 Et furit Odrysius Boreas, atque humidus Ausfer.

Nemo mihi postquam subiit maris æquora Pleias,
 Octobre exacto, jubeat violare sonantes
 Tyrrheni flustus pelagi, pontique Sicani,
 Seu fuerint Calabri, vel proxima regna petenda
 Trinacriæ, aut longè fuerit lustrandus Iberus.
 O fugite, ò focii, Calabros, portusque Sicanos,
 Nec vada Tyrrheni medio tentate Novembri;
 Nanque ego bis dicto parens (parere necesse est,
 Æqua licet duri non sint mandata magistris)
 Parthenopè procul è patria mea vela sub ipsam
 Invitus per falsa dedi nimbofa Novembrem,
 Visurus Calabros, cognataque regna Sicanum:
 Bis etiam infana periissem merus in unda,
 Ni Pater ipse manu magna SABERVS ab alto
 Traxisset pelagi rorantem aspergine multa.
 Nam cum Præstani legerem cava litora Ponti,
 Et Silari circum patrio vada flava phaselo
 Solliciti urgerent nautæ, rectore Melanthe,
 Fortior assurgens mediis è vallibus aura
 Irruit improvisa: latus dedit acta sub undas
 Transversum ratis, & medio penè obruta flutu est.
 Sed quid plura? (juvat causas reticere malorum,
 Ne vix sopiti consurgant corde dolores)
 Me pater è pelago servatum ad litora vexit
 SABERIDES, cui Musa chelyn pro munere vovit;
 Quæ rea nunc voti quæcunque hæc carmina solvit.
 Verùm si cælo noctes fulsere serenæ,
 Vos semper, nautæ, noctes optate serenas,
 Cum jam luce nova, & falcatis cornibus errat
 Aurea per cælum Phœbe, & novus incipit annus.

**Carpere iter velis trans æquora, non tibi durus
Ipse veto, si salsa maris freta findere puppi
Urget opus, terrasque alias penetrare necesse est,
I securus aquis; illo nam mense serenus
Fulgebit cœlo Titan, pelagusque silebit,**

**Est etiam tranquilla suis non mensibus ætas,
Halcyonum dixere dies, quibus aurea cœlo
Lux nitet, & tacita venti sub rupe silesunt,
Et fluitus pelago torpent: emitte sub illam
Carceribus curram, terrasque inquire latentes.**

**Præterea nunquam committes puppibus Austros;
Ni prius incipiat cœlo jam Luna videri,
Postquam fraternas convenerit æmula bigas,
Aut librata iugo pleno jam lucida cornu,
Egerit alatos suda sub nocte jugales:
Aut prius in medio fulgens sublimis Olympo
Dividuum terris; pelagoque ostenderit orbem.
Nam tunc Oceanum, noctis nitor, aurea Luna
Concitat, Æolioque ciet de carcere ventos:
Vel fugat, & ponti jam turgida marmora placat.
Ipsa vices etiam dominæ maria alta sequuntur,
Omnis & humor aquæ, & terræ circumfluitis ær.
Nunquam inconsulta ponti per cœrula Luna,
Incertum tentabis iter, Palinure, relictos
Si salva cum puppe velis spectare penates.**

**Insuper his, alto tumuli de vertice primam
Sub noctem tacito labentia sydera cœlo
Inspicias, fluitusque vagos, auramque patentem:
Si constet cœli facies, & lumine puro
Astra micent: extrema maris si muta quiescant;
Si gelidæ spirent auræ, si montibus atræ
Insidant sparsim nubes. vigil undique circum
Cuncta oculis lustra tacitis, aure æræ capta
Solicitust: ne fortè dolo capiare sereni
Ætheris, aut blandi fallat pellacia ponti.
Qualis ubi densum ductor movet agmen in hostem;
Explorat loca cœca prius, circum omnia lustrat
Attentus, ne sylva dolum fruatur inter opaca**

Ventorum nemorum, atque hostes nigra integat umbra,
 An duri occurrant saltus, montesque nivales,
 Aut vallis veniat superanda, aut flumina lata
 Longarum cursus interruptura viarum.

Prudentis sic cura ducis: sua munera cauti
 Hæc etiam rectoris erunt: instantia rerum
 Momenta, & causas simul inspexisse malorum
 Ac vigili iustrasse oculo mare, sidera, terram,
 Ante procellosas quàm det sua vela per undas,

Verùm ubi marmoreo religatam ex aggere ripæ
 Solvere jam puppim, portuque emittere certum est,
 Litoribus geminas tendens ad sidera palmas,
 Principiò venerare Deos, quorum æquora curris,
 Et quibus imperium ventorum. Sic freta cœca
 Audaci fines cum puppe; volentibus & Diis
 Quo te cunque vocet Fortuna, per æquora tutus.
 Ibis, & incolumem adverte ad litora proram.
 Navita, funde preces, Divosque in vota vocato;
 Semper & è Superis exordia fausta petantur
 Incœptorum operum: Diis semper agentibus ipsi;
 Lætaque principia aspicias, cursusque secundos:
 Et nihil invitis Superis sperare licebit.

Principiò veneranda Trias, atque aurea Mater,
 Diique, Deusque omnes venient in vota vocati:
 Et placido intendent canentia suppara flatu.
 Imbriferos Cœlo nimbos, pelagoque procellas
 Discludent toto rigidas, atque astra malignæ
 Tyndaridis nimbofa procul de puppe fugabunt.
 Ipse etiam in primis placida in statione vocatus
 SABERIDES, magni rector maris, æthere ab alto
 Descendat, vultuque hilari, quo sidera placat,
 Quo fluctus, ventosque truces, cœlumque serenat,
 Aspiciat trepidam venturam in cœrula puppim.

His actis, lenes quoniam cita carbasus aurat
 Matura jam nocte, vocat, cùm lumina tollit
 Pura mari, socioque choro micat aurea Phœbe,
 Cornibus ex altis festivo murmure nautæ
 Carbasæ demittant, ventosque à puppe ruentes.

Asi

Accipiant, faciantque pedem, cunctique sinistros,
 Indè sinus solvant dextros: unà ardua flectant
 Cornua, defleantque: ferent cita flamina pinus.

Sedulus interea confidens puppe Magister
 Intentus clavo, clavoque immobilis hærens,
 Stet promptus torquere manu retinacula, quæ se
 Ventus agit veniens, cursusque, & sidera ducunt,
 Omnis & in clavo docti stet cura Magistri.
 Ac veluti loris currus auriga volantes
 Hæc, illac, quæ poscit iter, cursusque viarum
 Inflectit, varioque volans terit æquora gyro.
 Non aliter curvo Rector temone carinas,
 Quæ ventus, cursusque vocat, reget æquore vasto.
 Si læva errandum pelago, de puppe Magister
 Impiger ad dextram inflectat cita lora: sed illa,
 Si plaga terrarum fuerit lustranda sinistra,
 Torqueat in dextram: si rectus in æquore cursus
 In medio, Palinure, loca retinacula puppis;
 Nam sic directò celeri vada concita lapsu
 Alaus arat. Tortas veluti quæ flexit habenas
 Excelso insidens currum moderator equorum,
 Quadrupedes docti stricis parere lupatis,
 Incedunt, promptique terunt iter: ærea puppis
 Haud secus, incurvum quæ flexerit ipse Magister
 Temonem, cita carpit iter, fluctusque secabit.
 Exigua nam mole licet stet puppe sub alta
 Adnissus gemino circum versatilis unco,
 Attamen æratas magna cum mole carinas
 Hæc, illac contra, pelago obluçtante, retorquet,
 Quæ ventus, cursusque vocat, quæq; ipsa petit res.
 Ferreus ipse velut parvo cum corpore vectis
 Marmoræque, lapidesque, atq; alta mole columnas
 Submovet, & grandes scopulos, rupesque revellit.
 Mensa deindè super lævi, puppique sub ipsa,
 Nauta, coloratos orbes, pictasque tabellas
 Extendas, pariterque plicata volumina volves,
 Tota quibus terræ facies, pelagique sonantis
 Cæruleis distincta notis, minioque rubescit.

Ardua conantis magnus labor artis, & altum
 Ingenii solertis opus, quo surgere majus
 Haud equidem quid posse reor; nanque ultima rerū
 Jam doctæ tetigere artes fastigia, & ipsum
 Se super ingenium, atque hominum solertia vexit.

Ipsæ colorata totus sub imagine mundus
 Cernitur, & justis spatii distincta locorum
 Intervalsa jacent. quicquid spectabile rerum
 Orbis habet, totum tenui tu cortice pictum
 Aspicias. Celso tolluntur vertice montes,
 Atque coloratis circum nemora alta virescunt
 Arboribus: medio valles umbrantur opacæ.
 Appictæ ludant pecudes, luduntque capellæ
 Prata per, & pictos colles, & Thyrsus illas
 Pictus agris: mentita procul virescunt herba scena;
 Et fera mentitis sylvarum ambagibus errat.
 Hic urbes etiam vallantur, & oppida muris
 Exiguas, surguntque jugis castella nec altis.
 In breve contracti spatium cernuntur & ipsi
 Ingentes fluvii, striculisque anfractibus errant.
 Depictasque inter ripas labuntur in æquor.
 Ingens circuitu parvo se colligit alveo
 Verticibus Lunæ Nilus devexus ab altis:
 Exiguus fluit Indus aquis, & maximus Ister.
 Vix tabula Rhodanum cernes, Hypanimque sonantē,
 Eridanumque, vagumque Tagum, Mysumque Caicum,
 Et vix appicto Sebethus in orbe pererrat.
 Magnus in angusto riparum margine clausus
 Fluctuat Oceanus: pictis crispantur in undis
 Æquora, & exiguo trepidant circumdata limbo.
 Tollere se simulant miniato in gurgite fluctus,
 Advolvique vadum, scopulosaque litora propter
 Allidi, & fracta rotare aspergine cautes.
 Solique animæ nisu conantur inani
 Flamini turbare salum, cælumque procellis
 Appictæque fremunt muto stridore procellæ.
 Hic plana in pictum Tellus se porrigit æquor,
 Et longum excurret, cunctoque simillima acuto

Deficit in punctum, & tremulis vix tollitur undis.
 Altior hic digito simulat se tollere cælo
 Verticibus summis, sensimque asperrima duras
 Scinditur in cautes: curvata hic brachia tendit,
 Atque sinus gremio complectitur. tridis iactat
 In medio sensim longos curvantur in arcus
 Litora: turriti surgunt, ceu cuspis, ad auras.
 Hic scopula, cautesque, fretoque interlita saxa.

Præterea quæcunque Thetis circumfluit undis,
 Descripta in parvo spectabis singula mundo.
 Pontus ubi cæcas tumido tegat æquore syrtes,
 Occulat & brevia; & scopulis ubi dura rigescans
 Marmora, & horrendæ surgant ad sidera rupes.
 Infames cæco signantur gurgite syrtes
 Cuspibus nigris: brevis & Brevia in via punctus
 Præsignat. curvis statio quæ fida carinis,
 Atque sinus tacitis in sedibus abscondantur,
 Et placidos inscripta tibi notat anchora portus.
 Pictus & ipse tibi monstrabit cortice mundus,
 Insula ubi mediis pelagi tollatur ab undis,
 Quæ laterum obiectu tutos det litore portus,
 Cum freta Neptunus rigido quatit alta tridentæ.
 Quæ fluat Oceanus, refluatque citissimus inder
 Et quas ille plagas cursu petat incitus, & quas,
 In se dum resilit spumantia lora retorquens.
 Singula quos servant mores maria humida, vel quæ
 Sit cunctis genius suus unus, & ipsa locorum
 Quid natura ferat, quid respuat: una nec illis
 Conditio est, habitusque suus non omnibus unus.
 Namque hæc sollicitis sunt hospita cærule nautis,
 Invitantque ratem: hæc sed inhospita puppibus: illæ
 Nunc placidum sternunt salis æquor, & aurea rident
 Nunc tollunt sublime caput, cælumque lacescunt.
 Hæc Zephyro gaudent, atque hæc spirantibus Euris
 Illa Notis pulsata fremunt: hæc humidus Auster
 Verberat, hæc Libycus: verum hæc Aquilone tumescunt,
 Cuncta suis, Palinure, locis signata videbis
 Membrana in picta, & radio bicolori notata.

Mæc sit & in primis tibi maxima cura, priusquam
 Expandas tua vela Notis, in cortice pictum
 Doctè Orbem legisse, dies quem multa notavit.
 Tutius hoc ibis medias, Palinure, per undas,

Insuper inscripti visuntur vertice ab uno
 Per gyrum radii, referuntque coloribus aureis
 Spirantes vario Mundi de cardine ventos.
 Lilia cuspidibus quæ summis linea præfert,
 Arctq; Boream venientem ab sydere monstrant.
 Et reliquos alii ventos tibi, nauta, rubentes
 Ostendunt radii: nostro quos carmine doctum
 Te meminisse decet. Sed jam tibi versibus opto,
 Qui primo in cursu ventorum maximus usus,
 Et fortunati quæ sint exordia cursus,
 Dicere. Depicto ponatur eburnea pyxis
 Orbe super, quæ mota polam monstrabit, & astra,
 Quæque diem referat Titan, condatque relatum,
 Et ventus quo quisque suo de cardine spiret:
 Atque plagas omnes ostendet cuspide Rhombus.
 Nanque etiam in Rhombi speciem jam nautica multis
 Informatur acus: nostri hinc cognomine Rhombos
 Terrarum dixere plagas, numerumque sequuntur
 Ventorum, pariterque tenent cognomina ventû
 Quisque sui, qui parte illa se fluctibus infert.

His actis, Palinure, plagam, quò gurgite cursam
 Instituis, perquire: modum non carmine multo
 Expediam. In parvo primùm vigil. inspice mundo
 In portum, quò tendis iter, quæ linea ducta est
 Litore ab adverso, quod deseris: illa notabis,
 Quæ plaga terrarum fuerit, quam puppe requiris.
 Hanc etiam explora tornata in pyxide: Rhombus
 Cuspidibus dabit auratis: mox dirige clavum,
 Inque plagam rectâ quæsitam per mare magnum
 Perge, nec & dextram pete clavo, neve sinistram,
 Atque gubernaculum radiis in pyxide semper
 Congruat inventis adamussim; fluctibus altis
 Sic iter in terras rectum, portusque tenebis,
 Quos petis, At venti qui sit tibi maximus usus,

Accipe. Si recto descendat flamine ventus ,
 Inque plagam tua vela ferat, quam cuspide picta
 Monstrat acus, recta ventis da vela secundis.
 Si verò obliquè feriat navim aura volantem ,
 Obliqua velum in ventum, clavumque, magister:
 Tende hos in proram, atque illos in puppe rudentes
 & erreus accipiat duplicatis nexibus uncus.
 Quæsitis quantum à terris spirantis oberrat
 In latus aura Noti, tantum obliquare memento,
 Ipse gubernaculum: & vento obstruere, secando
 Transversum salis ære vadum. sed nitere semper
 Illac per spumosa maris freta flectere cursum,
 Quæ quæsitæ jacet terræ plaga, quam tibi primum
 Depicta in parvo signavit linea mundo.

Verum age, qui melior tibi sit per cæcula ventus,
 In velum optandus, quò puppibus ocyùs altis
 Turbida fluctivagi diffundas æquora ponti,
 Dicamus: celeres si per freta vasta celoces,
 Sive leves agitas lembos, pictasque triremes,
 Quæ gemina in ventum dant vela aurita secundum,
 Posticos pete, nauta, Notos è puppe ruentes:
 Inque crucem extende antennas: sic carbasa ventum
 Accipiunt omnem, & cita dissecat æquora pinus,
 At si navigium, atque ingenti corpore gaulum
 Per fluctus auriga regis, tu mitte secundas
 Exoptare auras: nam tardius æquore currus
 Incedit medio: felici carbasa vento
 Cuncta nec instantur, primi sed linea mali
 Vela auram accipiunt, & cætera muta quiescunt.
 Obliquos pete, nauta, Notos de rupe cadentes;
 Nam sic aura sinus omnes cita flamine replet,
 Ac multa pellit vi navim: fluctibus illa
 Prona volat, rostroque maris lata æquora findit.

His animadversis, magnæ labor improbus artis
 Subsequitur, cursu in medio cum flaminis auræ
 Mutavere loca, & sedes liquere priores:
 Ut, Borea cessante, loco qui proximus ardet,
 Curcins Oceano perniciosus irrumpat alis.

Rectorem extemplo clavo torquere carinam,
 Tunc opus, Oceanique plagam, quam linea primùm
 Lustrandam ostendi perquirere, perque tumentis
 Czrula Neptuni curius intendere in illam.
 Illa sed in primis, vento variante, magister,
 Cura tibi spectare mari, qui cardine verso,
 In velum ventus subita spiraverit aura.
 Anne Nothi fuerint flatus, animæque minores
 Ventorum: nam sæpe mari, spe falsus inani,
 Non benè perspectis jactatur navita ventis.
 Ac velut in bivium pressus cum fasce viator
 Venerit, ignarus nescit carpenda duarum
 Semita quæ sit, & alta secum in mente volutat,
 Quà matret iter, veniat quo tutus ad urbem.
 At quoniam, seu pressa hominis formidine cæca,
 Seu fato pellente ruin mens nescia rerum,
 In dubiis anceps animus pejora sequetur,
 Inscius obliquum per inhospita lustra viator
 Carpit iter, sensimque viz de tramite recto
 Flectitur, & spatii semper majoribus errat.
 Principiò qui parvus erat, fit maximus error,
 Sub finem, crescitque malum currentibus horis.
 Sic ubi purpureo processit Vesper Olympo,
 Defessus torquere retrò jam lora viator
 Cogitur, & nigra sylvarum errare sub umbra.
 Non secùs, ignarus venti cum vela magister
 Obliquo temone dedit spirantibus auris,
 A recto sensim discedit tramite, vastis
 Transversum propulsius aquis, cum denique longè
 Quæsitæ Tellure alias ignarus in oras
 Vertitur: unde retrò cursum instaurare necesse est.
 Me quondam Anariz memini sub rupibus altis,
 Quæ latus obvertit Prochyæ, collesque Dicarchi
 Aspicit apricos, ubi puppibus hospita tendit
 Litora, pacatosque sinus in valle reducta,
 Quassata cum puppe Lycam vidisse Britannum,
 Anariz ad portum ventientem à gurgite vasto.
 Ut primùm è puppi sociis comitatus in actam

Descendit, quæ causa mali, qui bella tulisset
 Perquiro, nam notus erat: respondit & ille:
 Hæc tibi de multis (prohibet nam dicere plura
 Altus corde dolor) Drepanum, cum Delia cœlo
 Luceret, lenique afflaret flamine Caurus,
 Deserui, velumque dedi, quâ diruta saxis
 Vix propriis Carthago jacet visenda ruinis.
 At ego dum tenues auras, atque aëra capto,
 Credideram spirare Nothum de littore Caurum.
 Inscius hæc: non ille Nothus mea carbasa Caurus,
 Ipse sed è Siculo tendebat litore Caurus,
 Qui procul in Leptim, scelerataque litora vexit,
 Quâ mare, quâ terras prædatur barbarus Afer.
 Ignari, ut primùm portus intravimus, ecce
 Armatas quatuor Mauris prædonibus alnos
 Aspiciamus: retrò subducta in valle latebant.
 Ut me delapsum scelerataz ad litora terræ
 Conspexere, ruant: subitò crepuere metalla,
 Atque explosa cavo pila ferrea verberat altam
 Ære ratem, crebròque sonat Vulcanus ad auras.
 Bellum horrendum, atrox, nigraque in nube procella
 Subsequitur: crebris ardet latè ignibus aër,
 Omnia & ex imo reboant freta cœrula fundo.
 Ianque ego disparibus cedebam victus ab armis,
 Tempestat cum dira mari se sustulit alto,
 Quæ tonitru, nimbisque, & fulmine bella diremit,
 Sæpè novi casus vicibus nos ordine versis
 Casibus eripiunt, & Fatum Fata morantur.
 Hinc ego vix tandem pelago jactatus, & armis,
 Huc veni incolnmis. Ventos captate, magistri,
 Qui sint, quo certo mundi de cardine spirent;
 Ne tandem ignari in discrimina certa ruatis.
 Hæc tunc ille: tibi quæ nunc meminisse juvabit.
 Sed Major, Palinure, labor, durusque paratur,
 Cum proz incumbit ventus, retròque repellit
 Litore ab optato spumosa per æquora puppim:
 Tunc ea sollicitum pressabit cera magistrum
 Obliquare sinus, & turgida frangere multo

Equo

Equora circuitu, ac vento transverſa furenti
 Obſiti, ſenſimque anfractu vincere longo .
 Ac veluti miles, cum Martia mœnia turris
 Fulminibus crebris, tonitruque horrentia multo
 Aggreditur: non ille audax ruit ignea contra
 Fulmina conſeſſim, ſtrepitantiſque æra laceſſit.
 Nam ſe præcipitem certo obiectare periclo,
 Vincere cum poſſit, Martem & ſuperare morando,
 Non virtus hæc, ſed temeraria, cœcaque mentis
 Conſilia, inſanusque animi furor. Ergo ubi prudens
 Acceſſum videt in muros prohibere metalla
 Concava terrificis latè exhorrentia bombis,
 Non contra miles procedit, & æquore aperto
 Excipit ardentem nudato pectore Martem .
 Sed prius obliquum tuto munimine vallum
 Impiger in latus attollit, palis que revincit:
 Vimineamque ſruit loricam, & fortibus illam
 Turriculis munit, ſtipato & milite complet.
 Tranſverſum molitur opus, dextraque, ſiniſtraque
 Obliquè extendit: ſic ſenſim mœnia contra
 Urget opus, flexoque tegit circum agere corpus.
 Cum tandem ſeſe vicino ex aggere muris
 Obiectat, telisque premit jam proximus arcem .
 Qualis in Ægæum centum cum flexibus errans,
 Et centum aggeribus riparum ſe arduus inferit
 Mæandrus, tortoque volumine verberat undas .
 Non ſecus adverſo ventus cum flamine perflat,
 Obliqua in ventum nitatur puppe magiſter .
 Nunc dextram temone petat, ſubitoque relictâ,
 Diſcedat: rursusque volans petat ille ſiniſtram :
 Tranſverſumque vadum frangat, perque æquora circum
 Multiplici flexu, atque iteratis curſibus erret,
 Cum tandem adverſi ſuperato flamine venti,
 Deſeſſas curſu puppes ad litora vertat .

Maximus at nobis labor hic, cum puppe volantes
 Nitimur exeſas retrò transmittere rupes,
 In longum pelago vel procurrentia ſaxa,
 Ac ſimul in præram Boreas tuat horridus Urſa?

Auf

Aut inter freta terrarum discrimine parvo
 Cùm petimus portus, urbesque in valle repositas,
 Sæpe dies multos cursu trivere morando
 Rectores vento obluant, classibus altum
 Ut latus exesi montis, portumque subirent.
 Attamen incassum cecidit labor: ostia portus
 Cùm jam lunati peteret ratis, impete multo
 Fortior assurgens vicinis vallibus aura
 Longinquum oprato pepulit de litore puppim:
 Sæpe piger laxare pedes, velumque minister,
 Et citò veliferas summo demittere malo
 Antennas, geminoque obvertere vela cerucho,
 Cùm ventus, cursusque, gubernatorque petebat,
 Non iustis in vela modis cita flamina Cori
 Accepit, cessitque ratis vi pulsa repente.
 Ut cùm præruptum ruit alto à vertice saxum,
 Ni latus avertant subito, cedantque ruenti
 Agricolarum, magno dejecti pondere molis
 Præcipiti de rupe cadent per devia lapsu.
 Ergò ubi velivolis errandum navibus inter
 Angustis conclusa locis vada cæca profundi,
 Et simul adversa ventus spiravit ab ora,
 Centum in vela manus intendant, brachia centum
 Solertes famuli, & cautus stet puppe magister.
 Cùm me Rhegini colles, & dulcis alebat
 Cznyis odoratis inter juga læta salictis,
 Centum ubi purpurcis halantes floribus horum
 Aurea Medorum felicia citria fundunt,
 Arcanas rerum causas penetrare, Minervæ
 Addictus studis, jam fessus, in otia ruris
 Agrestes inter Nymphas concesseram, & omnes
 Depuleram curas animo: me Phœbus habebat,
 Me Musæ tantùm, & dulces antè omnia Musæ.
 Valle sub umbrosa, vitreique ad fluminis undas
 Est nemus, & circum placidis loca foeta salictis,
 Deliciz vaturn, & statio gratissima Musis:
 Hic inter salices, placidique ad murmura fontis,
 Quæ circum grata viret alta jacentibus umbra

Populus, & patulis tendit sua brachia ramis,
 Nobilis ætivo quondam sub Sole Meralcus
 Splendida regali struxit convivium luxu.
 Ille hinc Parthenias herbofo in gramine Musas,
 Vna & Parthenium iussit discumbere vatem
 Partheniis gratus Musis, vatiq; Meralcus.
 Dum primos dulci Baccho libamus honores
 Chryſtallo in nivea, ſubitus conclamat agreſtes
 Vicina è ſpecula cuſtos: ruſt agminc factò
 Sylveſtrum numeroſa manus. citò litora complent
 Armati agricolæ, ſudibusque, & falce recurva.
 Haud mora, ſemotis epulis, conſurgimus omnes
 Tela citi capimus, celereſque ad litora grefſus
 Tencimus, & circum denſis ſtipamur in armis,
 Ignari quæ cauſa viros civiſſet agreſtes.
 Aſt ego (quandoquidem venturi præſcia vatem
 Mens eſt) Trinacriæ properare ad litora claſſem
 Gallorum ingentem, pacis qui fœdere rupto
 Horrida Zancleis tunc arcibus arma ferebant,
 Admonui: haud Phœbi vatem cortina fefellit.
 Cznyos ad litus dum venimus, omnia circum
 Equora turritis ſpectamus operta carinis.
 Qualis Taygetus, vel Mænalus, aut Erimanthus
 Arboribus tegitur denſis, & ſydera pulſat.
 Velivolas inter ſylvas, pinuſque natantes
 Ingens turris erat (turrim ſi dicere fas eſt,
 Quæ ſe mole mari tollebat Cycladis inſtar)
 Hæc aliàs inter tantum surgebat Olympo,
 Quantum turriti ſcopuli demiffa cacumen
 Saxa ſuper cœlo tollunt, nubeſque laceſſunt:
 Aut Siculos quantum colles ſupereminet Ætna.
 Navis erat multo regali ſplendida luxu
 Conformata ducis ſtudio, quo panderet Orbi
 Quàm ſint divitiæ ingentes, Gallique ſuperbæ
 Regis opes. Surgebat aquis tota aurea moleſa
 Ex auro puppis, nitido ſplendebat in auro
 Prora, coronatæ turres, atque aurea cuſpis.
 Ipſa etiàm fulvo radiabant roſtra metallo,

Et geminum latus ardebat fulgoribus aureis,
 Et mali, & speculæ, & veligeræ antennæ.
 Ipsa Pharos summo fulgebat vertice puppis
 Aurea, nocturnas cœlo pulsura tenebras.
 Verùm matericæ, pretiosaque dona metalli
 Artificum superabat opus; nanque inclyta centum
 Magnanimùm simulacra virùm, spirantia centum
 Signa ducum & vivax series longissima regum
 Artifici cælata manu spirabat in auro.
 Incisæ stabant acies, fuscique tyranni,
 Devictæque mari classes: spumabat in auro
 Oceanus, flavi fluctus, & vertice fulvo
 Aureus auratis Delphin saliebat in undis.
 Auratæ centum speculæ latera omnia circum
 Multiplici serie totidem tormenta sub alto
 Condebant gremio. tandem placidissima visus,
 Aurea spuma velut, fulvum quam despuit aurum,
 Tota coruscabat radiantis luminæ Cyclas,
 Aspera cælatis tot floribus, aspera signis.
 Ac, veluti speculum, fulgebat lucida circum,
 Cùm radiis illam splendentibus æthere Titam
 Lustrabat, rutiloque ardebat lumen in auro.
 Tota repercussis radiis cava litora circum,
 Et Calabri ardebant colles, collesque Sicani
 Subter, & in tremulo splendebat gurgite pontus.
 Quingenti puppem juvenes fulgentibus armis
 Macte tuebantur, totidemque in vela ministri
 Prompti assurgebant vi multa, & corpore forti,
 Illam dixerunt Magni cognomine Regis
 Magnam Ludovicum & tali nomine digna
 Puppis erat: talis Siculum visenda per æquor
 Errabat, trepidi undosam cùm venimus actam.
 Ut primùm alatum spectavimus æquore sylvam,
 Hæsimus, auratamque, oculis mirantibus alnum
 Attoniti ingentem lustravimus: aurea pectus,
 Atque oculos misto tenuit terrore voluptas.
 Aurum oculos, captumque animum, sensusque tenebat;
 Martia sed centum terrebant fulmina mentem,

Vsq̄ue aded̄ tutum nihil est; tremur ab auro:
Sævior & fulvo Mars est armatus in auro.

Litoribus nostris, Dii, talem avertite puppim,
Ne pacem Italiæ turbet, pacataque regna

Regibus AVSTRIACIS tot jam dominata per annos

Aurea pax vigeat: quantum est in fluctibus aurâ

Dispercat, pereatque auri insatiabilis ardori:

Hofes ne nobis fulvo infidientur in auro.

Insidiosa dolos auri vis prodiga tendit.

Æquore, post cursus varios, cæloque remenso,

Iam Zancles portum classes, & longa theatri

Brachia se summo tollentia vertice cælo,

Intrabant, in vela Noto spirante secundo,

Languidus extemplò cecidit Notus, & citus alijs

Labitur angusti Boreas de sede Pelori:

Atque sinus auras venientes murmure læto

Accepere, retròque recessit concita classis

Vi multa Boreæ venientis, nec mora, cunctæ

Tunc vento obniti contrâ cœpere carinæ:

Et ventum sensim vento superare sequendo.

Ante alias Boreæ obluſtarier aurea Cyclas

Cœpit, & obliquè in ventum dare vela: sub alta

Sedulus affidens puppi molitur habenas

Longo usu, multaque exercitus arte magister.

Nunc hæc, nunc illac currus retinacula sœctit;

Nunc petit Hesperiam cursu: & jam proximus oræ,

Torquet iter, Sicalæque lævi succedere terræ

Festinat cursu: propius mox flamine multo

Huc ubi jam venit, celeri fugit ocyùs Euro,

Obvertique jubet velum: promptique ministri,

Haud mora, consurgunt omnes, atque ardua torquent

Cornua, detorquentque, citi & data jussa faceſſunt.

E prora hic tendit; dat & ille è puppe rudentes:

Pervigil hic scalas celeri pede preſſat, & alto

Contendit malo, & carchesia summa manu jam

Arripit, & lætus circo sedet inde coronæ.

Et facit ille pedes, & veli cornua sœctit

Impiger, obliquatque sinus; nuac contrahit alter;

Nunq̄

Nunc pandit: tunc iusta truci dat carbasa vento;
 Assurguntque alacres opera ad navilia nautę
 Vna omnes, studiumque unum, & cura omnibus una est.

Interea regit ipse ratem Palinurus & altam
 Rursus in Italiam flectit temone carinam,
 Obliquatque mari cursus, sensimque sub Arcton
 Scandere conatur puppi, Cęnymque virentem
 Exuperare. Fluit pelagus de litore Cęnys
 Zancleum in portum, cursusque citissimus undis.
 Non opus hęc est (mira quidem, nec credita vulgo)
 Remigio, ventoque: ferunt ipsa æquora puppes.
 Quin etiam Boreas spirat de puppe secundus,
 Cũ Cęnym legere rates. Propè litora classis
 Cęnyos, obluſtante freto, pervenerat, & jam
 Audiri strepitus nautarum in litore cępit,
 Velorumque fragor: pictis terrebat in armis
 Nos Gallus: nostris & terrebat ab armis.

Parthenopęus erat miles, custodia collis
 Cui fortè obtigerat, generosus, & impiger armis.
 Dux illi Marti charus, vatiq; Marinus
 Carasidũm de gente satus, tot clarus avorum
 Nominibus, primę quot sunt ab origine gentis
 Magnanimi heroes cuncti, gestisque superbi,
 Illustres centum titulis, & laude decori.
 Quos inter claros heroes, & ipse videndus
 Egregia incedit laude, & virtutibus heros:
 Acer equis, promptusque manu, promptusq; sagittis
 Promptus consilio, quo non felicior alter.
 Hoc duce jam fretus miles tentare parabat
 Principium belli, rigidisque emittere cannis
 Fulmineas per inane pilas; crebroque rotatu
 Torpentem sicca excutiebat recte favillam.
 Et jam admota truci radiabat Vesta metallo,
 Cũ subito lapsus crepitanti murmure ventus
 In Siculum puppes iterum latus ire cœgit.
 Haud animis lata cecidit cum pube magister.
 Rursus tentat iter, serpitque per æquora gyro
 Multiplici, & ventum conatur vincere vento.

Cum

Cùm tandem magnis & viribus usus, & arte,
 Cznyos aprici superato colle sequendo,
 (Nil durum est nobis, & ineluctabile semper)
 Dat velum in ventum, & celeri subit ostia cursu.
 Non secus accipiter cùm vidit ab aère summo
 Arboreo è nido, vel agresti ex arce columbam
 Egressam celeri cursu petere arva volando,
 Vngue rapax, crudelis, hians prædæque, rapinæque,
 Advolat, & pavidam contrà ruit arduus ales.
 Non tamen ille priùs contrà citò tramite recto
 Adventat, ne fortè volet dilapsa columba:
 Insidias cursu tendit, meditatur & artes.
 Ingeniosa fames, prædæque innata cupido.
 Nunc dextra simulat cursus, nunc ille sinistra:
 Nunc medio librat sese, atque immobilis hæret:
 Nunc volat, & tortos designat in æthere gyros:
 Mille per ambages ruit aere, mille per orbes.
 Itque, reditque frequens cursu, properatque morandò;
 Transversùmque loco cedit, ferturque propinquus.
 Dum fugere insimulat, contrà venit, & propè cursu
 Cùm fuerit, pavidamque premit jam proximus ungue,
 Irruit, & celeri prædam petit aère lapsu:
 Aratis explosa velut ruit ignea cannis,
 Et liquidum per inane volat pila: qualis & arcu
 Evibrata fugit cædem latura sagitta.

Has, Palinure, artes, atque hæc exempla secutus,
 (Nam licet egregias artes, verumque laborem,
 Et si quæ fuerint virtutes discere ab hoste)
 Adversos superare Notos, fluctusque valebis,
 Et tandem optatæ puppes advertere ripæ.

Est etiam ille labor properandis cursibus alter,
 Cùm sensim tenuis morituræ sibilus auræ
 Languet, & in lento currit pigra gurgite puppis.
 Quid tibi solerti studio tunc, rector, agendum est,
 Edoceam. Si vela Notis aurita dedisti,
 Et Lembos agitas, vel pictas puppe triremes.
 Attolle è medio antennas carchesia circum;
 Languida sic navim propellet fortius aura,

Ves

Vela implens: curfatque citus per cœrula currus.

Non secius ac vectem, si cùm longissimus exit,

Exigua faber impellens vi, p̄totinus imis

Attollit lapides, & grandia marmora terris.

At si per canos spumanti flumine campos

Turritas, auriga, rates moderaris, ab alto

Vertice malorum crepitantia suppara pande:

Illa sinu tenues perituri flaminis auras

Accipient: fugientque trabes tranquilla per alta.

At verò immoriens velo cùm deperit omnis

Ventus, & in patriam fessas vocat Æolus auras,

Tunc latos nudata humeros generosa juvenus

Remigio insifat, pacataque marmora verrat.

Vel, si remigio careat ratis, illa silentes

Remulco, Palinure, tibi ducenda per undas.

Hic sed præcipiam queis artibus otia pubes

Interea vitet: semper vitanda Magistro,

Et vitanda mari in medio sunt otia Nautis;

Quippè animi robur frangunt, viresque remittunt.

Ergo ubi pacato ridet pellacia ponto,

Lentaque sub rostris vix scissa remurmurat unda,

Indulgere juvet cantu, fidibusque canoris.

Thermaico Nautæ de litore, qui freta primùm

Tentarunt, pulchræ succensi laudis amore,

Secum una in Graja duxerunt Orphœa puppi,

Qui cantu egregius, citharaque insignis eburna

Luderet, & longi fastidia falleret oti.

Ægæi fluctus sulcabat Thessala pinus

Argolica cum pube: lyram sed candidus Orphœus

Alta puppe sedens animabat, & æthera cantu

Mulcebat: velut albus olor dum flava Caystri

Ad vada, Mæandrive sedet sub margine ripæ.

Cantu, quo scopuli, & Tellus pulsata sonabat:

Et rauca attoniti ponebant murmura fluctus.

At socii intereà leniti carmine mentem,

Non maris errores, tempestatesque sonantes

Formidant, dubiosque dies, vel inhospita Ponti

Non patriæ Telluris amor, non chara parentum

Cura movet dulcis citharæ sonus occupat aures,
Pierioque silent sopitæ carmine curæ.

Ipse etiam cantu discat lenire laborem,
Remigio insistens pubes, dumquæ æquora remis
Verrit, & ad numerum cantando sydera pulset,
Ut sævas pelagi possit mulcere procellas.
Qui Sindas circum, & per odoriferas Moluccas,
Oceani vada læta secant, ut cæcula tonsis,
Sic paribus pulsare modis sua cymbala certant.

Quin matutino cum jam subtermicat igne
Phosphorus, & primi rubuere cubilia Solis,
Præcipio flatu lituos insare canoros,
Et quassare manu cava tympana, lætaque fistra,
Murmure quo cuncta è transtris excita Juventus
Surgat, & Auroram concordi voce salutet.
Non secus Oceani facies, cum Phæbus in undis
Coditur, & fuscas vestat noxuda tenebras.

Iu super optatis cum jam delaberis oris,
Increpitent magno nervi canglore, tubæque,
Æraque festivo disumpant aëra bombo,
Lætitia indicium: festoque celeumate cuncti
Acclament læti Nautæ, portumquæ salutent,
Portum exoptatum: tum è puppe in litus amicum
Ingressi, Diis vota piis pro munere solvant.

Attamen illud erit cura majore cavendum,
Nè studio pejore modos, & inania cantet
Carmina, quæ sensim mollem per viscera pestem
Insuivent, blandoque accendant murmure flammæ,
Nec vos è puppi illecebrosa fascinet aura
Mellitas inter voces mollissima Circe:
Non & Sirenes, medio quæ gurgite nantes,
Spumofum niveo diffundunt pectore pontum,
Et maria, & dulci replent modulamine cælum,
Virgineo ne crede choro, ne crede canoris
Vocibus: in summo quæ cernitur æquore virgo,
Inferius fera sæva latet, caudaque biforma
Incantatos feriet pellectos carmine Nautas.
Sic multi periere viri: sic dius Ulysses,

Quo

Quo non mortalis vixit prudentior alter.

Insidiis quandoque boni capiuntur:& heu! quos

Mendaci vitium sub imagine sæpè fefellit.

Incertus quicumque mari se credit, & auris,

Spem certam pietate, & amico Numine ponat,

Nevè pudicitiz leges, & jura resolvat;

Sic aderit Deus, & felici carbasa vento

Intendet, facilesque dabit per cœrula cursus.

Nam si vela Venus perficiat mollibus auris,

Atque pedes, clavumque regat malè sana voluptas,

Iratum miser ille Deum experietur, & ipsos

Vltiores ventos, ultrices sentiet undas:

Et gemino infelix, atque illacrymabilis ibit

Naufragio, stygias meritò detrusus in umbras.

Sed cita jam tempus pelagi vitare fluenta

Clavum in transversum, celeresque ferentia puppè,

Atque venenati thalybis perquirere mores,

Erroresque vagos, & vestigare locorum

Falsus ubi in picto, & varius situs orbe notatur.

At mihi vos, Musæ, superi quæ vertice Olympi

Cœlestes habitare domos, & rura soletis,

(Nanque Deæ vos estis, & omnia vos quoque nostis;

Vix famam obscuram, nomenque audivimus ipsi)

Dicite, qui maris errores, cœlique retexit

Primus, & optato potuit succedere portu,

Atque offensa Deum auxilia, & data munera nautis.

Nam nisi, Olympiades Musæ, lovis aurea proles

Ægiochi, vestro inspiretis numine vatem,

Haud equidem dicam tantarum exordia rerum.

Ergo agite, & veterem revocate ab origine famam,

Vir fuit, ut fama est, Beroë Sebethide Nymphe

Crētus, Neptuno puerum quæ juncta sub antro

Herculeæ rupis concepit, & intulit auris.

Niso nomen erat, qui patria regna secutus,

Conclusum ratibus sulcabat Nereæ, & altum

Ægeum: sed sæpè alias dilapsus in oras,

Quàm rate quas primùm ipse petiverat, inscius & se

Incautum, & socios etiam culpabat inertes,

Ac malè perspecto fallacia sydera cœlo.
 Hic quondam vitrei Sebethi ad fluminis undas
 Sederat, & tristes volvebat pectore curas,
 Cùm gnatum miserata parens Dea, fluminis alveo
 Affuit auxilium Niso latura, sed omnem
 Divinam occulit speciem, vultusque verendos.
 Mortalem in formam sese induit: aurea virgo
 Emergit fluvio, viridique crepidine ripæ
 Abiit, & forma Niso pulcherrima visa est.
 Qualis pulchra Hyale cœtu comitata sororum,
 Cùm Prochyten cursu, maternaque regna pererrat
 Anariz, gaudetque fuga prævertere cervum
 Venatrix, jaculoque leves transfigere damas.
 Nanque Dea ex humero pictum suspenderat arcum,
 Et hævos dederat vento diffundere crines,
 Purpureis formosa genis, & candida mammas.
 Ut tristem aspexit natum Dea, voce locuta,
 Sic ait: O juvenis, quænam tibi causa doloris?
 Fare age: quandoquidem demisso pallidus ore
 Tristitiæ indicium color est. cui talia contrà
 Nisus ait: Fortuna mihi contraria semper,
 O Dea (tu certè sacri Dea fluminis una es:
 Nam neque mortalis tantùm se tollere forma
 Vlla potest: tanta nec majestate videri)
 Quæritos nunquam veniunt mea carbasæ portus:
 Fallaces mihi stellæ sunt, & cortice pictus
 Ipse etiam mundus fallax: mare, cursus, & aux
 Fallaces: ars nulla mihi, experientia nulla
 Profuit. indeprentus aquis latet error in altis.
 Tunc Dea sic Niso, & curas solatur amaras:
 Est hic, antiquum quæ servat ab Hercule nomen
 Insula, quò Glaucus recipit se sessus ab undis
 Cùm venit, & stratus recubat per litora pastor;
 Nanque senex Nerei pascit vastissima cete,
 Squamigerosque greges sub gurgite: & omnia ponti
 Per liquidos campos pastorem armenta sequuntur,
 Hic causas rerum arcanas, venturaque novit;
 Nam Deus, & vate, Glaucus tibi, nauta, rogandus

Sup-

Supplicibus donis. mitis nam numine Glaucus.
 Ille nec insidiis capiendus, ut horridus ore
 Proteus immani, qui se in miracula rerum
 Omnia transformat, ferus, hispidus. ille tibi rem
 Pandet, & errorum causas monstrabit, & omnes
 Occultas maris ambages cænet. Ergo ubi Titan
 Egerit in medium currus sublimis Olympi,
 Cùm nigrum Æthiopem, & Garamætæm fervor adurit,
 Et sitiunt campis segetes, & florea in hortis
 Gens squallet, tenuesque fluunt per flumina lymphæ;
 I, tu, nauta, duo spumanti pocula lacte,
 Et Surrentino duo pocula plena Lyæo,
 Dona ferens; nam mitis amat sibi talia Glaucus
 Dona geri. vacuo fessus tunc ille sub antro
 Dat placidum membris somnum. Neptunia monstra
 Litoribus passim prostrata, & fusa per herbam
 (Nam cùm sopitus somno jacet ille per antrum.
 Sopitæque jacent passim per litora Phocæ)
 Ne timeas. Hæc illa dedit, liquidasque sub nudas
 Descendit, diæque simul sub luce reluxit,
 Et circum suaves spiravit vertice odores:
 Veraque descendens patuit Dea. ille ubi matrem
 Aspexit Beroen descendere fluminis alveo,
 Hac voce insequitur, questusque ad sidera jactat:
 Tu quoque crudelis falsa sub imagine formæ
 Me ludis, dulcesque negas mihi cernere vultus?
 Cor prohibes gnatum dextræ conjungere dextram?
 Et te complecti, & teneris dare dulcia labris
 Oscula? tene tui cæpere oblivia Nisi?
 Talibus incusat genitricem, & litora gressu
 Nota petit. Medium cœli conscenderat axem
 Phœbus, & arebant nemora, & sitientia præta;
 Et pelago auctus torpebant, cùm sua Nisus
 Dona ferens Glaucæ ceteri vada ialsa phaselo
 Scindit, & Herculeæ vicina in litora rupis
 Flectit iter. scopulo Nisus jam proximus ibat,
 Undique cùm vidit prostratos litore Phocas,
 Immanesque Orcas dulcem captare quietem,

At Glaucus gelidæ rupis resupinus in antro
 Serpentem priuam per mollia membra soporem
 Carpebat. prostrata solo Neptunia monstra
 Vt propè conspexit, stetit, horrui: & quid agendum
 Inscius inquit secum. Dea flumine ab alto
 Affuit, & medio visa est in gurgite, qualis
 Nerine Galatea, Thoëque, aut cæcula Cloto,
 Cæsariem diffusa leuem per candida colla,
 Et niveos nudata humeros, nudata papillas.
 Atque hæc Niso effata dedit: Neptunia monstra
 Ne timeas, ò nauta, vides quæ litore in illo,
 Nam somno sopita jacent; mox illa carinam
 Impulit in litus: casuque audacior ipso
 Egreditur Nisus, tacitusque incedit in antrum.
 Usque antro propius succedit, conspicit antro
 Tollere se Glaucum: supplex citò munera Nisus
 Oblulit, & multa pastorem voce precatur.

Glauce pater, qui monstra regis Neptunia, & udo
 Per vada lata greges, tibi sunt mitissima quando
 Pectora; non humilesque preces, non munera spernis;
 Tu nostri miserere: mihi da noscere causas
 Errorum, pelagi quò tutius inuia lustrum
 Equora, & optatum teneant mea carbasa litus.
 Tunc ille: ò juvenis confidentissime, nostri
 Quæ Dea te iussit properare ad litora regni,
 Arcana in dubiis quæsitum oracula rebus,
 Novi equidem: formosa mihi jam cognita Nympha est.
 Accipe nunc, penitusque animo mea dicta recondo.
 Pauca tibi è multis. series longissima, longæ
 Ambages, variusque error: fastigia rerum
 Summa sequar, ratibus quo tutius ire per altum
 Possis, quæsitosque sinus, portusque subitres.

Herculis irrupens angusta per ostia pontus
 Vi magna Libyæ trans litora concitus undis
 Fertur in Eoum, terrasque interfuit omnes,
 Hinc ubi palmiferæ in litus defluxit Idumes,
 Phœnices petit ascendens, ferturque sub Arcton.
 Inde iterum saliens undantia lora retorquet

Occiduum in Solem, cursumque per Afida tendit,
Tendit & Europam; sed mitior æstuat undis.
Ut refilit, luctante solo, pila concita retrò;
Atque repercussum liquido volat ære telum
Lentius. Herculeas tandem se sistit ad oras.
Hinc vagus error aquis: veniens vi pontus aquarum
Transversum puppes agit incitus. inde carinæ
Atque alium in portum, atque aliam vertuntur ad oras.

Præterea est etiam fallax acus ipsa, nivalem
Non semper tremula cum cuspide respicit Arcton.
Syderis illa vago nimium torquetur amore:
Diversisque locis varia est fallacia gemmæ.
Hic petit illa polos, & cuspide figit acuta:
Hic celerans iter, ad dextram ruit incita partem:
Hic ruit ad lævam: minus hic fugit, at magis illic:
Nec certis errat spatijs, nec legibus iisdem
In lævam, dextramque plagam se vertit in orbem:
Fluctuat incertis erroribus, & loca mutat
Sæpè. Adeò longo variari tempore possunt
Res cunctæ, versæque alium servare tenorem.
Mira hæc, Nise, vagus forsan furor inditus astris,
Et vagus est lapidi suus ardor: & inter amantes
An quia nil firmum, nihil est durable semper;
Aut occulta latet gremio vis abdita terræ,
Quæ sociam flectat mentem, retrahatque, feratque.
Hæc tu, dum vacuo depensus litore nimbis,
Non optata trahes alto. procul otia ponto,
Vestiga, & causas rerum meditare latentes.

Sed varium nigræ errorem perquirere gemmæ
Difficile est: hac arte tamen venaberis illum.
E ligno facies, aut cupro, Nise, tabellam,
Et planam, & lævem, mediaque in nave locabis
Libratam in longo tripodæ, quæ vertice summo
Sic Finitori respondeat, undique ab illo
Æquali ut distet spatium. mox circinus orbem
Describat tabula in media, centroque rotundum
Fige stylum; superis qui se rectissimus auris
Inferat à centro, tabulæque impone politæ

Pyxidis orbiculum, summo cum proximus ibit
 Vertice Sol, orbemque styli lustraverit umbra,
 Punctum, Nise, nota in circo. post tempore longo,
 Ardenti Phœbus cum jam descendat Olympo,
 Rursus & umbra styli circum perlustrat eundem,
 Tunc opus extremos apices signaverit umbræ.
 Hinc postquam in partes geminas divideris arcum,
 Linea per centrum, & medium quæ ducitur arcus,
 Illa erit, immo Mundi quæ congruit axi:
 Quæque erit hæc mediæ tibi lineæ vera diei.
 Quantum ex hac æcus effugiet, dextraque, sinistraque,
 Illius tunc tantus erit tibi cognitus error.
 Sed quia difficile est medio consistere ponto
 Libratam fulcro tabulam, tibi dextera filum
 Suspensum teneat, rectâ quod tendat ad imum
 Ære grave, & puro obiectum cum pyxide Soli.
 Sic moveas, arcum dextra, lævaque ferendo,
 Projecta ut mediam vaga dissecet umbra rotundæ
 Pyxidis: atque umbræ punctum signare memento
 Extremo in circo. partes ubi Phœbus eâdem
 Attigerit, (partes radio, aut sextante notabis)
 Sedulus hoc itera, punctumque in margine figas.
 Divide mox arcum: mediæ tibi nota diei
 Linea, & hinc trepidæ rursus vertigo sagittæ.
 At si purpureo cuspis se vertit Eoo,
 Illam gemina plagam spectabit, & agnitus error:
 At verò occiduum in Solem si cuspis abibit,
 Tunc ille Hesperiam in partem, Cæurumque recedet.
 Insuper his, fallax situs ipse, habitusque locorum est
 Orbe in picto: hominum quæquam solertia summa
 Astra notare polo, radioque notata referre.
 Altior hinc Creta, & longè promota sub Aethæa,
 Et Rhodus, & Cyprus jacet altior, atque Cythera:
 Ipsa etiam surgit Phæos altior, altus & ipse
 Flumine septeno Nilus, divesque Canopus.
 Quæ cum sic habeant sese: (tibi dicere pauca
 E multis cupio) curvo de litore funem
 Cum Galatæ solyca longè venturus ad urbem,

Cui

Cui Sabathræ nomen fecerunt, elige dextram
 Puppe plagam, & rectâ tepidum ne curte sub Austrum.
 At si Sardo venias de litore tutos
 In Drepani portus, partem percurrere sinistram;
 Si redeas, lævam pete, Nise, & gurgitis ætus
 Non tua quæsito propellet carbasa portu.
 Cùm Melita ex humili centum petis urbibus olim
 Insignem Cretam, lævas descectere ad undas
 Cura tibi multa. At Veneri dilecta Cythera
 Silustranda mari in magno, ne cortice mundus,
 Ne tendas, quâ monstrat iter, sed Solis ad Ortum
 Rectâ cæruleum sulcabis Nesea rostro.
 Si Cypro quærenda Pharos, litusque Canopi,
 Bis senas læva partes descectere carinam.
 Verùm si cursum celeras, cùm ditia Nilus
 Rura beat, latèque optato mergitur omnis
 Diluvio Ægyptus, plus læva flectere puppes
 Est opus. ad dextram verò tu dirige cursum,
 Si Tyrios Cypro contendis, & altus Orontes,
 Aut Tripolis lustranda tibi. Cythereia regna
 Litore ab Attalico si sint tibi, Nise, petenda,
 Tende iter ad dextram, sic & cùm gurgite vasto
 Attaliam petis è Cypro: verùm omniâ longum est
 Percensere; tibi experientia multa locorum,
 Verus & è cælo situs agnitus, & maris usus,
 Atque asti toties monstrabunt cætera cursum.
 Hæc dedit, & cõcham inflavit, qua protinus omnes
 Exilucere feræ, tumidumque ivere sub æquor.
 Vltimus ipse caput liquido Deus æquore mensit;
 Et vitreas egit spumosa armenta per undas.

LIBRI QVARTI

FINIS.

G 4

NAVIG.

NAUSICORUM

LIBER V.

Sed jam me patrii per litora nota phaseli,
 Tyrrhenique vocant fluctus, fluctusque Sicani,
 Ac longè applaudunt Ligures. juvat ire per un-
 Euboicos ultra fines, & amœna secundum (das
 litora, & ingenio paulum indulgere paterno.
 Nic Patriæ debetur honos: nec erit labor iste
 Non gratus nautis, nec vati inglorius. At tu,
 O decus, ò nostræ meritò tutela carinæ,
 CARDENIDE, hos etiam tennes ne despice lusus;
 Quo quoque quidem exiguis sæpè est sua gratia rebus.
 Non semper magnis sulcandum navibus æquor
 Trans terras, mare quâ patet undique, & undiq; cœlum,
 Arbitrio ventorum, & agentis singula Sortis.
 Interdum licet & pictis vada findere lembis,
 Ac lato celeri colles transmittersse cursu.
 Salsa pererranti semper fuit illa voluptas
 Blanda mihi, ut molles una hinc cita palmula ripas
 Stringeret, & placidos hinc scinderet altera fluctus,
 Ergo age, velocem mecum conscende phaselum,
 Dum puri fulgent Soles, & leniter undas
 Optatæ intendunt auræ. procul en vaga Lai
 Illumina te nunc compellant, sceptrisque superba
 Regna tuis: lato resonant murmure fontes,
 Et plausum ingeminant valles, collesque supinis
 Nereidasque inter tibi jam præit æmula Doris.
 In primis quicumque levi sulcare phaselo,
 Aut Tyrrhena paras felicia cœrula ponti,

Aut

Aut longè Ligures, Hetruscaque litora quæris,
 Cura tibi insignem, fortissima robora, pubem
 Eligere. egregiam sed quæ det terra juventam,
 Accipe. Robustos primum tibi patria Siren
 Sufficiet juvenes sulcandis fluctibus aptos,
 Quos timidos nunquam, nunquam experieris inertes
 In casus quoscumque vocet Fortuna finistros,
 Audaces veniunt, & dura pericula temnunt.
 Ipsa etiam mittet pubem tibi Lubra valentem,
 Quæ fluctus secet, atque ingenti quæ pede lembum
 Presset ovans, cursumque citet generosa per undas.
 Hisque pares etiam juvenes tibi molle ministrat
 Surrentum: melior sed quæ campestria pubes
 Rura tenet. paribus vidi certare lacertis
 Surrenti egregiam pubem, pubemque Minervæ,
 Cùm Surrentino de litore fortè redibam
 Parthenopen. Prochyta fortes ne despice, rector,
 Nec quos Euphræe juvenes, & Olympia nutrit:
 Ac qui clara tenent Romano Consule saxa.
 Non multùm Anariz gentem, gentemque Dicarchi
 Laudarim: non ipsa suos mihi jactet Amalphis,
 Sint quanquam magnis ducendis navibus apti,
 Et mores norint ventorum, & sydera cæli.
 Aequensis neque det Vicus, Stabizque vetustæ:
 Nec Tellus Sicana suos, nec Brettia mittat;
 Quippe apti remo non sunt, velisque regendis.
 Rheginos tamen haud ausim contemnere nautas,
 Nec duri vicina colunt qui litora Orestis;
 Solertes quondam expertus, cùm flava Simethi
 Flumina, & apricis legerem sub collibus Hyblam,
 Ortygiæ sedem, & Siculi monimenta magistri,
 Ac vitreos rauci fontes visurus Anapi.

Hinc ubi legisti generosam ab litore pubem,
 Et jam clara dies nitido surrexit olympo,
 Postquam Luna novo per cælum lucida cornu
 Fulserit, & lenes crepitanti murmure venti
 Vela vocant, Palinure, cavam da fluctibus alnum,
 Nec sine purpureo, frustra decedere solas;

I celer, & caussas ne longum inueste morandis;
Ne te sollicito comprehendat turbine nimbus.

At verò ex udis cùm salvis vincula ripis,
Et jam Sitenis de litore strata per alta
Carpis iteg, læto magnam clamore saluta
Reginam Superùm, curvo cui plurima portu
Assurgunt delubra, piis solennia votis,
Ac veteri sacra cultu, & religione parentum;
Quæque regit ventos, & vastis præfidec undis:
Illa dabit faciles auras, cursusque secundos.

Mox ubi Sathonii felici flamine vela
Impleverunt Boreæ, voltatque per æquora puppis,
Invigilet velo pubes, versetque rudentes:
Ipse gubernaculum solers moderare, magister,
Quò cœpti cursus, optataque flamina ducunt &
Obiectique vocant viridi de vertice colles;
Nanque tibi nec opus tornatæ pyxidis usus,
Nec nivea pictam membrana ediscere mundum:
Litus ama, & bibulas tibi palmula radat arenas,
Vtiferi colles, & summa cacumina montis
Pyxis erunt, propriaque tibi sub imagine Mundus,
Quas fugias cautes, quæ saxa latentia fluam
Evites, quæ sids petas & litora dicet.
Non tibi suadebo longè tentare profundum,
Ac fragili immensum pelagi percurrere lembo
Æquor in abruptum. Sed si fiducia tanta
Pectus habet, pontique altum sulcare necesse est,
Pyxida tunc, Palinure, & pictum consule mundum.

Vidi ego, qui regis iussu, dum bella negabant
Gælticæ veloci transmittere litora lembo,
Ausus per medias conclusæ Tethyos undas
Litore ab Hesperio sepositos quærere Iberos,
Exiguo fretus ligno; fluctusque sonantes,
Atque ætus pelagi, rapidosque laceffere ventos.
Feliçi hinc lætus successu, ausoque positus,
Ausus in Ionium descendere, & ire per undas
Ægæas: tenuitque mari, caeloque remensio,
Litora Misiois quondam regnata tyranis.

Victor, & Eoi iustravit regna rubentis.

Talia quid memoro? levis hæc audacia nautæ
 Euboici. Quondam confidentissimus unus,
 Atque homines inter fortunatissimus omnes
 Lysiadum satus antiqua de gente Magister
 Auroræ sub sede fuit, qui primus ab Indis
 Ut captæ Baraces Europam nuncius iret
 Lysiadum ad regem, & mercedem sibi quaereret ungi
 Egregias laudes, & munera divitis auri,
 Exiguo ingentes ausus submittere lembo
 Oceani fluctus, montesque irrumpere aquarum:
 Atque altum Acronoton, crebrisque impervia nimbis
 Æquora Casrorum, & diras superare procellas.
 Certa fides facti, quanquam vix ipsa meretur
 Fama fidem. Pulchræ sed quid non laudis amore
 Mortales audent, aurique cupidine cæca?
 Sed favit fortuna viro: favere quicquam
 Oceani fluctus, ventique in vela secundi;
 Seu generosa hominis mirati pectora, & ausus
 Sive illos animi, factique audacia fregit.
 Ipsa sed alatum jactet non amplius Argo,
 Nec mihi magnanimum commendet Græcia Tiphyn.
 Et socios canat heroas, tollatque sub astra.
 Hic mercedem lembus cælo donandus: & ipsam
 Supra Argo, Mundique patet quæ plurimus axis,
 Fulgeat, alterius semper Cynosura Profundis.
 At te ne audacis stimulet Fortuna magistri,
 Et nunquam tanti teneat fiducia facti;
 Nam rari casus: rara hinc exempla petantur.
 Sunt multi, quorum minor est audacia, & arti
 Confidunt magis, & magnis est viribus usus:
 Hi sæpè æstate in media, dum cærule passim,
 Aut tranquilla silent, aut leni murmure aguntur,
 Telebœum de rupe, dies dum candida cælo
 Emicat, aut primam sub noctem lucida cornu
 Cum surgit nova Luna, mari se mittere aperto
 Audent: & celeri cursu, velut acta sagitta,
 Tyrheni saltant medium, cursuque secundo

Nota Panormæ contingunt litora terræ.

Hos ego noui ausim audaces dominare magistros:
Sed neque laudari, infidas nam currimus undas:

Tuta nec est nobis, Zephyris spirantibus, ætas.

Sæpè serenato dum lumine fulget Olympus,

Et Doris pacata silet, sese sicut atræ

Effundunt cælo nubes, & sydera texunt;

Ac subito rapidi incumbunt fridore Tropæi,

Momento quibus è fundo subvertitur imo

Oceanus: fluctusque ruunt transversa furentes.

Verùm age, non id te lateat, si fortè per altum

Carpis iter, rectoque petis temone Panormum;

Vicinam pete tu primùm Nesida phaselo,

Vel juga Miseni, Prochytræque virentia saxa:

Libonorum hinc versus contende, & flantibus auris,

Remigioque vola: dextramque secare memento

Puppe plagam, sensimque undas superare ruentes;

Ne te transversum venientum cursus aquarum

Paulatim abripiat, fellatque Soluntis ad oras,

Aut ubi dividuo se miscet flumine ponto

Himera, & hinc perdit, hinc & tenet unda saporem.

Ipsa sed ad lævam longè deserta colonis

Vitica prætereat, quàm tu transmittere cursu

Nocte sub obscura semper, Palæure, memento;

Nam se piratæ deserto in litore condunt,

Et sæpè incautos deprendunt gurgite nautas.

Cùm verò è Sicula remeas Tellure, repostos

Trans Ercetam perquire sinus: hinc inde sub Arcton,

Quà gelidis spirat ventus de rupibus Æmi,

Flecte viam velis, remoque, & cærule sulca.

At sensim in septem clavum torquere Triones

Contendas, humiles donec rarefcere montes

Telcboùm spectes, & apricæ culmina Lubræ.

At si me cursum dubias auctore per uudas

Instituis, patriasque velis remeare sub oras,

Ne maris exiguo tentare pericula ligno,

Ne cupias: medios currant ingenua fluctus

Navigia, & vento credant vela ampla furenti;

Tu

Tu nunquam è noto discedas litore: & illud
 Neve oculos fugiat. tuta hæc Cynosura secundum
 Visa regat cursum, & surgentia flamina monstret.

Ergo, Panormæas cursu cum tendis ad oras,
 Leucosiam primùm Pæstana per æquora quære;
 Perque sinum cælo medium percurrere sereno.
 Nam tibi si dubio pendet sub sydere, tutum
 Litus ama, & longo gyro lege litoris oram.
 Lentus in ancipiti festina, navita, cursu.
 Hinc sale Buxenti superato, dirige clavum
 In Paticum, quò cum perveneris, aspice cælum
 Si constat, si certa mari pellacia ridet:
 Quæ cum sic habeant sese, canentia pande
 Carbasæ, & Æoliis surgit quæ Strongyle ab undis,
 Carpe fugam pelago, lævaque relinquere montem
 Festina, & Liparæ tandem te vertere ad oram.
 Hinc Agathyrna suo venientem liore cymbam
 Accipiet: mox & transmittet ad usque Panormum.

Verùm si Melitam, & terras tentare repostas
 Fortè velis, litus primùm tu rade Sicanum,
 Eoum ad Solem quod spectat, & alta Pachini
 Saxa, sinumque cavum, sedemque immitis Vlyssæi.
 Donec pacato accipiat te Caucana portu,
 Unde iter in Melitam breve panditur. aureus alto
 Cum surgens rosei postes jam pulsat Olympi
 Vesper, & occiduos vertit se Phœbus ad Indos,
 Tende iter in noctem: & remis, ventisque vocatis,
 In Libycum curvo flectas temone carinam;
 Quippè sub Auroram Melitæ laberis ad oras.

Quod si Sardoo circum resonantia fluctu
 Litora, Cynzæasque petas trans Dorida Terras,
 Expediam paucis. Tyrrheni litoris oram
 Principio releges, ventisque in vela vocatis
 Herculeum in portum venies. hinc indè per altum
 Si tranquilla silent maria, aut felicibus auris
 Arridet crispata Thetis, securus ad oras
 Sardoas recto flectes temone carinam.

At dubii pendent si nimbi, hyemesque nivose,

Itam

Huam puppe pete, & vicinæ litora Cyni.

Sunt qui, dum Cancri fervet sub sydere Titan,
In Prochyten primùm generoso reinige puppim
Impellunt: mox uda mari cum surgit ab alto
Nox, & subluſtres inducit Luna tenebras,
In libycum velo carpunt iter, aut vada cœnis
Solicitant, Calarisque petunt trans Nereæ portum.
Hanc curtam ſi fortè viam, Palinure, ſecabis,
Obniti in Pelæus contrâ, dextraque memento.

Verùm age, quæ ſudia alatos agitare phæelos
Arva per, & colles, & litora propter amœna,
Expeditam, curſuſque juvat meminiffe peractos;
Nam ſic Italiæ felicia litora quondam,
Sicaniaque oram legi, rectore Melanthe,
Ventorum, & cœli, tempeſtatumque peritus
Qui fuit, atque uſu longo verſatus in undis:
Incipiam: verum exemplo tu diſce laborem.

Jam cœlo Domitor præfulſerat Orionis,
Cùm Brettii populos iterum luſtrare coactus,
Parthenopen linquo, & patriis feror exul ab oris
Quò vati, & Muſis fatalia juſſa vocabant.
Oceani croceum linquens Aurora cubile,
Purpurea cùm luce diem referchat Olympo,
Cùm celerare moras magno clamore Melanthus
Inſiit, & invitis properare ad litora Muſis.
Haud mora, compoſitis rebus, jam falce parato,
Me ſocii ad litus deducunt. hùc ubi ventum eſt,
Cùm lacrymis multis amplector, & ultima dico.

Vivite felices gremio Sirenis amata,
O ſocii, nullum pelagi quibus æquor arandum:
Læta domi ſed parva quies, atque pœnia vobis:
Vos natale ſolum, vos cœli mollior aura
Dulcè ſevent; Zephyrique canoro murmure mulcent.
Vos & Leucopetre, vos regum cognita ſedes
Accipit interdum, vitreus quæ fontibus humor
Labitur, & centum ludant per culta Napææ:
Et vagus umbroſo veniens Seberthus ab antro

Ala

Allisit, & placidus ludit deus omne fluenti . . .
 Hinc & Pausilypi colles mollissîma præbent
 Vobis hospitia, & felicibus opta Divis.
 Vos Nefis, Prochyteque, & Olympia detinet ora,
 Ora meis quondam ratio gratissima Musis.
 Otia, Pierides Musæ, & mihi calta tot annis
 Parthenope dilecta vale, sociique valete:
 Me Calabri invitum rapiunt. Nec plura. vicissim
 Antiquum socii lærymis testantur amorem,
 Et mihi felices auras, cursusque precaatur.
 Quos inter primo pubescens flore juventæ,
 Et virtute potens, & sanguine clarus avito,
 Flavus Aloysius, mihi quo non charior alter;
 Nec fuit, & Musis, & Phœbo gratior alter:
 Dignus Aloysius Musis, & Apolline, dignus:
 Rore madens multo geminas ad sidera palmas
 Sustulit, & Superos humili cum voce precatus,
 Hæc dedit: O Superi, si quicquam optare precando
 Possimus, & multa vestrum prece sedere Numen,
 Sternite molle fretum, placidosque in carbasa vatesque
 Mittite, & ardentes nimbis arcete procellas;
 Ut tandem nullis per cœrula casibus acta,
 Litoris extremi vertat se puppis ad oram.
 At vos, Nereides, vos cœtera turba Dearum,
 Vitrea quæ colinis spumosa Doridos antra,
 Felices, precor, ite duces, placidoque natam
 Pandite iter, vestramque, Deus, servate postam,
 Qui vestra Oceani cantavit munera primus,
 Primus & audaces duxit per cœrula nautas.

Sed doctus cymbæ retinacula curva Melanthus
 Iminisit, terrisque abduxit fune soluto:
 Arripiunt nautæ remos, atque æquora verrunt.
 Mox, longè à terra urventum, fortissima pubes
 Vela stetit factura: mari sed currit aperto
 Puppis, & impressus fert impetus ipse volantem.
 Cœper inane volat fugiens lethalis arundo.
 Quam Cressus duro ex arcu, vel barbarus egit
 Threicius. Verùm nautæ clamore secundo

Dant

Dant sensum velum in ventum, nè forte ruentes
 Obvertant subitæ latus auræ, & cærulea puppis
 Accipiat: tumuere sinus; volat incita velis
 Pronâ petens maria, & cita dissecat æquora pinus.
 Confestim velut è nidò sublapsa columba,
 Radit iter liquidum, cœloque excurrit aperto.

Iam mihi spectanti longè Crateris ab alto
 Urbæ augusta, ingens, variis placidissima scenis
 Panditur, & magno circùm curvata theatro
 Versicolor, Phœbo primùm radiante, patescit.
 Phœbeos velut ipsa sinu cùm roscida nubes
 Accepit radios, circùmque remisit in arcum;
 Extemplo curvata polo micat aurea summo
 Thaumantis soboles, centumque coloribus ardet.
 Omnis in obtatum nobis cœdita aurea Siren
 Pathenope, & latè colles qui rura coronant.
 Læva Pausilypus, pulchris juga læta puellis,
 Cernitur, & dextrâ qui proximus Antinianus
 Vndique lætam urbem lætis cum collibus ambi.
 Herculez hinc cautes, & dictus ab Hercule vicus,
 Vicus odoriferis sylvarum cognitus umbris:
 Et Pompeianum, felicia litora Baccho,
 Osci quæ quondam, & veteres tanuere Pelasgi.
 Apparent & rura, vago quæ flumine Sarnus
 Irrigat, & viridi prætexit arundine ripas.
 Et veteres Stabiæ, & crebris juga confita sylvæ,
 Ac Surrentini colles, quibus invidet altus
 Massicus, & dulci Bromio lætissima Creta.
 Quin & Oliviferæ apparent delubra Minervæ,
 Regnaque Teleboùm felicia. longiùs inde
 Parte alia surgens turrìto vertice Nævis
 Spectatur mediis in fluctibus, atque Dicarchi
 Aprici colles, atque ignibus horrida Phlegra,
 Miseni juga celsa, & olentes sulphure Bajæ,
 Atque humilis dirum Prochyte sortita Mymanas
 Et quæ subiectum premit alta Typhoëa monte
 Inarime, & circùm tolles felicia læto
 Vber alit centum vineta madentia Baccho.

Atratis interea, Borea spirante, secabat
 Aequor, olivifero cum jam de colle Minervæ
 Delubra, & nobis paulatim claustra patebant.
 Nunc vigil intendit velo, clavoque magister:
 Improvisus enim medio de cardine sæpè
 Irruit Euroauster, & æquora turbine vertit:
 Et vertit velum irrumpens, tu, navita, cautus
 Collige vela manu, cum turbidus intonat Auster:
 Nec ventum superare, & spumea cæcula remis
 Contendas cursu vel proxima litora Lubræ,
 Aut Polli statio vicina in valle petatur.

At freta transvectus celeri cum puppe Melanthus,
 Jam virides dextra Capreas, lævaque Minervæ
 Saxa relinquebat, roseo cum Phœbus Olympo
 Pronus agebat iter, currumque urgebat ad Indos:
 Tunc cecidit Boreas: demitti vela magister
 Imperat, & molli luctari in gurgite tonsas.
 Haud mora, demisso velo, maloque reposito
 Ad latus arborea in furca, consurgere remis
 Incipiunt nautæ, & celeres freta cæcula sulcant.
 Commisit puero clavum mox ipse Melanthus,
 Arripuitque manu remum, sociosque lacescens
 Dissindit maria: & socii superare magistrum
 Contendunt: magnis & cæcula viribus urgent.
 Ceu luctatores nudati corpora quando
 Gramineis alacres exercent membra palæstris;
 Vel quales, nati caprum, cervuinque bicornem,
 Exuperant deserta, fame stimulante, leones.
 Continuo adductis spumant freta versa lacertis,
 Et cani apparent convulso in gurgite sulci.

Et jam Sirenum scopulos proVectus adibam,
 Cum roseas Titan nubes, aurumque relinquens,
 Conditur Oceano: & bigis investa serenis
 Nox venit, humentique polos involuit in umbra.
 Tunc rector: Quia blanda mari nox se intulit alto,
 Remigio instemus, socii, cursuque petamus
 Leucosiam: nobisque dati nunc temporis usus.
 Turpe serenatas pro somno perdere noctes.

Sic ait: & nauæ faciunt mandata magistri.
 Proscindunt remis vada lenta; fugitque per undas,
 Ceu fulmen, pelago subter spumante, phasclus.

Hinc, prima jam nocte polo constare sereno
 Omnia cum vidit, placidasque è collibus auras
 Allapsas sensum increbrescere, vela magister
 Expandi in ventum citò iussit: & ipse virentem
 Leucosiam contra proram remone tetendit.

Interea fessæ placidam per transtra quietem
 Carpebant sparsæ nauæ: vigil ipse magister
 Nocturnas agit excubias; Nam cura salutis
 Cui commissa hominum, & vicæ spes dirigit unus,
 Non decet in dubiis concedere lumina somno:
 Semper & in dubio res est, dum currimus æquor.
 Jam Silari, Zephyris spirantibus, ora legebat
 Lembus, ubi multus gelido de flumine ventus
 Sub noctem spirat, magna cum voce Melanthus
 Conclamat, Socii, ò vos hic, velumque, rudentesque
 Arripite: hic locus est (nec me sententia fallit,
 Atque adhi cursus, servataque sidera cælo)
 Creber ubi surgit Silari de flumine ventus.

Hæc ubi dicta: gravi increbrescere murmure ventus
 Incæpit. nauæ surgunt clamore vocatæ
 Arripiunt, solvuntque citi, laxantque rudentes.
 Ceu cum nocte vigil specula conclamat ab alta
 Custos, atque vocans, dum primùm conspicit hostem
 Mœnibus instantem, vallo & propiora tenentem.
 Extemplo commissa quibus custodia turris,
 Arma citi rapiunt, stipati & mœnia complent.

Sic vigilem te, nauta, velim dum noctis in umbra
 Puppibus ora legis fluviorum, aut concava vallis,
 Quæ subita in velum descendit fortior aura:
 Quæ, nisi confestim velo des pronus habenam,
 Inveniet latus, & navis ruet scæa sub æquor.

Vidi ego, Tyrrenis quæ se vagus inserit undis,
 Et molles viridi convegit gramine ripas
 Ocinaus, cæcæ noctis periisse sub umbra
 Egregium forma iuvenem, quo pulchrior alter

Non fuit, atque atavis, opibusque potentior alteri
Et gratus Mæsis, & Phœbo gratior ipsi.

Hic puer in sylvis primos transegerat annos

Agrestes inter divas, & Oreadas inter.

Hic modò per nemorum saltus, & confraga vallis

Veloces crebris agitabat curribus apros;

Et modò per colles, sylvosaque culmina damas;

Atque agilis cursu fuit, indomitusque labore;

Acer equis: & sæpè puer campestria circum

Exercebat equos, pictisque ardebat in armis.

Illum & Hamadryades sylvis, & Oreades illum

Montibus & camtem vitreis in fontibus illum

Najades optavere, & dilemère puellæ.

At puer infelix cùm jam pubescere cœpit

Major, & ingentes animos, & grandia facta

Concepit, jam laudis amans, læta otia ruras,

Et nemora alta Iovis liquit, saltusque beatos:

Atque deas sprevit nemorum, rurisque puellas.

Felix ulle deas si non sprevisset agrestes;

Nam non irato sensit numine Divos.

Ergo ubi tranquillo sub sydere navigat æquor,

Ac deses elavo sedet, incautusque magister,

Ocinari demissus adest de flumine ventus:

Obvertitque ratem. pro Numina! mergitur undis

Infelix puer, & fato decedit acerbo.

Illum ipsæ cautes: illum vaga cœrula flebant;

Et Thetis, & Doris, cunctæ & flevee puellæ

Nereides; gemitusque cavo Deus edidit antro

Ocinarus, Manesque etiam ingemere Liget.

Hic neque transferim, quod non leviorè notabis

Cura. Sæpe, cavis spirare è vallibus, aura,

Aut quam vicino descendere ducis ab amne,

Aut venit Illyricis è montibus, aut flat Eoo.

Quam tempestivè nisi tu deprenderis, illa

Paulatim in pelagus puppim propellet apertum,

Vt debeat mox nulla tibi remeare potestas

In terram, quanvis frangatur remus in unda.

Sic olim medio periissem gurgite mæsus,

Nè cautus senior dixisset nauta magistro:
 (Vosque senes semper faciles audite, magistri)
 Quid tardamus adhuc nosò, lege vela, magister.
 Non hæc è fluvio ruit aura: aut furus ab Orta
 Vela implet veniens, aut Hellepontius hic est.
 Nonne vides, ut crebra micent vaga sydera cælo?
 Montibus & summis strepitum nemora alta canoro
 Quassa gemant, mediasque laceffant cæcula cautes?
 (Quæ venti spirantis erunt tibi signa, magister)
 Hæc ille, & velum collegimus ilicet: Euroque
 Obluctari unâ nautæ cœpere lacertis.
 Et multo tandem conatu, & tempore longo
 Vix notam attingimus vicini litoris oram .

At nos intercâ ventus provexerat altos
 Trans Silari lucos, & odora rosaria Præsti,
 Cùm matutino surgente à gurgite Phæbo,
 Leucosiam spectamus; & alta cacumina longè
 Alburni apparent croccis ardentis flammis.
 Hic ventus velo immoritur: mora nulla, juvenus
 Vela legit: muto luctantur gurgite tonsæ.
 Proxima Leucosæ transmittitur ora phaselo:
 Lucanumque solum legimus, collesque Velinos.
 Hinc cautes, Palinure, tuas, portusque repositos.
 Velocique fuga tranavimus ardua montis.
 Et vix prærupto projecta è culmine saxa
 Fugimus. Hic senior specula Palinurus ab alta
 Saxa manu jacie implacabilis. æquora longè
 Puppe pete, & læva scopulos fuge, nauta, rigentes.
 Nec te sublimi petat ille à vertice saxis.
 At legere alta velis si duri culmina montis,
 Redde seni naulum, & supplex venerare magistrum .

Sed jam prærupti superato vertice montis
 Cùm plausu, fremituque . sinistras rector ad undas
 Circumflectit iter, vicinaque litora cursu
 Puppe petit, (melior quoniam pars acta diei)
 Tunc lembo egredior primus, sociique sequuntur
 Omnes florentes ætate, atque artibus omnes
 Ingeuis: grati Phæbo, gratique Camœnis .

MOX

Mox unâ ad fontem contendimus. Est specus alcum
 Scruposa sub rupe patens, cui myrtea sylva
 Desuper incumbit: medio de pumice manat
 Mollis aqua, & nitidos inter fluit unda lapillos.
 Hic hilares cuncti in molli discumbimus herbas
 Et mensam tenui cultu, dapibusque paramus
 Litoreis. primâ erumpentem flore novo
 Cauliculum pingui succo, lardoque vetusto,
 Et tenera elixum vitula libamus: & inde
 Ingentem pipere, & conditum nectare capum,
 Quem tenui Cerere in crusta verat ante Britannus
 Pistor, odorata perfundens Najade crustas.
 Hinc geminos barba mullos, ostroque nitentes,
 Et rutilam auratam, & scombrum, sargumque salignis
 Assatum veribus, quos tunc de gurgite nostri
 Captarant juvenes, pelago dum retia mittunt.
 Sed natus adhuc color assis, & sua forma,
 Atque odor halabat scopulorum dulcis, ut ipsi
 Dixisset etiam spirare in lancibus illos.
 Inde pyrâm læti, mitemque comedimus uvam.
 Sed largis sæpè in pateris festi inter edendum
 Campanum dulci Baccho libamus honorem.
 Hinc omnes, postquam, mensæque, epulæque remotæ,
 Fronde super viridi, & sub tegmine rupis opaco
 Sternimur, & placida curamus membra quiete.
 Mox brevis ut membris sopor insitus, ilicet omnes
 Surgimus, & celerem conscendimus inde phaselum.
 Proxima Lucanz perstringit palmula terræ
 Litora: Projectas cautes, scopulosque sonantes
 Radimus, & Melpis transmittimus ora fluentis.
 Iamque humiles subeunt medias Oenotrides undas,
 Et sensim retrò fugiens Palinurus opaco
 Vertice decedit: collesque, urbesque propinquæ
 Prætereunt, celerique fugit vaga scena theatro.
 Remigio intereâ proVecti cærulea Lai
 Intramus: mutis torpebat fluctibus æquor,
 Et longè vix saxa, freto reflente, sonabant.
 Ergo altas violamus aquas, & remige multo

Cærulea Buxenti præter sinuosa volamus.

At tibi quid, Palinure, cava si ventus ab ora
 In proram gelidis descendat plurimus auris,
 Non ego præteream tacitus. Resonantia propter
 Litæra, sub colles, umbrosa que culmina sylvis
 Stringe oram remis, & nisi flamina vince;
 Subter enim colles crebrescit mitior aura.
 Sed durare opus est ventum, multoque labore
 Est tibi cærulea lentandus remus in unda.
 At si succrescat violento murmure, retrò
 Flede viam velis, rapidoque obistere vento
 Ne certes; labor incassum cadet omnis, & ipsa
 Nequicquam remo insudat generosa Juventus.
 Hægo tibi primùm cura majore notandum,
 Si levis aura sinu submurmuret, an vada surgant
 Spumæa, & alati discendant aëra venti;
 Quippè quies pelagi sæpe est tranquilla per oram,
 Flamma ventorum quando latè acrius altum
 Invertunt violenta sinum, tolluntque sub astra.
 Hoc quibus, & certis valeas cognoscere signa,
 Accipe. Si nimio scintillent lumine stellæ,
 Ventosæque alto densantur vertice nubes,
 Aut penitus summo crebrescant murmura pontis.
 Tranquillo ne crede mari, cœloque sereno;
 Nanque sinu in medio strepit aura, & cærulea spumæa

Sed me jam raucus venientis sibilus auræ,
 Inceptique vocant per opaca silentia cursus.
 Sylvarum, cœlique decus Latonia Virgo
 Assurgens nivea lustrabat lampade terras,
 Confestim gelidæ vicinis collibus auræ
 Descendunt, velumque vocant: dant carbasa nautæ:
 Implet & aura sinus: fertur cita gurgite puppis.

Iam retrò viridem gemmato in vertice Aitam
 Liquimus, & clari pariter monumenta Draconis:
 Hinc Talsi fontes, & aprico in colle Carillas,
 Muscosamque Adamanta lego, Blandamque virentem,
 Plurima lætus ubi sua munera jactat Iacchus.
 Inde urbem impostam scopulose in vertice saxi,

Cl.

Citria cui nomen fecere, atque ære potentem
 Prætereo Temesam, & delubrum in colle Politæ.
 Fortior hic ventus spirare è vallibus altis
 Incipit, & scissi spuma incandescere fluctus:
 Nos tunc in lævam iussit succedere rector,
 Quà ventus pulsabat aquas: sic pondere iusto
 Stat ratis obliqua, & facilis freta cæcula sulcat.
 Sic ego per dubias errare frequentius undas
 Optarem. obliquas auras optate, magistris;
 Rectum carpit iter obliqua per æquora puppis.
 Nam cum postico descendit murmure ventus,
 Et librata maris diffundit marmora pinus,
 Improvisa latus vertit sæpe aura sub undas.
 Tunc vigil in puppi retinacula curva gubernet
 Rector, & intortos pertractet nauta rudentes.

Sed jam purpureos currus Aurora vhebat,
 Cum tandem Patici ventus nos vexit ad oras.
 Hic fidos noto complexi litore amicos,
 Numina magna loci proni veneramur: & indè
 Magnanimum viso Heroem, prolemque beatam
 Tot Spinelliadum cietorum à sanguine Regum:
 Et te, Diva, meis nunquam reticenda Camœnis,
 O Isabella. sed, ah! diro quo turbine rerum
 Te properè è nostris mors abstulit invida terris?
 Certè equidem (nec vana fides) invidit Olympus
 Te nobis, numerumque volens augere Dearum,
 E terris tulit, & cæli super astra locavit.
 Ergo poli quacunque sedes de parte sereni,
 Aspice nos, Isabella, ratemque per alta gubernas,
 Atque mez semper sis tu Cynosura carinz.
 Hinc postquam Dominos invisit, & numen amicum,
 Digredior. Celsi legimus vada salsa Lyciti,
 Et gelidum retrò puppi tranavimus amnem.
 Hinc altis imposta jugis Nepetia surgit,
 Quondam Nympha maris, quæ Najadas inter oberrans
 Infelix periit, Satyros dum casta petulcos,
 Lascivumque fugit Panem: fluvioque sepulta est.
 Nunc urbs antiquæ servat cognomina Nymphæ,

Va-

Vati dulce solam: primos hinc ille sub annos
 Excoluit Musas, tenerosque instruxit ephebos.
 Apricos læto colles clamore saluto:
 Ingeminant nautæ plausus: ceu gurgite ab alto
 Cùm puro aspiciunt venientem lumine Solem
 Vocales modulantur aves. longè affonat Echo,
 Plausuque assurgunt valles, collesque supini.
 Hinc viridem Linum, & Tyllesia saxa relinquo,
 Et Baccho lætam gemmato in colle Terinam:
 Ostiaque Ocinari legimus, tumulumque Ligeæ.
 Hinc & vitiferos colles, & rura Lameti,
 Angitulæque cito cursu vada flava secamus.
 Mox Laertiadæ speculam superamus Vlysiis,
 Dives: ubi quondam turritis mœnibus Hippos,
 Quam fortes coluere Locri: nunc tota ruinis
 Mersa jacet: congesta jacent simul horrida saxa.
 Fata urbes, & regna trahunt: sub mole caduca
 Quid mirum miseri si Fatis ductimur ipsi.

Prona coloratos jam lux vergebat ad Indos,
 Cùm subitis tegitur densatis nubibus aër,
 Atque imo sensim è fundo maria atra tumescunt:
 Igneus ipse etiam flagrabat proximus alto
 Sol pelago, instantis certissima signa procellæ:
 Quo visu puppim detorquet rector ad oram,
 Proxima quæ tuta nobis statione patebat.
 Agmine remorum celeri freta turgida verrunt,
 Sollicitique fugam capiunt ad litora nautæ.
 Ut, cùm terribilem descendere monte Leonæta
 Aspexere fugam arripiunt per rura, coloni,
 Et sur: vix summo vestigia pulvere ponunt.
 Alibi des facit ipse timor: nec currere cessant,
 Ni jam securi procul evasere periculum.

Seriùs hesternò postquam de fluctibus orta
 Emersit veniens attrito Delia cornu,
 Surgere nec ventos, discludi aut nubila cœlo
 Aspicimus: pendent nubes: silet æquor, & altum
 Sylvani nemus, & cœlo intempesta ruit nox.
 Tunc rector pelago deduci è litore cymbam

Im-

Imperat: incipiant nautæ parere parati.

Tunc sic ingressus: Non si mihi Iuppiter ipse
Spondeat, hoc sinus ausim percurrere cælo.

Hic sinus infamis, refugisque exæstuat undis

Brettius, & duris densatur cautibus ora.

Præterea (avertant de thro Dii numine casum)

Si noctu ruat è cælo, sine more procella,

Quantus erit sub nocte timor? majora pericla

Impendent noctu, & terrorem plurimus horror

Accumulat: pendunt animi; & mens nescia nutat.

Quid facias, cursuque petas quæ litora, nescis.

Qualis ubi nemorum per inhospita lustra viator,

Cùm Lunam obtexit nimbus, pluvizque refusæ

Descendere, viz spatiiis deprensus iniquis,

Quæ vitet prærupta, petat quæ tegmina, pescit.

Rector ad hæc cautum toties servata Melanthus

Sydera non fallent, nec quæ tot cursibus actis

Nota mihi, crevitque usu experientia longo,

Quot similes vidi noctes, quibus æquore vasto,

Inter & hortores, altæque silentia noctis

Erravi. Dedit ipsa vias audacia primùm;

Successu tutas inde experientia fecit.

Ire igitur placeat: tutus, mihi crede, poëta

Cursus erit. verùm si pigri hac nocte taberna

Brettiorum infami; tettoque manebimus antro,

Heu miseris! quot nigra dies domus ista tenebit,

Nam cùm Phœbus equos æget æthere, concita nimbis

Spectabis maria, & longùm de rare procellas.

Credè seni, multi florent cui vertice cani.

His dictis commotus, iter per cærulea cæpo.

Tunc rector cymbam dat flustibus: ilicet omnes

Ex acta in puppim conscendimus: haud moro, nautæ

Corripiunt mare sollicit: freta versa lacertis

Despumant; medio prætervolat æquore liner.

Ipse ætum fugiens clavum deflexit ad oram

Trinacriæ rector: mediusque silentibus umbris

Brettius ære suavis profcinditur. Acta phaselus

Iam propè Sicaniam nitidas radebat arenas,

Cautus ab excelsa tunc clamat puppe magister
 O, inhibete citi tonfas, mora nulla, juvenas
 Cursum inhibet remis, verisque ad litora puppim.

Ipse mihi tunc rector ovans: Ars multa Melanchū,
 Illum nec cœli experientia nota fecellit.
 Hæc animis conde, ut venturos carmine nautas
 Edoceas: (nostræ nam te fecere poetam
 Nereides, viridi velantes tempora myrto)
 Cùm Sol Oceano demergitur, aut vaga Phœbe
 Nocte intempesta raris agit æthere bigas
 Exoriens, nec stare levi Notus incipit aura,
 Nec mare truncifonos urgere ad litora fluctus,
 Tende iter in noctem. nullus vult aère nimbus
 At nunc in molli corpus Reverndus arena?
 Nec tentemus aquas cœca sub nocte Peloris.
 Tam ferrugineos Aurora invexerat ortus,
 Cùm tandem angustis spectamus claustra Peloris
 Arripiant nautæ remos: pelagoque volamus.
 At mihi cernenti Siculi miracula ponti
 Panditur infœtum scena in refluxente theatrum?
 Et majora quidem, quàm quæ vulgaverat olim
 Fama patrum. Freta cœca maris fervere videmus,
 Et bullire salum, & latè incandescere spumis.
 Fervidus incandet curvo velut humor ahenos
 Cùm subtez virgis stridet crepitantibus ignis.
 Sed certis fervere locis vehementius æquor
 Aspicio, longoque albescere carula tractu.
 At læves medio fluctus, tractimque fluentes
 Ocyus ire: ratemque simul trahere æquora, cerno.
 Obsupui primùm: mox explorare latentes
 Aggredior causas: quas & meminisse juvabit.
 Hesperix fines juxta, Siculumque Pelagum,
 Quæ modico terras æstu secat unda revulsas,
 (Nam, si vera canunt, quondam fuit utraque Tellus
 Una, sed ingenti motu terræ concita motu
 Dissluit, vapor è gremio Telluris ad antas
 Erumpens tantam potuit fecisse ruinam)
 Itque, reditque mare, & Iugastibus abustibus.
 Cùm

Cùm Luna Oceano emergit, turgescere pontus
 Incipit, & magna fertur vi percitus, ipsa
 Ascendens quò Luna trahit; nam fluctibus ille,
 Seu genius, seu dirus amor, vel concita vis est,
 Ut hanc veniente fluant, resiliantque vicissim,
 Dum fugit. In praeis veluti dnos roscidus ille,
 Helio quem Graei Tropium cognomine dicunt,
 Ut Solem mediis venientem aspexit ab undis,
 Incipit insecti in Solem, gyroque sequaci
 Currentem cursu sequitur: mox inde reverti
 Ut vidissetò deverso vertice cedit,
 Orbibus assumisans Solaribus amulus orbem.
 Floribus ingenium est, virtutis & amula virtus.
 Ni veteres forsàn Phœbi suspiret amores
 Insecta Clytie, durumque sequatur amantem.

Oceano assurgens Phœbe vim concitat undis:
 Agglomerantur aquae paulatim, & gurgite pleno,
 Iam mare turgescens ascendit ab usque Pachino:
 Plemmyrium secat undosum, Tapsunq; iacentem,
 Flavaque prorumpens prætervolat ora Simeithi.
 Ast ubi Cyclopus scopulos, Acinque fluentem,
 Præterit, rapida vi ferror, & impetu multo
 Angusti saliens irrupit claudra Pelori.
 Hinc Scylla fluens per litora, perque Messurum
 Irruit in portum, qui servat ab Horcaule nomen;
 Sed sensim fugientibus languescit aquarum,
 Et postquam crediti circum iam Luna diei
 Descendens fecit, confestim concita restò
 Vertuntur maria, & refuga Thetis æstuat unda
 Cùm verbò ad manes descendit, caecula sursum
 Ascendunt, resiliantque hinc & conversa sub Ormen
 Dum properat, posito subsiduat gurgitis æstu.
 Verùm qui siculam Tellus Rhegina Pelorum
 Spectat, & tunc Cænyx surgit, Neptunus illius,
 Est rapidus maris æstus, & uerys unda recurvat.
 Has intercectas fervescit gurgite passim,
 Diversisque locis bullit maris unda tumescens.

Et transcritz propè litus in æquore vortex

Horrendus. Graii quondam dixere Charybdi
 Nomine, Cæsiophyllum appellavere Stani.
 Quippe illum gyro florem maris unda quieti
 Exprimitalato cum fervet turbine Nereus,
 In gyrum glomeratur aquæ: velut incita fertur
 Axe super longo rota mobilis, & citus orbis
 Vertitur in medio, per vorticis ora rotantur
 Veloçes cursu fluctus: ruit unda sub imum
 Oceanum præcep, rapiturque voragine tetra.
 Nam subæus terram, ut perhibent, Manesq; profundos
 Tenditur immensus per concava saxa meatus:
 Illum, trans Libyæ fines erumpere fundo
 Oceani volvere, viasque secare latentes
 Oceanum Eoum, fluctusque haurire Sicanos.

Subter aquis alii vastam consurgere rupem,
 Rupis & in medio horrendum curvamine latq;
 Esse antrum dixere, sinuque patere capaci:
 At verè rapidum contra prorumpere flumen
 Litore ab adverso, ex ipsis radicibus Ætæ
 Immissum cæco loca per conclusa meatu:
 Inque specus celeri cursu devolvier amnem,
 Quò cum spumoso venerunt impete fluctus,
 Merguntur scissis in rupibus: inde retrorsum
 Alisi redeunt vi multa, & protinus imo
 Vorticibus circum rapidis tolluntur in altum,
 Seu quoniam terræ cum disfluere revulsæ,
 Altus ad inferos vi per loca concava Manes
 Latè aditus patuit circum, multusque dehiscit.
 Hinc ætus pelagi, hinc immanis & illa Charybdia,
 Cum Notus, aut Euri furit ira, aut sibilat atrox
 Africus, horrendo implacabilis ore Charybdis
 Æquor agit circum, rapidosque voragine fluctus
 Sorbet, & eructans iterum jaculatur ad astra:
 Pontus at immenso jactatus turbine venti
 Irruit, & crebros fert longè ad litora fluctus.
 Verùm ubi vorticibus venit jam proximus, intus
 Præcipiti lapsu descendit, & omnia circum
 Sorbet agens: veluti montano à ventice tortens

Veloci veniens deversa per avia cursu,
 Obvius ut vasto occurrit Telluris hiatu,
 Mergitur, & præceps Manes ruit ætus ad imos
 Cum sonitu, latèque strepunt per confraga fluctus.
 Si tibi chara salus, rapidam fuge, nauta, Charybdim.
 Nam si sublapsus venies ubi vorrice fervent
 Æquora, nulla tibi dabitur fuga, nulla salutis
 Spes ultra: abreptam vortex trahet illicet ænum.
 Vidi ego (Dii Superi nautis arcete periculum)
 Hisce oculis, inquam, torrentia flumina vidi,
 Et monstrum horrendum Sicula sub rupe Charybdim
 Ore dehiscèntem, fluctusque sub ima trahentem.

At latus Italiz dextrum, maris horrida virgo
 Scylla tenet; canibusque latrat succincta marinis.
 Litore densantur cautes, penitusque cavernis
 Unda fremit, vocem sævorum imitata luporum.
 Cùm pelago jactantur aquæ, tu cautus in altum
 Carpe fugam: nam Scylla sinu complexa profundo
 Discerpet, monstrisque dabit tua membra marinis.

Præterea, mare dum refluit Sicana secundùm
 Litora, præcipiti cursu tunc scandit ad oras
 Italiz prorum, ferturque rapacibus undis.
 Est & Rhegino prætensa in litore villa
 Nacaris antiquo Nymphæ de nomine dicta,
 Lata situ aprico, & pulchris spatiosa viretis,
 Mollemq; ad Zephyrum, & Solem conversa cadentem:
 Palladio è ludo quæ fessi sæpe solemus
 Quærere secessum Musis, atque otia læta.
 Hinc ætus molitur aquæ primordia cursus,
 Et Mamertini contendit in ostia portus:
 Ut venit, allisus retrò ruit inde rapaci
 Torrente, & medio despumant gurgite sulci.
 Alter at interea per litora profluit ætus
 In Cænym; hinc lævam tendit, litusque Sicannum:
 Cùm fluit unda, brevis pelago via: nullus & alios
 Postivagas agitare labor: cita cærula puppes
 Ipsa ferunt; non remo opus est, non flamine venti.
 Qui viridem Cænym, spatiosaque rura Salisti,

Et Scyllza colunt qui litora, linte caxata
 Trinacriam nullis pulsantibus æquora remis,
 Descendente mari, veniunt, redantque retrorsum,
 Dum salit: imbelles pueri, innuptæque puellæ
 Veloces agitant cymbas, fugiuntque per undas.
 Non vada, nec rapidi formidant fluminis ætus.
 Aspera quæque dies, longusque emollit usus.
 At si cùm refluit maris ætus, & unda recurvat,
 Obvius ire velis, frustra conabere tonitis,
 Incautumque Noti descendunt puppe secundi.
 Sæpè rates medio hærentes in gurgite vidi,
 Cùm venti velum inflarent, velut aspera saxa
 Stat rupea immota mari, ventosque læcessit:
 Ceu stetit extemplo mediis in fluctibus alnus,
 Cùm trabibus subter curvis Echeneis adhæsit.

Si sortè in rapidos spumosa Doridos ætus
 Turritæ inciderint naves, tunc ære cauro
 Dant longè signum: Scyllzæ ab litore rector
 Accitus venit extemplo, immotasque carinas
 Verticibus trahit è mediis, pulsatque periculum,
 Multo illum nauta servati munere donant.

Non secus è patria veniant Tellure Britannis
 Ætus ut Oceani refluit, dant puppibus undas,
 Descenduntque mari refugio: mox consisa retrò
 Ut salient maria, è puppi demittitur alto
 Anchora, & in medio feriati gurgite sudent.
 Rursus & ex imò deducitur anchora fundo,
 Cùm refugit, longèque petunt sine remige Belgas.

Tempestate illa, Zanclen qua Gallus habebat,
 Sicaniamque omnem bello vertebat opimam,
 Cznyos aprici memini me litore curvo
 Allobrogem vidisse virum, cui nomen Iopæ.
 Hunc rigidi falsa sub prodicione Sicani
 Infontem, siccò indicio: quia scilicet igni
 Aggressus totam clam noctu incendere classem,
 Atque urbem simul, atque omnem subvertere gentem,
 Damnare neci, mortemque inferre parabant.
 Ille ubi cognovit se certæ occumbere morti,

In-

Incepit versare modum, quo tristia Fata,
 Et necis infanda sortem pulsaret iniquam,
 Moliturque fugam: justis Deus adfuit ausis.
 Cum prima ex alto rueret nox humida cœlo,
 In mare se nudum demittit, & æquore nando
 Incipit Italiam celeri contendere cursu.
 At miser hæc, illac quæ fervidus ipse trahebat
 Ætus, oberravit dubius, vitæque, vitæque.
 Cum tandem (infontes cœlo pia Numina spectans)
 Cænyos undosâs venit jactatus ad oras
 Semianimis, gelidoque jacebat litore nudus.

Forse pererrabat per proxima litora Tarchon,
 Excubias qui sorte datæ tunc noctis habebat;
 Hic ubi conspexit Lunæ sub luce maligna
 Advenisse virum in litus per cœrula nando,
 Fit propior misero, & novitatis imagine captus,
 Dicere qui sit, quidve agitet, quo sanguine cretus,
 Hortatur, dextramque viro dat pignus amoris.
 Ille algore rigens vix hæc dedit ore trementi:
 Gallus ego, Siculos, invisæque litora fugi:
 At tu, si qua animo pietas, si tangeris & tot
 Arumnis, mea membra fove, nec plura profatus.
 His dictis, fatoque viri commotus acerbo
 Magnanimus Tarchon, gelido de litore nudum
 Sustulit, & lætus cervici imponit inertem.
 Ut vicina subjicit sociorum castra, rigentes
 Ignibus admovit sublatis militis artus.
 Hic, ubi vitali recreatus membra calore,
 Et solitæ vires animo rediere, profatur:
 Et causas omnes referens ab origine dicit.

Hic mihi, vectus equo dum florea rura salis
 Propter aquas, jubare exorto, litusque pererro,
 Hæc dediti explevitque animum novitatis amantem.
 Me primum pelagus cœca sub nocte natantem
 Trinacriæ ad litus, quæ fluctuat unda Pelori,
 Egit: & hinc refluens retro maris ætus ad oram
 Italix vectavit, aquis ducentibus ipsis.
 Hic me cœnantem vicina tenere natatu

Litora, transversum veniens maris ætus ab æta
 Impulit, & Siculas iterum perduxit in oras.
 Hinc, cum jam portum, desertaque claustra subirem,
 (Sen Divum pietas fuit illa, & credere par est;
 Sen sic nostra tulit Fortuna, aut gurgitis ætus)
 Descendens pelagus rapuit, duxitque, benignus
 Quam me semianimem accepit de litore Tarchon.
 Sed quod tunc animo mirum, indistumque putabam,
 Accipe. Triginta conspexi in fluctibus ætus
 Fervere, & totidem rapidis torrentibus æquos
 Defluere, Herculeo dum currit ab usque recessu,
 Qualis per campum multis delabitur amnis
 Auctus aquis, cursuque fluit devexus in æquor.
 Alter & in Boream currebat, & alter in Austrum;
 Egelidis erat alter aquis; sed fervidus alter
 Amnis erat: vix nudus aquas tolerare rigentes,
 Vix calidas recreatus aquas perferre valebam.
 Mira quidem, sed vera: malisque exercitus illa
 Ipse meis vidi; & doctum experientia fecit.

Interea canos septeno impulsa phæclus
 Remige sulcabat fluctus Rhægina secundum
 Litora: pulchra modis cum se spectacula miris
 In pelagi medio nobis visenda dedere.
 Invenient vix dicta fidem: majora Sicano
 Occulit Natura freto miracula rerum,
 Quam veniant alto glomerati ad litora fluctus.
 Illa sed ardemus narrare, & dicere causas.

Principio tenui crispantur carula vento,
 Postquam multa quies risit tranquilla per alta
 Hinc miranda vago pandit se scena theatro,
 Et gratus mentem stupor occupat: æquore centum
 Arboribus late densis frondescere sylvas
 Montibus in summis, & per florentia rura
 Innumeros errare greges, errare capellas
 Pastores, & mille greges post ire sequaces
 Aspicio, & tenui deducere carmen avena.
 Parte alia centum juvenes percurrere sylvas,
 Atque altos video montes, aridisque Molossis

Umbrosos nemorum latè circumdare saltus
 Venatuque feras agere, & vibrare sagittas
 Ex arcu, & leporem, & timidam transfigere damam,
 Flumina & ex altis devaluere rupibus undas
 Electro similes, viridique crepidine ripas
 Floribus intextas hyali splendere colore.
 Attalico veluti variata tapetia lux;
 Aut quæ divisi texunt aula Britanni.
 Vnum ego sed pulchrum visu, mirumque putabam
 Cærulei passim montes, auroque nitebant
 Et fulvæ pariter sylvæ, saltusque, feræque,
 Et venatorum croceis lita corpora guttis.
 Innocuis longè ardebant trepida arva favillis:
 Vernabant nemora, & sata rura rubentia flammis.
 Ut cum purpureus mediis in nubibus arcus
 Emicat, & centum trahit alto à Sole colores.
 Pastores, mixtimque greges in collibus aureis
 Erant, rutiloque ardebat Tityrus auro;
 Aurea & auratæ tondebant prata capellæ
 Et fulvæ serum referebant vellera lanæ.
 Alta coloratis fulgebat frondibus arbor:
 Fulgebant nova poma, novisque coloribus arva,
 Quales Alcinoi Eois in sinibus horti,
 Hesperidumque velut trans longè Atlanta repositis
 Qui (si vera sacri cecinerunt carmine vates)
 Purpureis ardent flammis, auroque nitescunt.
 Cæruleis passim intermixta coloribus arva
 Culta micant, virides truncis imitata smaragdorū
 Aurea poma rubent, sed flos argenteus exit.
 Hæc dum prospicio, pendentes aëre sylvæ,
 Atque fera, atque homines, atque aurea flumina, & arva,
 Ut venit levis aura, mari non amplius alto
 Visa mihi, & dicto citius fugere sub auras.
 At facies nova sese oculis tulit obvia nostris.
 Alta velut versa discessit frontibus olim
 Scena theatri circo. nova visa repente,
 Et miranda quidem pulchris spectacula rebus.
 Penfile conspectum supra mare, & æquoræ fluctua

Purpureos penderè procul de puppe videbam;
 Curvaque depicto protrudi litora gyro.
 Ad cautes fulvum spargebant caecula rorem
 Allisa, & fulvo splendebant musice cautes.
 Mille rates vitreis errabant fluctibus, auro
 Ardentes: varioque interdistingua colore,
 Roboraque, tabulaque cava, remique nitabant.
 Ex auro mali speculari vertice in auras
 Surgebant; pictis, & per carthefia signis
 Vendabant vexilla; velut tenuissima tela
 Vellere Seriadum intertextis, & musice nicta.
 Candida veſta, notis sed perconfusa rubris
 Texta videbantur, pictisque undantia villis
 Et villi multa saturi Sidone sudebant.
 Mille Phari nives cryſtallo, caeteraque nitantes
 Per puppos ruſto calcaris deſuper auro,
 Sole repercusso radiabant undique circum:
 Sol velut ipse nitens medio splendebat Olympo.

Parte alia magno circum curvata theatro
 Urbs angusta polo tollebat merces, & alia
 Circuitu longo surgebant motibus aedes.
 Mille coronato spatiosa palatia cines
 Ceruleis depicta notis, mixtoque sinatogla,
 Ea in ignis ardebant, rutiloque ſenſillima flammis.
 Alta videbantur succendi culmina, & omnes
 Igne domos flagrant: coloribus & lita centum
 Teſta conuſcabant, gemmisque urbs una nitobat.
 Vndantes vidi fontes vibrare ſavillas,
 Et liquidum regentem: vibrata canalibus unda
 Purior electro, minimisque argenteis guttas,
 Et croceae fundebat aquae: pictaque sub arce
 Curvata in varios sparsim diſtincta colores
 Se pulchram viſu prehebant Iris aquosae
 Per nebes nitida cingit ferrugine caelum.
 Ingens turba virum per compita, perque plateas
 Errabant, quos picta humeros nova purpura, ſubique
 Auratos potaſi crines, mitraque tegebant.
 In cunctis auro inſignes, oſtipque nitabant.

Ardebant & equi flammis, fulgentiaque auro
 Mandebant fræna, & nitidum simul ungula campum
 Pulsabat nitida, & flammis auriga rubebat.
 Quales Solis equi, cum primo Oriente resurgunt
 Oceano ardentes auro, & fræna aurea mandant.
 Hic ubi jam coepit venti increbrescere murmur,
 Extemplò dispersa leves abiere per auras.
 (Seu mihi visa mari fuerint miracula in alto,
 Aut subter pelagus, siye aëre pendula summo)
 Nam breve (proh dolor!) effulsit decus, & vaga tuos
 Pompa mihi visa, & levium spectacula rerum,
 At mihi rimanti causas, sententia menti
 Hæc potior visa est: Sicana scilicet ora
 Luce repercussos Rhægina in litora longè,
 Inque levi primùm crispatos flamine fluctus,
 Nativa immissi radios sub imagine rerum;
 Hinc quicquid mediò natat æquore, quicquid apricis
 Collibus adverso frondescit litore, & ipsam
 Ingentem procul apparere à vertice Falcem
 Saturni, & magno curvata palatia circo.
 Verùm crispatis quia, lenè astantibus auris,
 Fluctibus incurvant radii latera inter aquosa,
 In diversa ruunt diffracti; hinc gurgite in alto
 Millenæ rerum species visuntur, & igne
 Ardere, & vario mixtim fulgere colore.
 Ceu cum luminibus nitidissima lumine vitra
 Obiicimus polyedra (vocant sic nomine docti
 Grajugenæ) variata modis spectacula miris
 Illicet aspiciamus. vario depicta colore
 Apparent quæcunque oculis sunt obvia nostris;
 In diversa ruens nam lux pellucida vitri
 Per latera in varios miscet se docta colores,
 Pubentes imitata rosas, cassiamque rubentem,
 Narcissumque, crocumq; & vivaces amaranthos:
 Purpureos & picta refert Thaumantidis arcus,
 Atq; vstrum, atque aurum, radiisque rubentibus astræ,
 Et centum geminas pulchra sub imagine formas.
 Sed Rhægina vaga jam ventum ad litora puppi.

180 NAVTICORVM LIBER V.

Accipiunt vbi me focii, atque in tecta reducunt.

Hi læti propter felicia litora cursus,

Et nobis via per dubios tutissima fluctus.

Sic ego longinqui lustrarem regna Canopi,

Et Tarsethiacas irem securus ad oras,

Si celeres mihi Parthenope daret alma phaselos

Mitteret & fortes juvenes, rectore Melantheo.

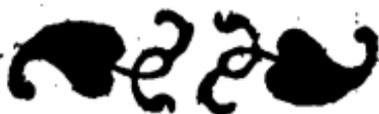
Sed jam me, trepidis turbato in gurgite rebus,

Fura vocat, pectusque premit fragor altus aquarum,

Atque tunc veniunt seperandi turbine venti.

LIBRI QVINTI

FINIS.

NAVTI-

NAUTICORUM

LIBER VI.

Nunc age, turbati quæ prima pericula ponti
Exuperanda tibi, & solertia quantâ adhibeas
Ventorum adversus rabiem, fluctusque, sonantes
Nec non & quæ curâ truces defendere Syrtes
Puppibus, & longè scopulos transmittere acutos,
Atque æstus vitare, sinusque inquirere, dicam.
Tu magni regina maris, Iesèia virgo,
Dextra veni, trepidisque præi tu, diva, carinis
Tu vastas aperi Syrtes, & marmora placa:
Collectasque fuga nubes, cœlumque serena.

In primis ea cura animo tibi multa recurset
Pendentibus dubio in cœlo vitare procellas,
Ergo ubi jam longo nigrescere carula tractu
Aspicias, montesque atrâs obtexere nubes;
Vel nigrum Aurorâ latè transcurrere nimbum;
Flecte iter in portus, & proxima litora cursu
Tuta pete, atque moras omnes celerare momento
Ut cum sublimi spectavit vertice pastor
Ingratam pecori descendere rupe procellam,
Ac penitus sylvas reboare procacibus Austris,
Lanigerum vocat ore pecus: sparsumque repente
Colligit, & tutis pressans agit agmina caulis.

Verùm si subito incumbent stridore procellæ,
Et loca tuta fuga, & portus penetrare negatur,
Tunc opus est arte, & magnis tunc viribus usus.
Ac velut, armatus vallo cum se intulit hostis,
Dux ubi terribilem crisis, atque æro nitentem

Apta-

NAVIGORVM

Apravit capiti galeam, & lateri addidit ensem,
 Fertur in arma ferox, aciesque, & moenia laurat.
 Fortibus imponit primæ tutamina portæ,
 In muros alios, & propugnacula mittit.
 Hoc ignes jubet, & scopulos immittere vallo:
 Hos tormenta cavas alios explodere cannas:
 Illos mitorum subitas sarcæ ruinas
 Aggeribus plenis, lunataque cornua primis
 Obiectare locis. interritus ipse per omnes
 It partes, didisq;ue animos incendit, & itat.
 Haud secus & rector faciet, cum turbine spectat
 Denari, cœlum, tollique à gurgite fluctus:
 Impiger & ventis, & motis impiger undis
 Quid occurret. Subitis cum casibus imus
 Obvii, & impavida obiectamus fronte sinistris
 Infra nos animos, superarum ex parte periculum est.
 Hos jubat rigidos manibus versare rudentes
 Sollicitos, alios demittere carbasa summis
 Cornibus, atque signis auris prohibere tumentes,
 Aut citò colligere, ardentem cum turbine ventus
 Descendit, rectorque jubet, cumque ipsa petit res,
 Demittant alii antennas, aliiq;ue coronis
 Ut sidant, maloq;ue alii, velisque ministrant:
 Egerat hæc fluctus, & quorone refundat in æquor.
 Ipse sedens clavum, curru in puppe magister
 Arte regat, clavosq;ue maris spumantia frangat
 Æquora: nunc rectum venientem à vertice pontum,
 Nunc vero obliquum accipiat, pulsetque ruentem.
 Sic ad opus cuncti magnis conatibus unum
 Intenti, rigidas superabunt arte procellas:
 Urgebitque cavas adultibus irritus aluos
 Nerque, & duro venientes turbine Cori.

Ergo ubi nautarum confestim munera quisque
 Arripuit sua, turbatoque in gurgite venti
 Ingeminant sese, magnum de vertice mali
 Artemonem demitte, Notoque dolona furenti
 Expande, at tibi tunc solertia multa adhibenda,
 Ne mora sit, fluctusq;ue agitata sine pondere puppes.

Verum si rauco succrescat murmure ventus,
 Antennas demitte humiles à vertice summo:
 Et velum in latus obliqua, madidosque rudentes
 Contrahere hinc solers, hinc & laxare memento.
 Languida sed rigidi cum turbinis aura remittit
 Paulatim sese, celeres tunc brachia velis
 Extemplo famuli insendant; iterumque repente
 Demittant; cum vela, Noto redeunte, tumescant.

Interè (quæ cura tibi vel maxima semper,
 Rector, erit) pictas media sub puppe tabellas
 Consule, ventorumque ferentem nomina buxum.
 Quærit & qui ventus spiret, quo turbine ducat
 Tempestas, quantumque tuo de tramite Rhombus
 In lavam, dextramque cadat: pariterque necesse est
 Deprehensæ erroris certas perquirere partes.

Quippè viam incertum non per vada cæca secabis.
 Nanque, ubi si certa fuit plaga cognita cœli,
 Et ventus simul, atque suis tum partibus error,
 Certum iter institues: quin & freta dura trisulcis
 Effugies saxi, pelagoque errabis aperto.

At quoniam crebrò se hæc, illac concita fluctu
 Versat, & in latus obliquat se plurima puppis,
 Idcirco è medio pendeat Amalþica pyxis,
 Libera ut in gyrum semper ruat incita cuspis.

At quanta in dubiis ars sit nunc rebus habenda,
 Prosequar. In velum si dirus ab æquore turbo
 Ocyus irruerit, subito det pronus habenas,
 Et lævum, dextramque pedem laxare minister
 Conetur; diffusa cadet sic turbine ira,
 Ac velesedente, perit: ceu cum pila molle
 Incidit in liqum, vix impete pulsa retrorsum
 Exiit: veni in lino via deperit omnis.

Impiger ipse etiam intorquens remone carinam,
 Ventorum infringet vires de puppe magister.

Sed quid, si gemini diverso à cardine venti
 Descendant, rapiantque late in contraria velum,
 Dicam equidem, Palinurei labor sed maximus ille est.
 Puteas auens gemina geminum pulsare periculum,

Hoc

Hoc opus, hic labor est. altum tu deprime velum,
 Ventorum cum lucta mari fremit horrida vasto.
 Nunc raucum accipias contractis cornibus Austram,
 Nunc Boream; sed fronte petas cave flaminis ictus:
 Da latus: obliquus velo ruat impetus Austri.
 Ceu gladiator, ubi incepit certare duello,
 Atque hostem aduersa venientem cuspide vidit.
 Extemplo avertit pectus, rigidumque cruento
 Hosti dat latus, atque eludit cuspidis ictum.

Si, cedente Noto, dikas Aquilone procellas
 Atrox mittent rupes, cave vela repente
 Obvertas: geminis primum demitte ceruchis:
 Inde dabis Boreæ venienti vela, magister.
 Nam si continuo stridet cum turbine ventus,
 Cornua veligerarum obvertimus antennarum,
 Prona dabit latus, & subter ruet æquora pinus.
 Cura etiam, ne dira ruens vis ipsa procellæ
 Obvertat velum: cum videris aëre ventos
 Adventare, cito conatu collige velum.
 Tædia nec magnè capiant te multa laboris;
 Nanque optata salus multo speranda labore est.
 Verum si leni descendant flamine venti,
 Haud vero; nam crebro memini fecisse Thoantem.

Nec minor ille labor suctus haurire refusus
 Sentina ex humili, rimas laxare patentes
 Plurima cum cepit pelago concussa carina.
 Sed quibus epotos valeas educere suctus
 Artibus, expediam, compertaque mira docebo.
 In primis facili torno, duraque cavandus
 Ex ulmo tibi modiolus, pedibusque carinæ
 Ter quinque super ascendat: sic antlia suctus
 Evomere alta potest, æquorque remittere in æquos.
 Hinc septum in medio transversum impone canali
 Ex ære, aut ligno è solido: sed valvula circo
 Insit aperta: ciproque illi mox insuper adde,
 Aut durum è corio testum, clavoque refige,
 Concludi ut pariter possit, pariterque recludi,
 Sive aditus sit dandus aquæ, aut prohibendus ab illa est.

His

Hisactis, valido de robore nectē canā
 Embolum, & arē illum circum vestire necesse est:
 Aequē & modiolō insertus respondeat imo;
 Ne quā per latera intromissus permeet aēr.
 Est cavus ipse etiam formandus & ante cylindrus,
 Cui septum, & medio sit valvula: & insuper olli
 E corio tēgumen sit mobile, quo suat unda
 Intromissa tubo, & clauso, non resuat inde.
 Ferrea firmandus manica mox embolus axi
 Ferreus, & solidis insit versatilis axis
 Cardinibus super, ut possit cavus embolus alto
 Nunc facili attolli nisi, rursusque deorsum
 Demitti, & potos festina reddere fluctus.
 At vero ut valeas axem versare rotundum,
 Prælongam capulo virgam duro inferere ferro.
 Hæc fuerit constructa tibi cum machina, ab ipsa
 Memento poteris fluctus haurire carina;
 Nam si demittas virgam, tollasque vicissim,
 Continuo exhaustum ex imo dabit undia pontum.

Non hic Otygii miranda in ventra magistri
 Præteream, quibus ille olim de nave Sicani
 Epotos potuit fontes haurire tyranni.
 Fagus, & longa tendatur mole cylindrus:
 Cardine & in gemino, teretique volubilis ille
 Nectitur obliquus, cui longum ex ære canalem
 Inque helicis circum formam, strictasque revolve,
 Immergatur aquis pars ima: sed alta carinam,
 Et tabulata super sese efferat: inde cylindrus
 Assidue contra fluctus versetur in orbem.

Nanque imo quos haurit helix, alto evomet amictu
 Non secus ex imo sentinae nautæ in æquor
 Egeritur putris semper purganda carina est.
 Ne nautas intus conclusus pestifer humor
 Inficiat, generetque graves per corpus achores.

Interea famuli rixas opplere patentes
 Soliciti cœrent, & Ropes tradere ferro
 Vincula, quæ veniens fundit de plurimus imber:
 Et super accensamque proem, ceramque tenacem

Esq.

Esundant. Pelagi, sed me fragor altus, & atrox
Ad majora vocat rauco stridore procella,

Ergo ubi tempestas uertit sine more profundum;
Spumeum, & elatis puppes mare contegit undis;
Tunc opus ingentes gazas, & inutile pondus
Altos proicere in fluctus (potiatur & illis
Doris avara sinu in vasto, & Neptunus avarus;
Tu uero optatz potiariis munerz vitz)

Tunc leuis exemplo surget de gurgite puppis:
Et facilis vento aduerso, pelagoque ruenti
Deluctare labor. nec te auri dira cupido
Alliciat, neq; atque moras spes credula longas
Chara magis sit uita tibi: praxstantior omni
Illa auro, regumque opibus, sceptrisque superbis.
Quia, fato variante, fluunt, resuuntque uicissim
Nescia stare loco mortalibus addita dopa:
Si superest nobis animus, nec dextera cesset,
Quz modo facta ferunt, referent cito diuitem censu.

Præterea si forte rapax de vertice summo
Dejecit turbo malum, yelumque per auras
Abripuit, uel dira noto iactata feroci
Vnda gubernaculum rapuit, sparsitque per æquor;
Tunc rector fertur citus infrangere solutam
Immisso temone ra tem; nam cætera pendent
Hoc uno; ruptis perit ceu currus habenis;
Sic scisso temone ratis: retinacula puppi
Mittere cura olli sit prima, & maxima semper;
At fortes studeant nauz sustollere malum;
Et prona in proram eanentia carbasa pandant.
Nemo piger, uel lentus erit, timidusque pericla
Casibus audaces nauas decet esse lupistris:
Frangimus audaces, timidi sed frangimur undis.
Ipse sed ante alios audacior ibit in omnes
Fortunæ casus rector, cui cætera curæ
Qui non præque ferat demisso lumine vultum,
Pedore & ignavos animos, irremque timorem.
Semper lætus erit, quicumque per æquora casus
Pendeat, & læto vultu spes ipse serena.

Ac veluti Fortuna vices dum mutat iniqua,
 Verso Marte, duces opus est pravertere Fata
 Impavidè, & læta mentiri gaudia fronte.
 Rectorem haud aliter cum spes jam deperit omnis,
 Naufragio pendente truci, simulare necesse est;
 Nanque omnes uno pendent rectoris ab ore,
 Illius inque oculos cuncti sua lumina figent:
 Vnus erit vita, & mortis simul auctor, & index.
 Audebit si fronte fera occurfare periclis;
 Audebunt socii pariter, si fortiter ibit
 In casus omnes; eadem in discrimina rerum
 Illi etiam prompti venient: si lentus aget rem &
 Viribus, illi etiam languescunt. Denique rector
 Qualis erit, talem geret & se quisque minister.

Sic Surrentinum memini fecisse Thoantem,
 Cum lætam Ægyptum peterem, & felicia Nilò
 Arva. Per loqui fugiebat marmora puppis,
 Undique cum cælum spicula texera tenebræ,
 Eripuere diem, & nigra suctibus incubuit nos.
 Exemplo cecidit Roras, atque alta quierunt
 Æquora: nec levis pelago submurmurat unda.
 Mox sensim tolli, non dum spirantibus Austris,
 Incipiunt fluctus, venturæ Ugnæ procellæ.
 Tempestat, sine mors ruet, & cærule nullo
 Consurgunt jactante Notò, tunc ore profani
 Cœpi puppe Thoas. Quoniam sæva imminet undis
 Tempestat, totusque in nubem cogitur ær,
 Colligite arma citi, solitasque intendite vires,
 O socii, ventisque acres occurrite, & undis.

Hæc ille: & dicto citius generosa juvenis
 Armamenta capit, nervosque, & brachia tendit,
 Protius effusus reboans ruit imbribus Austris,
 Horrendique micant ignes, tonitruque tremiscunt
 Subter aquæ, & scopuli, pulsataque litora longè.
 Tunc nautæ in partes vertunt sese opyus omnes,
 Invigilare malo intenti, & vitare periculum.
 Demittunt subiti velum, tenduntque rudentes
 Et velis acres animis, manibusque ministrant.

Vnà omnes, nãsu unanimi; & clamore secundo
 Horridus advesso cœli de cardine turbo
 Improvisus adest, scissumque à vertice summo
 Deiecit malum. nautæ tunc illicet omnes
 Arboris incumbunt lapsæ sarcive ruinam:
 Erexere aliam, parvumque dolona dedere.
 Sed vento jactante fretum, jam gurgite cœco
 Instar montis aquæ surgebant: undique circum
 Obruitur latus, & rimis ruit æquor apertis.
 Sæva gubernaculum rapit unda, & vortice mergit.
 Non animis fractus forti cum pube magister:
 Illicet immitteunt curvæ retinacula puppi;
 Quoque modo possunt venientia cœrula pulsant.
 Ast ubi diffundi trifidis latè aëra flammis,
 Et sævire Notos, montesque attollere aquarum
 Aspexit rector, collabi jam penitus rem
 Sensit: at audaci socios cum fronte serenus
 Hortatur, conditque altum sub corde dolorem:

O mihi sorte dati, magnas nunc promite vires,
 Nunc animos, quibus alta olim Acroceraunia, & undis
 Dispersas Cycladas, dirumque Capharea puppi
 Legimus incolumes, Maleæque sequacibus undis,
 Ægæoque mari, Siculisque erravimus oris:
 Et duras toties hyemes, nimbosque sonantes
 Vicimus, & mediis toties evasimus undis..
 Non mala vos vincant: non hæc vos terreat atrox
 Tempestas, socii: sumus iidem, & vivimus ipsi.
 Audete, ò magni; Audendo sibi quisque facit spem.

Spem vultu simulans dedit hæc: tunc fortiter illi
 Et superare Notum, & spumantem Nerea certant.
 Ast ego naufragium quoniam impendere videbam,
 Et jam sublapsis horrendo in turbine rebus,
 Spem frustra accendi, geminas ad sydera palmas
 Intendo, & supplex humili clamore precando,
 Talibus exorsus: Si quid peccavimus ipsi,
 O Superi, & noxis sacras temeravimus aras,
 Parcite: si qua polo pietas, & fluctibus attris
 Eripite hanc animam. ò, dextram proferte, benigni

Cœlicolæ, at tu, SABERIDE, Dens æquoris, alto
 Axe veni, ventosque fuga, & freta turgida placâ.

Vix hæc: extemplo summis splendoribus æthra,
 Effulgere mihi visa, & nigra undique circum
 Nubila discludi; roseaque è nube refulgens
 Est mihi SABERIDES spectatus in aëre, qualis
 Alta peregrinus sulcabat marmora Nerei,
 Aut pedes Eoo vestigia certa premebat.
 Quo viso fugere Noti, fugere procellæ,
 Et mare pacatum, & summo lux reddita cœlo,
 Et data tunc vitæ nobis simul aurea lux est.

Olli tunc ego: Quis grates persolvere dignas,
 Dive, tibi valeat tanto pro munere vitæ
 Concessæ, quæmersa mari periisset in alto,
 Ni tempestatem pelago, ventosque fugasses.
 Quicquid & ingeniû, & quicquid mea carmina possint,
 Cuncta tibi voveo: & versu tum, Dive, sonanti
 Implebo promissa memor. mihi fronte serena
 Annuit ille; poloque volans sese intulit alto.

Ergo, tibi cum nulla datur spes, & ferus Ausser,
 Et duræ superant animos, artémque procellæ,
 Auxilio tunc, nauta, Deos clamore vocato,
 Nam tibi contra undas, tempestatésque sonantes,
 Nil faciem præter lacrymam; & pia vota relictum est.
 Ipse etiam navis rector, qui cuncta gubernat,
 Concipiat pia vota: piis & munera Divis
 Spondeat: Ipsi etiam placantur munere Divi.

Postquam vota Diis concepta, & crimina multis
 Cum lacrymis, precibusque piis, Palinure, piasti,
 Acrior ingeminet si ventus, & æquora surgant,
 Te primùm ferro sublimi à vertice malum
 Præcipio medium succidere ad usque trachelum;
 Proficere atque illum in fluctus: tibi cura sed illa,
 Hinc ne fortè ruens socios, puppimque flagellet.
 Mox si nec vento modus est, crescitque periculum,
 A pœterna totum celeri succide bipenni.
 Funibus & duris clavus tibi puppe ligandus,
 Ne transversa ferat maris undæ, ratemque furenti.

Da vento. docto quoniam spes nulla magistro,
 Nulla arti superest: rapiunt quò turbine Cori,
 Tendere opus, si forte cadat Fortuna, vel ipsi
 Supplicibus tandem placeant Numina votis.

Præterea in pelago nimbis comprehensus iniquis,
 Angustis conclusa vadis loca, duraque saxis
 Marmora, & horrendas longè fuge, navita, syrtes.
 Nanque acti ventis cum currimus æquor apertum,
 Et si nimbiferi strepitent per Nereæ Cori,
 Quoque modo licet, & ventos duramus, & undas.
 Verùm si nautis errandi nulla potestas
 Oceano datur, in scopulos, in saxa necesse est
 Allidi puppem, aut hæcis impingere arenis.

At procurva rates in litora si Notus egit,
 Nullus ubi portus venienti brachia tendit,
 Nec sinus in tuto pandit se valle reductus,
 Anchora de proa jacitur, quæ dente trifurco
 Navim firmet aquis. verùm si fortior Eurus
 Sibilat, & tumidi veniant à gurgite fluctus,
 Migne etiam sacram, multo quæ corpore præstet.
 Firmius illa ratem fundabit in æquore. ceu cum
 In gyrum vacuæ fluitant sine pondere lances,
 Et vento, hæc, illac iactantur, & ære nutant:
 Verùm iusta cavis si pondera lancibus addas,
 Confestim medio librantur in ære: nec jam
 Dant latus in ventum, aut circum versantur in orbem.

Quin & turbato cum stridet ab æquore ventus
 Acrior, alta pete, & fractas fuge litoris undas.
 Ast ubi navigiis vicino à litore Caurus
 Incidit, aut Boreæ implacabilis ira sonantis,
 Litus ama, & longè Xerhyn transmissæ tumentem.
 Nam si oram fugies, transversa ruentibus Austris,
 Pelletur longè pinus: nec tendere tantum
 In ventum curvo poterit remone magister;
 Vincet vi ventus; ratis & per aperta trahetur,
 Quò tandem obiectum ad litus frangatur, acutas
 Illis in scopulos, cum ulove impingat arenæ.

Sic noxæ petiere rates, & litora juvenus.

Ad

Ad Scyllæcantes, & Orcis, prænimæ saxa,
 Portus ubi quondam fœterat, hæc cupibus horret
 Infelix ratio. Mauræ vastator arenas
 Africus imbriferis pelago insultaverat alis.
 Aulus antiquo regum de Linguae crocus
 Austriacæ dux classis oras, geminosque per Orbes
 Egregiis clarus palmis, clarisque triumphis,
 Qui magnis olim sulcarat classibus æquor
 Atlantis, latèque novum lustraverat Orbem,
 Missus in imperium magnum, quem mille secutar
 Sunt acies, domuitque ingenti clade tyrannos
 Oceani, & rigida piræus cuspide fregit.
 At tunc Zancleos dura obsidione premebat.
 Hic, quem multa maris dudum experientia doctum
 Fecerat, & cœli pariter, ventique peritum,
 Ut deaso vidit venientem turbine nimbam,
 Impiger hæc classem ferri mandata per omnem
 Imperat: Italix cautes, ubi Scylla remugit,
 Et maria alta, citi fugiant, vicinaque rostro
 Litora Sicæ stringant, humilemque Pelorum,
 Quò demum servata mari se classis, aperto
 Mittat, & ad tutas vertat se navibus oras.
 Ipse latus stringit Saculum, radique Pelorum.
 Hinc in Leucopetram conscendit, & æquor apertum
 Puppe petit, senique alii petiere, secuti
 Rectorem, tutique sinam tenere Tarenti.
 At reliqui magni tementes iussa magistris,
 Proterius in scopulos allati, animamque dedere
 Indecores. Adèò data iussa capessere malum est.
 Sed tibi non cura, rector, levigere cavendum,
 In terras cum ventus agit te plurimus, & jam
 Naufragium Fortuna tibi crudele minatur,
 Concita ne vento in rupes maris alore, apertum
 Quà lius patet, & brevis ostuat unda, carinam.
 Dirige, sic gens incolumis servabitur omnis.
 Verùm hic difficilis labor est, latè undique circum
 Cum rigida assurgunt rupes, & vix brevis inter
 Ora patet cautes, sanisque albescit arenis,

Purpureos penderè procut de puppe videbam;
 Curvaque depicto protendi litora gyro.
 Ad cautes fulvum spargebant cœcula rorem
 Allisa, & fulvo splendebant murice cautes.
 Mille rates vitreis errabant fluctibus, auro
 Ardentes: varioque interdistingua colore,
 Roboraque, tabulaque cava, remique nitabant.
 Ex auro mali speculari vertice in auras
 Surgebant; pictis, & per carchesia lignis
 Undabant vexilla; velut tenuissima tela
 Vellere Seriadum intertentis, & murice nicta.
 Candida vela, notis sed per-confusia rubris
 Texta videbantur, pictisque undantia villis
 Et villi multa sacuri Sidone sudebant.
 Mille Phari nives crystallis, œthraque nitentes
 Per puppos rursus cœluras desuper auro,
 Sole repercusso radiabant undique circum:
 Sol velut ipse nicens medio splendebat Olympo.

Parte alia magno circum curvata theatro
 Urbs angusta polo tollebat muris, & aliis
 Circuitu longo surgebant motibus mœdes.
 Mille coronato spatiosa palatia cisco
 Cœruleis depicta notis, mixtoque sinagoga,
 Et minio ardebant, rutiloque famulibus flammis.
 Alta videbantur succendi culmina, & amœni
 Igne domos flagrare: coloribus & lita centum
 Tecta coruscabant, gemmisque urbs una nitabat.
 Undantes vidi fontes vibrare favillas,
 Et liquidum argentum: vibrata canalibus unde
 Purior electro, minimeque argenteos guttas,
 Et creceas fundebat aquas: pictaque sub arca
 Curvata in varios sparsim distincta colores
 Se pulchram visum præhebat: ut Iris aquosam
 Per nubes nitida cingit ferrugine celum.
 Ingens turba virum per compita, perque plateas
 Errabant, quos picta humeros nova purpura, fulvique
 Auratos potasi crines, mitraque togabant.
 In cœnâ auro insignes, ostripque nitabant.

Ardebant & equi flammis; fulgentiaque auro
 Mandebant fræna, & nitidum simul ungula campum
 Pulsabat nitida, & flammis auriga rubebat.
 Quales Solis equi, cum primo Oriente resurgunt
 Oceano ardentes auro, & fræna aurea mandant.
 Hic ubi jam cœpit venti increbrescere murmur,
 Extemplò dispersa leves abiere per auras.
 (Seu mihi visa mari fuerint miracula in alto,
 Aut subter pelagus, siye acæ pendula summo)
 Nam breve (proh dolor!) effulsit decus, & vagatæ
 Pompa mihi visa, & levium spectacula rerum.
 At mihi rimanti causas, sententia menti
 Hæc potior visa est: Sicana scilicet ora
 Luce repercussos Rhegina in litora longè,
 Inque levi primùm crispatos flamine fluctus,
 Nativa immitti radios sub imagine rerum;
 Hinc quicquid mediò natat æquore, quicquid apricis
 Collibus adverso frondescit litore, & ipsam
 Ingentem procul apparere à vertice Falcem
 Saturni, & magno curvata palatia circo.
 Verùm crispatis quia, lenè astantibus auris,
 Fluctibus incurfant radii latera inter aquosa,
 In diversa ruunt diffracti; hinc gurgite in alto
 Millenæ rerum species visuntur, & igne
 Ardere, & vario mixtim fulgere colore:
 Ceu cum luminibus nitidissima lumine vitra
 Obiicimus polyedra (vocant sic nomine docti
 Grajgenæ) variata modis spectacula miris
 Illicet aspiciamus, vario depicta colore
 Apparent quæcunque oculis sunt obvia nostris;
 In diversa ruens nam lux pellucida vitri
 Per latera in varios miscet se docta colores,
 Pubentes imitata rosas, cassamque rubentem,
 Narcissumque, crocumq; & vivacès amarantos:
 Purpureos & picta refert Thaumantidis arcus,
 Atq; vstrum, atque aurum, radiisque rubentibus astræ,
 Et centum geminas pulchra sub imagine formas.

Sed Rhegina vaga jam ventum ad litora puppi.

180 NAVTICORVM LIBER V.

Accipiunt vbi me socii, atque in tecta reducunt.

Hi læti propter felicia litora cursas,

Et nobis via per dubios tutissima fluctus.

Sic ego longinqui lustrarem regna Canopi,

Et Tarrestiacas irem securus ad oras,

Si celeres mihi Parthenope daret alma phaselos

Mitteret & fortes juvenes, rectore Melancho.

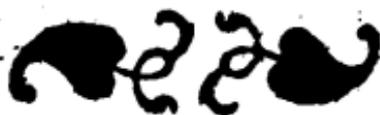
Sed jam me, trepidis turbato in gurgite rebus,

Fura vocat, pectusque premit fragor altus aquarum,

Atque unci veniunt seperandi turbine venti.

LIBRI QVINTI

FINIS.

NAVTI-

NAUTICORUM

LIBER VI.

Nunc age, turbati quæ prima pericula ponti
Exuperanda tibi, & solertia quanta adhibeas
Ventorum adversus rabiem, fluctusque, sonantes
Nec non & quæ cura truces defendere Syrtes
Puppibus, & longè scopulos transmittere acutos,
Atque ætus vitare, sisusque inquirere, dicam.
Tu magni regina maris, Iesseia virgo,
Dextra veni, trepidisque præi tu, diva, carinis
Tu vastas aperi Syrtes, & marmora placa:
Collectasque fuga nubes, cœlumque serena.

In primis ea cura animo tibi multa recurset
Pendientes dubio in cœlo vitare procellas,
Ergo ubi jam longo nigrescere curula tractu
Aspicias, montesque atras obtexere nubes;
Vel nigrum Aurorâ latè transcurrere nubem;
Flecte iter in portus, & proxima litora cursu
Tuta pete, atque moras omnes celerare memento
Ut cum sublimi spectavit vertice pastor
Ingratam pecori descendere rupe procellam,
Ac penitus sylvas reboare procacibus Austris,
Lanigerum vocat ore pecusis parsumque repente
Colligit, & tutis pressans agit agmina caulis.

Verùm si subito incumbent stridore procellæ,
Et loca tuta fuga, & portus penetrare negatur,
Tunc opus est arte, & magnis tunc viribus usus.
Ac velut, armatus vallo cum se intulit hostis,
Dux ubi terribilem crisis, atque æro nitentem

Apta-

Aptavit capiti galeam, & lateri addidit ensem,
 Fertur in arma ferox, aciesque, & mœnis iuratur.
 Fortibus imponit primæ tutamina portæ,
 In muros alios, & propugnacula mitit.
 Hoc ignes jubet, & scopulos immittere vallo:
 Hos tormenta; cavas alios explodere cannas:
 Illos mitorum subitas sæpè ruinas
 Aggeribus plenis, lunataque cornua primis
 Obiectare locis. interritus ipse per omnes
 It partes, dicitque animos incendit, & iurat.
 Haud secus & rector faciet, cum turbine spectat
 Denfari celum, tollique à gurgite fluctus:
 Impiger & ventis, & motis impiger undis
 Quidius occurret. Subitis cum casibus imus
 Obvii, & impavida obiectamus fronte sinistris
 Infraque animos, superarum ex parte periculum est.
 Hos jubeat rigidos manibus versare rudentes
 Sollicitos, alios demittere carbasa summis
 Cornibus, atque sinus auris prohibere tumentes,
 Aut citò colligere, ardenti cum turbine ventus
 Descendit, rectorque jubet, cumque ipsa perit res,
 Demittant alii antennas, aliique coronis
 Ut sidant, maloque alii, velisque ministrent:
 Egerat hæc fluctus, æquorque refundat in æquor.
 Ipse sedens clavum, turris in puppe magister
 Arte regat, clavoque, maris solumantia frangat
 Æquora: nunc rectum venientem à vertice pontum,
 Nunc verò obliquum accipiat, pulsetque ruentem.
 Sic ad opus cuncti magnis conatibus unum
 Intenti, rigidas superabunt arte procellas:
 Urgebitque cavas assultibus irritus alios
 Neræus, & duro venientes turbine Cori.
 Ergo ubi nautarum confestim munera quisque
 Arripuit sua, turbatoque in gurgite venti
 Ingeminant sese, magnum de vertice mali
 Artemonem demitte, Notoque dolona furenti
 Expande. at tibi tunc solertia multa adhibenda,
 Ne mora sit, fluctusque agitata sine pondere puppes.

Verùm si rauco succrescat murmure ventus,
 Antennas demitte humiles à vertice summo:
 Et velum in latus obliqua, madidosque rudentes
 Contrahere hinc solers, hinc & laxare memento.
 Languida sed rigidi cùm turbinis aura remittit
 Paulatim sese, celeres tunc brachia velis
 Extemplo famuli intendant; iterumque repente
 Demittant; cùm vela, Noto redeunte, tumescunt.

Interea (quæ cura tibi vel maxima semper,
 Rector, erit) pictas media sub puppe tabellas
 Consule, ventorumque ferentem nomina buxum.
 Quæ & qui ventus spiret, quo turbine ducat
 Tempestas, quantumque tuo de tramite Rhombus
 In lævam, dextramque cadat: pariterque necesse est
 Depressi erroris certas perquirere partes.

Quippè viam incertum non per vada cæca fecabis.
 Nanque, ubi si certa fuerit plaga cognita cœli,
 Et ventus simul, atque suis tum partibus error,
 Certum iter institues: quin & freta dura triforcis
 Effugias saxi, pelagoque errabis aperto.

At quoniam crebrò se hæc, illac concita fluctu
 Versat, & in latus obliquat se plurima puppis,
 Idcirco è medio pendeat Amalþica pyxis,
 Libera ut in gyrum semper ruat incita cuspis.

At quanta in dubiis ars sit nunc rebus habenda,
 Prosequar. In velum si dirus ab ænore turbo
 Ocyus irruerit, subito det pronus habenas,
 Et lævam, dextramque pedem laxare minister
 Conetur, diffusa cadet sic turbinis ira,
 Ac velo cedente, perit: ceu cùm pila molle
 Incidit in linum, vix impete pulsa retrorsum
 Falsipervenit in lino via deperit omnis.

Impiger ipse etiam intorqueas tempore carisam,
 Ventorum infringet vires de puppe magister.

Sed quid, si gemini diverso à cardine venti
 Descendant, rapiantque lævæ in contraria velum,
 Dicam equidem, Palinurei labor sed maximus ille est.
 Putes autem gemina geminum pulsare pericli.

Hoc

Hoc opus, hic labor est. altum tu deprime velut,
 Ventorum cùm iusta mari fremit horrida vasto.
 Nunc raucum accipias contractis cornibus Austrum,
 Nunc Boream; sed fronte petas cave flaminis ictus:
 Da latus: obliquus velo ruat impetus Austri.
 Ceu gladiator, ubi incoepit certare duello,
 Atque hostem adversa venientem cuspidè vidit.
 Extemplo avertit pectus, rigidumque cruento
 Hosti dat latus, atque eludit cuspidis ictum.

Si, cedente Noto, dtras Aquilone procellas
 Atrox mittent rupes, cave vela repente
 Obvertas: geminis primùm demitte ceruchis:
 Inde dabit Boreæ venienti vela, magister.
 Nam si continuò stridet cùm turbine ventus,
 Cornua veligerarum obvertimus antennarum,
 Prona dabit latus, & subter ruet æquora pinus.
 Cura etiam, ne dira ruens vis ipsa procellæ
 Obvertat velum: cùm videris aëre ventos
 Adventare, cito conatu collige velum.
 Tædia nec magnè capiant te multa laboris;
 Nanque optata salus multo speranda labore est.
 Verùm si leni descendant flamine venti,
 Haud vero; nam crebrò memini fecisse Thoantem.

Nec minor ille labor fluctus haurire refusus
 Sentina ex humili, rimas laxare patentes
 Plurima cùm cepit pelago concussa carina.
 Sed quibus epotos valeas educere fluctus
 Artibus, expediam, compertaque mira docebo.
 In primis facili torno, duraque cavandus
 Ex ulmo tibi modiolus, pedibusque carinam
 Ter quinis super ascendat: sic antlia fluctus
 Evomere alta potest, æquorque remittere in æquos.
 Hinc septum in medio transversum impone canali
 Ex ære, aut ligno è solido: sed valvula circo
 Insit aperta: cuproque illi mox insuper adde,
 Aut durum è corio testum, clavoque refige,
 Concludi ut pariter possit, pariterque recludi,
 Sive aditus sit dandus aquæ, aut prohibendus ab illa est.

Hic

Hisa&is, valido de robore necesse canali
 Embolum, & aere illum circum vestire necesse est:
 Aequè & modiolò insertus respondeat imò;
 Nequã per latera intromissus permeet aër.
 Est cavus ipse etiam formandus & ante cylindrus,
 Cui septum, & medio sit valvula: & insuper olli
 E corio tegumen sit mobile, quo fluat unda
 Intromissa tubo, & clauso, non resuat inde.
 Ferrea firmandus manica mox embolus axi
 Ferreus, & solidis insit versatilis axis
 Cardinibus super, ut possit cavus embolus alto
 Nunc facilis tolli nisi, rursusque deorsum
 Demitti, & potos sentina reddere fluctus.
 At vesò ut valeas axem versare rotundum,
 Prælongam capulo virgam duro insere ferro.
 Hæc fuerit constructa tibi cum machina, ab ipsa
 Memento poteris fluctus haurire carina;
 Nam si demittas virgam, tollasque vicissim,
 Continuo exhaustum ex imo dabit undia pontum.

Non hic Olygit miranda inventa magistri
 Præteream, quibus ille olim de nave Sicani
 Epotos potuit fontes haurire tyranni.
 Fagus, & longa tendatur mole cylindrus:
 Cardine & in gemino, teretique volubilis ille
 Neditur obliquus, cui longum ex aere crinale
 Inque helicis circum formam, stricisque revolve,
 Immergatur aquis pars ima: sed alta carinam,
 Et tabulata super sese efferat: inde cylindrus
 Assidue contra fluctus versetur in orbem.
 Nanque imò quos haurit helix, alto evomet amictu
 Non secus ex imò sentinae nautæ in æquor
 Egeritur: putris semper purganda carina est.
 Ne nautas intus conclusus pessifer humor
 Inficiat, generetque graves per corpus achoret.
 Interea famuli rimas opplere patentes
 Solliciti cœrent, & rupta tradere festo
 Vincula, quæ veniens fundit se plurimus imber:
 Et super accensasque proci, ceramque tenaces

Esno.

Effundant. Pelagi, sed me fragor altus, & atrox
Ad majora vocat rauco stridore procella,

Ergo ubi tempestas vertit sine more profundum;
Spumeum, & elatis puppes mare conregit undis;

Tunc opus ingentes gazas, & inutile pondus
Altos proicere in fluctus (potiatur & illis

Doris avara sinu in vasto, & Neptunus avarus:
Tu verò optatz potiariis munera vitæ)

Tunc levis exemplo surget de gurgite puppis:
Et facilis vento aduerso, pelagoque ruenti

Deluctare labor. nec te auri dira cupido

Alliciat, neq; atque moras, spes credula longas:

Chara magis sit vita tibi: præstantior omni

Illa auro, regumque opibus, sceptrisque superbis.

Quin, fato variante, fluunt, resuuntque vicissim

Nescia stare loco mortalibus addita dona:

Si superest nobis animus, nec dextera cesset,

Quæ modò facta sequunt, referent citò diuitem censu.

Præterea si fortè rapax de vertice summo

Dejecit turbo malum, yelumque per auras

Abripuit, vel dira Noto iactata feroci

Vnda gubernaculum rapuit, sparitque per æquor;

Tunc rector cætet citus infrangere solutam

Immisso remone: ra tem; nam cætera pendens

Hoc uno; ruptis perit cœq; currus habentis;

Sic scisso remone raris: retinacula puppi

Mittere cura olli sit prima, & maxima semper,

At fortes studeant nauæ sustollere malum;

Et prona in proram eanentia carbasa pandant.

Nemo piger, vel lentus erit, timidusque pericla

Casibus audaces nauas decet esse sinistra:

Frangimus audaces, timidi sed frangimur undis.

Ipsæ sed ante alios audacior ibit in omnes

Fortunæ casus rector, cui cætera curæ,

Qui non præque ferat demisso lumine vultum,

Pedore & ignavos animos, turpemque timorem.

Semper lætus erit, quicumque per æquora casus

Pendeat, & læto vultu spes ipso seruet.

Ac veluti, Fortuna vices dum mutat iniquas,
 Verso Marte, duces opus est praevertere Fata
 Impavidè, & læta mentiri gaudia fronte.
 Rectorem hand aliter cum spes jam deperit amnis,
 Naufragio pendente truci, simulare necesse est;
 Nanque omnes uno pendunt rectoris ab ore,
 Illius inque oculos cuncti sua lumina figent:
 Unus erit vitæ, & mortis simul auctor, & index.
 Audebit si fronte fersa occurfare periculis;
 Audebunt focii pariter, si fortiter ibit
 In casus omnes; eadem in discrimina rerum
 Illi etiam prompti venient: si lentus aget rema
 Viribus, illi etiam languescent. Denique rector
 Qualis erit; talem geret & se quisque minister.

Sic Surrentinam memini fecisse Thoantem,
 Cum lætam Ægyptum peterem, & felicia Nilò
 Arva. Per loqui fugiebat marmora puppis,
 Undique cum cælum spissum texere tenebræ,
 Eripuerat diem, & nigra suctibus incubuit nox.
 Ægypto cecidit Boreas, atque alta quierunt
 Æquora: nec levis pelago submurmurat unda.
 Mox spasmus tolli, non dum spirantibus Ausiris,
 Incipiunt fluctus, venturæ signa procellæ.
 Tempestat, sine mors ruet, & cærule nullo
 Consurgunt jactante Notò, tunc ore profusi
 Cœpit puppe Thoas. Quoniam sæva imminet undæ
 Tempestat, totusque in nubem cogitur æther,
 Colligite arma citi, solitasque intendite vires,
 O socii, ventisque acres occurrite, & undis.

Hæc ille: & dicto citius generosa juvenis
 Armamenta capiti, nervosque, & brachia tendit.
 Protinus effulsit reboans ruit imbribus Auseres,
 Horrendique micant ignes, tonitruque tremiscunt
 Subter aquas, & scopuli, pulsataque litora longè.
 Tunc nautæ in partes vertunt sese opus omnes,
 Invigilare malo intenti, & vitare periculum.
 Demittunt subitè velum, tenduntque rudentes
 Et velis acres animis, manibusque ministrant.

Vnd

Vnâ omnes, nisi unanimi; & clamore secundo
 Horridus advesso cœli de cardine turbo
 Improvisus adest, scissumque à vertice summo
 Dejicit malum, nautæ tunc ilicet omnes
 Arboris incumbunt lapsæ sarcine ruinam:
 Erexere alium, parvumque dolona dedere.
 Sed vento jactante fretum, jam gurgite cœco
 Instar montis aquæ surgebant: undique circum
 Obruitur latus, & rimis ruit æquor apertis.
 Sæva gubernaculum rapit unda, & vortice mergit.
 Non animis fractus forti cum pube magister:
 Illicet imitantur curvæ retinacula puppi;
 Quoque modo possunt venientia cœrula pulsant.
 Ast ubi diffundi trifidis latè æra flammis,
 Et sævire Notos, montesque attollere aquarum
 Aspexit rector, collabi jam penitus rem
 Sensit: at audaci socios cum fronte serenus
 Hortatur, conditque altum sub corde dolorem:

O mihi sorte dati, magnas nunc promite vires,
 Nunc animos, quibus alta olim Acroceraunia, & undis
 Dispersas Cycladas, dirumque Capharea puppi
 Legimus incolumes, Maleæque sequacibus undis,
 Ægæoque mari, Siculisque erravimus oris:
 Et duras toties hyemes, nimbosque sonantes
 Vicimus, & mediis toties evasimus undis..
 Non mala vos vincant: non hæc vos terreat atrox
 Tempestas, socii: sumus iidem, & vivimus ipsi.
 Audete, ò magni; Audendo sibi quisque facit spem.

Spem vultu simulans dedit hæc: tunc fortiter illi
 Et superare Notum, & spumantem Nerea certant.
 Ast ego naufragium quoniam impendere videbam,
 Et jam sublapsis horrendo in turbine rebus,
 Spem frustra accendi, geminas ad sydera palmas
 Intendo, & supplex humi clamore precando,
 Talibus exorsus: Si quid peccavimus ipsi,
 O Superi, & noxis sacras temeravimus aras,
 Parcite: si qua polo pietas, & fluctibus atris
 Eripite hanc animam. ò, dextram præferre, benigni

Cœ-

Cœlicolæ. at tu, SABERIDE, Denis æquoris, alto
 Axe veni, ventosque fuga, & freta turgida placâ.

Vix hæc: extemplo summis splendoribus æthrâ,
 Effulgere mihi visa, & nigra undique circum
 Nubila discludi; roseaque è nube refulgens
 Est mihi SABERIDES spectatus in aëre, qualis
 Alta peregrinus sulcabat marmora Nerei,
 Aut pedes Eoo vestigia certa premebat.
 Quo viso fugere Noti, fugere procellæ,
 Et mare pacatum, & summo lux reddita cœlo,
 Et data tunc vitæ nobis simul aurea lux est.

Ollâ tunc ego: Quis grates persolvere dignas,
 Dive, tibi valeat tanto pro munere vitæ
 Concessæ, quæ mersa mari periisset in alto,
 Ni tempestatem pelago, ventosque fugasses.
 Quicquid & ingeniû, & quicquid mea carmina possit,
 Cuncta tibi voveo: & versu tum, Dive, sonanti
 Implebo promissa memor. mihi fronte serena
 Annuit ille; poloque volans sese intulit alto.

Ergo, tibi cum nulla datur spes, & ferus Ausser,
 Et duræ superant animos, artemque procellæ,
 Auxilio tunc, nauta, Deos clamore vocato,
 Nam tibi contra undas, tempestatesque sonantes,
 Nil facilem præter lacrymam; & pia vota relictum est.
 Ipse etiam navis rector, qui cuncta gubernat,
 Concipiat pia vota: piis & munera Divis
 Spondeat: Ipsi etiam placantur munere Divi.

Postquam vota Diis concepta, & crimina multis
 Cum lacrymis, precibusque piis, Palinure, piasti,
 Acrior ingeminet si ventus, & æquora surgant,
 Te primùm ferro sublimi à vertice malum
 Præcipio medium succidere ad usque trachelum;
 Prolicere atque illum in fluctus: tibi cura sed illa,
 Hinc ne fortè ruens socios, puppimque flagellet.
 Mox si nec vento modus est, crescitque periculum,
 A pterna totum celeri succide bipenni.
 Funibus & duris clavus tibi puppe ligandus,
 Ne transversa ferat maris undæ, gratemque furenti

Da venio docto quoniam spes nulla magistro,
 Nulla arti superest: rapiunt quò turbine Cori,
 Tendere opus, si forte cadat Fortuna, vel ipsi
 Supplicibus tandem placentur Numina votis.

Præterea in pelago nimbis comprehensus iniquis,
 Angustis conclusa vadis loca, duraque saxis
 Marmora, & horrendas longè fuge, navita, syrtes.
 Nanque acti ventis cum currimus æquor apertum,
 Et si nimbiferi strepitent per Nereæ Cori,
 Quoque modo licet, & ventos duramus, & undas.
 Verùm si nautis errandi nulla potestas
 Oceano datur, in scopulos, in saxa necesse est
 Allidi puppem, aut facis impingere arenis.

At procurva rates in litora si Notus egit,
 Nullus ubi porus venienti brachia tendit,
 Nec sinus in tanta pandit se valle reducus,
 Anchora de proa jacitur, quæ dente trifido
 Navim, firmet aquis. verùm si fortior Eurus
 Sibilat, & cumidi veniant à gurgite fluctus,
 Mitte etiam sacram, multo quæ corpore præfretæ:
 Firmius illa ratem fundabit in æquore. ceu cum
 In gyrum vacuæ fluitant sine pondere lances,
 Et vento, hæc, illæc jactantur, & ære nutant:
 Verùm iusta cavis si pondera lancibus addas,
 Confestim medio librantur in ære: nec jam
 Dant latus in ventum, aut circumversantur in orbem.

Quin & turbato cum fridet ab æquore ventus
 Acrior, alta pete, & fractas fuge litoris undas.
 Ast ubi navigius vicino à litore Caurus
 Incidit, aut Boreæ implacabilis ira fouantis,
 Litus ama, & longè Tethyn transfugas tumentem.
 Nam si oram fugies, transversa ruentibus Austris,
 Pelletur longè pinus: nec tendere tantum
 In ventum curvo poterit remone magister;
 Vincet vi ventus, ratis & per aperta trahetur,
 Quò tandem obiectum ad litus frangatur, acutas
 Illisa in scopulos, cum ulove impingat arenæ.

Sic nostræ petiere rates, & libera juventus

Ad

Ad Scyllæcantes, & Orestis præxima saxa,
 Portus ubi quondam Reteræ: nunc cupibus horret
 Infelix ratio. Mauræ vastator arenæ
 Africanus imbriferis pelago insultaverat alis.
 Aulus antiquo regum de sanguine cretus
 Austriacæ dux classis erat, geminosque per Orbes
 Egregiis clarus palmis, clarisque triumphis,
 Qui magnis olim sulcarat classibus æquor
 Atlantis, latèque novum lustraverat Orbem,
 Missus in imperium magnum, quem mille secutus
 Sunt acies, domuitque ingenti clade tyrannos
 Oceani, & rigida piratas cuspide fregit.
 At tunc Zancleos ducta obsidione premebat.
 Hic, quem multa maris dudum experientia doctum
 Fecerat, & cœli pariter, ventique peritum,
 Ut deæso vidit venientem turbine nimbam,
 Impiger hæc classem ferri mandata per omnem
 Imperat: Italix cautes, ubi Scylla remugit,
 Et maria alta citi fugiant, vicinaque rostris
 Litora Sicæiæ stringant, humilemque Pelorum,
 Quò demum servata mari se classis aperto
 Mipat, & ad tutas vertat se navibus oras.
 Ipse latus stringit Saculum, radique Pelorum.
 Hinc in Leucopetram contendit, & æquor apostum
 Pappæ petit, senique alii petiere, secuti
 Rectorem, tutique sinum venere Tarenti.
 At reliqui magni tementes iussa magistri,
 Procius in scopulos allisi, animamque dedere
 Indecores. Adcò data iussa capessere ævolum est.
 Sed tibi non cura, redior, levigere cavendum,
 In terras cum ventus agit te plurimus, & jam
 Naufragium Fortnæ tibi crudele minatur,
 Concita ne vento in rupes maris alveus apertum
 Quà litus patet, & brevis æstuat unda, carinam
 Dirige; sic gens incolumis servabitur omnis.
 Verùm hic difficilis labor est, latè undique circum
 Cùm rigida assurgunt rupes, & vix brevis inter
 Ora patet cautes, sanisque albescit arenis;

Quæ

NAUTICORUM

Quatenus anguste veniens ratis incidat oras,
Solicitus certam stationem in litore signa,
Atque iterum explora: vento mox pronus habenas
Committet optatas puppis continget arenas.
Ut cum venator certam sub fronde latentem
Egregius signavit avem, emisitque sagittam
Ex arcu: volat illa leves impulsa per auras
Recta petens volucrum, volucrique infixæ residit.

Nunc age, qui tuti portus, quæ fida carinis
Sit ratio; dicimus. Aquis iustatis iniquis,
Doris ubi Oceano sese conclusa maritæ
Herculeam ad metam vicinas, navita; Gades,
Vel Tingitanæ ventus Telluris ad oram:
Hinc Malacæ, portusque novæ Carthaginis alnos
Quæ fatas pelago, ventisque furentibus actas
Servabit placido in gremio. sua brachia pandet
Dives Alone, & quo se jactat Delia, portus.

At si te ventus Gallis admoverit oris,
Massiliæ loca tuta vagis inquire carinis,
Lunatosve sinus, tibi quos in valle reducta
Ipse Telo ex alto venienti Martius offert;
Et quos objectu laterum dant Stœchades, & quos
Antipolis præbet curvato in litore portus.

Ausoniam circum si Aridessit atra procella,
Trans Varum Herculeam portum, portumque Monaco
Intrabis, tutaque Savo te sede reponet.
Ipsa tibi pariter regalem in gurgite molem
Magnifico extructam luxu, sumptuque superbam,
Dives opum Genus, & pictæ vestis, & auri
Offerat, & firmis defendet turribus alnos.
Hinc & Delphini ratio curvata parebit:
Lunatas & amica dabit tibi Cynthia sedes.
Euris jactatus freta per Tyrrhena, Liburnum
Contento in portum, aut raris Herculis arces.
Pandet & Argonum chalybum generosa metallis
Ilia solum: nec longè alium Populonia præbet.
Inde procellosis ferimur cum gurgite nimbis,
Nos Centum accipient pavato in marmore Cellæ.

Tu

Tu quoque velivolis dextram, Cajeta, dedisti
 Puppibus, Arctoa caderet cum rupe procella.
 Quassato mihi sæpe mari Crateris ad oras
 Hospitium dedit Inarime, gremioque recepit.
 Ipse etiam me sæpe jugo Misenus ab alto
 Compellavit, aquas cælo dum Corus agebas;
 Et tepidæ Bajæ, Nefisque, sinusque Dicarchi.
 Te placido condet gremio gratissima Siren
 Parthenope, Stabizque reducta sede patebunt.

Præterea pelago in medio venientibus offerre
 Artemidos sedem Cynos, mox valle reposita
 Titanum: fractamque Philonius accipit alnum.
 Nymphæum pete Sardois comprehensus in undis;
 Et Calafis navim obiecti teget obice saxi.
 Sunt Drepani portus; Lilibetia gurgite clauso
 Sunt vada: sunt tuta portus statione Pachini.

Ionio in magno cum se turbatus ab alto
 Iuppiter effudit totum ni mbisque, procellisque,
 Et spumam elisam, pulsataque videris astra,
 Plemmyrium pete litus, & Ortygias Syracusas;
 Sive Ziphonii penetrabis in ostia portus;
 Vel te Zanclei compellat pompa theatri
 Lunatos intrare sinus; mihi sæpe ubi fracto
 Perfrugium conclusa cavo dedit unda recessu.
 Vel Pylus adversa Pelopis Tellure petenda,
 Aut Samos, & tutæ Buthroti navibus arces.

Illyris, Adriaci si spumea cærulea curres,
 Innumeros tibi tuta sinus dabit ora repositos.
 Italia extendet quoque dextram, & litore tuto
 Brundusi excipiet quassatam fluctibus alnum,
 Aut Trajanopolis, vicino in litore quæ se
 Falcato ostentat gremio, quod nulla furentis
 Adriaci vis, aut Boreæ gravis ira laceffit.
 At verò incolumis Barium si forte tenebis,
 Reliquias magni supplex venerare Myrzi
 Pontificis, dio semper quæ nectare manant.
 Hinc portus Ancona suos, atque Iſtria contra
 Tendet, & gratis pandet se navibus Edron.

Cum verò Ægæi sulcamus marmora ponti,
 Portus centum aperit pacatos Græcia Tellus.
 Quippè ubi crebra ruit subito stridore procella,
 Adventi sinè more truces bacchantur in undis,
 Innumeros Natura sinus, portusque benigna,
 Perfugium miseris posuit per cærule nautis.
 Sollicitis tendent divinæ Palladis arces
 Cecropios portus, Piræaque tuta Magistris:
 Et gremium pandent: mediis cen nubibus Iris
 Curvatur, pacemque refert mortalibus almam.
 Et me grata Chios, cum Nereus obstrepit undis,
 Accipiat. noto facundos litore amicos
 Invisam, ò, qui me ventus felicibus oris
 Sistat, & ingenti Telluris protegat arcu:
 Ingenium me mite soli, me collis aprici
 Prospectus, dulcesque cavis in vallibus umbræ,
 Ac tepidæ invitant auræ, Solesque benignis
 Nec non & placidi mores, & amica virum vis
 Docta animos capere officiis. ò, si mihi vitæ,
 Ducere, quod superest, alta hinc sub pace liceret!
 Et Paros, & Scyros, Vulcano & maxima Lemnos
 Sacra dabit portus, atque Alæo inclyta Lesbos,
 Et Smyrna, & Sciathos, Phocæaque, Delos, & Andros.
 Offeret Amphimalum Creta, & tuta æquora Mylæ.

Ast ubi Virgineo jactaberis æquore curru,
 Quà Phœbo dilecta Rhodos curvatur in arcum,
 Tende iter, & pleno subeat ratis ostia velo.
 Et Cypros Salamina aperit, portusque silenti
 Accipit ingenti concussam turbine pinum:
 Pellæum & Syriæ portum, Tyriosque subito.
 Cumque Palæstinas cursu laberis ad oras,
 Cæsaris aut arcem, aut vicinam intrabis Ioppen.
 Quà septim geminus prorumpit in æquora Nilus,
 In Pelusiacam contendas illicet oram:
 Sive urbem Lagi, quam dat Pharos aurea luce
 Nocte sub obscura, fortunatumve Canopum.

Hinc tibi Marmaricum Tellus Barcæa Selinum:
 Vtæ Philææzum præbebit & Africa portum:

Vti-

Vtica & hinc, siccas ubi Bragada lentus arenas
 Humectat, lævaque patent Carthaginis arces:
 Iulia servatum tandem mox Alba favebit.
 Atque alit: nec ego cunctos comprehendere portus
 Versibus hic opto, nec possem in carmina centum
 Ora licet Phœbus stimulans præcordia Thyrsò
 Solveret, & dio frererem lymphatus ab æstro.
 Ipse tibi picto mundus monstrabit in orbe
 Quà curvæ tuta sedes statione locentur.

At quæ cura mari in magno perquirere portus,
 Accipe, quisquis ades hoc carmine ritè docendus.
 Membranam tabula in quadra, lævique revolves,
 Ac juxtà statues tornatæ pyxidis orbem:
 Hinc qui ventus aquas vertat, quò turbinè ducat,
 Cognosces: portumque, plaga qui panditur illa,
 Sedulus inquire (& propior tibi, nauta, legendus
 Semper erit) velumque Noto tendente canorum,
 Illum puppe petes, & litus adibis amicum.
 At si nulla patet vicino in litore sedes,
 Tunc aliam, transversa notat quam pagina, quæres.
 Et valido obniti in ventum temone memento.

Insuper ipsa tibi securos insula portus
 Offeret obiectu laterum: trans cærulea sedes
 Non semper, Palinure, datur penetrare repostas.
 Sæpe etiam montes in Tethya exporrecti,
 Et curvata sinu Tellus sua brachia pandet.

Præterea situs, & varia est natura locorum
 Exploranda prius. Quisquis nec portus ab omni
 Securus vento: semper nec fida carinis
 Quæque cavis ratio; Nam nulla immunis ab omni
 Res vitio est: & nulla vacat secunda periclo.
 Quippe alii frangunt Boream; franguntur ab Austro;
 Austrum alii expellunt; at non Aquilonis iniqui
 Effugiunt iras: Cauro bacchante, quieti
 Subsident alii, at Libyco veniente tumescunt.
 Hæc membrana tibi, pyxisque, & sidera dicent,
 Ac varii ostendent usus, habitusque locorum.
 Sed jam quæ loca naufragis infamia vites,

Expediam. Capreas longè, si nubilus Auster,
 Aut Notus insultet pelago, trasmitte carinis,
 Hinc freta Trinacriæ, & stricti fuge saxa Pelor,
 Cùm Libyci furit aura: vagi vada flava Simethi
 Linque procul, gelida Boreas dum perfurit Vrsa,
 Atque Noti, atque Euris, atque Aëtiæ Orithyia.
 Hinc immota tibi longè Camarina legenda,
 Horridus Oceano stridet si ventus ab alto.
 Herculei suspecta tibi freta cœca Tarenti
 Semper erunt, Strophadesque & navifragum Scylaceû.
 Haud piger Ionii spumantia marmora ventis,
 Nec cœlo trifidis disjecta Ceraunia flammis,
 Nec superum mare, non & litora dura Liburnorum,
 Aut latus adversum, rector, temone secabis.
 Mitte procul Ligures, nudataque saxa relinque,
 Cùm ponto strepit Auster, & Africanus asperat undas.
 Gallum etiam litus, roseum quâ respicit ortum,
 Vitato, si vela tument surgentibus Euris.

Præterea maris in medio freta Gallica nimbis
 Horrendum quassata fremunt, & sydera lambunt.
 Auditur mugire vadum, penitusque sonare
 Pulsati vento fluctus: ceu dira leonum
 Turba fremit, fremituque procul nemus omne remugit,
 Cùm sese contra exercent fera prælia; vel cùm
 Amisos querunt catulos, quos rupibus atris
 Furtim Getuli juvenes rapuere. Leonem
 Hinc nostri dixere sinum, quâ gurgite in alto
 Innumera periere rates, doctique magistri.
 Tu cave puppe fretum tentare, tumentia surgunt
 Cùm maria, & dubio pendent sub sydere nimbis.

Cautus & Aegææ fines trabe Tethyos arva;
 Passim navifragis horrent nam consista saxis.
 Si superandus Athos, dextra desiste carinam;
 Et tempestatem fugies, nimbosque sonantes.
 Concava Bœotum vitato, & Chalcidid oras,
 Quâ fuit Euripus, refluitque rapacibus undis,
 Et vada vorticibus circum irrequieta recursant.
 Nec propè Symplegadas, durumque Capharea puppim

Ad-

Admoveas, Maleaque procul trans mitte sequacem.

Dum rostris Helle, dum finditur alta Propontis,

Sive procellosi per inhospita litora Ponti

Errandum, tunc lentus iter per cœrula carpes.

Semper & oram Asiæ lege puppe: nivosâ rigentum

Neve Borysthenidum pete litora, neve nigrantum

Cimmerium sedem, & Mæotidis ora paludis:

Et duros scopulos, & saxa sonantia nimbis,

Tollit ubi cœlo sese Marpesia rupes.

Litus & Europæ fugias, ubi lata per ora,

Atque humilem irrorans spumoso gurgite Peucæ,

Euxinum in pontum se devehit arduus Ister.

Ister, purpureas qui nunc revoluta per undas

Barbara Threjiùm tot millia turbidus altum

Corpora in Euxinum devolvit, & æquore mergit,

Quæ sacra Christiadum sociatæ in fœdera dextræ

Demisere neci; dum CÆSAR in agmine victor,

Tot regna, & trepida gentes formidine solvit.

Barbara castra Polonus & hinc ferus ense tremenda

Fulminat, irrumptque, manneque à vertice signum

Evellit, domiti monumentum in signe tyranni.

Hinc & magnanimus Thracesque, Arabesque solatus

Prosternit Lotharus, cædesque, & funera passim

Aggerat, & rigidum rotat implacabilis enses:

Parte alia Bavarus pictis ardescit in armis,

Spumantique in vectus equo, tonat undique ferro,

Infestnitque Scythas, & funere mergit acerbo.

O magnum Fidei columen, regni que Latini,

AVSTRIADE CÆSAR, vos & salvete beati,

Dilectique Deo Reges, quos laudibus omnes

Servatæ attollunt gentes, plauduntque receptæ,

Ite sub Auroram solio pulsare tyrannum:

Nunc tempus: nunc Fata vocant: dum clade recenti

Nutant regna: retrò & pavidus ruit Othomannus

Regnator; mixtimque duces formidine cœca

Præcipites unâ, signis, fugere, relictis,

Per saltus, & lustra vagi: dumque æthere ab alto

Iam vobis Superi aspirant, & Numen agit rem.

Hoc opus, hic labor est. altum tu deprime vēsum,
 Ventorum cū lucta mari fremit horrida vasto.
 Nunc raucum accipias contractis cornibus Austrum,
 Nunc Boream; sed fronte petas cave flaminis ictus:
 Da latus: obliquus velo ruat impetus Austri.
 Ceu gladiator, ubi incepit certare duello,
 Atque hostem aduersa venientem cuspidē vidit.
 Extemplo avertit pectus, rigidumque cruento
 Hosti dat latus, atque eludit cuspidis ictum.

Si, cedente Noto, diras Aquilone procellas
 Atrox mittent rupes, cave vela repente
 Obvertas: geminis primū demitte ceruchis:
 Inde dabis Boreæ venienti vela, magister.
 Nam si continuò stridet cū turbine ventus,
 Cornua veligerarum obvertimus antennarum,
 Prona dabit latus, & subter ruet æquora pinus.
 Cura etiam, ne dira ruens vis ipsa procellæ
 Obvertat velum: cū videris aëre ventos
 Adventare, cito conatu collige velum.
 Tædia nec magni capiant te multa laboris;
 Nanque optata salus multo speranda labore est.
 Verū si leni descendant flamine venti,
 Haud vero; nam crebrò memini fecisse Thoantem.

Nec minor ille labor fluctus haurire refusus
 Sentina ex humili, rimas laxare patentes
 Plurima cū cepit pelago concussa carina.
 Sed quibus epotos valeas educere fluctus
 Artibus, expediam, compertaque mira docebo.
 In primis facili torno, duræque cavandus
 Ex ulmo tibi modiolus, pedibusque carinæ
 Ter quinis super ascendat: sic anulis fluctus
 Evomere alta potest, æquorque remittere in æquos.
 Hinc septum in medio transversum impone canali
 Ex ære, aut ligno è solido: sed valvula circo
 Insit aperta: cū proque illi mox insuper adde,
 Aut durum è corio testum, clavoque refige,
 Concludi ut pariter possit, pariterque recludi,
 Sive aditus sit dandus aquæ, aut prohibendus ab illa est.

His

His actis, valido de robore necesse canam
 Embolum, & are illum circum vestire necesse est:
 Equè & modiolò insertus respondeat imò;
 Nequà per latera intromissus permeet aer.
 Est cavus ipse etiam formandus & ante cylindrus,
 Cui septum, & medio fit valvula: & insuper olli
 E corio tegumen sit mobile, quò sicut unda
 Intromissa tubo, & clauso, non resnat inde.
 Ferrea firmandus manica mox embolus axi
 Ferrens, & solidis insit versatilis axis
 Cardinibus super, ut possit cavus embolus alto
 Nunc facili attolli nisi, rursusque deorsum
 Demitti, & potos sentina reddere fluctus.
 At verò ut valeas axem versare rotundum,
 Prælongam capulo virgam duro infere ferro.
 Hæc fuerit constructa tibi cum machina, ab ipsa
 Memento poteris fluctus haurire carina;
 Nam si demittas virgam, tollasque vicissim,
 Continuo exhaustum ex imo dabit aula pontum.

Non hic Otygil miranda inventa magistri
 Præteream, quibus ille olim de nave Sicani
 Epotos potuit fontes haurire tyranni.
 Faginus, & longa tendatur mole cylindrus:
 Cardine & in gemino, teretique volubilis ille
 Neditur obliquus, cui longum ex are canalem
 Inque helicis circum formam, striculusque revolve,
 Immergatur aquis pars ima: sed alta carinam,
 Et tabulata super sese efferat: inde cylindrus
 Assidue contra fluctus versetur in orbem.

Nanque imò quos haurit helix, alto evomet amicos
 Non secus ex imò sentina naves in æquor
 Egeritur patris semper purganda carina est.
 Ne nautas intus conclusus pestifer humor
 Inficiat, generetque graves per corpus achores.

Interea famuli rimas opplere patentes
 Solliciti cœrent, & rûpeæ trudere festo
 Vincula, quæ veniens fundit se plusquam imber:
 Et super accensamque picem, ceramque tenacem

Effundant. Pelagi, sed me fragor altus, & atrox
Ad majoræ vocat rauco stridore procella,

Ergo ubi tempestas verit sine more profundum;
Spumeum, & elatiæ puppès mare contegit undis,
Tunc opus ingentes gazas, & inutile pondus
Altos proicere in fluctus (potiatur & illis
Doris avara sinu in vasto, & Neptunus avarus:
Tu verò optatæ potiariis muneræ vitæ)

Tunc levis extemplo surget de gurgite puppis:
Et facilis vento aduerso, pelagoque ruenti
Deluctare labor, nec te auri dira cupido
Alliciat, neq; atque moras, spes credula longæ
Chara magis sit vitæ tibi: præstantior omni
Illa auro, regumque opibus, sceptrisque superbis.
Quin, fato variante, fluunt, ressuuntque vicissim
Nescia stare loco mortalibus addita dona:
Si superest nobis animus, nec dextera cesset,
Quæ modò facta ferunt, referent cunctò divite censu.

Præterea si fortè rapax de vertice summo
Dejecit turba malum, yelumque per auras
Abripuit, vel dira Noto jactata feroci
Vnda gubernaculum rapuit, sparsitque per æquor;
Tunc rector cægat citus infrangere solutam
Immisso temone ra tem; nam cætera pendent
Hoc uno; ruptis perit cœu currus habentis;
Sic scisso temone ratis: scutacula puppi
Mittere cura olli sit prima, & maxima semper,
At fortes studeant nauæ sustollere malum;
Et prona in proram euentia carbasa pandant.
Nemo piger, vel lentus erit, timidusque pericla
Casibus audaces nauas decet esse supistis:
Frangimus audaces, timidi sed frangimur undis.
Ipse sed ante alios audacior ibit in omnes
Fortunæ casus rector, cui cætera curæ,
Qui non præque ferat demisso lumine vultum,
Pectore & ignavos animos, surgemque timorem.
Semper lætus erit, quicumque per æquora casus
Pendeat, & læto vultu spes ipse sciens.

Ac veluti, Fortuna vices dum mutat iniquas,
 Verso Marte, duces opus est prævertere Fata
 Impavidè, & læta mentiri gaudia fronte.
 Rectorem hand aliter cum spes jam deperit amissis,
 Naufragio pendente truci, simulare necesse est;
 Nanque omnes uno pendunt rectoris ab ore,
 Illius inque oculos cuncti sua lumina figent:
 Vnus erit vita, & mortis simul auctor, & index.
 Audebit si fronte fersa occurfare periculis;
 Audebunt socii pariter, si fortiter ibit
 In casus omnes; eadem in discrimina rerum
 Illi etiam prompti venient: si lentus aget rema
 Viribus illi etiam languescunt. Denique rector
 Qualis erit; talem geret & se quisque minister.

Sic Surventianum meminisse Thoantem,
 Cum lætam Ægyptum peterem, & felicia Nilò
 Arva. Per Ioni fugiebat marmora puppis,
 Undique æm cælum spissum texere tenebræ,
 Eripuerat diem, & nigra fluctibus incubuit nox.
 Exemplo cecidit Rorass, atque alta quierunt
 Æquora: nec levis pelago submurmurat unda.
 Mox spissum tolli, non dum spirantibus Ausuris,
 Incipiunt fluctus, venturæ signa procellæ.
 Tempestas, sine more ruet, & cæcæ nullo
 Consurgunt jactante Notò, tunc ore profani
 Cœpigit puppe Thoas. Quoniam læva imminet undis
 Tempestas, totusque in nubem cogitur ær,
 Colligite arma citi, solitasque intendite vires,
 O socii, ventisque acres occurrite, & undis.

Hæc ille; & dicto citius generosa juvenus
 Armamenta capiti, nervosque, & brachia tendit,
 Protinus effulsis reboans ruit imbribus Ausuris,
 Horrendique micant ignes, tonitruque tremiscunt
 Subter aquæ, & scopuli, pulsataque litora longè.
 Tunc nauitæ in partes vertunt sese opus omnes,
 Invigilare malo intenti, & vitare periculum.
 Demittant subiti velum, tenduntque rudentes
 Et velis acres animis, manibusque ministrant

Vnd

Vnà omnes, nisi unanimis & clamore secundo
 Horridus advesso cœli de cardine turbo
 Improvisus adest, scissumque à vertice summo
 Deiecit malum, nautæ tunc illicet omnes
 Arboris incumbunt lapsæ sarcire ruinam:
 Erexere aliam, parvumque dolona dedere.
 Sed vento jactante fretum, jam gurgite cœco
 Instar montis aquæ surgebant: undique circum
 Obruitur latus, & rimis ruit æquor apertis.
 Sæva gubernaculum rapit unda, & vortice mergit.
 Non animis fractus forti cum pube magister:
 Illicet immittunt curvæ retinacula puppi;
 Quoque modo possunt venientia cœrula pulsant.
 At ubi dissondi trifidis latè aëra flammis,
 Et scivire Notos, montesque attollere aquarum
 Aspexit rector, collabi jam penitus rem
 Sensit: at audaci socios cum fronte serenus
 Hortatur, conditque altum sub corde dolorem:

O mihi sorte dati, magnas nunc promite vires,
 Nunc animos, quibus alta olim Acroceraunia, & undis
 Dispersas Cycladas, dirumque Capharea puppi
 Legimus incolumes, Maleæque sequacibus undis,
 Egæoque mari, Siculisque erravimus oris:
 Et duras toties hyemes, nimbosque sonantes
 Vicimus, & mediis toties evasimus undis..
 Non mala vos vincant: non hæc vos terreat atrox
 Tempestas, socii: sumus iidem, & vivimus ipsi.
 Audete, ò magni; Audendo sibi quisque facit spem.

Spem vultu simulans dedit hæc: tunc fortiter illi
 Et superare Notum, & spumantem Nerea certant.
 At ego naufragium quoniam impendere videbam,
 Et jam sublapsis horrendo in turbine rebus,
 Spem frustra accendi, geminas ad sycdera palmas
 Intendo, & supplex humi clamore precando,
 Talibus exorsus: Si quid peccavimus ipsi;
 O Superi, & noxis sacras temeravimus aras,
 Parcite: si qua polo pietas, & fluctibus atris
 Eripite hanc animam .ò, dextram præferre, benigni

Cœ-

Cœlicolæ. at tu, SABERIDE, Dens æquoris, alto
 Axe veni, ventosque fuga, & freta turgida placâ.

Vix hæc: extemplo summis splendoribus æthra,
 Effulgere mihi visa, & nigra undique circum
 Mubila discludi; roseaque è nube refulgens
 Est mihi SABERIDES spectatus in aëre, qualis
 Alta peregrinus sulcabat marmora Nerei,
 Aut pedes Eoo vestigia certa premebat.
 Quo viso fugere Noti, fugere procellæ,
 Et mare pacatum, & summo lux reddita cœlo,
 Et data tunc vitæ nobis simul zurea lux est.

Olli tunc ego: Quis grates persolvere dignas,
 Dive, tibi valeat tanto pro munere vitæ
 Concessæ, quæ merse mari periisset in alto,
 Ni tempestatem pelago, ventosque fugasses.
 Quicquid & ingeniû, & quicquid mea carmina possint,
 Cuncta tibi voveo: & versu tum, Dive, sonanti
 Implebo promissa memor. mihi fronte serena
 Annuit ille; poloque volans sese intulit alto.

Ergo, tibi cum nulla datur spes, & ferus Ausser,
 Et duræ superant animos, artemque procellæ,
 Auxilio tunc, nauta, Deos clamore vocato,
 Nam tibi contra undas, tempestatemque sonantes,
 Nil facilem præter lacrymam, & pia vota relictum est.
 Ipse etiam navis rector, qui cuncta gubernat,
 Concipiat pia vota: piis & munera Divis
 Spondeat: Ipsi etiam placantur munere Divi.

Postquam vota Divis concepta, & crimina multis
 Cum lacrymis, precibusque piis, Palinure, piasti,
 Acrior ingeminet si ventus, & æquora surgant,
 Te primùm ferro sublimi à vertice malum
 Præcipio medinæ succidere ad usque trachelum;
 Prolicere atque illum in fluctus: tibi cura sed illa,
 Hinc ne fortè ruens socios, puppimque flagellet.
 Mox si nec vento modus est, crescitque periculum,
 A pterna totum celeri succide bipenni.
 Funibus & duris clavus tibi puppe ligandus,
 Ne transversa ferat maris undæ, ratemque furenti

Da vento. docto quoniam spes nulla magistro,
 Nulla arti superest: rapiunt quò turbine Cori,
 Tendere opus, si forte cadat Fortuna, vel ipsi
 Supplicibus tandem placentur Numina votis.

Prætereà in pelago nimbis comprehensus iniquis,
 Angustis conclusa vadis loca, duraque saxis
 Marmora, & horrendas longè fuge, navita, syrtes,
 Nanque acti ventis cùm currimus æquor apertum,
 Et si nimbiferi strepitent per Nerea Cori,
 Quoque modo licet, & ventos duramus, & undas.
 Verùm si nautis errandi nulla potestas
 Oceano datur, in scopulos, in saxa necesse est
 Allidi puppem, aut sicis impingere arenis.

At procurva rates in litora si Notus egit,
 Nullus ubi porius venienti brachia tendit,
 Nec sinus in tuto pandit se valle reductus,
 Anchora de proa jacitur, quæ dente trifulco
 Navim, firmet aquis. verùm si fortior Eurus
 Sibilet, & tumidi veniant à gurgite fluctus,
 Mitte etiam sacram, multo quæ corpore præfretæ
 Firmius illa ratem fundabit in æquore: ceu cùm
 In gyrum vacuæ fluitant sinè pondere lances,
 Et vento, hæc, illac jactantur, & ære nutant:
 Verùm iusta cavis si pondera lancibus addas,
 Confestim medio librantur in ære: nec jam
 Dant latus in ventum, aut circum versantur in orbem.

Quin & turbato cùm stridet ab æquore ventus
 Acrior, alta pete, & fractas fuge litoris undas.
 Ast ubi navigiis vicino à litore Caurus
 Incidit, aut Boreæ implacabilis ira sonantis,
 Litus ama, & longè Tethyu transmitte tumentem.
 Nam si oram fugies, transversa ruentibus Austris,
 Pelletur longè pinus: nec tendere tantùm
 In ventum curvo poterit temone magister;
 Vincet vi ventus; ratis & per aperta trahetur,
 Quò tandem obiectum ad litus frangatur, acutos
 Illisa in scopulos, cumuloque impingat arenæ.

Sic nostræ periere rates, & litora juvenus

Ad

Ad Scyllæ cætes, & Orestis prælimina saxa,
 Portus ubi quondam Reteræ: tunc cupibus horret
 Infelix Ratio. Mauræ vastator arenæ
 Africanus imbriferis pelago insultaverat alis.
 Aulus antiquo regum de sanguine cæcus
 Austriacæ dux classis oras, geminosque per Orbes
 Egregiis clarus palmis, clarisque triumphis,
 Qui magnis olim sulcarat classibus æquor
 Atlantis, latèque novum lustraverat Orbem,
 Missus in imperium magnum, quem mille secutat
 Sunt acies, domuitque ingenti clade tyranos
 Oceani, & rigida piratas cuspide fregit.
 At tunc Zancleos dura obsidione premebat.
 Hic, quem multa maris dudum experientia doctum
 Fecerat, & cœli pariter, ventique peritum,
 Ut deaso vidit venientem turbine nimbum,
 Impiger hæc classem ferri mandata per omnem
 Imperat: Italix cautes, ubi Scylla remugit,
 Et maria alta citi fugiant, vicinaque rostro
 Litora Sicariæ stringant, humilomque Pelorum,
 Quò demum servata mari se classis aperto
 Mittat, & ad tutas vertat se navibus oras.
 Ipse latus stringit Saculum, radique Pelorum.
 Hinc in Leucopetram contendit, & æquor apertum
 Pappæ petit, senique alii petiere, secuti
 Rectorem, tutique sinum venere Tarenti.
 At reliqui magni tenentes iussa magistræ,
 Proterius in scopulos allasi, animamque dedere
 Indecores. Adcò data iussa capessere malum est.
 Sed tibi non cura, rector, levigere cavendum,
 In terras cum ventus agit te plurimus, & iam
 Naufragium Fortnæ tibi crudele minatur.
 Concita ne vento in rupes maris alicui: apertum
 Quà litus patet, & brevis æstuat unda, carissam.
 Dirige sic gens incolumis servabitur omnis.
 Verùm hic difficilis labor est, latè undique circum
 Cùm rigidæ assurgunt rupes, & vix brevis inter
 Ora patet cautes, tanisque albescit arenis,
 Quæ

NAUTICORUM

Quatenus anguste veniens ratis incidat ora:
 Sollicitus certam stationem in litore signa,
 Atque iterum explora: vento mox pronus habenas
 Committet: optatas puppis continget arenas.
 Ut cum venator certam sub fronde latentem
 Egregius signavit avem, emisitque sagittam
 Ex arcu: volat illa levis impulsam per auras
 Recta petens volucrem, volucrique infixam residit.

Nunc age, qui tuti portus, quæ sita carinis
 Sit statio; dicimus. Aquis iustatis iniquis,
 Doris ubi Oceano sese conclusa maritæ
 Herculeam ad metam vicinas, navita; Gades,
 Vel Tingitanæ ventos Te Maris ad oram.
 Hinc Malacæ, portusque novæ Carthaginis alnos
 Quassatas pelago, venis que furentibus actas
 Servabit placido in gremio. sua brachia pandet
 Dives Alone, & quo se jactat Delia, portus.

Ac si te ventus Gallis admoverit oris,
 Massiliæ loca tuta vagis inquire carinis,
 Lunatosve sinus, tibi quos in valle reducta
 Ipse Telo ex alto venienti Martius offert;
 Et quos objectu laterum dant Stœchades, & quos
 Antipolis præbet curvato in litore portus.

Ausoniam circum si striderit atra procella,
 Trans Varum Herculeam portum, portumque Monœæ
 Intrabis, tutaque Savo te sede reponet.
 Ipsa tibi pariter regalem in gurgite molem
 Magnifico extructam luxu, sumptuque superbam,
 Dives opum Genus, & pictæ vestis, & auri
 Offeret, & firmis defendet turribus alnos.
 Hinc & Delphini Ratio curvata parebit:
 Lunatas & amica dabit tibi Cynthia sedes.
 Euris jactatus freta per Tyrrhena, Ljburnum
 Contende in portum, aut turritas Herculis, arces.
 Pandet & Argonum chalybum generosa metallis
 Illa solum: nec longè alium Populonia præbet.
 Inde procellosis ferimur cum gurgite nimbis,
 Nos Centum accipient passato in marmore Cellæ.

Tu

Tu quoque velivolis dextram, Cajetæ, dedisti
 Puppibus, Arctoa caderet cum rupe procella.
 Quassato mihi sæpe mari Crateris ad oras
 Hospitium dedit Inarime, gremioque recepit,
 Ipse etiam me sæpe jugo Misenus ab alto
 Compellavit, aquas cælo dum Corus agebat;
 Et tepidæ Bajæ, Nefisque, sinisque Dicarchi.
 Te placido condet gremio gratissima Siren
 Parthenope, Stabizque reducta sede patebunt.

Præterea pelago in medio venientibus offerre
 Artemidos sedem Cynos, mox valle reposita
 Titanum: fractamque Philonius accipit alnum.
 Nymphæum pete Sardois comprehensus in undis;
 Et Calafis navim obiecti teget obice saxi.
 Sunt Drepani portus; Lilibela gurgite clauso
 Sunt vada: sunt tuta portus statione Pachini.

Ionio in magno cum se turbatus ab alto
 Iuppiter effudit totum nimbisque, procellisque,
 Et spumam elisam, pulsataque videris astra,
 Plemmyrium pete litus, & Ortygiæ Syracusas;
 Sive Ziphonii penetrabis in ostia portus;
 Vel te Zanclei compellat pompa theatri
 Lunatos intrare sinus; mihi sæpe ubi fracto
 Perfugium conclusa cavo dedit unda recessu.
 Vel Pylus adversa Pelopis Tellure petenda,
 Aut Samos, & tutæ Buthroti navibus arces.

Illyris, Adriaci si spumea cærulea curres,
 Innumeros tibi tuta sinus dabit ora repositos.
 Italia extendet quoque dextram, & litore tuto
 Brundusii excipiet quassatam fluctibus alnum,
 Aut Trajanopolis, vicino in litore quæ se
 Falcato ostentat gremio, quod nulla furentia
 Adriaci vis, aut Boreæ gravis ira lacepsit.
 At verò incolumis Barium si forte tenebis,
 Reliquias magni supplex venerare Myræ
 Pontificis, dio semper quæ nectare manant.
 Hinc portus Ancona suos, atque Istriæ contra
 Tendet, & ætatis pandet se navibus Edron.

Cum verò Ægæi sulcamus marmora ponti,
 Portus centum aperit pacatos Græcia Tellus.
 Quippè ubi crebra ruit subito stridore procella,
 Adventi sinè more truces bacchantur in undis,
 Innumeros Natura sinus, portusque benigna,
 Perfugium miseris posuit per cæcula nautis.
 Solicitis tendent divinæ Palladis arces
 Cecropios portus, Piræaque tuta Magistris:
 Et gremium pendent: mediis ceu nubibus Iris
 Curvatur, pacemque refert mortalibus almam.
 Et me grata Chios, cum Nereus obstreperit undis,
 Accipiat. noto sacundos litore amicos
 Invisam, ò, qui me ventus felicibus oris
 Sistat, & ingenti Telluris protegat arcu:
 Ingenium me mite soli, me collis aprici
 Prospectus, dulcesque cavis in vallibus umbræ,
 Ac tepidæ invitant auræ, Solesque benignis
 Nec non & placidi mores, & amica virum vis
 Docta animos capere officiis. ò, si mihi vitæ,
 Ducere, quod superest, alta hinc sub pace liceret!
 Et Paros, & Scyros, Vulcano & maxima Lemnos
 Sacra dabit portus, atque Alcæo inclyta Lesbos,
 Et Smyrna, & Sciathos, Phocæaque, Delos, & Andros.
 Offeret Amphimalum Græta, & tuta æquora Mylæ.

Ast ubi Virgineo jactaberis æquore curra,
 Quà Phœbo dilecta Rhodos curvatur in arcum,
 Tende iter, & pleno subeat ratis ostia velo.
 Et Cypros Salamina aperit, portuque silenti
 Accipit ingenti concussam turbine pinum:
 Pellzum & Syriæ portum, Tyriosque subito.
 Cumque Palæstinas cursu laberis ad oras,
 Cæsaris aut arcem, aut vicinam intrabis Ioppen.
 Quà septimigenus prorumpit in æquora Nilus,
 In Pelusiacam contendas ilicet oram:
 Sive urbem Lagi, quam dat Pharos aurea luce
 Nocte sub obscura, fortunatumve Canopum.

Hinc tibi Marmaricum Tellus Barcæa Selinum:
 Vtæ Philænzum præbebit & Africa portum:

Vti-

Vtica & hinc, siccas ubi Bragada lentus arenas
 Humectat, lævaque patent Carthaginis arces:
 Iulia servatum tandem mox Alba favebit.
 Atque ait: nec ego cunctos comprehendere portus
 Versibus hic opto, nec possem in carmina centum
 Ora licet Phœbus stimulans præcordia Thyrsò
 Solveret, & dio farerem lymphatus ab æstro.
 Ipse tibi picto mundus monstrabit in orbe
 Quà curvæ tuta sedes ratione locentur.

At quæ cura mari in magno perquirere portus,
 Accipe, quisquis ades hoc carmine ritè docendus.
 Membranam tabula in quadra, lævique revolves,
 Ac juxtà staves tornatæ pyxidid orbem:
 Hinc qui ventus aquas vertat, quò turbiæ ducat,
 Cognosces: portumque, plaga qui panditur illa,
 Sedulus inquire (& propior tibi, nauta, legendus
 Semper erit) velumque Noto tendente canorum,
 Illum puppe petes, & litus adibis amicum.
 At si nulla patet vicino in litore sedes,
 Tunc aliam, transversa notat quam pagina, quæres.
 Et valido obniti in ventum temone memento.

Insper ipsa tibi securos insula portus
 Offeret obiectu laterum: trans cæcula sedes
 Non semper, Palinure, datur penetrare repostas.
 Sæpe etiam montes in Tethya exporrecti,
 Et curvata sinu Tellus sua brachia pandet.

Præterea situs, & varia est natura locorum
 Exploranda prius. Quisquis nec portus ab omni
 Securis vento: semper nec fida carinis
 Quæque cavis statio; Nam nulla immunis ab omni
 Res vitio est: & nulla vacat securo periculo.
 Quippe alii frangunt Boream; franguntur ab Austro;
 Austrum alii expellunt; at non Aquilonis iniqui
 Effugiunt iras: Cauro bacchante, quieti
 Subsidunt alii, at Libycò veniente tumescunt.
 Hæc membra tua tibi, pyxisque, & sidera dicent.
 Ac varii ostendent usus, habitusque locorum.

Sed jam quæ lota naufragis infamia vites,

Expediam. Capreas longè, si nubilus Auster,
 Aut Notus insultet pelago, trasmitte carinis,
 Hinc freta Trinacrix, & stricci fuge saxa Pelor,
 Cùm Libyci furit aura: vagi vada flava Simethi
 Linque procul, gelida Boreas dum perfurit Vrfa,
 Atque Noti, atque Eurus, atque Aftias Orithyia.
 Hinc immota tibi longè Camarina legenda,
 Horridus Oceano stridet si ventus ab alto.
 Herculei suspecta tibi freta cœca Tarenti
 Semper erunt, Strophadesque & navifragum Scylaceû.
 Haud piger Ionii spumantia marmora ventis,
 Nec cœlo trifidis disiecta Ceraunia flammis,
 Nec superum mare, non & litora dura Liburnorum,
 Aut latus adversum, rector, temone secabis.
 Mitte procul Ligures, nudataque saxa relinque,
 Cùm ponto strepit Auster, & Africus asperat uadas.
 Gallum etiam litus, roseum quâ respicit ortum,
 Vitato, si vela tument surgentibus Euris.

Præterea maris in medio freta Gallica nimbis
 Horrendùm quassata fremunt, & sydera lambunt.
 Auditur mugire vadum, penitusque sonare
 Pulsati vento fluctus: ceu dira leonum
 Turba fremit, fremituq; procul nemus omne remugit,
 Cùm sese contrâ exercent fera prælia; vel cùm
 Amisos quærunt catulos, quos rupibus atris
 Furtim Getuli juvenes rapuere. Leonem
 Hinc nostri dixere sinum, quâ gurgite in alto
 Innumeræ periire rates, doctique magistri.
 Tu cave puppe fretum tentare, tumentia surgunt
 Cùm maria, & dubio pendent sub sydere nimbis.

Cautus & Ægææ fines trabe Tethyos arva;
 Passim navifragis horrent nam consita saxis.
 Si superandus Athos, dextra desceste carinam;
 Et tempestatem fugies, nimbosque sonantes.
 Concava Bœotum vitato, & Chalcidis oras,
 Quâ fuit Euripus, resluitque rapacibus undis,
 Et vada vorticibus circùm irrequieta recursant.
 Nec propè Symplegadas, durumque Capharea puppim

Ad-

Admovéas, Maleamque procul trans mitte sequacem.

Dum rostris Helle, dum finditur alta Propontis,

Sive procellosi per inhospita litora Ponti

Errandum, tunc lentus iter per cœrula carpes.

Semper & oram Asiæ lege puppe: nivosâ rigentum

Neve Borysthenidum pete litora, neve nigrantum

Cimmerium sedem, & Mæotidis ora paludis:

Et duros scopulos, & saxa sonantia nimbis,

Tollit ubi cœlo sese Marpesia rupes.

Litus & Europæ fugias, ubi lata per ora,

Atque humilem irrorans spumoso gurgite Peucæ,

Euxinum in pontum se devehit arduus Ister.

Ister, purpureas qui nunc revoluta per undas

Barbara Threjiùm tot millia turbidus altum

Corpora in Euxinum devolvit, & æquore mergit,

Quæ sacra Christiadum sociatæ in fœdera dextræ

Demisere neci; dum CÆSAR in agmine victor,

Tot regna, & trepida gentes formidine solvit.

Barbara castra Polonus & hinc ferus ense tremenda

Fulminat, irrumpitque, manuque à vertice signum

Evellit, domiti monumentum in signe tyranni.

Hinc & magnanimus Thracæque, Arabesque solatus

Prosternit Lotharus, cædesque, & funera passim

Aggerat, & rigidum rotat implacabilis ensem:

Parte alia Bavarus pictis ardescit in armis,

Spumantique in vectus equo, tonat nadique ferro,

Infernitque Scythas, & funere mergit acerbo.

O magnum Fidei columen, regnique Latini,

AVSTRIADE CÆSAR, vos & salvete beati,

Dilectique Deo Reges, quos laudibus omnes

Servatæ attollunt gentes, plauduntque receptæ,

Ite sub Auroram solio pulsare tyrannum:

Nunc tempus: nunc Fata vocant: dum clade recenti

Nutant regna: retrò & pavidus ruit Othomannus

Regnator; mixtimque duces formidine cœca

Præcipites unâ, signis, fugere, relictis,

Per saltus, & lustra vagi: dumque æthere ab alto

Iam vobis Superi aspirant, & Numen agit rem.

Tunc ego, vos Reges, si quid mea carmina possunt,
 Et mihi si tantum concedent Numina vitæ,
 Lætus in astra feram: læti vos ibitis astris,
 Addita Cœlicolis nova Numina. Sed vagus ardor
 Quò me nunc rapuit? quæ puppim ad litora vexit
 Oceano ex alto: vos ò procul ite, Camœnæ
 Pierides, ponti me nunc per cœrula quando
 Nereides ducunt, humili meâ tempora musco
 Nectentes: lauro vos tunc redimare potestis.

Ergo age, qua nunc arte secunda pericula ponti
 Effugias, dicam; repleta est Namine quando
 Mens propiore Dei, Musisque errare per undas.
 Cœruleas ardor novus incidit. Est laboringens.
 Declinare fuga Syrtes, scopulosque trifulcos:
 Syrtibus Oceanus, scopulisque armatur acutis.
 Ac veluti cœcus baculo subnixus acerno
 Ignotum prætentat iter, tractusque viarum
 Explorat, dumis si fortè, aut sentibus horreat:
 Et caveam, & longo rimatur saxa bacillo,
 Quæ vitet, casusque procul depellat iniquos.
 Haud secus, ignari quoniam versamur in undis,
 Sedulus ipse sua faciet de puppe magister:
 Quæ brevia, & cœcæ lateant in gurgite Syrtes,
 Fluctibus & mediis interlita saxa notabit:
 Omnia quæ pisti cognoscet cortice mundi.

At ego præcipuas, fugies quas per vada Syrtes,
 Edoceam. Libyæ litus quæ barbara Leptis.
 Infestat mare piratis, fuge semper, & oras.
 Barcas; duris æquor quæ Syrtibus horret.
 Hinc sunt Sardois vitandæ in fluctibus Aræ;
 Saxa vocant Itali; Phrygias fregere carinas,
 Cùm pius Æneas, fulesbat classibus æquor,
 Ilium in Italiam portans, magnosque Penates.
 Syrtibus Ægyptus, brevibusque latensibus omnis.
 Armatur: Syrtisque fretum, Cilicumque trifulcis
 Ora riget scopulis. latè maris asperat undas.
 Clara Rhodos: saxis, & acuto murice Creta
 Cingitur, & scopulis passim surgentibus omne
 Ægæum

*Ægeum stipatur, aquis circumlita saxa
 Naufragium intentat. nemorosam puppe Zacynthum,
 Atque Samum, & te etiam caurus, Corcyra, cavebo,
 Leucadiam, Strophadesque, & fluctifragam Cephaleñe.
 Cautus & Illyricos, & lapidis ora Timavi
 Puppe legam: crebris spumant freta confita terris.
 Tusca etiam rigidis densatur cautibus ora,
 Aspera que è duris sunt Gallica litora saxa:
 Et demum in mediis fugiam Balearidas undis.*

*Surgunt præterea sinè re, sinè nomine cautes
 Oceano in medio, quas & vitare necesse est.
 Illas in parvi signatas cortice mundi,
 Inque suis, Palinure, locis spectabis; & inde
 Deprendes alto in pelago, duce pyxide, & astris.
 Sunt etiam multæ indeprensæ in gurgite Syrtes,
 Quas & nullus adhuc inscripsit in orbe magister:
 (Omnia quis novit, quæ condit in æquore Nereus?)
 At tu si solers cum Doridos alta pererras,
 Vel casu, aut undis, & tempestatibus actus,
 Deprendes nova saxa mari, fugiesque periculum,
 Illa orbe in picto describe, locumque notato
 Certis distantem spatiis à litore notot
 Sic alios facient superata pericula cautos.*

*At non Tellures spumosa per æquora nantes
 Præteream, scopulosque vagos: Latonia qualis
 Ægeo quondam Delos conspecta moveri,
 Quam Mycone tandem, Cyaroque revinxit Apollo.
 Tales Cyanæ Ponti de fluctibus ortæ
 Errabant Thraces oras, & litora circum.
 Est lacus Ægypti sub sinibus, herbida Chemnis
 Quam rivo, & nemorum felicibus occupat umbris.
 Magna sibi hic pius Arcitenens delubra sacrare
 Æthyopes iussit: crispatis fluctibus illa
 Enatat, & delubra vehit, sylvasque sequentes:
 Perque lacum vaga velificat, quæ flumine venti
 Impellunt: similisque natat per stagna Salusæ,
 Plurima quæ gremio effosso fert insula pisces.
 Præterea Atlante in magno fuit insula super*

Spēta, antiquis olim non cognita nautis.

Quæ fortunatas inter non ultima terras

Surgebat, circū densis visenda viretis.

Fortè illam ventis, pelagique erroribus aſi

Lysidæ tenuere, cavisque è puppibus actam

Egreſſi petiere omnem, lucosque virentes.

Verū non multis poſt hinc labentibus annis,

Ceu ratis è portu crepitantia vela per undas

Fecit, & incertum Nereo deſecta profundo,

Haud viſa Hispanis illam quærentibus uſquam eſt.

Sunt alia Oceano in vaſto currentia ſaxa,

Quæ ſubito motu gremio Telluris in altum

Avulſa emergunt; quoniam cava pumice multæ;

Aut quia multa leves radices egit arundo

Subter; & hinc levior Tellus ſuperenatat undis.

Ergo ea ſolerti ſit ſemper habenda magiſtro

Cura, per ignotum dum currimus abiete pontum

Alata, incerto ſulcantes marmora curſu

Velivolæ noctu cautes vitare per undas.

Dicendum & quæ ſint nautis ſolertibus artes,

Hærentes quibus è mediis ſubducere naves

Syrtibus, aut brevibus poſſint, ſi fortè procella

Illis impulſæ, atque undis ſpumantibus actæ,

Inciderint; primū mercem educere puppi

Atque onera, ingentesque trabes, atque æra canora.

Feſtinæ hinc contis urgendæ, & veſtibus illæ.

Aut funes circū ſcopulos, cautesque revolves

Mox magno famuli niſu propellere certent.

Aut æſtum pelagi reſluentis, & æquora plena

Expecta, ut ſeſe, ſuſtu veniente, carinæ

Syrtibus educant; vel circū robora plures

Subter aquas duris religandi pellibus utres.

Vtribus intus enim concludus inanibus ær

Nititur in ſummum ſemper, vique allevat aluos.

Nocturnum dum carpis iter, denſataque ſaxis

Æquora traſmittis, perquire, ubi gurgite ſyrtes

Inſidias tendant, & acuto murice rupes.

Ne deſes ſomno, aut nimio frangare labore.

Quip̄

Quippè salus agitur vitæ. quot nocte serena
Saxa rates, pigrosque simul frangere magistros.

Me quondam, dives quâ mergitur Himera ponte
Æolio, memini juvenem vidisse Sicani,
Quem patriæ ad litus gelidum maris egerat unda.
Oceani (infelix!) præter vada, vectus Eoum
Supra Indum, & Gangem, Serum pervenit ad oras.
Lætus ubi ætates transegerat advena multas,
Iaque novos doctus mores, cœloque suetus
Externo: verùm patriæ compulsus amore
(Dulcis amor patriæ: Tellus nec gratior ulla est,
Quàm quæ nascenti primas dedit ætheris auras)
Europam remeat trans litora, transque sonantem
Oceanum, atque Italis tandem delabitur oris.
Hinc lembo in patriam vehitur, rectore Sicano,
Tyrrhenumque auris relegit felicibus æquor.
Non procul à patria pura sub nocte secabat
Lembus aquas, vento nunquam laxante rudentes;
At victi somno nautæ per transtra jacebant,
Et puer obscura ciavum sub nocte regebat.
Funditur hic etiam somno. temone relicto,
Impegit saxis & procurrentibus alnus.
Commotæ cautes, & acuto in murice rostrum
Obnixum crepuit, collisæque prora pependit.
Extremò nautæ somno, vinoque sepulti
Demerguntur aquis. Adeo vigilare per undas,
Infamesque rati scopulos defendere multum est.
Ille sed optatas patriæ Telluris ad oras
Mergitur infelix, mortique occumbit acerbæ
Cùm nullæ purum velarent æra nubes,
Et nulli tristes turbarent marmora nimbi.
Qui toties vasti sulcaverat æquor Atlantis,
Et rapidos undis toties Typhonas Eois
Fregerat, & centum vitaverat impiger Aras.
Heu vatum ignaræ mentes! qui sedulus unquam
Talia Fata viro è cœlo cecinisset haruspex?
Fidentes animis majora pericula sæpè,
Ab miseris superamus: at hinc vitare minora

Fata negant. Obstiterum irrevocabilis ordo.

Ignarus scopulis si fortè occurris, ab alto
 Confestim nautæ demittens vertice velum,
 Aut cursum cœtent remis inhibere morando.

Si longè cautes aspexeris, atque potestas
 Evitare datur, clavum torquere, magister,
 Festinus, longos & circumflectere cursus.

Quà mare inoffensum, nec fracta remurmurat unda,
 Carpe fugam: vacuum dabitur via tuta per altum.

Qualis ubi currus solers auriga volantes.

Egit, & euripedes campo commisit aperto.

Vtique via saxum, foveamque advertit iniquam,

Inflodit remone rotam, evaditque periculum.

Verùm signa tibi cœcas. prudentia. Syrtes

Accipe. Cùm pelago surgit levis unda quieto,

Volunturque locis densata volumina certis,

Illic infames deprendes, navita, rupes,

Et vada, ubi ponto brevis æstuat unda: refuso.

At si turbatus fremit imo à gurgite Nereus,

Quà fracti nimium spuma incandescere fluitus

Aspèctantur, ibi cumuli, cautesque rigescunt.

Hæc super, ignotas. cùm te devexit in oras.

Ventus, ne pronas illis appellere puppes.

Festinus, Palinure, sinas, demissa priusquam:

Linea rimetur fundum; si surgat aquarum.

Tanta imo moles de gurgite, quanta carinas

Ferre potest: medio pariter tibi linea fundum.

Oceano exploret, cùm jam vicina patefcunt.

Æquora, ubi subter cumuli densantur arenæ.

Vestiget tibi præterea gravis ære Molorthus,

Commoda si ratibus statioque subter arenis

Sternitur, apta: nigro verùm qua plurima limo.

Aut scatet, aut late duris riget aspera saxis,

Firmandis semper censetur iniqua carinis;

Nam malè cœnoso firmabitur anchora fundo:

Nec benè præruptis cum dente hærebit adunco.

In scopulis; & acuta revulsos marmora funes.

Disfrangent. prius ergo mari demitte Molorthum;

illum

Illum autem visco, aut molli circumline cera.
 Minus cum deduces, referet si multus arenam,
 Apti rati statio, si cœnum, incommoda: sed si
 Inciderit rigidis descendens cautibus ille,
 Insidum fuge litus, & æquora rupibus aspera.

Insuper his, portus nigra dum nocte subintrat,
 Quæ sit vera Pharos, quæ lumine litora pandit,
 Impiger explora, & certis cognoscere signis
 Nitere: sæpe rates mediis periere sub umbris
 Indeprensæ errore Phari, dum litore multæ
 Irradiant flammæ, agricolæ cum collibus altas
 Accendere pyras, vel cum de nocte per urbes
 Festivi radiant passim de mœnibus ignes.

At tibi nunc, Siculis quod classibus accidit olim
 Narrabo, Palinure. (juvat meminisse malorum,
 Quæ caveas) Victrix remeabat classis Eoo,
 Exuviasque ducum, captumque insigne tyranni
 Threicii, & victas referebat in agmine puppes.
 Iam multo exhaustos cursu demerserat undis
 Phœbus equos, primo volvi cum sidera motu
 Incipiunt, trepidis & scintillare videntur
 Luminibus, spectata mari descendere ab alto
 Arcibus è summis tunc est, & mœnibus urbis
 Classis, & Austriacis vexilla undantia signis.
 Captivæ bello puppes, monumenta triumphæ,
 Pone sequebantur: longè trans litora classem
 Protinus ut videre, canoro murmure cives
 Conveniunt, omnisque ruit densata Panormus
 Visendi studio, plaususque ad sidera jactant:
 Accenduntque faces, lætosque in mœnibus ignes.
 Exemplò dira Boreas comitante procella,
 Ex Urbe ruit improvisus: in æquore fluctus
 Incandent, raucoque fremunt stridore sub auras.
 Densatur cœlum nimbis, tonitruque remugit,
 Quo campi, & valles, atque ardua pulsa tremiscunt.
 Tunc velum in ventum dat concita classis, & auris
 In portum contendit. at inscia quæ Pharos igne
 Luceret siccò; crebræ per litora quando

Ardebant flammæ, mediis pars fyrtibus hæsis,
 Pars scopulos inter prona incidit. haud mora, cunctæ
 Illisæ crepuere rates, sonitumque dedere.
 Victores, victosque trahit fors una vicissim.
 Heu miseros ! per saxa animam, fluctusque rapaces
 Effudere inter sociorum murmura læta.
 Sæpè insperatos felicia gaudia hucus,
 Et lacrymas verso pepererunt ordine risus.
 At vos solliciti portum explorete, magistri,
 Et fidæ vobis radient quo litore flammæ.

Solerti nec cura minor Reçtori adhibenda,
 Vt pelagi fugiat prædones, qui freta passim
 Cædibus infestant, execrandisque rapinis;
 Ergo tibi assiduus malo speculator ab alto
 Nunciet, alata violent quæ Dorida pinus:
 Invigiletque mari semper; sed prima rubescit
 Cùm fuscis Aurora rotis, solertior omnes
 Perlustrat tractus oculis, ne forte tibi hostes
 Se se improvisi obsecient, atque ære laceffant.
 Non secus alta cito cùm promontoria cursu,
 Præruptosque legis scopulos, aut fluminis ora,
 Sollicitus facies; quoniam convalle reducta,
 Et sæpe infames latuere crepidine Mauri.
 Præterea, fugiens si curris, nitere semper
 Ne ventum tibi præripiant; sic tutus aperto
 Errabis pelago, donec tibi conteget undas
 Nox veniens, & opem tenebris præbebit amicis.
 Quare cælum humentes cùm obduxere tenebræ,
 Tende iter obliquum, quò non fert aura carinas:
 Aut bestæ; atque Afros sic ipse latebis iniquos.

Quorundam inventum est, celsa de puppe rescædum
 Doliolum, cui clara Pharos suspensa coruscet,
 In fluctus sensim demittere, quod tamen undis
 Enatet in mediis rectum: sic stare carinas
 Immotas placido piratæ in gurgite credent.
 Ast illæ intereà securæ Nerea currunt:
 Sed ridet festiva dolum instruxisse iuventus,
 Piratas cælo, qui frustraturus aperto est.

Sic

Sic quondam fecisse Ligur narravit Iolcus,
 Cum Særdia gravi fulcaret cærulea pinu:
 Et Rhodii fecere duces, dum classibus Hellen
 Prætereunt, nigra per amica silentia noctis.

At nunc, quo fervent æstu maria alta refuso,
 Quæ loca, qui cursus, quibus, & Lunaribus horis,
 Vestigemus, & à scopulis diversa petamus.
 Concitus alterno procurrens gurgite pontus,
 Nunc celerim terras cursu ruit, atque refusus
 Fluctibus infundit, scopulosque superiacit undas:
 Spumeus at retrò nunc cedit, & humida salsi
 Purgamenta maris, revolutaque saxa resorbet;
 Nudatumque solum, fluctu labente, relinquit.
 Ac veluti geminæ coieræ in prælia quando
 Mixtæ acies, & longis sese hastilibus urgent.
 Fortior illa premit, subnixaque viribus instat:
 Hæc cedit, retròque fugit: subitumque sub auras
 Clamorem attollit, flammantiaque ora reflectit:
 Illa fugit, penitusque datis se mandat habenis.
 Haud secus in terras irrupit fervidus undis
 Oceanus, refugisque iterum se fluctibus aufert.

Sed quæ causa fretum confestim gurgite ab alto
 Tempore sub certo tollat, rursusque remittat,
 Non facilis quæsitum, omnique incognita vulgo est.
 Ardua mens hominum explorandis rebus, & acere
 Ingenium has pelagi refugas impegit in undas.
 Usque adeò verum est, certas perquirere causas,
 Et sita principia, & cunctorum exordia rerum
 Difficile esse: tamen varia est sententia multis.
 Nanque alii vastos forberi in Tartara fluctus
 Rentur, & occulto subter tranare meatu;
 Inde vomit rursus, subitofque ad litora ferri.
 Esse alii Mundo vitales ætheris haustus,
 Et partem superæ mentis dixere; tumentes
 Sic & anhelus aquas, cum naribus accipit auras,
 Contrahit absorbens, illas, cum reddit, in altum
 Attollit, terrasque, vado exundante, refundit.
 Sunt quibus hæc melior ipsis sententia menti:

Scilicet è cœlo vertigine raptâ diurna
 Surgere nunc æstu maria, & refluentibus undis.
 Demitti. vasto multis sub gurgite visum est
 Ebullire fretum, latèque assurgere fluctus;
 Quippè putant vacuis magnæ Telluris in antris
 Conclusos ignes cœcis ardere caminis.
 Verùm alii mirâ novitatis imagine capti
 (Non levis hic stimulus: suus incidit omnibus ardor
 Vestigare nova, & rerum consurgere causas)
 In mundi medio Phœbi torpere jugales,
 Ac circum immenso terras versatier orbem
 Cunctaque præcipiti pariter vertigine ferri,
 Ætheraque, tractusque maris, nubesque volantes,
 Audaces dixerunt. Adcò dementia mentes
 Mortales vexat. certas inquirere causas
 Non hic verus amor, rerumque exordia nosse;
 Sed nova fingendi genius, seu dira cupido est.
 Hinc terræ trepidare sinu maria acta putarunt;
 Alternaque fuga timidos fervescere fluctus.
 Ipse sed Oceani spumantæ cœrula ducor
 Reginæ arbitrio Lunæ, imperioque cieri,
 Vixque illi arcanam, motu quæ concitet undas,
 Esse puto. parent Lunæ freta turgida; quando
 Illa abeunte cadunt maria, & veniente tumescunt.

Non tamen Oceani terrarum est unus ubique
 Æstus, & in certis non semper tollitur horis.
 Sive id aquæ vitio eveniat, vitiove locorum;
 Vel quoniam (nec fallor) erit non una marini
 Causa æstus. interdum aliæ in contraria causæ
 Res agitant, viresque aliarum sæpe morantur.
 Hinc per conclusæ Thetidos vada parcius undæ
 Assurgunt, refugioque iterum vix gurgite fidunt.
 Verùm in secessu superi maris altus ab Ortu
 Adria turgescit, longèque infundit arenas.

Sed magis Oceanus perfusus æstuat undis
 Ultra Abylam, & Calpen; magno quia scilicet illic
 Corpore per cunctas latè diffunditur oras,
 Fluctuat & magis, undoso quàm flumine ripas

Hu-

Humectat virides Tagus aurifer, altiùs æquor
 Tollitur, & campos, & rura virentia fluctu
 Longè operit, totamque oram perfundit Iberam:
 Verùm quà cælo se saxa Gobeia tollunt
 Armoricum propter litus, quando unda refedit,
 Ingenti circum tractu nudata patefcunt
 Litora, nudatque etiam per litora pisces,
 Ceteque, Vitulique, & fluctivagæ Balænz.
 Szpe etiam & ficcis puppes spectantur arenis.

Major, ubi gelidis semper riget Vifa pruinis,
 Bacchatur terris maris æstus, & unda tumescens
 Latè humiles sorbet Batavos, humilesque Britannos:
 Norvagos, Cymbrosque simul, Gotthosque nivales.

At Libyæ ad litus, quà Gis vagus alluit, & quà
 Contra elata mari spectatur maxima Cerne,
 Perque Arabum fines, Erythræaque litora circum
 Fervescit pelagus vehementior, & furit undis.
 Verùm Eoz per æquora lata, per Afida longè,
 Et quà gemmiferæ vicinia Perfidis Indum
 Accipit, & nitidis circum Carmana lapillis
 Litora læta, modum supra furit æstus, & ingens
 Præcurrens tantum Nereus. Telluris inundat,
 Quantum vix uno peragit sub Sole viator.
 Non tam præcipites effusi è carcere currus
 Corripnere viam, & laxis agitantur habenis:
 Vt cum perrumpit, tumido jam gurgite, pontus
 In terram, refugus vel cum delabitur inde.
 Non fuga servaret gentes per litora Eoas,
 Nè custos fumo daret alto à vertice figaum,
 Cùm terram agreditur curru Neptunus æquoso.

Hæc loca, Tethys ubi Lunaribus æstuat horis,
 Nauta, fuge, & celeres infida ad litora proas
 Ne veritas, transversà ferat ne fervidus illas,
 Dum ruit, Oceanus, nudo vel litore retrò
 Deserat aufugiens. Foveas fecere cavatas
 Litoribus passim, tutæ consistere ut illis,
 Subsidente, rates possent, trans litora Nereo.
 Quin opus est, ut missa mari gravis anchora puppim

Fun-

Pundet aquis; nam sæpe graves violentior ætus
Secum unâ abripuit, refluenti gurgite, naves.

Præterea sit cura tibi cognoscere, fervens
Tempore quo surgit, vel quo delabitur unda;
Ne patriam, Palinure, relinquant puppibus oram,
Oceano veniente; cito sed reflua cursu
Cum jam litoribus subsidunt æquora siccis:
Utque coronatis advertas ostia sylvis,
Cum surgit veniens, non cum subducitur æquor.
Dum vaga consurgit radianti Delia cornu,
Atque orbem sextæ fugiens interfecat horæ,
Paulatim surgens crescit mare: vertice summi
Illa sed in medio cum jam libratur Olympi,
Consistit salis ætus: aquæ non amplius ultra
Ascendant: refugæ sed retrò fræna retorquent.
Hinc ubi descendens orbem lustravit eundem,
Invadunt iterum spumantia marmoræ terras:
Quo tandem Manes descendat Cynthia ad imos.
Hinc ut candentes agit alto à cardine cervos,
Vertuntur maria, & retrò sublabitur unda.
Tarda maris quoniam de gurgite Luna resurgit
Semper (amat somnos, & amica silentia Luna)
Tardius hinc (dominæ mores imitatur) & ipse
Oceanus sumit violenti exordia motus.
Quotque dies abiere retrò crescentis ab ortu,
Tot cedunt momenta vagi primordia cursus.
Præterea cum Luna novos jam colligit ignes,
Tunc minus ex imò tolluntur gurgite fluctus:
Sed cum per cælum pleno jam lucida cornu
Incedit, magnis tunc Nereus æstuat undis,
Nanque etiam dominæ novit dispendia Lunæ
Oceanus: simul & crescentia cornua sentit.

LIBRI SEXTI

FINIS.

NAVTI

NAUTICORUM

LIBER VII.

S Ed jam nunc puppes animosior impulit aura
 Trans Abylę metam, Oceanoque immisit aperto,
 Creber & Eoo veniens immurmurat Eurusi:
 Conclusęque retrö cesserunt Tethyos undę.
 Ergo animus, dum ventus agit, dum spirat Apollo,
 Oceani fluctus audaci currere pinu.

At tu, quę vitreo subvecta per æquora curru,
 Cęrulęum metiris iter, cętuque beato
 Nereidum sociata volas, vati, aurea Dori,
 Pande viam: tecumque feras, precor, ò Dea, magnum
 CARDENIDEN turru sublimem, Euroque secundo,
 Hoc duce perpetuis sulcabitur æquora velis,
 Felici intendent semper quę flamine Cori.
 Ergo age, CARDENIDE, & quò te vocat æmula Doris,
 I, sequere, & mecum juvet ire, & quærere sedem
 Purpuream Eoi, & primi confinia Mundi,
 Suprà Indos, Seresque suprà, Chrysenque repostam,
 Solis, & Aurorę in thalamos Titanidis usque:
 Nec non & nova regna, novęque inquirere gentes
 Axe alio, quã nulla polum decircinat Arctos:
 Et nova monstra maris, nova sydera: trans & Atlantem
 Externum lustrare Orbem, nova litora, & urbes,
 Atque alios portus, quò per tot secula nullę
 Ire rates ausę, & curvis fulcare carinis
 Fluctibus horrendum Oceanũ, horrendumq; procellis.
 Magnum equidem tętamus opus: sed magna sequetur
 Gloria, læva suant sũ Numina, & audit Apollo:

Et

Et qui me facili toties per cœrula nutu
 Magnus SABERIDES servavit. Age, æthere ab alto
 Dive, veni, & ventos immitte in vela secundos,
 Ac tumidum pavidis substerne Atlanta carinis;
 Nanque potens pelagi Deus es: via nulla per undas
 Te sinè ruta patet, trepidatque in gurgite pinus.
 Ergo adsis, cœptique operis hanc perfice partem.

O mihi, si liceat, cœlo, pelagoque remenso,
 Litus in Eoum servatam advertere puppim!
 Hic tibi Carmano templum de marmore ponam
 Propter aquas, multo Ganges quàm turbidus auro
 Per septena vago devolvitur ostia cursu.
 In medio templi stabis mihi Numen, & aram
 Purpureis textam gemmis, auroque tenebis.
 Huc tibi servati spumosa è Doride nautæ
 Dona ferent, fundentque preces, & vota resolvent.
 Primus ego (si tanto unquam dignabor honore)
 Romulidum de more sacro velatus amictu,
 Et nitida chlamyde, & Tyrio conspectus in ostro
 Dona feram, & sacris incendam altaria donis.
 Sanctam libabo Cererem, sanctumque Lyzum
 Cernuus; èque manu mittetur victima nostra
 Multa Patri. Sed jam festas indicere pompas
 Ad delubra juvat, cælisque insigne Tonantis,
 Ac pictas auro tabulas, & figere dona
 Parietibus latè circum, contextaque Serum
 Vellera, purpureosque tholo suspendere honores.

In foribus pugnæ ex ebore, & nitido argente
 Gangaridum faciam, fractumque peritus in auro
 Cælabo Badagem, & vitærica signa Quirini.
 Atque hic Romanis a scriptum legibus Indum,
 Ac rutilum sacro lustratum flumine Gangem:
 Addam urbes Afiz, servataque regna rubentis
 Auroræ, sacris tot & addita sceptrâ Latinis:
 Bisque triumphatas Chryszo in litore gentes,
 Taprobanen, Sindaque, & odoriferas Moluccas.
 Et captæ stabunt puppes, & victus Achenus.
 Sub pedibus pingam Furias, amnemque severum

Cocytii, & dira fufum cùm gente Tyrannum.
 E niveo fculpam faxo, fpirantia figna,
 Lufratos reges, afcriptaque nomina cœlo.
 Interea magnum Oceanum, fluctusque fequamur
 Intactos, tua, SABERIDE, non ultima dona.
 Ergo age: rumpe moras: vocat alto à vertice pontus,
 Indulque, Gangesque, & divitis æquor Erythræ:
 Et vocat Hefperio fub Sole Argenteus amnis,
 Virginei fontes, æuroque infignis Amazon:
 Et vox affenfu marium ingeminata refultat.
 Mox ego viâtrices accingar dicere palmas,
 Æternùmque tuum proferre in fecula nomen.

Seu quis odoriferas Eoa per æquora terras
 Puppe petit, crocei feu quis fub Vefperis ora
 Ammerices quærit populos, hic cortice pictum
 Oceanum primùm, & vafiffima cœrula nofcatur;
 Ac maris ambages varias, curfusque viarum.

Trans Gades magnum fpumofis fluctibus æquor
 Paoditur (Oceanum Græci dixere vocantes)
 Cum quo claufa Thetis (cecinit fî vera vetuftas)
 Nulla olim immiffio junxit commercia Nereo.
 Isthmus erat medius, terræ difcrimine parvo
 Qui Libyam Europæ jungebat, & utraq; Tellus
 Vna erat. at crebriò veniens vi pontus, & undis
 Paulatim exedit terras, medioque refufus
 Europam tandem è Libya dimovit, & alta
 Diducta ex Abyla tunc Calpe, & litora, & urbes:
 Ac primùm Thetis Oceano dignata marito efl.
 Tantum pontus edax, & edacia fecula poffunt
 Fluviorum pater Oceanus, rex magnus aquarum;
 Quique finus centum, centum fluit æquora circum,
 Atque plagas omnes terrarum fluctibus ambit.
 Quin fubtus terras & præterlabitur omnes.
 Per cæcos aditus, perque horrida Tartara Ditis,
 Ceu toto iu tenues diffufus corpore venas
 Infnuat fe fanguis, agitque per omnia vitam.
 Stagna, lacus, perhibent, hinc, & vaga flumina, fontes,
 Æque cavis quicquid faxis diftillat aquarum;

Ocea-

Oceano ex alto confurgere; nanque ubi pontus
 Descendit magnæ per crebra foramina terræ,
 Quæ via cœca patet, superas se rursus in auras
 Emittit saliens; nam quantum vertice ab alto
 Descendit maris unda, salit de gurgite tantum.
 Hinc Tagus auratam volvens cum flumine arenam
 Erumpit. Bætisque alba præcinctus oliva:
 Et qui tot terris, tot nomina gentibus Indus
 Caucasæ de rupe fluens imponit, & ipse
 Purpurea Ganges unda, Tanaisque nivalis:
 Ac gelidis venit Oxus aquis, & dives Hydaspes,
 Et Lycus, atque Herinus, fontesque binominis Isthm
 Nilus & Ægyptum nigra qui ditat arena,
 Usque cacuminibus Lunæ devexus ab altis:
 Et Gis Æthiopum fama notissimus, & qui
 Spumeus Alpino Vesuli de vertice currit
 Eridanus, sceptrisque potens Tyberinus, & ipse
 Pauper aqua, at multo dives Sebethus honore,
 Orbe sub occiduo Panucus, & alta fluente
 Amnis Amazonidum, centum qui flexibus errat,
 Et fata rura rigat latè felicia centum:
 Cæruleisque Canada vadis, flavusque Siopis,
 Quique mari magno fluit ore Argenteus amnis,
 Et gemmas secum, & nitidas subvectat arenas.
 Hic freta trans Abylæ geminis se cornibus ingens
 Porrigit Oceanus: dextrâ petit ardens Orbem
 Ammericæ, latèque omnem complectitur undis:
 At læva Libyam præterluit usque remotum
 Acronoton, Manesque fluens descendit ad imos.
 Fœum hinc saliens latus alluit: & vagus inde
 Supra Arabem, Persamque supra circumfluit Indos.
 Mox iterum ascendens gelidas iter urget ad Arctos:
 Lanigerosque lavat Seres, Chrysenque rubentem,
 Hinc & regna petens Boreæ damnata sub axe,
 Sarmatiam, Scythiamque rigat, rigidoque relicto
 Axe iterum, niveos cursu secat ille Britannos:
 Moribus & niveam fluctu circumdat Hyberna.
 Oceani quondam antiquis impervia nautis
Æque

Act
 Id p
 Et q
 Amr
 Oce
 Non
 Pro
 Id t
 Oce
 Mul
 Rec
 Ago
 Ter
 Ten
 Ard
 Oce
 Ve
 At
 On
 Pe
 Ste
 Mi
 Res
 No
 Sic
 An
 He
 Ly
 Fe
 A
 M
 A
 Sp
 A
 C
 h
 V

Æquora: turritæ nec sulcavere carinæ
 Id pelagi, ad Solem quod se diffundit Eoum,
 Et quod iu Hesperium procurris, & omnia cingit
 Ammerices nova regna. cava trabe currere fluctus
 Oceani tumidos, montesque irrumperere aquarum
 Non ausi, ignotumque fretum tentare magistri.
 Proxima majorum Fatis melioribus ætas
 Id tandem aggressa est: potuitque ingentibus ausis
 Oceanum superare, rubrosque ventre sub Indos.
 Multa sed ante tamen cesserunt irrita vota
 Rectorum, multusque labor profusus inanis.
 Agmine nimborum metuendus, & ignibus Atlas
 Terrebat nautarum animos, qui sæpè furentem
 Tentavere sinum, & cautes superare rigentes.
 Arduus ipse etiam præruptis montibus alnos
 Oceanus retrò pepulit, nautasque coëgit
 Vertere terga fuga, & magnis desistere coëptis.
 At non conatus animorum, audaciaque ausa
 Omnino cecidere: per invia cærule Atlantis,
 Perque hyemes iterum rigidas, nimbosque sonantes
 Sternere iter tentarunt, magnum & sub juga pontum
 Mittere: sed pulsi laceris abiere carinis
 Retrò iterum: ceciditque animis spes omnis, & altus
 Non dictus Mons, & dicta est innabilis ora.
 Sic intactus Atlas, multosque inarata per annos
 Amphitrite est. Cùm tandem felicibus ausis,
 Henrici Ducis auspicio, ducentibus & Diis,
 Lysiadæ petiere duces. non horrida nimbis
 Æquora, non pelagi montes timuere tumentes.
 Ac velut in tergum si quando pulsa recessit
 Mœnibus ex altis acies, quæ scandere primùm
 Ausa fuit, mixtimque abiit formidine cœca;
 Spemque omnem belli deponit, & arce potiri.
 At ubi conspexit specula sublimis ab alta
 Contusas acies, fusosque redire maniplos
 Magnanimus dux, ingentique incanduit ira,
 Urget equum impatiens, tortasque relaxat habenas:
 Ocyus & vento, ut versum pervenit in agmen,

Incerpitat primùm dictis, fistitque ruentes:
 Addit & hinc stimulos animis, & laudis honores.
 Extemplò commotæ acies ad mœnia vertunt
 Sese præcipites, Martemque, hostemque laceffunt.
 Tela per, & glandes, & Martia fulmina, & ignes
 Irrumpunt; muros scandunt, & turribus altis
 Vi potiuntur. Honor stimulis præcordia pulsat.
 Non secus Oceanum superarunt, & vada cœca
 Lysidæ nautæ, postquam generosus adegit
 Dux stimulis animos, laudisque adiecit honores.
 Non formidandi vertex sublimis Atlantis,
 Nec trifidis disiecta polo Acroceraunia flammis
 Audaces fregere animos: Nec terruit ingens
 Fluctibus Oceanus: sed itum est in litus Eoam
 Per maris abruptum. Rerum discrimina nulla
 Altæ laudis amor formidat, & in via nulla
 Semita virtuti: nam sentibus aspera mollit
 Gloria. Neptuni præter vada fervida vexit
 Idæas animosa virum solertia puppes.

Verùm age, & Oceani tumidos quo sydere fluctus
 Vertere conveniat, terras & adire repostas,
 Accipe. Cùm pelagus candenti corpore Cygnus
 Pronus adit, nitidis Arcturus & emicat astris,
 Herculeos fines, & amicos, navita, portus,
 Quà Tagus Oceano rutilus se miscet arenis,
 Desere; blanda novo sub sydere scindere pontum
 Tempestas aperit tunc se; veniuntque secundi
 In velum Zephyri, verùm si carcere currus
 Seriùs emittas, cœlo cùm lucida Tauri
 Occidit, ardentisque pedes exarmat Orion,
 Haud equidem Phœbi sedem lustrabis Eoam
 Incolumis: retrò puppes aget Auster ab axe
 Austrino veniens, vel si contendere contrà
 Audebis, Libyæ infames frangeris ad oras,
 Aut alium tandem venies jactatus in Orbem,
 Brasilæ ad cautes, aut barbara litora terræ
 Caribanz, Thetidi quæ se vagus addit Amazon.
 At portum, Arctoam quæ Dorida verberat undis

Sequana, Pegaseum nitido cùm sydus Olympo
 Tendit iter pennis; & jam novus incipit annus,
 Deserit, & Phœbi Gallus petit arva rubentis.
 Mense sed exacto solvunt de Veſte Britanni
 Gangaridùm in regna: at gelidæ vada tuta relinquunt
 Texeliæ dices Batavi, charosque Penates,
 Cùm Tauri medium Titan secat aureus orbem.

At quicumque petis trans æquora litus Eoum,
 Ocyùs insistas cursu, Zephyrisque secundis,
 Abrumpasque moras opus est; Nanque omnis in alto
 Prospera Fortuna, & felix stat meta riarum
 Concessis ventis, & tempeſtatibus uti.

Sed postquam cœli certo sub sydere ventos
 Acceperè sinus, celeres, Palinure, carinas
 Dirige, Fortunæ præſert quæ plurima nomen
 Insula: prima tui sit & hæc data meta laboris.
 At tibi quæ magno metuenda pericula ponto
 Intendent, canere aggredior. Vitare memento
 Navisiagum Libyæ litus, penitusque sonantes
 Atlantis scopulos: furit hîc spumantibus undis
 Arduus Oceanus, strepitatque procacibus Austris.
 Stringe rati dextram: & nimbos vitabis, & undas.

Ille sed in primis vasti per cœrula Atlantis
 Est labor exuperandus: Aquæ nam præpete cursu
 Semper in Occasum, Solisque cubilia tendunt.
 Seu quoniam summi vertex dum fertur Olympi
 Pronus ad Occasum, retròque relinquit Eoum,
 Inclusos orbès, & sydera, & aëra, & undas
 Oceani rapit, & celeri trahit omnia gyro.
 Qualis ubi magna rapitur vi fervidus axis
 Ingenti cum mole rotas, currusque volantes
 Abripit, & summa retrò vi rapta sequuntur.
 Sive quia (hæc melior sententia visa magistris
 Nanque aliis) cœli per culmina cùm rapidus Sol
 Volvitur, immensis fervoribus excoquit alti
 Oceani fluctus, tenuesque resolvit in auras.
 Ergo ubi jam multus mediis è fluctibus humor
 Attenuatus abit, subsidunt æquora funder

Hinc

Hinc loca vicinæ succedunt protinus undæ
 In dexera. vagus quoniam se semper in orbem
 Versat, agens cum luce diem Sol almus Olympo,
 In declive fluit mare semper, & orbe rotatur.
 Longior idcirco cursus, cum Solis ad ortum
 Tendimus: objectum puppes mare tardat euntes.
 At verò Occasum, brevior, cum quæris, & oras
 Ammericas; nam prona ferunt ipsa æquora puppes.
 Est major tamen hic motus, quæ torrida Mundi
 Zona rubet; veloci & aguntur cærule cursu.
 Attenuat quoniam Sol ferventissimus undas
 Oceani magis; aut quia se velocius ipse
 In medio versat cœli vastissimus orbis.
 Est pariter varius variis in partibus altæ
 Cursus æquæ, & varias etiam deflectit ad oras,
 Auroræ hinc docti quæruni cum regna magistris,
 Lentus ubi motus, descendunt: deinde sub Ortum
 Veloces recto ducunt temone carinas.
 Major ubi, veniunt, cum longè Atlante repostos
 Vespere sub nigro inquirunt per cærule portus.
 Est etiam labor ille tibi, luctare fluentis
 Oceani, fluctus & declinare euntes.
 Nam vaga in Occasum cum perfluit Amphitrite
 Litora in adversa, atque in procurrentia saxa
 Incurvat violenta, nec ultra excurrit inundans,
 Spumæ confestim refluit sed pulsa retrorsum.
 Qualis ubi ripis de vextior incidit amnis,
 Allisus resilit, retròque reverberat undas.
 At quoniam in terras objectas sæpius unda
 Obliquè incurvat, pariterque impulsa retrorsum
 Obliquè in partes alias fluit, & vaga cursat,
 Ingentesque unà abreptas trahit æquore puppes,
 Quin etiam fluviis è magnis sæpe fluenta
 Proza ruunt, multoque cient maris impete fluctus.
 Sic fluit Euxinum, & mediam perlabitur Hellea
 Austum fluminibus: sic pulsum à gurgite Nili
 It mare Virginium: sic claustra sonantia præter
 Oceanum currunt dexera fluenta per altum;

Quà Gis lata subit maris æquora, quàque rubentes
 Indus aquas auro devolvit, & aurcus ipse
 Quà Ganges fluit, & Seres quà findit Hoanges
 Et quà se magno ciet ore Argenteus amnis,
 Ac fecat occiduos undis felicibus Indos:
 Amnis Amazonidum sed quà rapidissimus undas
 Torquet agens, celeri currunt cita cærula cursu.

Hæc igitur tibi cura: silent cùm carbasa, in undas
 Anchora descendat, multo quæ pondere curvas
 Firmabit pinns, pelagoque obisset eunti.
 At si ventus agit crepitanti flamine vela,
 Contende in proram venientibus impiger undis,
 Obnitique vado semper, Palinure, memento.
 Nec te decipiat, fluctu labente, profundis
 Indeprensus aquis, atque irremeabilis error.
 Vicinam temone plagam, veloque require,
 Quà venit æstus aquæ, & fluctus conare ruentes
 Vincere, ne sensim pelagi deversa fluenta
 Veloces aliò impellant per marmora puppes.
 Tardior Oceanus quà se fert obuius undis,
 Fleste ratem clavo. quin & superare fluenta,
 Nauta, potes, si proram omnis petat impetus undarum
 Nec transvessa iatus feriat Thetis incita cursu.
 Nam sic prora vadum rostro proscindet acuto,
 Eludetque simul rapidam vententis aquæ vim.
 Non secus ac cuneus diffindit scissile robur,
 Et facile in partes acie disjungit acuta.

Quin & Hyperboreæ glacies, fluxusque nivali
 Ex axe in medium tibi sunt vitanda, sub Vrsas
 Dum tendis. Cùm longa dies illuxit in Orbe
 Arctoo, solvitque nives Sol fervidus igne,
 Et duras scindit glacies, maris unda refluxis
 Imbribus è Septem cursu revoluta Trione
 In medium deversa diem descendit, & altas
 Fert secum glacies, tepidumque revolvit in Austrum.
 Late hinc concretos Atlanticus invehit amnes
 Oceanus, Libyco sensim qui Sole liquefcunt.
 At quà perpetuis candet densata pruinis

Zona poli, & nimio durefcit frigore pontus,
 Cryftalli veluti montes, longo agmine duræ
 Voluuntur glacies, mittunt quas flumina, & ipfæ
 Interdum gelida ftipatæ Naiade cautes,
 Cum nivibus sub nocte hyemes figuere profunda.
 Per glaciale fretum Scythiæ, Zemizque nivalis
 In tranfverfa nives dum currunt, feque ruentes
 Per denfata petunt latera, incurfantque frequentes,
 Horrendus fragor exoritur, quo litora, & omnes
 Pulfati longè montes, cælumque refultat.
 Se velut ex alto cum Nilus Atlante refundit
 Subiectos latè in campos, plangitque profundas
 Ingenti valles fonitu, quo tota remugit
 Thebais, Ægyptufque, atque ætiferi Garamantes.

At non tranfibo indiftas caligine denfa,
 Quæ per Hyperboreum fe fundunt aëra nubes,
 Arctophylax ftellata retrò cum plaufta reducit,
 Atque Ariadnæ conduntur figna coronæ.
 Insuper Oceano in magno, quæ femper ab igni
 Incandet plaga terrarum, denfiffima cælo
 Caligo interdum pelago, & nox incubat atra.
 Non polus apparet fupra, non fubter & undæ
 Nec fe etiam per lata vident agearia nautæ.
 Tunc Reftor, ne fe incurfent per mutua puppes,
 Da fignum procul ære cavo, fic tutius illæ
 Incurfus fugient venientum, & gurgite nantes
 Vitabunt duros omnes. at fi fragor ingens
 Currenti late è glacie, occurfuque ciatur,
 Horrifico majora ftrepant tormenta boatu.

Sed quæ torrentes descendant, cortice pifco
 Aspicias, & nofta etiam te plura docebunt
 Carmina, & exacti toties per cærula curfus.
 Confule & in primis arcana oracula docti
 Dudlæi, quæ multa notat tibi pagina. Sed jam
 Me falfa longè pulfatæ afpergine puppes,
 Immenfoque vocant venientia monfta fragore.

Ergo per Oceanum velis dum curris apertum,
 Ignoti nova monfta maris, Cycladesque natantes

Est

Evitanda tibi, lato quæ gurgite Proteus
 Pastor agit. centum pelago vastissima Cete,
 Et centum mediis errant in fluctibus Orcæ,
 Ac Phocæ turpes, & turrigeræ Balænx.
 Quin & Atlanteis in fluctibus, axe sub alto
 Agmina densa ruunt passim, latèque vagantur.
 Sæpe cavæ magnis impingunt piscibus alni:
 Densatosque globos inter, turbasque natantum
 Vix sese medias aperit via ruta per undas.
 Ergo tibi vasto fugienda hæc monstra profundo:
 Nam sæpe, infandum, miseræ perierit carinæ
 Demersæ mediis in fluctibus. Hæc vaga magno
 Errant Oceano, rostroque armantur acuto.
 Quæ si ferratis incurserint dentibus alno,
 Extemplò, velut in scopulos allisa fragorem
 Illa dabit, rostroque abies pulsata dehiscet.
 Illa ingens caput, atque horrentia lumina tollunt
 Suprà undas, puppimque suprà, latèque revolvunt
 Corpora per navim, tortoque volumine caudæ
 Rostra super, proramque assurgunt, & mare subtec
 Vi magna ingenti cum mole invertere gaulum
 Adnituntur. aquas illa, & plena æquora vasto
 Ore vomunt, fusoque replent torrente carinas.
 Nonnulla horribilo per cærule vasta natatu
 Vellicant, magnisque movent plangoribus alas.

Est etiam Oceano in magno malus ille carinis
 Phiseter (patrio sic Graij nomine dicunt)
 Monstrum horrendum ingens, cui quot sunt vertice na-
 Tot patuli ex illo tolluntur in astra canales (res,
 Ore cavo: immensum stridens quibus æquor in altum
 Se jactat, & latè circum diffunditur imber:
 Cuncta in conspectu simul occulit: omnia miscet
 Stridore. ingentes quot acuta cuspidè spinæ
 Aptantur lateri, tot sunt hastilia ferro
 Dura magis: nitidæ splendent quot tergo squamæ,
 Scuta tot, horrendum quibus impenetrabile dorsum est.
 Instar montis, aquas supra caput eminet: antrum
 Os immane refert: subter, mirabile dictu,

Quot dentes, dextra totidem, lavaque secures
 Horrent. Dii talem nautis avertite pestem.
 Hæc tu monstra maris cum videris, ocyus omnes.
 Inclamare tubas, magnumque ciere fragorem
 Æra jube, lituosque, & raucum cornua cantum;
 Nam sic confestim perterrita murmure monstra
 Descendunt, subterque vagis conduuntur in undis.
 Quin etiam per sæpe juvat (mibi rettulit Ægon,
 Ægon Oceani vidit qui monstra profundi)
 Horrida terrificis tormenta explodere bombis,
 Inque caput vibrare pilas; nam fulminis ictu
 Merguntur concussa mari, nec cominus unquam
 Spectantur: Divosque etiam, Palinure, vocato.
 Sæpe salutiferæ longè discedere signo
 Visa Crucis: jactu lustralis protinus undæ
 Interdum petiere cava sub gurgite sedes.

At vicina cavis cum se admoveere carinis,
 Et bifido circumplicuere volumine caudam,
 Est præsens medicina malo, si protinus ipse
 Castoreum è pelui diffundas desuper amnem;
 Astutum fera castoreo pelletur odore.

Præterea, id non te lateat, vastissima Cete,
 Ut perhibent, nidore picis capiuntur adultæ.
 Hinc amor ille, rates toto se corpore circum
 Extendi, trabibusque suas advertere nares.
 Quorundam inventum est, piceo fucata veneno
 Plurima dispersim demittere dolia ponto,
 Quæ piceo perlecta petant medicamine Ceter
 Alata interea sulcant vada Tethyos alai.

Sed neque te aspectus Telluris fallat ioanis;
 Nam sæpe in medio quæ creditur insula ponto,
 Est sese undoso tollentis ab æquore monstri
 Dorsum immane, leves cui susternuntur arenæ,
 Ac molle assurgit sabulum, & se subjicit algæ:
 Non semel undivagæ puppes appellere ripæ
 Gavisi nautæ, celeresque in litus inane
 Delapsi, virgis subitum crepitantibus ignem
 Accendunt, lætisque parant convivis mensis.

AR

At ubi paulatim senserunt monstra calorem,
 In mare descendunt: tunc credita se pede Tellus
 Subtrahit extemplo: miserique in gurgite nautæ,
 Infandum! pereunt, monstris data præda nefandis.
 Anchora sæpè etiam sabuloso credita dorso,
 Et duris unco squamis infixæ tenaci,
 Cùm monstro, & fundo, se proripit, & ratis unâ
 (Arcete ò Superi casum!) demergitur undis.
 Nonnulli in Cete mittunt scopulosa rudentes
 E navibus illos, cùm se vastissima monstra
 Subducunt, dextra arripiunt, Fatumque morantur.
 Nec minùs intereà funes generosa juvenus,
 Ex alta suspensa manet quibus anchora prora,
 Haud mora præcidunt ferro, vel solve certant.

Sed quid monstra maris refero, mediasque per un-
 Errantes Cycladas; nat parvus in æquore piscis (das
 (Romani Remoram appellant, Echeuidea Graji)
 Qui (si vera fides) turritam dente tenaci
 Apprendit navim è prora, sistitque volantem.
 Nec valido profunt spirantes flamine Cori;
 Nequicquam & remis diverberat æquora pubes:
 Turritæ veluti cautes: in fluctibus illa
 Cùm vento, & vellis, remisque immobilis hæret.
 Vis tanta exiguis Natura est indita rebus.

At verò, ut casum effugias, quid tunc tibi agendū
 Accipe. Subter aquas descendat nare peritus, (est,
 Atque omnem circum curset, visatque carinam,
 Quò tandem monstrum inveniat, dextraq; prehensum
 Amoveat, victor que mari confurgat ab alto.
 Sic mihi se quondam dixit fecisse Cloanthus,
 Qui mare, qui terras, qui barbara litora gaulis
 Lustravit toties, quæ Sol utrumque recurrent
 Aspicit Oceanum, & victor remeavit ab Indis.

Nunc age, quæ cœli ratio sit habenda magistro;
 Ut varias Mundi partes exploret, & oras
 Oceano in magno, quæ terræ, & litora nulla
 Apparent: sed cœlum est undique, & undique pontus,
 Expediam, cœpti quæ pars non parva laboris.

Hæc rectoris erit semper solertia major
 Vestigare plagam cœli, terræque, marisque,
 Quò ventus, cursusque, gubernatorque revexit.
 Sive per ignotas pelagi quâ naviget undas;
 Nam sic optatos poterit contingere portus,
 Quâque rigent scopuli, & cœcæ, deprendere, Sytres:
 Atque hinc exactos etiam deducere cursus.
 Quas igitur zonas, quas vento accesseris oras
 Contemplare: tibi cursus vaga sydera dicent,
 Et Sol clivosi dum culmina scandit Olympi.
 Ergo ubi jam medio librabitur æthere curtu,
 Quot partes Sextante nota Sol altus Olympo est.
 Hinc Finitorem quot se super efferat Arctos,
 Explorare opus est: id tu quo, navita, possis
 Vestigare modo, paucis, adverte, docebo.

A cœli medio quot partibus aureus orbe
 Sol distet, perquire: illas tibi pagina dicet,
 Obliquos quæ Solis habet duodena rotatus
 Per loca Signiferi. numerumque deinde repertum
 Partibus inventis radio super adde, volantes
 Si Sol in tepidum bigas deflexerit Austrum,
 Cùm brevis est lux, & nostrum depresso Orbem
 Aspicit: at Cancro propior si curribus ibit,
 Longinquas cœlo cùm protrahit altior horas,
 Subtrahæ ab inventis, numerus, qui proximus exit.
 Oskendet quantum è vitreis se circulus undis
 Equator tollat, medium qui dividit orbem
 Signorum: quantum sed se super evetat Vrsa,
 Monstrabunt partes, quæ pro quadrante supersunt.
 Hinc quæ zona poli, qui sit locus ille, carinæ
 Quò, Palinure, tuæ cursu venire sub Austrum:
 Et quantum à Septem jam descendere Trione,
 Cognosces; pelago nam quot se partibus axis
 Admovit propior, tantum per cœrula puppis
 In medium se prona diem devexit ab Arcto.
 At si diversum cœlo, & majoribus astris
 Trans Equatorem perlustras, navita, Mundum.
 Hæc eadem peragenda tibi; sed tollitur, alter

Axe

Axe polus, rerumque exit contrarius ordo .

At levis hic labor est nobis, ubi fecerit horas
 Nocturnas bis æqua pares Astræa diurnis:
 Ipse tibi medio in cursu Sol aureus, altus
 Quot super Æquator consurgat partibus amnes
 Oceani dicet: sed si tunc fervidus igne
 Vertice in extremo Titan libretur Olympi,
 In cœli medium pervenit cœrula puppis.
 Alter & hinc tibi jam venienti panditur Orbis,
 Alter & assurgit Mundi polus, aurea circum
 Rara & inexhaustovolvuntur sydera motu.

Quærendum & quantum cursu tua pinus in Ortū
 A Fortunata fugiens Tellure recessit .

Verum hoc difficile est: fertur pernicibus alis
 Hesperiam in partem cœlum, nec fixa sub astris
 Meta manet: cursus hinc & deducere multum est .
 Auri multa viro Batavi donare talenta
 Promisere, modum in mediis qui sedulus undis
 Traderet, ut certò possent cognoscere quantum
 Curva sub Eoum spumosa per æquora puppis
 Profecta est, cœlique simul qui circulus alti
 Tunc noctesque, diesque pares partitur in horas:
 Rem multi aggressi magno mercedis amore:
 Verum alii laudum stimulis, post irrita vota,
 Nullus adhuc tanto pretio donatus abivit:
 Et nullus tantam meruit pro munere laudem .

Attamen, angustis quoniam solertia rebus
 Summa hominum est, crescitque usu experientia longo,
 Acre quid ingenium, multusque invenerit usus,
 Edoceam. E vitro tibi clepsydra magna paretur,
 Bis senas quæ tota fluens semel indicet horas.
 Cùm primum das vela Noto, Palinure, vocant-i,
 Hanc tu pendentem media sub puppe locato
 Verum ubi jam totus spiramine depluit humor,
 Verte illam, conclusa sicut quò molliter unda
 Subiectam in partem: cautusque notare memento,
 Quot levis unda vices spiramine decidit arcto;
 Temporis exactas nam sic cognoveris horas,

Ex quò deserto solvisti ab litore funem.
 Sed priùs, è portu pelagi cùm tendis in altum,
 Quare quot ascendens jam partes egerit orbis
 Delius, atque vagi quæ fluxerit hora diei:
 Atque illam in primis memori sub mente reconde,
 Hinc cùm vestigas quæ te plaga lucida cœli
 Ambiat Oceano in medio, qui circulus ille,
 Et quantum Occasu è primo se vertat Eoo,
 Principiò perquire, cavo pellucidus humor
 E vitro quoties defluxit; & inde peractas
 Deduces horas, ex quò de litore, primùm
 Se dedit Oceano, ventis spirantibus, alnus.
 Hinc & si solidos valeas subducere Soles,
 Invenies horam, momento quæ ruit illo
 Litore in adverso; & tabula signare memento.
 His actis, Sextante nota, radiove quot altus
 Sol partes fuerit: mox quæ sublapsa diei
 Hora sit, hinc certis poteris deprendere signis.
 Horarum & numerum è signato subtrahe primo.
 Hinc tibi qui reliquus tandem quæ sita locorum
 Intervalla dabit, sese quibus alter in Ortum
 Submovet. horarum numerum si ritè resolves
 In partes, quarum ter quinas continet hora,
 Sic quantum medii tunc cœli circulus absit
 Ex alio, aut primo poteris prædiscere Circo.

Sed puros quoniam servari tempore longo
 Difficile est amnes, partem subtilis arenæ
 Ancludunt vitris alii, & vaga tempora signant.
 At multi stannum accipiunt, plumbumq; liquatum,
 Et vivum admiscent argentum; atque igne subactam
 Materiam in cinerem solvant, tunduntque minuim:
 Secernuntque illam cribro: decussa que vitro
 Pars subtilis, aqua pro molli clauditur inde
 Non interruptus currit spiramine pulvis.
 Sunt qui cæruleam Tethyn pro Narade dulci
 Immittunt; conclusa cavo Thetis humida vitro
 In multum sincera manet salisugine tempus.
 Ast aliis visum est, varia experimenta secutis,

Vetivum sensim argentum spiramine parvo
 Depluerit multo quoniam non deficit usu
 Attritum, & longo nunquam corrumpitur ævo.
 Hoc sed præcipio cura majore notandum,
 Mobilis ex alto depictæ clepsydra puppis
 Pendeat, in partes ut cum se verterit ambas
 Navigium, aut vento, aut spumosis fluctibus actum;
 Hæc sese medio libret: sic leniter humor
 Non intermissus spiramine defluit arcto.

At si nocte locum perquiris, pulsa secundis
 Quò tua pervenit ventis per cæcula pinus,
 Astra tibi dicent transacti temporis horas,
 Scilicet aut Cepheus, vel proxima Cassiopeæ,
 Aut Cynosura, polo quæ se nocturna revolvens
 Tarda diem integra peragit vertigine totum.

Hæc cum nota tibi fuerint, spectare licebit
 Qui locus ille, tuæ quem jam tenere carinæ;
 Et quâ continues velis iter, ut tua portus
 Optatos tandem subeat trans Tethya puppis.
 His etiam emensos facile est comprehendere cursus,
 Et quantum navis spatium promotâ cucurrit,
 Si tibi lustrati multa experientia cœli,
 Et metiri etiam numerum, & subducere calles.
 Nauta vias Solis, numerosque, & sydera disce.

Est etiam modus alter, aquas sulcante carina,
 Quo valeas pelago exactos cognoscere cursus.
 Assere quadruplici capsam compinge quadratam,
 Cui geminus circum ex ulmo versatilis axis
 Insit, uterque supra longo se corpore capsam
 Efferat, instructam pennis impone recurvis
 Mox uni, Palinure, rotam: super illa quadratam
 Assurgat capsam, & capulo versatilis axis
 Insistat, pennas albi tibi bractea ferri
 Secta dabit; partemque omnes vertantur in unam,
 Ut rota continua possit vertigine volvi,
 Impulsa à vento, in pennas cum spirat ab alto,
 Ceu puer intentus ludo, cum fixit acequo,
 Subtilique crucem ligno, niveaque papyro

Inde cruci inferuit pennas, ventoque ruenti
 Obiectat currens: vento propulsa papyrus
 Se cita versat agens, & mobilis orbe rotatur.
 At tu, nauta, rotam capulo subneſte quadrato,
 Ut cum decurrit ventó rota concita, & uná
 In gyrum ſeſe axis agat. mox ſila revolve
 Alterius medio longiſſima, quæ tibi ſila
 Semper erunt gemino lini de ſtamine torta.
 Alter & accipiat ſili caput, orbe revolvi
 Circa illum ut longo valeat, cum plurima verſat
 Aura rotam. Hinc ſumma capſam ſub puppe locato,
 Ut rota devolvi ſemper vento incita poſſit.

His actis, Palinure locum, portumve notato,
 Illius è que tuo pariter diſtancia portu
 Sit tibi nota: ratem mox tu cum litore ſolvis
 Felicem ibi Zephyrum, incipiet róta ſtamine vertis;
 Inque alium ſenſum ſilum devolvier axem.
 Hinc cum te notam ventus devexit in oram,
 Quæ ſe multiplici vertere volumine, ſila
 Extende, atque pares in tot mox divide partes,
 Milenos quot nota tenet diſtancia paſſus,
 Atque pares alias poteris ſuper addere primis,
 Ut longo valeat devolví tempore ſilum:
 Singulæ & accipiant poſitis diſcrimina nodis.
 Sic certam ſemper meſuram, rector, habebis,
 Qua curſum pelago exactam, ambageſque viarum
 Quærare non multum eſt. Auris de puppe ſecundis
 Cum rota ſe circum verſat verſatque rotundum
 Uná axem in gyrum, quot ſili conſpice partes
 Interea currant, alioque plicentur in axe;
 Quippe ratis totidem freta per ſpumantia paſſus
 Mille, in vela Notó ſemper ſpirante, cucurrit.
 At ſi jam totus fuerit revolutus in axem
 Alternum funis, vacuo, Palinure volántem
 Tunc impone rotam, certos cognoscere curſus
 Sic dabitur ſemper: nam cum vehementior Eurus
 Incidit in velum; & cita diſſecat æquora pinus,
 Tunc etiam celeri fertur rota percitá motu.

Ve-

Verùm si leni canentia carbasa flata
Intendant Zephyri, pariter rota molliter axem
Circumagat, & lentè flum se versat in orbem.

Vt cunque his tandem spatiis digressus iniquis,
Iam tibi quàm varius sit per vada cœrula magni
Oceani cursus, non multo carmine dicam.
Primus, cùm picta sectamur pyxide Rhombum
Austrinum, & medii sub cœli circulo eodem
Currimus. hic certus, nec (si vigil ipse magister
Lora regat) transversam ratem feret. alter, Eo cum
Cùm sequimur, magno cœli sub tramite, Rhombum,
Aut alium quemvis medium percurrimus orbem
Certus & hic. verùm superest qui tertius, ille est
Obliquus, reliquosque petit per Nereæ Rhombos?
Vt cùm puppe plagam Vulturini quærimus, aut cùm
Leuconoti in sedem contendimus. Hic vagus error
Navis erit: non illa maris dum marmora sulcat,
Describet rectum spumanti in gurgite circum:
Sed vento fugiens spirali tramite curret.
Ergo inclinatum cùm quærimus æquore Rhombum,
Haud equidem, Palinure, plagam veniemus ad illam,
Quam prima egressi statione petivimus: at si
Aristoas celeri cursu contendimus oras
Seu Mundi adversum nobis properamus ad axem.
Curva polis propior succedet puppis: at illis
Acta per obliquos felici flamine cursus
Perveniet nunquam: & circum versabitur Vrsas,
Ast ab utroque polo dedimus si carbasa ventis,
Inque Equatorem descendimus, ire sub illum,
Optatosque rati portus penetrare negatur.

His animadversis, docti solertia nautæ
Illa erit, obliquos ut cùm per cœrula Rhombos
Percurrit, proram semper desleat ad illum,
Qui propior situs, atque à primo longius ibit;
Sic quem non curvo quærit temone, videbit
Litore in optato portum. Sed flectere partes
Quot clavam solers dextra, lævaque magister
Debeat, in geminos seu navim dirigat axes,

Sive Æquatorem gemino perquirat ab axe,
 Vestiget numeris Geometres. Me vada magni
 Oceani jam læta vocant, & plausibus horti
 Hesperidum acclamant, viridique è vertice montis
 Vocibus assultat festis Arfinaris altus :
 Incœptique petunt felici flamine cursus.

Ergo ut præterit retrò celsissimus Atlas,
 Ardentem medii Zonam spectabis Olympi,
 Æstifer Æthiopus torret quâ circuitus alti
 Solstitii, Solemque sinu bibit alta Syene :
 Cœli ubi tres spatium patet, & non amplius, ulnas.
 Mox celeri Hesperidum terras, nemora aurea, cursu
 Contendas petere, & portus intrare repostos,
 Quâ læva Libyæ respondet barbara Tellus;
 Lætus ubi, atque ingens septena per ostia fertus
 In mare Gis, Libyamque nigra fecundat arenas;
 Unde hinc & nomen fluvio imposuere coloni;
 Et Nigrum fluvium, & se appellavere Nigritas.
 Has circum terras rapido sub sydere Cancrâ
 Perpetuò placidè solet aspirare Supernas,
 Vela vocans, celerem sed cursum tendere in Ortum
 Adverso torrente negat Thetis incita puppes.

Hic sed mira tibi rerum spectacula dicam :
 Ex Indæ Tellure redux cum puppis aureos
 Hesperidum retegis lucos, circumque pererras
 Viginti à magno distantem partibus orbe,
 Florentes pelagi fluctus, atque herbida passim
 Cœrula prospicies, apioque intacta marino.
 Ceu cum vere novo se mollibus integit herbis,
 Luxuriatque tener viridi sub gramine campus:
 Non liquidum sulcare vadum; verum inter amœnos
 Hortorum textus credas errare carinas :
 Sic etiam Ammericas oras, & litora circum,
 Qua crebris angusta sonant freta confusa saxis:
 Et Chilen quâ flava Thetis circumfluit, & quâ
 Auroque, argentoque rigat diuissima regne.
 Quin & ubi Tellus è florenti Florida ponto
 Dicunt, herbosus passim intacta æquora campis.

Ve-

Verùm, solstitii candet quæ circulus alii,
 Herbida spectantur latè florescere aperto
 Prata mari, & virides motare cacumina plantæ,
 Quæ spissos hederæ textus imitantur, & inter
 Intectas variis serpant anfractibus undas.
 Hæc per læta maris plantis florentibus arva
 Non ipsi possunt turriti irrumpere gauli,
 Ni valido è puppi descendant murmure Cori.
 Nullæ radices illis, frondesque palustris
 Persimiles ratæ nascuntur, & humida corna
 Juniperi baccam referunt, sed livet in ipsa
 Fronde color, veluti scænum, quod trivit agrestis.
 Vsq̄ adeò fœcunda parens Natura marinis
 Arbuta in campis gignit, scenamque virentem.
 Seu quoniam multa pinguent uliginæ fluctus,
 Plurimaque exhalant genitalia semina fundo,
 Equibus æquoreas radiis Sol educat herbas.
 Aut quia torpentes putrescunt gurgitis undæ
 Titanis nimia sub luce: hinc indè tenellæ
 Limoso surgunt de semine protinus herbæ.
 Non secus ac stagnis nascuntur, & uda secundùm
 Flumina, quæ rauco vix pulsant murmure ripas.
 Forsitan in medio plantavit Iuppiter hortos
 Oceano, & viridi contexit germine campos,
 Vt fessos nautarum animos per tædia longa
 Prospectu herbarum vario, miroque levaret.
 Ergo ubi prospicies apio vada tecta virenti,
 Ne timeas rostro depicta coloribus arva
 Scindere: florentes pandet se tuta per agros
 Semita, & insuetæ fugient per rura carinæ.

Hinc ubi digressus propius descendis in Austrum,
 Horrendum fuge, nauta, sinum: fuge litus Equarum:
 Aëre non sano, & nimboris Iuppiter aris
 Sævit, & Oceano trucibus fremit unda procellis.
 Dum cœlo, ut perhibent, descendit pestifer imber,
 Excitat, infandùm, putres in corpore bullas
 Attastuque vadi membris disfunditur humor
 Lethifer, & venis bacchatur morbida tabes,

Non

Non secus, ac oleæ si quando fervida membris
 Gutta cadit; subitæ malefano in corpore bullæ
 Erumpunt, dirusque dolor per membra recurrit:
 Ergo rati tectum cerata imponere tela
 Præcipio tibi, ne cælo dum pestifer imber
 Decidit, immisso serpat per membra veneno.
 Sic Solis radios etiam vitabis, & æstum,
 Plurimus in medio Mundi qui perfurit axe.

Præterea infames cæco sub gurgite Syrtes,
 Ingentesque latent: dextra tibi marmora pinus
 Proscindat: longos & circumflectere cursus
 Convenit Americen versùs: sed litus Olindæ
 Tu cave ne specula cernas sublimis ab alta:
 Nam si te ventus semotam advexit in oram
 Americen, scelerataque litora Brasiliorum,
 Flectere iter velis opus est, portusque relictos
 Quærere; nimbo sis nam tunc maria in via ventis.
 At si Fortunam audebis tentare sequendo,
 Et certum tibi naufragium, immanemque ruinam
 Prædico: infami jaçtatus in æquore Castrum
 Præcepti consilium, infelix, damnabis, & ausa.

At postquam Oceani rorantem aspergine multæ
 Parrhasiam secuit Finitor circulus Vrsam,
 In medio jam puppis erit, terræque, polique,
 Rectus ubi surgens Æquator circulus orbem
 Signorum secat, & summo rapit omnia cælo,
 Dividuum & paribus cælum secat, intervallis.
 Indicio Æquatoris erit placidissima ponti
 Temperies: nulli hinc contristant cærulea venti.
 Præterea durata Ceres, sicque juveni,
 Najadis & dulcis pariter corrumpitur humor.
 Hic tibi cum Iove non sano, pelagoque silenti
 Certandum, Palinure: calet sub cardine Titan,
 Et furit assensu radiorum fortior æstus,
 Sol ipse assenuans undam trahit igne vapores.
 Non sanos, circumque leves latè insicit auras:
 Immotique gravem exhalat maris unda Mephitim.
 Corpora & ipse etiam cæli spirabilis æther

Inq.

 Inf:
 Qui:
 Atq:
 Sivi:
 Infa:
 Ocu:
 Cum:
 Stell:
 Aur:
 Nam:
 Ac li:
 Hoc:
 Ocea:
 Tunc:
 Pe:
 Vene:
 Con:
 Qua:
 At ca:
 Sepo:
 Qua:
 Afur:
 Hic:
 Infa:
 Afir:
 Et g:
 Quæ:
 Sola:
 Iure:
 Atq:
 A c:
 Cor:
 f:
 Cui:
 Arc:
 Ac:
 Te:
 Tr

Inscit insinuans sese: nocet arubus ægris,
 Qui mare, qui terras, Sol ferventissimus urit,
 Atque aër gravis, immotique malacia ponti.
 Sævior Æthiopum per litora, perque calentis
 Infames Guineæ terras: sed mitior æstus
 Oceano in medio, mitissimus insuper alto
 Cum cælo rutilus splendent palearia setis
 Stellati minio Tauri, Phœboque propinquo,
 Aurati rutilant Oculi, & majoribus astris.
 Nam tunc aspirant auris felicibus Euri,
 Ac lati veniunt ruptis de nubibus imbres.
 Hoc igitur cæli sub sydere, nauta, secato
 Oceani fluctus; facilis via gurgite vasto
 Tunc tibi: nec medium rapidus Sol excoquit æquor.

Postquam servatus puppi devexus in Austrum
 Veneris, alteriusque Orbis conspexeris axem,
 Conare in lævos cursum deflectere fluctus,
 Quà sacra consurgit Triadi medio insula ponto.
 At cava se motis remeat dum pinus ab Indis
 Sepostos Helenæ colles, portusque subiuret
 Quà virides circum sylvæ venatibus aptæ
 Assurgunt, vitreoque vagantur Najades amne.
 Hic fractas cursu vires, animumque juvenus
 Instaret. magno pressus ceu fasce viator
 Æstivo sub Sole, cavo cum venerit antro,
 Et gelidos circa fontes prostratus in umbra
 Quæsitam captat summis fervoribus auram;
 Solaturque alta recubans sub rupe laborem.
 Iure sibi optatam poscunt membra ægra quietem,
 Atque operæ pretium est animum revocare parumper
 A curis, incœptum hinc possit ut acrior ille
 Continere opus, inque datam pertingere metam.

Hinc geminos pelagi dimenso gurgite Picos.
 Cum cernes, fluctusque avibus resonare marinis,
 Arduus Ægoceri venientem circulus alnum
 Accipiet: fessos recreabit & altera cæli
 Temperies. Palinure, sinum obliquare memento,
 Transversumque; Notum (namque est Notus arbiter præ)

Ac-

Accipe, & obliquos nimboſa per æquora curſus
 Dirige, pinguis ubi, & nemoroſa aſurgit Acunna,
 Inſula ab Ægoceri quæ diſtat partibus orbe
 Biſſenis læva, Soliſque cubilia præter,
 Viginti Auroram tendit. Sed maximus hic jam
 Inſequitur labor, horrendis ſuperare procellis
 Extremum Libyæ latus inuium, & æquora ſummo
 Fluſibus alternis ſeſe tollentia cœlo.

Ægoceri fines ultrà ſe fundit ad Auſtrum
 Africa, & aduerſum cuneata erumpit in altum.
 Hesperius ventit hinc: illinc descendit Eous
 Oceanus: geminique aduerſa fronte ruentes
 Concuſant liquidoque exercent prælia campo.
 Præcipiti impulſi curſu, venientibus undis
 In tranſverſa citis, ventis & agentibus ipſis,
 Deſpumant rabie, & duplici torrente reſuſo,
 Ingeminantur aquæ, & magno ſe vertice tollunt;
 Alliſæque fremunt magnis clangoribus undæ.
 Auditur longè ſtrepitus: cava litora longè
 Reſponſant, fractos ſonitus imitata tuba: um.
 Non ſecus, ac geminæ cùm Martis in æquore ſeſe
 Implicuere acies: premit hæc, premit illa: ſub aſtra
 Et galeæ, & magno diffracta hæſilia niſu
 Agglomerata volant, magnuſque it clamor ad auras;
 Horrendoque cavæ reſponſant murmure valles.
 Quin & uterque ruens prærupto à vertice pontus
 Fluſibus aduerſis, & magna concitus ira,
 Ad latus extremum cumulos humentis arenæ
 Egerit ingentes, limumque, algæſque fluentes,
 Et fluctus, fundique eiectiona marini.
 Arabiæ deſerta velut, Libyæ & loca circùm,
 Cùm gemini aduerſo ſpirarunt flamine ventis
 Hinc Notus abreptas magna vi voluit arenas,
 Inde levem Boreas nubem ciet horridus: ingens
 In medio cumulus ſuſtollitur, atque ubi quondam
 Campus erat, magnus congeſtæ ſurgit arenæ
 Confeſſim mons, & miſeros premit altus euntes.

Ergo pererrato venies cùm denique ponto,

Acro-

Acronoton, tu magna alacrem ad certamina pubem
 Instrue; iustandum vento, & cum fluctibus atris.
 Qualis ubi in mediam durus luctator arenam
 Ire parat, magnis luctæ se viribus aptat,
 Atque animos revocat prisca, solitumque vigorem
 Intendit nervos, & fortia brachia, & omne
 Denudat corpus: mox grandia crura, lacertosque,
 Et latos humeros pingui perfundit olivo,
 Ut tandem è dubio veniat certamine victor.
 Spiramenta ratis, cunctasque occlude fenestras:
 Atque imis tormenta locis, tabulataque subter
 Ænea descendant, pariterque ignobile vulgus.
 Nudati tabulata super Æent corpora nautæ;
 Præsentique animo cuncti luctare parati
 Oceano, & ventis, validasque expromere vires.
 Quin etiam forti ad malos cum fune ligentur;
 Ut cum prærupti veniunt à gurgite fluctus,
 Absorbentque ratem (nanque hic ingentibus undis,
 Sub vada descendunt, cumuloque teguntur aquarum
 Ipsi etiam magno præstantes corpore gauli)
 Obluctentur aquis medio torrente, nec ingens
 Transversum abreptos pelagi ferat unda ministros.
 Austrinum latus, & longo maria alta petantur
 Circuitu: lævum Libyæ fuge litus, & undas.
 Non tibi rarecant dubio sub lumine montes
 Solorum Æthiopum, scelerataque litora terræ;
 Nam ruet in brevia, & cumulos premet alnus arenæ;
 Prædaque telliquæ Cafris immanibus ibunt.
 Indicio Telluris eruat per salsa volantes
 Aligeræ volucres niveo cum pectore: quales
 Mæandri circum volitant per flumina cygni.
 Pyxidis ipsa etiam tornatæ ferrea cuspis
 Signa dabit; nanque, ut perhibent, acus acta veneno
 Recta polum, sydusque ferit, cum venit ad altum
 Acronoton, Libyæque ratis legit ultima regna.
 Mox ubi transmissus fuerit retrò ardens undis
 Acronotos, Tellusque simul scelerata refugit,
 Flecite viam velis, cursusque intende sub Vrsas.

Inter & Eoum, sedesque Aquilonis iniqui,
 Quò te pyxis agit, cœli quò sydera ducunt,
 Carpe fugam, & pictum membrana consule mundum.

Nunc age, quæ tibi non cura leuiore cavenda,
 Expediam (non finis adhuc, requiesque labori est)
 Proxima Nathalis venit ora, Eoaquæ Castrum
 Litora, naufragiis, scelerataque litora Castris.
 Hic centum merse perierunt gurgite gauli
 Naufragio infando, & totidem periere magistri,
 Et clari virtute duces, quos fluctibus haussit
 Oceanus, vel quos ad barbara litora voluit;
 Concessitque feris prædam, Castrisque nefandis.
 Nobilis ante alios, & avito à sanguine regum
 Naufragio eiectus sceleratæ ad litora terræ,
 Cum socia, & natis crudeli funere Sosa
 Interiit, pariterque viri interiire trecenti.
 Quassatum & totidem ventis immitibus æquor
 Spumoso absorbit sub gurgite. Per freta vasti
 Dum miser Oceani nigris deuectus ab Indis
 Lyfiadum peteret fines, sua regna, Penatum,
 Hic prope terribilem ventis, & fluctibus oram
 Lucidus extemplo densatis nubibus aër
 Texitur, & toto nigrescit gurgite pontus.
 Nec mora, ab Occasu ruit atra, sonantibus alis,
 Tempestat, ventis comitata, & fulmine, & imbris.
 Tolluntur ventis undæ, tonitruque tremiscunt
 Sylvosi montes, & campi, & maximus æther.
 Velorum fragor insequitur, clamorque virorum
 Extemplo, & pavido miscentur cuncta tumultu:
 Terror ubique viris, & plurima mortis imago
 Obiicituri certamque intentant omnia mortem.
 Ipse gubernator puppi proclamat ab alta:
 Ponite corde metum, ò socii, quid pectora pulsat
 Vestra pavor redeat solita in præcordia virtus.
 O mihi forte dati, vasti quibus æquor Atlantis
 Ter jam velivolis sulcavi puppibus, & ter
 Formidanda maris superavi cœrula Eoi.
 Eja a nimos revocate; trucique occurrите nimbo

Vnà

Vnà alacres cuncti, & melius confidite rebûs .

O passi graviora, (aderit modò Numen amicum)

Fortunam, & casus etiam superabimus istos.

Hæc ille. At sævi diverso à litore venti

Ingeminant fridore: furens ruit Eurus Eoo,
Antennæque immugit, & horridus intouat alis
Africus imbriferis, fluctusque ad sydera jactant .

Protinus ingentes cælo tolluntur aquarum,

Et super horrendo pendent curvamine montes:

Hinc & deducto subsidunt gurgite valles .

Non fortes nautarum animi, non ipsa magistri

In dubiis sæpe explorata industria rebus,

Nec quicquam valet ars: superant artemq; animumq;

In diversa vago venti clangore ruentes;

Et fracti horrendo ventorum verberè fluctus.

Ecce ruens Boreas à sinibûs usque nivosis

Incidit obliquus; malumque à vertice summo

Deiicit: & frustra pelago oblucente magistro,

Ipsa gubernaculum veniens rapit unda: revulsumque

Abripit Oceanus, longèque ad litora volvit.

Tunc spes incisæ præcepta puppis habena

Oceano jactata ruit, quâ turbine venti

Abripiant: rupto veluti remone quadriga

Fertur in abruptum præceps, perque in via, quâ illam

Quadrupedes agitant, cursu properante, feroces.

Ad latus allisi quatunt cava mœnia fluctus.

Concussæque trabes fluctu, tabulæque fatiscunt.

Armamenta rapit turbo, rapit omnia præceps

Æthiopum de rupe cadens: fridore procella .

At Sosa intereà casu turbatus acerbo

Vritur, & magno percussus corda dolore,

Infelicem animam vix ægro in corpore versat.

Non sua perterrent Heroa pericula; nec se,

Nec vitæ quicquam curat mortalis honorem;

Verùm aliena timet; scinditque potentiùs altum

Pectus amor natorum, & charæ conjugis ardor.

Ille & crudeli toties occumbere morti

Se

Se spectat, quoties miserans, sua pignora, natos
 Exhorrere metu, & sua conjugis aspicit ora.
 Ante oculos, ante ora patris cum conjuge natos
 Fluctibus oppetere, & crudeli funere mergi
 Tristius est morte, & tormento durius omni est.
 Attamen ingentes condens sub corde dolores,
 Dissimulat, pelitque metum, & spem fronte serenat.
 Atque his ingreditur dictis: Non omnis, amici,
 Spes nobis prærepta: manet via certa salutis,
 Si soliti vobis animi, & fiducia cordi
 Restat adhuc. Tantùm quenuquam sperare licebit
 Casibus adversis, quantum fidentior ibit.
 Transversi quoniam ferimur per litora Casrùm;
 Nec datur adversum vento luctare potestas,
 Cedamus: geminæque cadant latus inter utrunque
 Anchoræ Oceanum in magnum: quæ dente tenaci
 (Spero equidem) vasto fundabunt gurgite puppim.
 Interea cuncti lembo scelerata petamus
 Litora; nam Casros & vim pulsabimus armis.
 Verùm (præsentis avertant Dii numine casum)
 Si victi ferro non æquo in Marte cadamus;
 Non moriemur aquis: terris periisse juvabit.

Dixerat & dictis paret manus omnis & ingens
 Extemplò è puppi demittitur anchora in undas,
 Altera & è prora jacitur: ratis ilicet alto
 Sistitur in pelago librata, Notoque relictis.
 Efferus ut quondam sonipes, cui fraena magister
 Vi multa iniecit, fregitque tumentia colla,
 Constitit eluctans, injectaque lora momordit.
 Haud mora, conscendunt lembum, sciaduntque sonantē
 Remigio pontum, & diram vertuntur ad orsem.
 Attamen, heu miseros! tercentum fluctibus hausit
 Oceanus: cuncti monstris data præda marinis.
 Verùm non reliquos melior Fortuna secuta est:
 Æthiopum manibus crudelia funera passu
 Infandum periire. Viis urgemur iniquis
 Mortales: semperque hominum lacrymabile fatum est.

Tu

Tu, Solsæ casus si te docuere sinistra,

Cautus in infido moderaberis æquore puppim;

Nec cœlo credas, aut fluctibus. Ergo ubi longè

Barbara Casrorum curvantem litora pontum

Aspicias, celerem dextris da fluctibus alnum;

Canaque solliciti circumstant vela ministri.

At tu cuncta mari, & cœlo, Palinure, notato.

Et suspecta tibi lœva de rupe procella

Semper erit. diro venientem turbine nimbum

Sic facilè effugies. Meliùs prævisa feremus,

Quæ nostris veniunt adversa pericula votis.

Casibus his tandem servatus, & æquore iniquo

Dilapsus, Diis vota piis, tu navita, primùm

Solve genu supplex. tibi mox, quid restat agendum,

Quærere opus; præsensque petit quæ tempus eundè est.

Ergo ubi velivolis superasti navibus altum

Acronoton, nitido lumen cùm spargit Olympo

Erigone, fluctusque subit cum Matre Cupido,

Altum puppe seca, & Libyci fuge litoris oram.

Illum depicta sectare in pyxide Rhombum,

Eurum inter medius qui stat, Septemque Triones;

Vt tandem advertas Colchorum ad litora puppim,

Nanque hæc meta, viæ: non tempestate repostas

Illa concessum Barigassæ appellere ad oras;

Serius Acronoton nam cùm transmisimus, auræ

Adversæ spirant, rapiuntque fluenta sub Austrum.

At formidandi retrò si cesserit altus

Acronoti vertex, cùm Bacchi vector ab undis

Surgit, & obscurum Titan Præsepe subintrat,

Litus ama, & Libyæ stringat tibi litora puppis,

Æthiopas, Cernenque inter, quæ semita ducit

In Prassum, at pelago syttes vitare latentes,

Atque æstus tibi cura, ruit violentibus undis

In Libycum, & vario serpit Theris incita cursu.

Si Prassum, extremis cedit dum mensibus annus,

Veneris, & Cancro propior Sol aureus ibit,

Sydera cùm nimbis, cùm sunt maria aspera ventis,

Im-

Imbriferas durare hyemes, cursusque per undas
 Differre incœptos opus est, cùm ventus in altum
 Vela vocat rediens, & jam vagus incipit annus
 Tempestate nova. verùm si cœrula ponti
 E cœlo immissis non dum fremuere procellis,
 Instaurare licet cursus, atque aurea tandem
 Auroræ regna, & portus penetrare repostos.

Ergo sub Augustum vento da vela vocanti.
 Proxima, Barbariæ radat tibi litora puppis.
 Hinc altas cautes, & saxa sonantia Rhapsi
 Longiùs ære seca, & diras fuge, navita, syrtes.
 Inde sinus lege Barbaricos, & mœnia parvæ
 Melindæ, & curvam Lami lege puppibus urbem.
 Cùm procul Oceano colles spectabis apricos,
 Barbara ubi Tellus roseo prorumpit Eoo,
 Partibus & denis Finitor circulus Vrsam
 Elatam spectat, proram, Palinure, sub Ortum
 Dirige ad Eos Erythræa per æquora portus.
 Quò facilis cursus cùm jam sua tempora donat
 Lancibus æquatis cœli mitissima Virgo;
 Nanque ubi postremis decedit Solibus ætas,
 Immenso cœlo demittit Iuppiter imbres,
 Et crebrò alate turbant maria alta procellæ.

At si Rubra Thetis, Nabathæaque regna petenda,
 Ad levam torquebis iter, quâ vertice summo
 Ardua odoriferis tolluntur Aromata sylvis.
 Hinc & Erythræas fauces proventus, iniquum
 Adverso torrente fretum sentabis, acutis
 Cantus & armatum scopulis mare puppe secabis.

At lustranda tibi si sint felicia regna
 Perfidos, & niveis passim freta turgida gemmis,
 Lævâ Dioscoridis transmittitur insula, & inde
 Sunt juga sylvosî cursu lustranda Syagri.
 Hinc quâ se Melani sustollit in æthera vertex,
 Intrabis rutilis ditissima cœrula conchis.
 Mox lævâ duris fugiat Tylos aspera saxi:
 Inde Tharos, sacrique sinus; retroque relictis

Scd

Scd
Ipsa
Inis
Opp
A.
Tem

Scenitis, magni subeat ratis ostia Tigris.
Sed dextra ante aditum falcato in litore tutos
Ipsa tibi pandet venienti Armusia portus,
Insula dives opum variarum, dives & auri,
Opportuna situ facili, & statione reducta.
At nos immensum Oceani tranavimus æquor:
Tempus & in tuto puppes considerare portu.

LIBRI SEPTIMI

FINIS.

NAVII-

NAUTICORUM

LIBER VIII.

Protinus Auroræ cursum surgentis ad oras
 Prosequar: Eoi jam se felicia pandunt
 Litora, & umbroso Bepyrri à vertice Nymphæ
 Agarides, rutulæque vocant Chryseides auro,
 Omnes Aurora genitæ, & Titanides omnes.
 Quin & Nereides, præsentia Numina nautis,
 Ianque præire cavis certant per marmora cursu
 Puppibus, & placidis intendere carbasa Coris.

Ergo ubi stellati liquit palearia Tauri,
 Et pulchros Ledæ pueros invisit Apollo,
 Mitte ratem pelago, & tepidum descende sub Austrû,
 Nauta, vel Eois ditissima litora gemmis
 Taprobanes, Ophyresque petas uberrima regna:
 Aut Seres longè cupias penetrare repostos:
 Sive Asiam, notique suprâ conspina Mundi
 Divisos toto perquiris Inponas Orbe.
 At si Gangaridæ lustrandi, & proxima Gange.
 Tende sub Aprilem velis iter, aurea cœlo
 Tunc se lux aperit, veniuntque è puppe secundi
 Carbasa tendentes festivo murmure Cauri.
 Sæpe sub Aprilem poteris tenrare sonantes
 Agarici fluctus pelagi, si Gangis ad ora
 Tendis, ubi ripa surgit viridantè Palura,
 Aut Tindum petis, & flavas Adamantis Arenas.
 Rumpe moras, Palinure; die si serius uno
 Solveris, adversa jam tempestate sonante,
 Non tua Gangaridum continget litora puppis.

Fle-

Fluctu iter velis opus est, pelagoque relicto,
Imbriferas durare hyemes Meliaporis urbe.

Verum age, quæ, vento in velum spirante, pericla
Declines (nec pauca tibi, & leviora supersunt)
Exequar. Aërio surgunt quæ vertice cælo
Apocopi montes, & Vindius inserit astris
Nimbiferum caput, & vento quassatur, & imbrî,
Descendens longo tractu præcurrit in æquor
Eoum Tellus, quam litore cingit utroque
Oceanus, sensimque caput tenuatur in unum,
Calligiis extensa jugis (sic nomine prisca
Dixere, ut perhibent, quæ nunc Comorina minores
Appellat juga) magna mari jacet insula contra
Agarico, parvo Nereus quam dividit æstu.
Humanæ in speciem linguæ se terra sub Austrum
Porrigit, Adifathrus mediam secat arduus illam.
Antiquam velut Hesperiam pater Apenninus
Dividit, Alpe vagus dum currit ab usque nivosa.
Ad latus Hesperium, Zephyroque obiecta salubri
Insula parva jacet; Barygalam nomine Graii,
Sed patrio sermone Goam vocat Indus uterque.
Hanc longè Europa, per Atlantis exrula vecti,
Et magnis animorum ausis, & milite multo,
Lyfiadæ cepere duces: pulsisque tyrannis,
Æternam hinc regni sedem posuere, quod ultrâ
Cathygaren, atque Auroræ Titanidis ultrâ
Extendere sinus, latèque per æquora magni
Oceani vexere Patris sacra signa Latini.
Insignes bello populos, regesque potentes
Edomuerunt armis victoribus, atque superbos
Egerunt toties victo ex Oriente triumphos.
At latere aduerso, quæ primo aspergit Eoo
Delius Adifathrum, stat campo imposta Milispar,
Quæ sacra servat adhuc, & Religionis avitæ
Reliquias, quas nulla unquam delere vetustas,
Perdere & immanes nunquam potuere tyranni.
Hic olim saxum (nanque est certissima fama)
Ad mare confiterat, nimio quæ scissus ab æstu

Inſedit quondam Didymus ſub ſydere Cantri.
Tunc vatem divino aſſatum numine mentem,
Hæc niveo ſcripſiſſe ferunt oracula ſaxo :

Ve Thetis hoc ſaxum circumfluet, alba ſub Ortum
Gens veniet, quæ ſacra Dei, ritusque Latinos
Inſtauret, cœloque errantes dirigat Indos:
Aurea tum largis decurrent ſecula rivis.

Certa fides. Nerei trans turgida veſtus Eoi
Regna, coronatis ut puppibus appulit Indis
SABERIDES, vitreas feſtivo murmure læta
Iam Thetis ad ſaxum undas egerat. O mihi tanti
Facta viri liceat celebrare, & carmine digno
Egregiam palmam, & clari monumenta triumphii
Pieria ad virides umbras ſubtexere lauro.
Spero equidem pelago ſervatam ad litora puppium
Vertere, lætus ubi descendit in æquora molli
Pauſylipus clivo, & ſub tegmine rupis opaco
Stant vatis ſedes, & cognita rura Camœnis.
Hic ego, dum tremuli vicino ab litore ponti
Aſpirant lenes Zephyri, & vaga murmuris aura
Aoniam morat ſylvam, ſacro incitus æſtro
Alta trophæa viri, atque illuſtria facta ſub Ortu,
Et victos dicam populos, regesque ſubactos.

Quin etiam, ſi Parca mihi non invidet annos,
Firmaque proveniet ſpatiis vivacibus ætas,
Difficiles artes, & duri munera belli
Expeditam, magnoque accendam prælia cantu.
Sin, has ne valeam Muſarum accedere ſedes,
Infirmæ obſtiterint maleſano in corpore vires,
Antro mihi, & vitrei placeant in litore fontes;
Æquora amem, ſcopuloſque inglorius. ò ubi Neæſ,
Pauſylipusque, & Olympiacis luſtrata puellis
Mergelline: ò, qui gelido me rupis in antro
ſiſtat, & optata Zephyrorum recreet aura?
Felix qui potuit famam protendere ſædis,
Æternumque virum victor volitare per ora:
Et potuit rores Muſarum haurire beatos.
Fœrunatus & ille, maris qui Numina novit,

Ne

Nereæ, Neptunumque senem, Divasque sorores:
 Quique peroptata scopuli pendentis in umbra
 Ducere felicem tranquilla per q̄tia vitam,
 Insanoque urbis valuit vitare tumultus.
 Ille, coloratis dum veſta Aurora quadrigis
 Oceano redit ex alto, felicia luſtrat
 Rura per apricos tolles, aut divitis horti
 Delicias conſuetus adit, fontesque reviſit.
 Hic per pulvinos, & per ſegmenta viarum,
 Quæ lætæ areolæ multo ſe flore coronant,
 Multo & odore fragrant, it creber, & aurea luſtrat
 Dona Deum: nunc buxus ubi variata figuris
 Aſurgit media, aut murum prætexit, & arcus,
 Aſſidet, & dulces volucrum bibit aure ſuſurans.
 Hinc ubi jam ſaturas implevit cæntibus aures
 Garrula turba avium, ſurgit feſtivus, & umbram,
 Pinguis ubi geſtit ramis felicibus arbos,
 Arbutæas inter ſylvas, & amœna vireta
 Perquirat, curſatque cito pomaria grefſu.
 Exploratque ſuum ſi duxerit uva colorem,
 Si livenit ficus, ſi multo perſicâ Sole
 Mala rubent, curventque graves pomaria ramos.
 Et juvat interdum felici ex arbore poma
 Carpere, mellitos & delibare ſapores.
 Cùm verò tenui rupere ſilentia ſtabro
 Jam Zephyri, & leni criſpantur verbere fluctus,
 Litus adit, ſcopuloſque, & ſaxa virentia muſco.
 Hic celexes ſpectat cymbas curſare per undas,
 Et pueros inter delphinas ludere curſu.
 Nec non & pelagi Divas, tenerasque puellas
 Concelebrare choros per litora, perque beatam
 Pauſilypî ſedem, & paſſim indulgere choreis,
 Audit & umbroſo Ararum Corydonæ ſub antro
 Litoreum gracili cæmnen deducere avena,
 Et ſimul iagrætz meditari Phyllidis ignes.
 Interdum piſto ſulcat tranquilla phæſelo
 Carula, & Euphrazæ curſu, viridemque reviſit
 Neſida, & longè Bajæ, colleſque Ditarchi.

Et te de navi aspectans, Misene, salutat.
 At nunc quàm placidè sonat aura, & plurimus halæ
 Muscus odoratis è cautibus, & vaga rorem
 Ad scopulos veniens aspergit Doris amarum,
 Cærulea insidit super alga, aut vertice in udo:
 Hic piscatores solventes retia in undas
 Aspicit, & captas properare ad litora prædas;
 Cernit & inclusos resiliere indagine pisces,
 Ac nitido squamas argento, auroque nitere,
 Atque ostro, minioque, coruscantique smaragdo.
 Hanc olim veteres vitam coluisse putarim,
 Qui validi centum spatiis felicibus annos
 A morbis procul expertes, curisque trahebant.
 At nunc (ò læti colles, scopulique valete)
 Quò me Fata vocant per Eoi cærulea, cursus
 Inceptos, quantum tenuis fert aura, sequamur.

Mons ubi Calligius vitreas descendit in undas,
 Ac bifidos findit tractus Comorinus aquarum,
 Alternas Natura vices sortitur, & uno
 Admiranda loco rerum spectacula præbet,
 Nec terris spectata aliis: nam tempore eodem
 Hinc lævâ, vitreos quàm Sol petit aureus amnes
 Oceani, rigidis contristat Dorida nimbis
 Iuppiter, & nigra perturbat sydera nube.
 Arva rigent crebris Aquilonibus, alta pruinis
 Piniferum incandent juga montium, & horrida passim
 Omnia frigoribus densis concreta rigescunt.
 At dextrâ intereâ, montis discrimine parvo,
 Purpurei fulgent Soles, cælumque serena
 Luce micat, Zephyrique maris læta æquora perfiant.
 Versicolor pratis ver purpurat: aures rident
 Culta, novæque nitent viridi de palmitè gemmæ.
 At cum dextera hyemes pelago, & nox incubat atra,
 Tunc læva Zephyris ridet spirantibus ætas.
 Qualis in Ammericæ sylvis felicibus arbor,
 Quæ simul, ut fama est, & trunco, & mensibus iisdem,
 Informem præfert hyemem, foliisque comantem
 Æstatem, sentitque vices, mirabile dictu,

Ad

Adversas. hinc læta comis frondentibus umbram
 Subtexit viridem, teneroque è cortice gemmas
 Fundit odoratas, suavemque exhalat odorem:
 Parte alia ramos foliis nudata rigentes
 Horret, & amisso squallefcit honore comarum.
 Ergo ubi trans Colchos mollem te ventus in Austrum
 Vexit, & horrendæ Comorini admoverit oræ,
 Ne te decipiat blandi peltaciæ ponti,
 Atque leves Zephyri venientes murmure læto;
 Instrue solertem magna ad certamina pupem
 Sollicitus: vix puppe latus transmiseris, ecce
 Horrida tempeftas cælo ruet, & freta cœcæ
 Subverti rapido spectabis turbine venti.
 Arte truces supera nimbos, Palinure: latentes
 Et Syrees etiam, & scopulos vitabis acutos.
 Hinc si regalem Gangem petis, atque Paluram,
 Flecte viam velis, tardamque ascende sub Arcton.
 Hinc & Taprobanen linqvens, Corynque jacentem,
 Gemmiferum juxta litus vada spumea fulca.

At si purpureis passim baccata lapillis
 Sia Chryseque, Ophyreque vagis lustranda carinis;
 Tunc lævâ velis transmittitur insula, quâ se
 Arboribus tollunt densis nemora avia centum,
 Quæ calidum piper, & felicia cinnama fundunt.
 Hic tibi prærupto venienti à vertice pontus
 Ingens ante oculos aperitur, & insonat undis,
 Angaricum dixere finem, cui nomina Ganges
 Ipse etiam rutilo prolapsus flumine fecit.
 Hic furit immanis violento turbine Typhon,
 Barbarus Oceani regnator, & arbiter undæ
 Eoz, centum puppes qui fluctibus hausit:
 Et totidem per saxa tulit, totidemque sub auras
 Abripuit, summoque iterum de vertice misit
 In scopulos, in saxa, aut vortice merfit aquarum,
 Et miseros nautas quoque fanere merfit acerbo.
 Vis Typhon violenta, procacibus horrida nimbis,
 Et lætè horrifera fridens animata procellis:
 Improvisa quit nigro de Vespere, nubs

Discissa, & longè fugiens affibilat auris.
 It citus orbe vago, cursatque per aëra circum
 Cum sonitu, coelumque ingenti murmure miscet
 Conclufum nubis gremio ceu fulmen apertum
 Cùm molitur iter, medium per nubila rauco
 Excursat fremitu, & coeli loca concava lustrat,
 Si qua via in terras pateat: summaque repente
 Scindit vi nubem obiectam, lapsūque per auras
 It præceps, circumque vago secata aëra cursu:
 Incandetque ardens flammis, & murmurat alto
 Cum sonitu; latèque poli convexa resulant.

Principiò lenes infernit in æquore fluctus
 Czruleus Typhon: mox imo turgida fundo
 Alta ciet, frangitque, auris stridentibus, undas.
 Non alta in summis tutantur montibus ornos
 Radices: forti vellit de cespite truncos,
 Ac penitus dirò populatur turbine sylvas,
 Non & litoribus defendunt mœnia turres:
 Tecta, domosque trahit, vastasque à culmine turres.
 Sævior Oceani in medio furit æthere Typhon,
 Horrendum stridens, magnasque à gurgite puppa
 Abripit, & longè in scopulos, in saxa repente
 Dejecta, mille in partes cava frangitur alna.
 Nunc gaulos circum ingentes immurmurat, & se
 Per gyros fœdit varios, atque orbibus orbes
 Implicat, & celeri secum rapit aëra motu.
 Ceu rota, nitro quæ pulvere fulminis instar
 Armatur, festisque solet flagrare diebus.
 Utque ignem in sicca servatum reffe minister
 Admovet, extemplo correpto è fomite velos
 Ignea circumferta ruit vis: & cita fertur
 Igne rota, & sparsas jaculatur vertice flammæ:
 Ingeminatque vagos, intus vi pulsa, rotatus
 Cum strepitu, & rapido circum rapit aëra gyro.
 Dat motus vento vires: tollitque sub auras
 Vis ingens puppes: medio stant pendula cœlo
 Navigia (horrendum dictu; & mirabile visu)
 Hinc, aura fugiente, cadunt, demersaque ponto

Infandum pereunt. Dii talem avertite casum
Puppibus, & toto rapidos Typhonas Eoo,
Oceano & toto pariter pulsate benigni.

Æquator cœli medium quâ desuper orbem
Subligat, & medio præterluit Amphitrite,
Ammericas oras inter, Libyæque præstæ
Non vada dissimili tempestas turbine miscet.
Dum ventis tranquilla filet Thetis, illicet ingens,
Atque inopina touans magno clangore procella
Decidit, & dicto citiùs tumida æquora tollit:
Agglomeratque simul nubes, atque aëra plangit,
Horrendo reboans strepitu, latèque remugit:
Ut moto credas dissolvi cardine mundum.
Et faceret; cita deficeret ni dira procella;
Nam tenuis vapor, eductus vi Solis, in ignem
Vertitur extemplo, subitaque resolvitur aura.
Turbinis ut magnus cecidit fragor, alta repente
Cœrula subsidunt, iterumque malacia ridet
Blanda mari: ut nunquam gremio tumuisse furenti,
Et numquam cœlum tenebras texisse putares.
Rectores Galli, qui jam felicibus ausis
(Id quondam è Callo memini accepisse magistro,
Dum me multa super ventis, pelagoque doceret)
Latè omnem magnis perlustrant classibus Orbem,
Ut propius Mundi rectum venire sub axem,
Adversumque polum aspiciunt, demissa reponunt
Æra rotis, navi in media, pubemque ferocem
Invigilare jubent velis: utque æthere nubem
Exiguam spectant rarefcere (turbinis illa
Et fœcunda parens simul, & prænuhtia surgit)
Omnia confestim ex alto demittere vela
Præcipiant: secùs invertet citus impete turbo
Navigium, subito veniens plangore per auras.
Nec dubium, quin dirus aquas ad sydera turbo
Astollet, circum Lunam si fulserit orbis
Subniger, aut sublustris, Halo cognomine dictus:
Aut curto Solem gyro præcinxerit Iris.

Est etiam ille malus per Eoi cœrula turbo,

L. A.

(Quem

(Quem Graii *Preſtera* vocant) immanis, & atrox.
 Ventus ab *Æolia* quo non violentior alter
 Poſt *Typhona* venit, nimbisque, & fulmine ſeptus.
 Horrendum reboans diſrupta è nube ſupernè
 In terras ruit impacatus, & igne coruſcat.
 Ac velut horriſico erumpit globus ære ſub auras,
 Pulvis ut exarſit, dira flammanſe favilla,
 Fertur vi magna, atque ignito turbine ſervens
 Aëraque, nubefque, atque altas verberat urbes
 Cum ſonitu, tonitruque, & mœnia diſſicit iſtu.
 Non ſecus accenſo incandefcens fulgure *Preſter*,
 Et violentus aquis deſcendit, & omnia flammis
 Involuit, miſeraſque rates ſub *Tartara* mittit;
 Terrifico & longè replet maria alta tumultu.

Sunt genere ex hoc, quos noſtri cognomine *Nautæ*
Æris immanes appellavere *Dracones*:
 Horrendique ferique, cavis qui deſuper alnis
 Protinus eſfundans ſi ſe, ratis illicet omnis
 Scindetur, mediasque ibit diſperſa per undas.
 Cum longè infames curſu adventare *Dracones*
 Aſpicias, & trepidas perſtringit ſibilus aures,
 Præcipio è roſtris, aut quæ ſe turbidus infert
 Horrendo clamore *Draco*, te protinus æra,
 Ferratoſque ſimul veſtes, atque enſibus enſes
 Percutere adverſum, & belli ſimulacra ciere:
 Sic procul è puppi tranſibit territus ille.
 Non ſecus, ac denſis obductus nubibus *Æther*
 Cum tonat, & late reboans micat igne triſulco,
 In terris trepidæ gentes campana flagellant
 Aſſiduè æra, ſono totus quo percitus aër
 In nubis gremio prohibet ſe mittere fulmen.

Cum ſpectas torpente mari, cœloque ſereno,
 Exiguam ſummo diſpergier æthere nubem,
 Immanem ex alto *Ecnephiam* properare videbis.
 Hoc etiam *Preſtera* vocant cognomine *Graii*.

Principio, tumidos pelagi ne ſindere fluſtus
 Incipias, operitur æger dum fronde caduca,
 Autumn o ſquallente, vel igneus ardet *Olympo*.

Sol

Sol rapidis in vectus equis sub sydere Caneri;
 Lunaque fraternas cum jam petit æmula bigas;
 Nam tunc Eo crebescit in æquore Typhon,
 Et reddit fluctus, & non tractabile cælum.
 At si te medio (vitare pericula cuncta
 Non opis est nostræ) comprehendit gurgite Typhon,
 Armatos longè scopulos & saxa caveto,
 Navigium nè fortè feroci turbine Typhon
 Abreptum ad cautes allidat; & æquore mergat.
 Est cava præterea trans litora, gurgite vasto
 Mitior iræ: rates nec sæpius obruit undis.
 Illa sed in primis animo tibi cura recurset
 Sydera adire prece, & bona Numina poscere cælo.
 Ergo ubi terribilem descendere nubibus atris
 Typhonem aspicias, geminas ad sydera palmas
 Tende genu supplex, Divosque in vota vocatos
 Incipe tu: sociique iterent tua verba precantes.
 Principio clamore Pater, Genitusque vocetur
 Æqualis Patri, & qui pectore spirat utroque
 Igne sacro, Deus ipse, & amoris amabile pignus.
 Et te, Virgo, vocent, quæ afflatu numinis aucta,
 Servatorem hominum peperisti, & gaudia Mundo.
 Hinc & syderios orbis qui præpete gyro
 Devolvunt, summique ferunt mandata Tonantis;
 Quique Deum nostræ contestum carnis amictu
 Iordanem ad fontem lustralibus abluit undis,
 Et magni Patres, & qui cecinere futura
 Fatidici multo repleti numine Vates.
 Mox regni decus ætherii, columenque vocetur
 Grandævus senior, supero & qui raptus Olympo est.
 Atque alii, divina Dei qui dicta per omnem
 Missi Orbem in populos, in barbara regna tulere.
 Atque illi qui ignominias, & tristia passi
 Servitia, æternam meruerunt laude coronam,
 Et cælo regnare; suo & qui sanguine fuso
 Firmavere fidem dictis, animamque volentes
 Pro re divina, pro Religione dedere.
 Inde pio magno pariter clamore Magistris

Qui sacra nos docuere Dei, ritusque, vocentur;
 Quique altum tenere nemus, quique auspice cælo,
 Virgineos primi cœtus coluere Pareas.
 Teque vocent summo dilecta, Ancilla, Tonanti,
 Quæ vitam iam melius referens, luxusque profani,
 Et Veneris pertæsa, Deum, & meliora sequuta es.
 Ac Divæ palma infignes, cæteraque puellæ,
 Desponsata Deo felicia pectora: & illæ
 Quæ tot magnanimæ tormenta, & barbara iussa,
 Et gentem immanem, & reges sprevere superbos,
 Proque pudicitia, & pro cæsi Numinis igne.
 Ac demum Oceani præsentia Numina magni
 SABERIDÆ, Palinure, vocat: premit ille potenti
 Dextra Typhones, animosque, & pectora mulcet,
 Mille rates, pulsus Typhonibus, æquore vasto
 Servavit, totidemque alias sub Tartara missas
 Restituit, nigroque potens avexit ab Orco
 Magnus SABERIDES, Deus ætheris, Oceanique
 Regnator: centum delubra per aures Divi
 Dependunt passim tabulæ, cælatæque in auro
 Dona virum, mediis quos merfos traxit ab undis,
 Syrtibus & quos, & scopulis eduxit acutis.

Sunt tibi præterea fugiendæ in gurgite Eoo
 Maniæ, duri montes Magnete rigescunt
 Latè ubi, qui pelago puppes vel tardat euntes,
 Vel rapit arcana sensim virtute, propinquæ
 Si vada dum sultant, animatis rupibus ibunt.
 Quippè silex ferrum trahit æmula; fertur & ipse
 Sponte sua chalybis furor insitus, atque rigentes
 Amplexus petit, & nexu sociantur eodem.
 Ac velut amissam longo post tempore matrem
 Ut pater aspexit vententem, se ocyùs Euro
 Vibrat in amplexus, illum quò ducit amoris
 Inrita vis: citus ut tenuit, & ringitque fovetque,
 Nec charo e gremio patitur divellier ardor.
 Non secus arcana raptæ virtute carinæ,
 Incaasum contra remis, & agentibus Austris,
 Sponte ruunt in saxa, illisque tenacius hærent.

Quip-

Quippè calent etiam durissima viscera, & intus
 Præduras lapidis, chalybisque est flamma medullas.
 Sic sæpè Oceani profcindere segnius undas
 Lygadæ puppes mirari: & stantibus auris,
 Nequicquam validis impleri lintea stabis.
 Sæpe rates etiam (multi cecinere magistri)
 Abreptæ in scopulos, in saxa ruere repente,
 Creber ubi cælo sustollitur Herculeus Mons.
 Hinc nauia legunt, qui litora puppibus, alnes
 Faginois nectunt radiis, truncove cavato
 Nota secant patri maris æquora. nec secus Arcto
 Sub gelida faciunt nauitæ, qui pellibus undas
 Sæpe etiam sulcant: nam fundo plurimus imo
 Occulitur Nerei Magnes, ferrumque, trabesque
 Vi rapit. abreptæ subeunt freta cærule puppes,
 Et miseri pariter merguntur in æquore nauitæ.
 Quin etiam (si vera fides, nec vana locuti)
 Magna jacet medio rupes, surgitque sub ipso
 Alta polo: circum nimbi que, atræque procellæ
 Perpetuis ardent flammis, & cærule ventis
 Acta fremunt, totumque tegunt aspergine montem.
 Mons ipse è rigido totus Magnete nigrescit.

Postquam servata tandem cum puppe Malacam
 Veneris, in placida pinus statione reconde.
 Hic nota instaret vires per litora pubes:
 Quassatasque etiam præstat sarcire carinas,
 Et commissuras, rimasque opplere patentis;
 Perfusaque pice, & molli simul ungere cera.

Chrysolurum extrema sedet in Tellure reposita
 Vrbs, Indi patrio appellant sermone Malacam.
 Hæc placidas nauitis sedes, & commoda præbet,
 Seu sint extremo lustrandi in litore Seres,
 Vltima vel Chryse rosea sub sede petenda:
 Sive tot Oceano passim perquirere regna
 Sparsa vago; ignotumque velint penetrare sub Orbem.
 Contra elata mari, & medio sub vertice cæli
 Maxima Sindarum jacet æquora perlita Eoo
 Insula, odoriferis sylvarum diuor umbris,

Et nigro fœcunda ebena, niveoque Elephanto.

Minc interruptos roscum, Palinure, sub Ortum
 Instaurare tibi liceat quo sydere cursus,
 Expediam. Gemini vario pro tempore Soles
 Dant faciles vento cursus, si dives Eoo
 Cathygare quærenda sinu, ditæque Cyambes
 Sylvæ ebena, & multa felices macere sylvæ.
 Tethyos ex amne ardenti cum Syrius astro
 Surgit, & adersum cedens Iovis armiger ales
 Occidit, & rostro tumidas premit arduus undas,
 Carpe fugam: tibi nulla datis mora cursibus obstat.
 Altera tempestas sulcandis fluctibus apta est,
 Cum Sol Egoceri lustrat jam proximus orbem,
 Olenizque cadit sydus glaciale capellæ.

Chryso ut primum solvisti à litore funem,
 Oceano cum Luna novo venit aurea cornu,
 Austrinum pete puppe latus, cautusque Palandæ
 Naufragio infames scopulos, syrtesque dolosas
 Vitabis geminas inter freta concita terras
 Horrendis passim scopulis, & syrtesque horrent.

Sed postquam retrò saxis vada dura Palandæ
 Liquisti velis, remisque, & protinus Arctos
 Incipit apparere, viam tu flecte, relictoque
 Ichorio, dextrâ violet tibi Dorida pinus,
 Mitis ubi Oceani, & superabilis unda recurvat.
 Nam quæ cæruleos diffundit ab aère nimbos
 Africus improvisus, & æquora turbine vertit,
 Ingens ætus aquæ, & veloci flumina cursu
 Transversum recto rapiunt de tramite puppes.
 Aurea ut Eoi legisti & litora longo
 Circuitu, Seres tandem, gentemque togatam,
 Atque oras Afrix extremas servatus adibis.

At superata maris post æquora, quæ tibi in ipso
 Sint nunc externo fugienda pericula portu,
 Expediam, & paucis rem totam ab origine dicam.
 Imperium Seres magnum, atque uberrima regna
 Oceano Eoo, & magno circumdata muro
 Sola habitant, vastasque colunt cum mœnibus urbes.

lura,

Iura, magistratusque tenent, & sacra Deorum
 Antiquo cultu, alta & religione parentum.
 Officiis gens tota vacat, cultuque decoro;
 Acris & ingenio, inveniendis artibus acris.
 Attamen externos nimium sprevere superbi,
 Seu potius gentes armis timuere potentes
 Externas, nimia pressi formidine regni:
 Vincere ne quis eos, neu quis submittere possit.
 Nanque animæ imbelles, pictis splendere sub armis,
 Nec celeres arcu gaudent vibrare sagittas:
 Non acri exercentur equo, nec Martia curant.
 Barbaricas hinc gens indixit barbara leges:
 Ausus inaccessis si Serum appellere terris
 Advena quis fuerit, tanto pro crimine pœnas
 Supplicio luet, atque infami morte piabit.
 Crimen & intactas Serum est contingere terras.
 Ausa nefas tantum servandi regna cupido est.
 Commerci tandem causa, post secula sera,
 Ausi Lyfiadæ gentes penetrare repostas.
 Sed tamen Oceano primum consistere iussi
 In medio: super alta habita & commercia uavi.
 Insulam & hinc pretio mercati, ut litore tuto
 Imbriferas durare hyemes, & frigora possent.
 Tandem regna aurum irrupit, legesque refixit.
 Hic fertim jactis fundarunt mœnibus urbem;
 Atque etiam turres, & propugnacula mura
 Imposuere; Iovisque imitantia murmure fulmen
 Æra tenent: altæ turres, urbemque tuentur.
 Ergo ubi Sinarum ventus te vexit ad oras,
 Portus tutus adi socios, urbemque Macar.
 At si te portus, urbemque intrare negabit
 E prora assurgens ventus, dabit insula portus
 Plurima, quam circum mitis Natura locavit.
 Nec tibi vicina Seres de sede timendi;
 Nam rara Oceani percurrunt abiete campos.
 Magna coronatis sed flumina navigat alnis
 Gens illa, & toto jungit commercia regno.
 Mille rates fluviiis visantur: & ordine longo

Ire alix aduerso, atque alix descendere prona
 Torrente, & magnas per flumina ducere merces.
 Undique tecti amnes sunt puppibus, undique remis
 Vt vastas urbes vestari flumine credas.
 Nanque domus ratibus fabricata, & mœnia parua;
 Et res imperio unius rectoris aguntur.
 Oram solvendi hic cunctis sua tempora dicit,
 Quæque fugam primæ capiant, quæ deinde sequantur
 Quæ dextram teneant ripam, quæ litora propter
 Izva secent fluvios: ubi Vespere figere castra
 Conveniat, pluviosque imbres sufferre morando;
 Ac fluvio interdum, atque aduerso cedere vento.
 Legibus hinc omnes certis per maxima currunt
 Flumina; nec primæ venientes ordine tardant;
 Nec segnes istæ prius velocius urgent:
 Nec magnas inter naves, numeroque frequentes,
 Exiguo & spatio fluviorum cernitur unquam,
 Aut levis incurfus venientum, aut inter euntes
 Fit fragor, & parvo gliscit discordia motu.
 Quid non lex, hominumque potest prudentia major!
 Præterea (miranda tibi spectacula dicam)
 Per latos regni campos, perque æquora circum
 Curribus alatis fugiunt, ventosque lacessunt.
 Ingentes ratibus similes de robore currus
 Edificant, geminasque rotas utrinque reponunt,
 Attolluntque altum medio de corpore malum:
 Antennam & malo sociant, ac lines pædunt
 Vela Notis; lætroque instantur carbasa vento.
 Et ceu puppis aquas, sic findunt æra currus,
 Vt ventum acceperere sinus: atque æquora tranant.
 Vis tantum valet ingeni, atque ars æmula tantum,
 Tales velivolos spectarunt æquora currus
 Campana, & summo miratus colle Tifata,
 Cum nuper Serum mores imitatus, & artes
 Alata fugi per rura virentia puppi.
 Et Batavi tales agitant per litora currus:
 Et ventum sæpè increpitant clamore morantem.
 Sed tandem populos jam tempus adire repositos
 Oceani fines ultra, quæ terminus Orbis Evi,

Eoi, Titanis ubi sub sede rubentis
 Purpureas Aurora domos, cœcumque cubile
 Tithoni tenet, & radiis micat aurea primis,
 Oceano lita cœruleo jacet ultima Chryse,
 Insula dives opum, & tot regibus inçlyta, & armis.
 Eoo semota mari, divulsaque Mundi
 Litore ab extremo tot seclis abdita quondam
 Ferrarum latuit dominos, gentemque togatam,
 Nec Latios vidit fasces, timuitve secures.
 Barbara gens habitu est, & diris barbara sacris:
 Alta tamen mens olli, atque altum spirat honorem.
 Fortunæ perferre vices, casusque finistros
 Impatiens, vitamque petit pro laude pacisci.
 E cœlo traxisse genus; Divisque beatis
 Jactat, & innumerae series numerantur avorum,
 Progenitos quos ante putat primordia Mundi,
 Et tetrum coluisse chaos: per secula mille
 Mentitur genus antiquum, deliria centum
 Barbara gens fingit, quæ nunquam fabula Grajùm,
 Nunquam indulgentes genio sinxere poetæ.
 Mortales adeò vanus tumor, altaque mentis
 Ambitio insanos fecit. commercia quondam
 Nulla mari nobis habuere; sed impia leges
 Illas gens posuit: pereat quicumque per altum
 Iactatus ventis, & fluctibus appulit oris,
 Quas miseris Natura dedit, statuitque benigna
 Perfugium rabidi fugientibus æquora ponti.
 O genus invidium mortalibus, & fera corda
 Nescia crudeli miserorum funere flecti!
 Sic immanis, atrox, & moribus effera gens est,
 Quæ nequit hospitium, & fœdere jungere dextras.
 Heu! fuge crudeles populos, fuge litus iniquum,
 Te nudi accipiant scopuli: periisse jûvabit
 Desertas inter cautes, quàm funere acerbo
 Exaterrare avidas miserorum in sanguine gentes.
 Nunc age, quo cœli sub sydere puppibus æquet
 Sulcandum Eoi, & ferus inquirendus Iapon,
 (Nam tali patrio se gens cognomine dicit)

Acci-

Accipe. Ut ardentem stellis fulgentibus eusem
 Exerit Oceano surgens armatus Orion,
 Mitte ratem pelago; Divisque in vota vocatis,
 Carbasia da Zephyris felicibus: æquora verrunt
 Eoi læves Zephyri, dum candida cælo
 Lux nitet, & radiis lustrat Sol aureus orbem.
 At pelago immersus cum noctem induxit, & umbram,
 Auster agit fluctus, strepitatque sonantibus auris.
 Sæpe etiam Boreas felici carbasia flatu
 Noctes, atque dies intendit, proximus Vrsam
 Cum petis, & longè incipiunt crebrescere terræ.
 Solvere sæpe oram hæc est, dum contrahit orbem
 Fervidus exactum Cancer, decrescere cum jam
 Incipiunt luces, sensimque extendier umbræ.
 Ocyus è noto verum si litore funem
 Ruperis, & stantes cursu prævenieris auras,
 Vitabis, Palinure, truce Typhona procellis,
 Et tandem Auroræ venies servatus ad axem.

Hic ego, ni fractus curis sub sine laborum,
 Iam spumantis equi festinem solvere colla,
 Forsitan Arctos irem cum puppe sub oras
 Primus, & ærato gelidi per inhospita Mundi.
 Sulcarem rostro glacialis marmora ponti:
 Vnde iter Eoum, cursusque brevissimus undis.
 Necnon & Manes alios, atque abdita regna
 Adversa sub sede poli, quò navita nullus
 Ivit adhuc, & nullæ unquam venere carinæ,
 Iustrarem impavidus; non me concreta pruinis
 Terrerent vada, non glacies, noctesque profundæ.
 Nunc quoniam me Fata vetant petere abdita Mundi.
 Litora, & argentes cœli penetrare sub axes,
 Fessus ad Hesperium stectam mea carbasia litus;
 Americæque novas quæram sub Vespere terras:
 Puppibus illa aliis post me lustranda relinquo.

At mihi, vos clarum pelagi decus, ite per undas
 Ite duces, Nymphæ Oceanitides: ite Camœnæ
 Vos unâ comites; quoniam sine munere vestro
 Incassum sulcamus aquas, nec vertice Pindi
 Vocales Vati aspirant Zephyritides auras.

Vos

Vos mihi quisnam hominum confidentissimus ille,
 Sive aliquis fuerit satus alto à sanguine Divùm,
 (Nanq; ita censendū; mortalis enim haud homo tantū
 Ausus opus tentare) canenti pandite, Musæ:
 Pandite, quandoquidem, Divæ, spectastis & illum,
 Et meministis adhuc, vasti qui cæcula Atlantis
 Remigio audaci, & Fatis ducentibus ipsis,
 Sulcavit primus, domuitque incognita Nerci
 Æquora, & alterius petiit felicia Mundi
 Regna, novos populos, vastissima flumina, & urbes:
 Atque novo imposuit leges, & nomina Mundo.
 Ingentes animi, generosum pectus, & ingens
 Olli robur erat, mentisque incerrita virtus:
 Acre erat ingenium; Superisque similimus ille.
 Quo duce, terrarum non amplius ultima Thule.
 Non intactus Atlas tumidis manet amplius undis.
 Plus ultra Oceanum licet ire; tumentia quando
 Peruvia sunt maria, atque alter jam pervius Orbis.

Vir fuit Ausonia in magna de sanguine Divùm
 Progenitus, magnisque animis, & corpore pulchro.
 Illum Italæ gentes appellavere Columbum
 Nomine, Diva parens cui formosissima Nympha
 Vranie fuit, astrigeri quam sydera cæli
 Divino attollunt plausu, dum currit Olympi
 Stellati metam, atque orbis metitur, & ignes.
 Hæc, puerum teneris annis nemora avia circum
 Nutriit: & fotum gremio Dea sæpe sub altos
 Ætheris immensi tractus, & concava cæli
 Sustulit, & dulces animo inspiravit amores
 Magnarum laudum, stimulosque incendit honoris,
 Nam juvat à teneris annis ut gloria pectus
 Spe dulci lactet, foveatque cupidine laudis;
 Ut magnos animos, & spem capiamus adulti;
 Et clara in decora, atque illustria facta gerenda
 Instimulet nos laudis amor, plaususque cupido.
 Ut major Iusiro crevit puer, aurea mater
 Syderiis illum studiis, & Palladis arte
 Erudiit, cælique vias, & sydera dixit.
 Cuj medio librata loco vastissima Teilus Stet;

Stet firma, & trepidum nunquam latus incita mutes
 Et vastis conclusa fluant maria alta cavernis
 Fluctibus alternis. cur latè mobilis aër
 Per mare, per terras circum diffunditur omnes;
 Scilicet ut dulces vitæ mortalibus auras
 Præbeat insinuans sese per corpora ubique.
 Vnde & tot variis versentur motibus orbis
 Aetherii: sed certa vagis data meta viarum
 Syderibus: spâtiis & per sua tempora certis
 Quodque ruat, loca & inter tot perplexa vagetur?
 At cœli convexa super cur segniùs astra
 Fixa orbi incedant, una & sub lege ciantur.
 Præterea tantùm cur sese tingere ponto
 Hyberni properent Soles, vel quæ mora tantùm
 Aëstivos tardet; cœli quia cardine summo
 Scilicet obliquus Signorum volvitur orbis.
 Et quid se in varios Virgo Latonia vultus
 Induat, & rutilos. alternet frontis honores:
 Vel cur interdum media sub nocte repente
 Occulat amissis totum splendoribus orbem;
 Nimirum quia lucè sua non illa coruscata
 Sed nitet accepto fraterna è luce nitoret
 Ut reliqui radiat ignes; nam luminis unus
 Sol pater, & Solis sunt omnia lumine plena.
 Dixit, & obductis fulgoribus, unde labore
 Sol ipse; ante oculos quia scilicet invida noctes
 Sese Luna tulit, ceu cum velamen apertam
 Sœenam in conspectu subito occulit interjectum.

Insuper his, nigro quàm se sub Vespere condit
 Sol ultra Oceanum, alterius felicia Mundi
 Regna etiam abscondi, gentesque, & flumens, & urbes,
 Edocuit; pronis quæ jam volventibus annis,
 Ipse per immensum velis audacibus æquor
 Attinget primus, populosque in fœdera nostra,
 In leges, in sacra Deum, moresque vocabit:
 Nominaque imponet Mundo: seque æthere ab alto
 Ignotis monstrare viam promisit in undis.

Ille in spem tantam primis nutritus ab annis,
 Vtq; ætate nova pubescere cœpit adultus, Cùm

Cùm vigor accrescit membris, & vivida virtus
 Irritat laudis stimulos, viresque ministrat
 Ingentes animo, & mens altum affectat honorem,
 Hoc opus, hoc imis versabat sensibus ingens,
 Et laudis studium, & lustrandi gloria Mundi
 Incessit pectus, stimulisque accensa cupido
 Urgebat damnare moras, per somnia lætus,
 Aut videt, aut vidisse putat nova litora Terræ,
 Nam quæ sæpè diu meditamur sensibus imis,
 Ac penitus menti insidunt, cupimusque futura,
 Illa eadem somni sub imagine sæpe videmus.
 Ardua non illum magnarum exordia rerum,
 Non varii terrent casus, cursumque retardat
 Dulcis amor patriæ, studiumque ignobilis orj.
 Sufficit ipsa animis ingentes gloria vires.
 Ergo moras ultrà differre, ruentibus annis,
 Impatiens, jam carpit iter, quæ terminus olim
 Herculeæ noti Orbis erant, rerumque columnæ.

Hic quondam Libyam juxtà, quæ maximus Atlas
 Alto cœlum humero, & flammantia sidera torquet,
 Insula magna fuit medio sita gurgite, prisca
 Dicitur, ut perhibent, Atlantia nomina regis:
 Quæ magno terræ motu concussa repente
 Corruit absorpta Oceano: sententia multis
 Hæc alia est; primo submersam scilicet illam
 Diluvio periisse: sed alta cacumina montium
 Emergere mari; Fortunatæque vocantur
 Insulæ Oceano in vasto, quas lustrat Apollo
 Dum caput immergit pelago defessus Ibero.
 Ultimus hic Phœbi labor est, & meta diei;
 Et Libyæ præter fines olim ultima rerum
 Meta fuit: circum mare fluctuat Atlantæum.
 Primus & hæc cœli percurrit circulus alti
 Quique diem, noctemque secans, duo tempora signat,
 Quo Sol in medio micat axe altissimus, & quo
 Sub pedibus Manes lustrat, Ditemque profundum.

At Fortunatas inter celeberrima Tellus,
 Quæ Superùm sacra Reginz, cognomina jactat

JUNO.

Iunonis magnæ, centum cui templa sacrarunt
 Æthiopes passim per litora. Tollitur hic mons
 Æmulus Atlanti, cœlumque cacumine pulsat
 Extremo: sentitque vices, mirabile dictu,
 Adversas. centum dorso nemora avia densis
 Arboribus surgunt, latèque virentia centum
 Prata coloratis cum floribus undique spirant
 Fluctibus & vitreis medius fluit irriguus fons,
 Murmura blanda ciens: sed candida colla pruinis
 Incandens, nivibusque riget senis horrida barba.
 Ardescit flamma vertex; nam proximus urget
 Ætheriam flammam, atque Elementi simplicis ignem.

Hùc ubi Tartessi præter vada fervida venit,
 Immensum molitur opus, crebræque recurvant
 Curæ animo: monstrante Dea, quò Tethya possit
 Tutus adire, novumque Orbem lustrare latentem:
 Et matrem expectat cœlo, inculsatque morantem.
 Altas Oceano puppes, jam certus eundi
 Mittit ovans: dat vela Notis: sed vertere retrò
 Cogitur inde iter, & magnis abfistere cœptis.
 Nam dubius nescit quo sydere naviget æquor,
 Quasve plagas cursu primùm petat, & freta primùm
 Quæ turbet, qua parte poli ruat incerta classis:
 An Boream, an lævâ tepidum descendat in Austrum
 Quas & inaccessas tandem se vertat in oras.
 His animum pressus curis subit ædua montis
 Culmina; si matrem forsan juga celsa colentem
 Vraniam inveniat miser, & promissa reposcat.
 Verticibus fessus summis jam proximus ibat,
 Cùm videt ingensæ molli descendere clivo
 Planitiem, & circum gemmantia floribus arva;
 Amnis ubi placidus, nitidisque argenteus undis
 Pumice muscoso manabat, & aurea propter
 Cultra canorus aquis, & molliter ibat in herbas,
 Hic sedet, & tristi diffundit ab ore quærelas.

Quid juvat, ò mater, præclaro à sanguine Divum
 Ætherium traxisse genus, si pulcher Apollo,
 Ut mihi narrabas, pater est, & montibus altum
 Agrestes inter Divas, & Oreadas inter; Et

Et me natum in laudem, & facta illustra natum;
 Si te nunc nostræ ceperunt ædia laudis.

Non servas promissa memorinon æthere summo

Pandis iter, trepidamque ratem per cæcula ducis,

I, perge, & totam nigris tege nubibus æthram:

Irrita ventos: fluctusque ad sidera tolle.

Quin age, & ipsa manu nostris jace classibus ignem.

Sic pereant naves, & spes simul excidat omnis.

Non procul auratis quæ floribus arva rubebant,

Argutum nemus, & crebris loca confita sylvis

Gratam præbebant mediis fervoribus umbram,

Deliciæ Superùm, & statio placidissima Divùm;

Huc fortè Vranie cœtu stipata Dearum

Venerat ex alto nimio defessa labore:

Ac nomora inter sacra Iovis, sedesque beatas

Felicem Zephyrum, & frigus captabat opacum,

Quam circum Divæ centum, teneræque puellæ

Suavi ludebant cantu, placidisque choreis.

Purpureis formosa comis, & candida mammas

Andromede, & roseis Helice saccineta cothurnis,

Nectebant primæ choreas: Cynosura sororem

Ponè sequebatur, dulci placidissima visu,

Cæsariemque effusa levem per candida colla.

Ægleque, & soror Amphichrysis, Olympides ambæ,

Ambæ auro, & stellis redimitæ ardentibus ambæ.

Parte alia celeres jungebant orbibus orbes

Erigoneque, & flava Pelorias (altera virgo,

Altera tum primum thalamo dotata jugali)

Et Berenice, Ephyreque, atque aurea Cassiopeia;

Ac demum niveas Erato nudata papillas.

Illæ dum choreas ducebant, candida Clio

Pulchros Belidæ cantabat Agenoris hortos,

Dulcia purpureis subreptaque pignora ab hortis,

Dum choreas inter ludit chorus omnis, & almi

Furta Iovis, toto & mutatas corpore formas

Ac pavidam Europam Tauro super æquora nantem,

Quo blando Nymphæ mulcebant carmine mentem.

Divarum luctus tum flebilis impulit aures,

Ac simul audiri gemitus cœpere Colūbi.

Ex-

Extremò Nymphæ choreis, cantuque relicto,
 Obtupueres: sed ante alias Cynosura sorores
 Egreditur nemore, & nitidum caput extulit umbris:
 Et procul: ò soror Vranie, tua cura, Columbus
 Tristis ad irriguas muscosi marginis undas
 Stat lacrymans, altisque replet nemus omne querelis.
 Te crebrò vocat, & crudelem nomine dicit.

Hic iterum percussa parens formidine mentem:
 Duc, ait, ò Cynosura soror, duc alta Columbum
 In nemora, & sacros liceat penetrare recessus.
 Tunc illum solata, jubet Cynosura sub umbras
 Sacra nemoris succedere. protinus ille
 Exequitur datà jussà Deæ, graditurque per arva.
 Utque nemus subiere, viro venit obuius omnis
 Nympharum chorus: ante alias procedit ovanti
 Vranie guato, & sacra in penetralia ducit.

Postquam est in nemus argutum, saltusque beatos
 Peruentum, & nati questus audivit inanes
 Vranie, manibus dant vitrea flumina Nymphæ,
 Canaque detonsis tendunt mantilia villis.
 Mox dulces mensis epulas, & pocula ponunt,
 Pocula felici spumantia nectare Divum.
 Accubere Deæ mensis, seditque Columbus
 Vranie inter genitricem, Opique sororem.

Hinc epulis postquam expleti, mensæque remotæ,
 Vranie assari natum jubet: incipit ille
 Vranie mater, cœli pulcherrima Nympha,
 Vnum oro (quando Superum mihi munere Divum
 Ingentes aperire datur mortalibus Orbes)
 Ire novum in Mundum trans longè Atlantæ repostum
 Contingat: doceas iter: & maria invia pandas.

Cui contrà roseo mater sic ore locuta est:
 Nulla tui me unquam cepere oblivis, nate:
 Obstabant sed Fata: suis nec vellerà fufis,
 Sollicitæ quanquam, explerant felicia Parcæ.
 Et nobis nihil invitis fas querere Divis.
 Nunc promissa, sinunt dum Fata, & Iuppiter æquus,
 Implebo. Superi jam te per concava cœli

Sic-

Suprà undas, montesque supra, & vaga nubila ducam,
 Cernere quò terras omnes, maria omnia possis,
 Et novus, intacti præter freta cæzula Atlantis
 Orbis ubi nigro sese sub Vespere condit;
 Et carpenda tibi quâ sit via tuta per undas,
 Expediam. Mora nulla, velut vada flava Caystri,
 Aut cùm Mæandri, vel Minci flumina linqunt
 Candentes cygni, celerique per aëra lapsu
 Sydera summa petunt; niveum volat agmen in auras:
 Arripere fugam Divæ, & pernicipibus alis
 Alta secant, cælumque petunt: præit agmina prima
 Vranie, & gnatum secùm Dea tollit in altum.
 Purpureæ innixum nubi: volat ille per auras
 Lætus, & ætherios gaudet contingere honores.
 Iam super aërias sedes, camposque liquentes
 Divarum pennata cohors conscenderit. & jam
 Incipiunt sensim concentum audire beatum,
 Et trætüm resonare. novo modulamine captus
 Constitit extemplò Diva satus, & bibit aure
 Concentum, pascitque avidos dulcedine sensus
 Insueta: longùmque oculis mirantibus hæsit.
 Mox charam alloquitur genitricem, & talia dicit:
 Quisne hic concentus, genitrix, dulcisque susurrus,
 Qui nunc exoritur, sensimque accrescit eundo?
 An est hæc Superùm sedes, ubi sydera cantu
 Mota sonant, placidisque ruunt concentibus orbes?
 Sic gnatus: sic orsa refert contra aurea mater;
 Non longè hinc radiat ællati regis cæli,
 Mora ubi concentu Superis vaga sydera plaudunt.
 Mens sua syderibus, vastos quæ perciet orbes;
 Et paribus numeris, paribus rotat intervallis.
 Intus agit molem: concepto machina motu
 Labitur, & motis concursant orbibus orbes,
 Fit sonus, & certis modulantur pulsibus astra.
 Percurrit numeros mens illa, & lege sequuntur
 Disparibus, paribusque modis vocalibus orbes.
 Subsultat, modulante polo, concentibus æther:
 Et vario cælum replet modulaminè cantus.

Ian-

tanque propinquabat venientibus aurea Phœbe,
 Et major gemino splendebat lucida cornu.
 Inde jugis quondam cupressiferæ Cyllenes
 Patre Iove, & Maja genitus, summusque Deorum
 Nuncius, ardenti mortalibus igne videri
 Difficilis, quem ponè Venus fulgentibus astris,
 Orbis amor, placidique parens gratissima risus,
 Insequitur, blandoque oblectat lumine Divos:
 Proximus & Titan fulvo circumdatus auro
 Divarum ante oculos magnum dabat igneus orbem.
 Grandior apparet Mavors, latèque coruscat,
 Cui lateri gemma intertextum baltheus enseni
 Sustinet, & capiti cristis micat aurea cassis.
 Iuppiter hinc fociis radians argenteus astris,
 Puraque diffundens sua lumina: proximus ibat
 Huic genitor, longo sed proximus intervallo.
 Attonitus stetit Vranie satus, aurea cœli
 Sydera dum spectat rutilis ardentia flammis.
 Miratur molem ingentem, celeresque rotatus
 Astrotum, & magnis se volvere cursibus orbem.
 Miraturque vagi suspendier ætheris ignes,
 Luminaque ardentes radiis imitata pyropos.
 Hic stetit Vranie, & cœtus stetit omnis ovanitum
 Nympharum, & niveis librat se pendulus alis,
 Ipsa fugam veluti cum cepit ab arce columba,
 Et super æreas sedes se sustulit alis,
 Figit iter liquidum, & simul ære tuta quieto,
 Pennarum iusto libratur pondere, nec se,
 Nec circum nutans candentes commoveret alas.
 Ipsa sed interea Tellus minor æthere ab alto,
 Sub pedibusque Deæ, roseaque è nube videtur:
 Et simul ante oculos sensim curvata patescit.
 Apparet demissus Atlas, demissa Pyrene;
 Multum piniferis nec se cum montibus Alpes
 Attollunt; hamiles quantum consurgere clivi
 Cernuntur, tantum se tollere cernitur Atlas,
 Et Iura, atque Alpes, & montibus alta Pyrene.
 Contractus fertur spatiiis Gæis fertilis alveo,
 Et Tugus aurifera longè rarefcit arena:

Con-

Contrahit Oceanus sua cornua, contrahit undam
 Et placidè fluitant contracto cœrula limbo.
 Qualis ubi picto spectatur scena Theatro,
 In breve collecti spatium, montesque, lacusque,
 Ac fluvii, sylvarumque, arcesque videntur, & urbes.
 Magna sub Occasum Oceani trans æquora vasti
 Terrarum moles dubia sub luce patescit:
 Ceu, cum prima aperit ferrugine lutea calum
 Aurora, & Solem terris prænuincia pandit.
 Eminus apparent lustrati lumine montes
 Cœrulei, & fusca cœli ferrugine tincti.

Has longè in terras sua lumina flectere natum,
 Protinus Vranie Dea iussit: & ore profari
 Incipit ille Deus pendet dicentis ab ore.
 Terra, procul vasto quam cernis Atlante repositam,
 Et longè à nostris via dividit in via terris,
 Est novus Orbis, aquis latè circumfluis udus.
 (Ammericen dicentem) quem noscere Fata negarunt
 Antiquis intactus adhuc manebat abditus ultra
 Oceani fines, sed nunc post secula sera
 Tam visum est Superis aperire, & iungere tandem
 Noto Orbi, gentesque alias in fœdera nostra,
 In leges, & sacra Deum, moresque vocari.
 Teque opus in tantum felicia Fata repositum
 Auctoremque, dæcemque inveni gloria Mundi
 Est uni concessa tibi tæ fœdera iungess
 Tu leges, & sacra dabis: tu nomina nostris
 Gentibus impones. Sed jam tibi frægula paucis
 Expediam, atque, & quæ sunt ventura, docebo.

Terra potens regno, & gentibus in clyta mille,
 In geminos Orbes se dividit: alter in Austrum,
 Alter in Arctos latè se porrigit oras.
 Quos geminos Orbes hinc inde inter lucos Isthmum
 Adæctis, maria alta secans discrimine parvo.
 Sed circum tota Oceano vastissima Tellus
 Cingitur, Equator medius quam dividit orbis,
 E læva secat Ægæcos, quæ frigidæ Austræ
 Irrumpit: contra præter freta, contra scæcia
 Insula respondet, flagrantibus horrida flammis.

At dextra Cancer rutilantibus igneus astris
 Percurrit mediam; longèque extensa sub Vrsas
 Clauditur Arctoo gyro, glacieque rigescit.
 Dives opum, dives gemmarum, dives & auri:
 Et cultu parens, & fertilis ubere glebæ.
 Flava Ceres campis: nascuntur collibus uvæ;
 Et nemora alta regunt montes, vallesque per imas
 Irriguis centum labuntur flubibus amnes,
 Ac loca lata rigant. Venientibus Insula magno
 Quæ prima Oceano occurrit (cognomine Haytium
 Gens vocat) æratas tuta in statione carinas
 Accipiet, concessa tibi quæ prima laboris
 Meta est. purpureis, illam, cum fulserit astris
 Candida Taygete, vectorque Ahamantidos Helles
 Iam caput extulerit stellato in vellere fulgens:
 Aut longos cum Libra dies æquaverit umbris;
 (Nam fortunatos faciunt duo tempora cursus)
 Nate, petes; auri nam tunc felicibus Euri
 Aspirant, præbetque viam quoque prævius Atlas.
 Tende iter in Noton, & quæ circulus imminet altæ
 Solstitii. quò cum perveneris, agmen opacum
 Dirige in Occasum, quæ se currentibus undis
 Pronus agit pelagus; nam sic, ducentibus ipsis
 Flubibus, Oceanum celeri cum puppe secabis.
 Antè sed Oceanus placandus, & humida Doris,
 Nate, tibi; facilisque simul Dea divitis Orbis
 Ammericet per vasta dabunt tibi carula cursus
 Felices illi; hæc felicia litora pandet.
 Monstra maris magni vitulos in litore septem
 Oceano mactabis, & æquoris insuper Orcam
 Cæde ante aras; Oceanoque hæc munera mittes.
 Dorida sed geminis ovibus venerabere cæsis
 Inde Deam edicesque: Tibi, pulcherrima Dori,
 Has geminas mactamus oves: tu gurgite puppes
 Læta præi, & vitreas mecum, Dea, curre per undas.
 At Divam, cui cura remoti contigit Orbis,
 Ammericen, fuso vitulæ venerare cruore,
 Effundesque preces, Numenque vocabis amicum.
 Hæc dedis Vranie; & subito pericibus alis

In terras delapsa volat, natumque reducit:
 Et circum comites Nymphæque, Dæque sequuntur
 Ut sacrum venire nemus, sedesque beatas;
 Natum iterum Vranie affatur. Dea syderis alti.

Te, nunc qui casus variis, durique labores,
 Nate, manent, salvis venias quàm puppibus antè
 Litus in ignotum, & dulci potiaris arena
 (Quippe feiunt secum magnarum exordia rerum
 Difficiles casus, exudandosque labores)
 Expediam. Indomitè per inhospita cœcula ventis;
 Et tempestates duræ, nimbique ferendi,
 Et maris intoleranda quies, crudelior ipsa
 Ventorum rabie; magnarum longa viarum
 Tædia, & ardentes Cancris sub sydere Soles.
 Sæpius ambefas coget consumere quadras
 Dira fames: sæpe & vestras discordia puppes
 Invadet, Stygisque furet stipata maniplis
 Exacuetque iras, socios & in arma vocabit.
 His ne cede malis, nec retrò vertere cursum
 Intœptum tentes, superisque obfistere Fatis.
 Cuncta ferens animosè, & durando omnia vinces.
 Finis erit: finem tandem properasse malorum
 Indicio tibi erunt volucres: tibi mittet & illas
 Conciliata tuis precibus, vitulaque litata
 Ammericæ. festo volucres clamore salutis,
 Et socii festo volucres clamore salutent:
 Quippè novo optatos ostendent litore portus.
 Perge modo: & quæ te magnum via ducit in Orbem;
 I, sequere: & tandem felicibus utere Fatis:
 Dux adero ipsa tibi, & præsentì Numine ducam.

Hæc ubi, confestim rosea cervice refulsit
 Avertens vultum; & cœtu comitata sororum
 Se dedit in nubem: natumque reliquit. At ille,
 Matre Dea monstrante vias, iniquo æquore cursam,
 Atque novi gentes, urbesque, & litora Mundi
 Lætus adit, jungitque aliis commercia terris.

Hoc nobis auctore novum monstrata sub Orbem
 Solis ad Occasum, intactaque per æquor Atlantis

Et via, difficilis primùm, & vallata periculis
 Quam tandem crebri errores, ac tempora longa,
 Et facilem solers hominum experientia fecit.

Sed quanquam vicina ratem jam litora poscane:
 Ipse & amem merita puppim redimire corolla,
 Quam mihi materna subtexit Olympia myrtos:
 Et formosa sinu venienti Euphrata, chorusque
 Omnis Olympiadum plausu gratetur ovantis
 Et nassas, & retia rara: novumque laborem,
 Et nova ferta paret viridi florentia musco.
 Quamvis Heroam prætendant & mihi laurum
 Pierides, fremituque sonans Europa secundo
 Fortunata in bella vocet, quibus, aurea laudum
 Proh quanta adsurgat Vati seges. Hinc furor, iraque,
 Indomitique animi, & superata ferocia Thracum,
 Et tandem AVSTRIACO devicta Sicambria MARTE,
 Et Spes Regnorum ingentes: hinc celsa Methone,
 Et Pylus Ausoniis cessit quæ capta triumphis,
 Deditaque Odrysium bis fractis Nauplia signis;
 Hinc & Sarmaticis concussa bipennibus horrens
 Taurica, Cimmericumque nemus, Tanaisque subactus;
 Iam veniunt majore tuba celebranda per omnes
 Etates, merita in terris quò fama perennet
 Magnanimùm Heroum, primi qui fortibus ausis
 Res Othomanidum conati evertere fundo,
 Infamesque Arabi ritus abolere profanos,
 Quæ laus, ò LEOPOLDE, tua est: est & tua, Magnè
 CAROLE, Treicio nomen fatale Tyranno,
 At Latio semper felix, & amabile Regno:
 Est tua &, EMMANVEL, primis qui magnus ab annis
 Magna paras rerum molimina, te quoque possis
 Victor ut æternis Divorum ascribere fastis:
 Est tua Sarmaticæ, Rex invictissime, gentis,
 Cui jam pronus aquis se subicit omnibus Ister:
 Et vestra, ò VENETI Proceres, qui Numine dextro
 Iam Byzantinis infertis turribus arma,
 Tarpejosque iterum fasces) ipsique nepotes
 Egregijs discant majorum insistere cæptis.

Non

Non tamen Atlante in magno, quæ cura magistro,
 Cui petit externas fusco sub Vespere gentes,
 Dicere præteream Bætis trans ostia gaulos,
 Aut Gaditano mittes de litore in altum,
 Non propria sub veste nitens dum Iuppiter Ammon,
 Aut geminz surgunt æquato lumine Chelæ:
 Et Tartessiaci præter vada servida ponti,
 In Fortunatas cursu contende citato.

Hinc fugiens medix propter confinia Zonz,
 In virides pleno laberis mense Caribas.

Tunc & Lysiada aurato de flumine solvant,
 Brasiliæ si regna petant, vel divitis oræ
 Litora, quæ nitidis subtexmicat amnis arenis.

At novus occiduo si fors quærendus in Orbe
 Sit tibi Iber, sene cum cretu Eudora sororum
 Exilit Oceano, & rorantibus emicat astris,
 Oram solve citus, nam si tardabis, iniqui
 In proram ventent commixta grandine nimbi.

At vero Ausrinus terra in Chryseide portus
 Si quæras, da vela, madent cum præla Ealerno,
 Aut gravis ira Canis dum fancibus ardet hiulcis;
 Nam junc Eoi stato, flant tempore venti,
 Occiduam leni crispantes Tethya flabro.

Verum Kupollæ è portu, portuque Dieppes
 Rectores Galli solvant, Aravana petenda
 Si fuerint nova regna, mari cum protinus Io
 Assurgit dilecta Iovi, stellisque coruscat.

At si semotæ lustrent Arctoa Canadæ
 Regna, coronatis committant puppibus Euros,
 Cum nitidæ prorum se subtrahit Isthmis astrum,
 Et face Tyndaridæ lustrantur Solis amici.

Nunc age, quæ reditu via sit, quo sydere Cœli,
 Dicamus. Medio properat, quæ classis ab Isthmo,
 Et Mexicano veniunt qui litore gauli,
 Quique ingens autum terra è Chryseide veſtant,
 Havanz in portum contendant: hinc ubi cælo
 Emicat Alcidæ invisus Iunonius ignis,
 Dent placidos classi Zephyros, & sine relicto
 Ardentis Zonz, dulcem mortalibus agris

Tcm-

Temperiem quærant, sulcantes cœca Bahamæ
 Cærule, & egelidas certent properare sub Urfaæ,
 Arctous Mundi tandem quò partibus altus
 Iam quadragenis confurgat ab æquore vertex:
 Nam sic occidui surgentia flamina Cauri
 Intendent vela, & venti vitantur Eoi.
 Mox iter arripiant, quàm matutina reducit
 Assurgens primum nobis Aurora laborem;
 Nanque sub exactum cernent de gurgite signum
 Azoridas tolli, & tutos rarefcere portus;
 Vnde iter Europam ter quino absolvitur orbe.
 Sed Galli redeant, cùm Pampineus Autumnus
 Dat pingues nobis uvæ, & mitia poma.

At dextro quicunque novi de litore Mundæ
 Parthenias quæris terras, sparsasque Baruffas
 Per mare pacis amans, venientes Solis ab ortu
 Accipies quocunque libet sub fydere ventosæ
 Et prono cures pelago, quàm semper ab igni
 Cingulus incandet medius. Sed cùm micat aërum
 Ledæum, aut nimio fervescit Carcinus æstu,
 Eos tunc linque sinus, Zephyroque secundo
 Crede graves ebreno, & felici merce carinas.
 Eque Noto fugiens, æstus vitabis, & Euros:
 Hinc fines ultra Cancræ provectus adibis
 Magdalios portus, vel Apollinis alta nivossi
 Culmina: velivolis quæ cùm transmiseris alnis,
 Ditæ Acapulci venies servatus ad oras.

Puppibus hæc super, & Velis, Ventisque canebam,
 Et super Oceano, CÆSAR dum magnus ad Istrum
 Fulminat Odryfios bello, victorque Tyrannum
 Auroræ puffat, populosque avertit iniquos:
 Atque illum submissi Avaræ, Hunnique rebelles,
 Depositisque vagi venerantur Iazyges armis.
 Illo Parthenium me tempore patria Siren
 Pausilypiæ ad colles, & Olympia dulcis alebat,
 Vranæ studiis florentem, & Palladis arte:
 Alter qui patria lusi piteator in ætas
 Tityre, te vitæas cecini Crateris ad undas.

F I N I S.
 963300

I N D E X

Nominum difficiliorum.

A Cronotos Africæ promontorium, *Capo di buona speranza.*

Acunna, *Isola di Tristan d'Acunna.*

Adisathrus mons Indix, *Gaze.*

Agearia. locus in navi, *Corfa.*

Africus ventus *Libecco.*

Apollinis portus, *Santo Apollinare.*

Aquilo ventus. *Greco Tramontana.*

Arctozephyrus ventus; *Maestrale.*

Arfinaris, & Arfinarium, Africæ prom: *Capo Verde*

Auster ventus, *Mezzodi.*

Baruffæ insulæ. *Le Filippine.*

Boreas ventus, *Tramontana*

Cameli, Funes tractorii.

Canada, Americæ prov: & fluvius *Canada,*

Cathygare urbs Serum, *Canton.*

Carmania Persidis prov: *Kirman.*

Caucana. Locus Siciliæ *Molinazzo.*

Cænys prom: Calabriæ, *Capo della Volpe,* ubi Salicetam
Salice, nobilis villa Iosephi Marescalci patricii Rhe-
gini.

Chryse ultima *Giappone.*

Chrysiopopuli, *Regno di Malacca.*

Circius ventus. *Maestro Tramontana.*

Colchi populi Indix, *Cociny*

Cory, insula Indix, *Manar.*

Corus ventus, *Ponente Maestro.*

Cyambe. provincia Afrix, *Ciambà,*

Dromos navis, *Caravella.*

Dyochi, carinæ partes, *Rota di poppa, e prua.*

Ergata machina, *Argano.*

Ercta mons, *M. Pellegrino in Sicilia.*

Eurus ventus, *Levante,*

P Euroauster ventus, *Scirocco.*

Galata, olim Ægymurus, insula, *Galicia.*

Gan-

I N D E X

- Cangeticus ventus, *Scirocco Mexodi.*
 Gaultus, *Galeone navis.*
 Gis, & Nigis Fluv: *Africæ F. Negro.*
 Græcus ventus, *Gregale.*
 Hellepontius, & Hellepontius ventus *Græcæ Levante.*
 Hepteres naves, *Galeaxæ.*
 Hoanges Flu. Serum, *Hocmæ.*
 Hercules portus *Tropea.*
 Ichorium urbs *Icor.*
 Ioncus navis Serum *Iong.*
 Lax superior clavi pars.
 Linum promont: *Calabriæ Camelo.*
 Libonotus ventus, *Libecco Mexodi.*
 Lysidæ, Lusitani à *Lysia* dicti.
 Magdali portus, *Porto della Madalena.*
 Maniolæ insulæ Oceani Indici *Irudi Percel.*
 Megara, insula Castrum *Lucullanum.*
 Modius, foramen cui malus navi inseritur.
 Molorthus, bolis, *lo Scandaglio.*
 Nathalis ora *Africæ, Costa di Natale.*
 Nepetia urbs *Calabriæ, Amantea.*
 Neptunius M. *Siciliæ, Colle di Rizzo.*
 Olympia ora inter *Lucullanum, & Paufilypum, Chiaia.*
 Ogyches, iidem ac *Auli, Canalicchi.*
 Ophyre, Aurea *Chersonesus Malacca.*
 Palauda urbs, *Pari.*
 Partheniæ insulæ *Mariææ, & latronum dicta.*
 Penteres naves, *Galee.*
 Pergula, eadem ac *Agear.*
 Raptum prom: *Africæ, Capo di Gado.*
 Præsus insula *Africæ Moxabiche.*
 Pterna, ima mali pars.
 Sindæ insulæ *Orientis, della Sonda.*
 Subvesperus, vent: *Libeccio ponente.*
 Syagron prom: *Arabiz, Capo Fartaeh.*
 Tyllesium prom: *Calabriæ, Capo Corica.*
 Vulturinus ventus, *Scirocco Levante.*
 Virgineum mare, dictum etiam *Parthenium* ab *Eu-*
ropa, Mare di Levante.
 Zemia, *Nova Zembla.*

BIBLIOTECA